Coperta de Vasile *Olah*

BoroMnn PafinoB HE HE PĂnaMHBAHj postau ftE'UirapcKH uHcaten^ Co HA 1983

BOGOMIL RAINOV

NU MĂ FACE SĂ RÎD

— roman —

în româneşte de TIBERIU IOVAN

Editura UNIVERS
Bucureşti – 1988

CAPITOLUL ÎNTÎI

Cică în ziua aceea memorabilă cina a împărţit noroa- cele. Domnul i-a neglijat cu Lotul pe fotografi Nimic de mirate, dacă avem în vedere faptul că fotografia încă nu fusese născocită. Şi cu totul firesc, de vreme ce însuşi •Domnul prefera să fie desenat, nicidecum fotografiat. în general, în ziua aceea harababura trebuie să fi fost destul de mare, din moment ce pînă şi azi poţi auzi pe cine vrei şi cine nu vrei plîngînduse că nu are noroc.

Eu unul, deşi sînt fotograf, n-am nici o pretenţie faţă de Domnul. Mie mi-a mers tot timpul. Nu chiar strună, dar mi-a mers. Dovadă că mai sînt în viaţă. Şi dacă , nu vă e de-ajuns. aş putea să mai adaus şi în libertate Să fii în viaţă şi în libertate nu-i ci tuşi de puţin o treabă de colea, mai ales cind în jur sînt oameni puzderie care abia aşteaptă să te bage în vreo încurcătură.

SÎNT PE MOARTE. VINO. MATUŞA-TA

Această scurtă telegramă ar putea fi pusă drept moto la toată povestea ce va urma. Telegrama mi-a parvenit la slujbă şi într-o anumită măsură mi-a dat emoţii. Că mătuşă mea nu era pe moarte, nu încăpea nici o îndoială: cînd sînt pe moarte, oamenii sînt prea ocupaţi de cea cu coasa, ca să le mai ardă de telegrame. în acelaşi timp însă, se impunea şi constatarea că ceva nu era în regulă cu bătrîna. Extrem de zgîrcită cum era, n-ar fi chel-
tuit bani nici măcar pentru un text atît de scurt, dacă împrejurările n-ar fi silit-o. Nu eram favoritul ei Credeam că uitase demult de mine. Şi dacă totuşi îşi adusese hodoronc-trone aminte de mine, însemna că îi eram într-a- devăr necesar.

— Cred că va trebui să plec, îi spun lui Zlatev. care, aşezat la biroul de vizavi, îmi urmăreşte expresia chipului.

Cind citeşti o telegramă, ţi se urmăreşte de fiecare d ită expresia chipului.

— Cine a murit ? întreabă Zlatev.

— Deocamdată nimeni, dar evenimentul este iminent : mătuşa mea.

Zlatev îşi scarpină distrat bărbia. Are o bărbie mult ieşit în afară, incit seamănă cu o gheată. O gheată uşor inc îr ligată. adusă în sus, în timp ce nasul coroiat tinde în jos. ca şi cum nasul şi bărbia i-ar fi stăpînite de dorinţa absurdă de a se atinge şi a se împreuna.

— Du te. ridică Zlatev din umeri. în cadrul concediului legal.

— Şi dacă voi fi nevoit să ies din cadru ?

— îţi iei fără plată.

Zlatev e şeful meu direct Un băiat plăcut, spre pa- truzeci de ani, cu o înfăţişare anemică, dar plin de energie cind e vorba să te calomnieze în faţa superiorilor. Bine că nici cu superiorii nu e în relaţii prea cordiale, lucru pentru care tot eu suport consecinţele.

-- Atunci am să ţi las, pentru orice eventualitate, o cerere de eun.ediu fără plată, ii zic.

Zlatev îşi scarpină din nou gheata, apoi ii dă şi nasului cele cuvenite.

— Lasă-mi. Cu dumneata sau fără dumneata, tot aia-î.

Nu i răspund, dar el e convins că am obiecţii chiar şi atunci cînd tac.

— Degeaba rînjeşti ! O scoatem noi cumva la capăt şi fără dumneata.

Să rînjesc ? Mare figură Mătuşa mea e pe moarte, iar dumnealui socoate că eu rinjesc.

Dau o lugă pînă ia Casa de economii, să-mi retrag micile agoniseli, trec pe-acasă şi trîntesc în valiză ceva ţoale şi multă aparatură foto, apoi iau tramvaiul spre gară.

Vagonul e atît de ticsit, incit abia reuşesc să mă strecor cu valiza pe platformă între fereastră şi o femeie grasă, care mă sprijină mămoasâ cu fundul ca nu cumva să cad. începutul după-amiezii e primăvăratic după calendar, dar în fapt nu e defel ; aceeaşi îmbulzeală de pietoni pe trotuar şi de maşini pe carosabil, fiecare încercînd intr-un fel sau altul, să încalce regulile de circulaţie, ca şi cum pentru asta s-ar da premii. în oraşul ăsta, anotimpurile se schimbă doar pentru copii şi pensionari, căci numai ei frecventează parcurile. Pentru restul populaţiei, legăturile cu natura se rezumă la buletinul meteorologic.

Spre deosebire de tramvai, trenul se dovedeşte a fi şi mai ticsit. Descopăr totuşi un loc liber pe coridor, lingă toaletă. Liber cu condiţia să stai într-un picior. Nu ştiu dacă aţi observat, dar nu există nimic mai reconfortant decît să călătoreşti aşa, într-un picior. în timp ce stai într-un picior, celălalt se odihneşte.

Trenul abia-abia se urneşte, de parcă ar sta în cumpănă clacă să pornească sau să mai zăbovească niţel. Apoi capul mi se izbeşte brusc de furnirul toaletei, ceea ce îmi dă de înţeles că alegerea s-a făcut în avantajul plecării. Şi iată că roţile prind să cînte peste traverse melodia cunoscută de noi toţi încă din copilărie. Şi iată-mă din nou la drum, spre casa părintească, după atîta amar de ani, oare cîţi or fi, Doamne [9]

Casa mătuşii mele se află destul de departe de centru, dar foarte aproape de cimitir – un confort pentru a te naşte, a trăi un timp şi a te întoarce în nefiinţă fără drumuri de prisos. Clădirea din străduţa înfundată nu este prea mare, are două caturi şi e construită pesemne înainte de primul război mondial, dar în stil occidental şi cu pretenţii de prosperitate. Acum, cînd mi se arată în faţa ochilor, cocoţată pe terenul înclinat şi înverzit, prin frunzişul încă firav al copacilor, albind tulbure în lumina crepusculară ce se aşterne, mi se pare cumva mai mică, parcă împuţinată de trecerea vremii, aşa cum sînt împuţinaţi şi oamenii la bătrîneţe.

Deschid cu precauţie portiţa de la curte, ca să n-o dobor şi pe ea, şi gardul de scînduri devenit cenuşiu de la atîta ploaie, căci şi portiţa, şi gardul de scînduri abia se mai ţin. Pornesc pe cărarea ce duce spre casă, cîndva acoperită cu nisip, acum desfundată şi bolovănoasă. Adierii primăvăratice de verdeaţă proaspătă şi pămînt reavăn i se alătură mirosul de ouă prăjite. Mirosul de bucătărie vine probabil de la vecini, nu din casa noastră, care cu faţada ei scorojită de timp şi cu ferestrele înalte şi întunecate aminteşte mai degrabă de un sălaş pentru stafii, decît de un loc unde se prăjesc ouă.

Apăs pe butonul de la uşă şi dinăuntru răzbate un ţîrîit răguşit, ca şi cum soneria ar fi fost ruginită de inactivitate. îmi deschide o femeie în vîrstă. Nu e mătuşa mea.

— Eu sînt Liubka, vecina, îmi explică ea făcîndu-mi loc să intru. Văz că nu mă mai ţii minte.

— Ba da. Dar aici e cam întuneric.

— Aprind acuşica lumina. Ce se va mai bucura mătuşă-ta. E singurică cuc. Dacă n-aş fi eu să mai trec pe la dînsa...

în timp ce turuie, vecina răsuceşte comutatorul electric şi eu intru în holul al cărui aspect neîngrijit nu sugerează defel că cineva ar trece pe la mătuşă-mea.

— E sus, îmi explică femeia, arătând din cap spre scara de lemn. Nu mai e în stare să coboare, n-o mai ţin picioarele. E, eu una am plecat.

Pornesc pe scara care scirţîie ameninţător sub paşii mei. Dintotdeauna a scîrţîit astfel. Sus, în vestibulul întunecos, remarc o lumină galbenă, care se strecoară pe sub uşă. Bat şi intru.

Fără a fi prea mare, încăperea e destul de ticsită de mobile, încît am nevoie de un anumit timp pentru a o 'descoperi pe mătuşa. Vrînd parcă să mă ajute, ea se mişcă uşor în colţul în care se află. Mobilele nu se mişcă decît la cutremur, dar acel ceva de acolo se mişcă. Bătrînica în cămaşă de noapte şi cu scufie albă pe cap îşi măsoară puterile cu aşternuturile albe şi se reazemă de perna imensă :

— Boiane... Nu credeam că ai să mai vii...

E aceeaşi voce pe care o ştiu. Nu înaltă, şi totuşi autoritară, chiar atunci cînd se străduieşte să fie amabilă.

— Sărut mîna, mătuşă, păi cum să nu vin.

Mă apropii, păşind în cale peste taburete şi măsuţe, apuc mîna subţire şi tremurîndă a mătuşii şi îmi iau inima în dinţi ca s-o sărut. Mînuţa rămîne un timp în laba mea, aşteptînd parcă repetarea sărutului, apoi se retrage şi se îndreaptă spre colţul de vizavi :

— Aşază-te acolo. Atît de tare m-am împuţinat, că-i mai bine să te uiţi la mine de la distanţă.

— Nu-ţi face probleme, spun eu. N-ai nimic.

— Mă duc, Boiane...

— Acum o ţii şi mata una şi bună. Ai să trăieşti cît vulturii, mătuşă.

Optimismul meu sună de-a drentul grosolan, dar bătrîna îl acceptă fără obiecţii. Bolnavii preferă optimismul grosolan compasiunii lacrimogene, lucru.ştiut şi de medici.

~ Cum ai călătorit?

„Într-un picior, mă gîndesc eu că-i spun, dar îmi dau seama că-i puţin probabil ca dînsa să se intereseze cum .am călătorit, şi, la rîndu-mi, întreb :

— Ce ai ?

— Oh, mai bine întreabă-mă. ce n-am. Dar cel mai rău mi-e cu inima.

Am considerat dintotdeauna că e destul de tare la inimă, dar se pare că şi inimile tari se uzează. Aştept să I , treacă la descrierea amănunţită a simptomelor bolii, ea însă se reculege în tăcere, de parcă ar vrea să audă ce anume se petrece. în pieptul ei. Apoi îşi aminteşte de prezenţa mea, aruncă o uitătură spre colţul în care mă aflu şi spune împăciuitor:

— Poţi să fumezi dacă vrei Dar deschide fereastra.

O amabilitate neobişnuită din partea dinsei, provocată de faptul că mă scotoceam aşa, în virtutea"inerţiei, prin buzunare. Deschid fereastra şi trag din plin în piept aerul umed şi răcoros, atît de diferit de atmosfera încinsă din odaie, atmosferă îmbibată cu miros de medicamente şi de om ce boleşte Apoi mă aşez la locul meu şi aprind o ţigară căutînd din ochi ceva care să-mi ţină loc de scrumieră. ,

— Se duce neamul nostru, Boiane. Totul se năruie. Uitâ-te şi la casă în ce hal a ajuns. Mătuşa arată cu' un gest .tragic spre peretele crăpat şi Înnegurat de vreme, iar eu folosesc pauza pentru a lua în loc de scrumieră un mic vas argintat, susţinut de un amoraş din alamă.

- Totul se va îndrepta, rostesc eu încurajator. Alai întii trebuie indreptat gardul.

— Păi la ce să-l mai îndrept ? Ce, tu nu ştii ? mă întreabă mătuşa cu o indignare abia stăpînită. Ne vor lua tot răzorul de lîngă gard Un metru şi jumătate din curte. înţelegi !

— Păi la ce le trebuie ?

— Vor să lărgească strada. De parcă ar băga tramvai. aşa s-au pus s-o lărgească. Şi parcă-i musai s-o lărgească tocmai dinspre partea noastră, nu de dincolo...

Şi se apucă să mă pună la curent cu toată preistoria extinderii străzii, cum la început fusese prevăzută în plan sa se facă anume de partea cealaltă, doar că de partea cealaltă e casa ştabului ăluia. îl ştii, Iliev, iar Iliev, firește, a intervenit imediat, aşa că tot planul a fost schimbat şi, colac peste pupăză, de la un metru, extinderea a crescut, nu se ştie cum, la un metru şi jumătate. .

Va să zică, asta va fi tema pentru scara de azi. nu boaia. Mătuşa îşi are de mult temele ei preferate Cum ajunge la una dintre ele, poţi să-ţi limitezi participarea la discuţie la te miri ce şi mai nimic, chiar şi la o simplă exclamaţie de compasiune. Ceea ce şi fac.

Tema răzorului sortit pieirii se dovedeşte a ti înviorătoare pentru bătrînă, în pofida beteşugului de care suferă. Mătuşa mea se ridică chiar în capul oaselor şi, rezemată de pernă, prinde să gesticuleze energic – a avut întotdeauna slăbiciune pentru gesturile teatrale – iar eu fumez, o studiez şi apreciez maşinal că la această lumină slabă şi la această neîntreruptă gesticulare mi-ar veni foarte greu s-o fotografiez fără ajutorul unui bliţ.

Nici înainte ea nu reprezenta mai mult de un sac de ciolane, dar cu trecerea anilor, ciolanele s-au redus la o jumătate de sac şi femeia s-a transformat într-o copie miniaturizată a ei însăşi. Pielea obrazului, împestriţată cu pete cafenii, aproape că nu mai acoperă conturul craniului. Ochii adînciţi în orbite mai ard însă, încercuiţi de grele umbre liliachii, iar buzele subţiri şi uscate ba se deschid, ba se lipesc la loc într-o grimasă perseverentă, parcă pentru a împiedica maxilarul inferior să atîrne cu neajutorarea bătrîneţii şi să dezvelească dinţii mari şi gălbui, singurii cruţaţi de timp.

— închide, că s-a făcut frig, îmi aminteşte mătuşa după un timp.

Apoi se întoarce din nou la temă.

Un profil ascuţit şi luminos, conturat în umbra aruncată de bătrînă pe perete. Această femeie ascunde într-însa de cînd lumea un fel de intransigenţă spre tot ce ameninţă să-i încalce confortul, un .fel de pornire spontană spre o reacţie de apărare, o convulsie asemănătoare celei cu care scoica transformă firul de nisip în mărgăritar. De-o viaţă întreagă mătuşa mea se află în convulsia unei inexprimabile iritări, dar de mărgăritare nici pomeneală.

— Decio nu trece să te mai vadă ? întreb eu la un moment dat, pentru a-i abate atenţia în altă direcţie.

— Cred că ştii cum trece el. Doar cît să ochească şi să-ţi umfle ceva, dar la mine nu mai are ce căuta.

— Şi cine se îngrijeşte de dumneata ?

— Liuba, doar ai văzut-o. Aveam o chiriaşă, mă ajuta la una, la alta, dar parcă asta-i de-ajuns ? Nu-i trecea niciodată prin cap să vină lîngă tine, să se aşeze, să te poţi întinde la vorbă sau să-ţi citească ceva.

— Poate că nu-i plăcea să citească ?

— Ba dimpotrivă. Citea pînă noaptea tîrziu şi consuma curentul, dar la ea acolo, jos. Se închidea în odaie şi. habar să aibă că ici-şa, sus, zace un om bolnav.

— De ce a plecat ?

— I-am făcut vînt. De cum am aflat că o vizitează pe furiş pramatia aia de Decio, i-am şi făcut vînt. Că asta mai lipsea, să facă din casa lui moş-tu Minko casă de randevu. Frumos sfîrşit pentru neamul nostru.

Iată şi tema a doua, îmi zic eu. Şi n-am greşit. Decît prin faptul că nu e tema a doua, ci prima. Neamul cu N mare. Subiectul ei preferat de cînd lumea.

Spre norocul meu şi al dumneavoastră, dînsa limitează istoria Neamului la numai cinci generaţii, dintre care primele două sînt destul de nebuloase, iar ultima – eu şi Decio – constituim în esenţă cea mai grăitoare dovadă a decăderii totale. Cu alte cuvinte, după opinia mătuşii, neamul îl reprezintă în primul rînd ea însăşi, plus cei doi părinţi pe care soarta i-a fericit cu o asemenea fiică.

„Moşu-tu Minko n-avea diplome, dar avea mai multă minte decît orice absolvent de facultate. A început cu o băcănioară – băcânioara tatălui său, strămoşul tău Petăr – uite-aici era, peste două străduţe – iar după numai zece ani a devenit primul angrosist din Capitală” Cu această introducere bătrina intra în episodul care ar fi putut purta titlul „moş-tu Minko”. Căci legenda neamului este împărţită în episoade, care conduc toate în mod ine- vit .bil, iar intr-o anumită măsură şi triumfal, la episo- dui-cheie „mătuş-ta 'Sia”.

Şi astfel respectivul Minko a strîns o avere de invidiat importind coloniale – cafea, cacao, ceai, felurite condimente şi mai ştiu eu ce – iar pe linie politică a devenit un îndirjit anglofil, căci ştiut este că existenţa determină conştiinţa, şi nu mai puţin ştiut este că foile de dafin şi cafeaua nu cresc în împrejurimile Diisseldortului.

Războiul început de liitler dă o lovitură grea afacerilor angrosistului, fără a fi insă în stare să-i influenţeze concepţiile politice Moş-tu Minko a rămas fidel anglo- amerkanilor şi era ferm convins că fidelitatea sa se va bucur i do c deplină reciprocitate S-ar putea ca anumite îndoieli la acest punct să fi apărut totuşi în timpul primelor bombardamente, cind fiul său Nasko – în calitatea sa ue pilot de vînătoare -- a fost zobit de un spitfire al alia- lilor. S-ar putea ca unele şi mai puternice îndoieli să fi apărut la bombardamentul următor, dar nu ştiu în ce măsură moş tu Minko a putut fi conştient de ele. Deoarece în timpul bombardamentului cu pricina, cele trei fiice se ascund în pivniţă, în vreme ce moş-tu Minko, împreună cu bunică ta Radka, bravează şi rămîne în apartamentul de la etajul doi. încredinţat pesemne în continuare că. în ceea ce-l priveşte, ar fi cu totul absurd să se teamă de aviaţi;-. prietenilor săi politici. De astă dată insă, prietenii săi, în loc de condimente, îi furnizează o bombă de 500 de kilograme, care se înşurubează în clădire, luînd-o parţial împreună cu moş-tu Minko şi cu bunică-ta Radka.

Cele trei fiice rămase în viaţă sînt silite să se evacueze în oraşul natal şi în vechea lor casa natală, unde se desfăşoară, în linii mari, şi următoarea parte a istoriei neamului. Această parte următoare se rezumă în principal la cele trei căsătorii ale celor trei surori. Una este pur con-
juncturală : mătuş-ta Vera, mama lui Dccio, se grăbeşte să se mărite cu un mare grangur local. A doua căsătorie este absurdă : taică-tău face ce face şi îşi găseşte să moară aşa, cu totul aiurea. Cea de-a treia, este de-a dreptul tragică : ştii că bărbatul meu, taman ca şi unchiul tău Nasko, moare pe cîmpul de onoare.

Adevărul este – asta am auzit-o şi de la mama – că mătuşa mea reuşeşte nu ştiu cum să îmbrobodească un ofiţer şi să se căsătorească cu el. El însă apucă să se răzbune, murind în timpul războiului de apărare a patriei* şi transformînd tînăra soţie în tînără văduvă. Pentru a rămine pînă la capăt fidelă răposatului, după cum afirmă . dînsa. sau pur şi. simplu pentru că n-a găsit un al doilea pe care să-l îmbrobodească, mătuş-ta aşa a şi rămas – văduvă.

Toate lucrurile acestea le auzisem încă în copilărie, dar numai aşa, pentru că mă aflam de faţă, căci eram prea mic pentru a mi se face onoarea de interlocutor. Acum, în sfîrşit. mi se acordă această onoare dimpreună cu întreaga libertate de a plesni din limbă pentru a-mi exprima mirarea, de a moţăi din cap în acelaşi scop şi chiar de a rosti: ia te uită

E trecut de unsprezece cînd mătuşa realizează brusc :

— Dar tu n-ai cinat!
Exclamaţia sugerează destul de clar că nici nu voi. cina
Că oamenii ce se află, în preajma ei au de mincare, că se plictisesc sau că pică de somn – acestea-s lucruri care nu o preocupă pe mătuşa. Ea e din totdeauna convinsă că ceilalţi oameni trebuie să se îngrijească de ea, şj nu invers. întrebarea se pune ce anume aşteaptă mătuşa de la mine în această indolentă existenţă cotidiană, care – în caz că se scurge totuşi – se scurge fără ajutorul meu.
Grijile casnice, reduse la aerisirea camerei şi la făcutul patului, îi sînt încredinţate Liubei. Grijile aprovizionării – la fel. Mătuşa mea se hrăneşte de mult aproape numai cu'lapte şi brînză desărată.
— Să-ţi cumpăr ceva ? mă întreabă Liuba. înainte de a pleca să facă tîrguieli.
În caz că spun ..da", trebuie; firește, sâ dau şi bani. După care pot rămine întins, cu cartea în mină, atita timp cît dincolo de fereastra deschisă vîntul foşneşte u- şor prin frunzişul tînăr al dudului. Cînd prinde să mă doară spinarea din cauza acestei activităţi prelungite, mă ridic, mă rad şi ies să văd ce evenimente se mai petrec prin oraş. Evenimente e poate prea mult spus, dar oricum nu mai e vorba de imobilismul somnolent al bătrînei oase.
Centrul oraşului este pe de a ntregul înnoit după metoda cunoscută: sînt demolate o mulţime de clădiri, pentru a face loc zonei pietonale, acoperită, precum se ştie, cu lespezi de marmură. Castanii, frumoşi şi mari, au fost tăiaţi, ca să nu se izbească, pesemne, trecătorii de ei. S a obţinut astfel un spaţiu vast şi destul de pustiu. întrucit pietonii circulă mai cu seamă pe de margini, pe lingă vitrinele noilor magazine. In afara magazinelor, ici-colo se află şi cîteva localuri. inclusiv două cafenele, cu arbuşti decorativi şi măsuţe scoase afară. Tocmai în faţa unei asemenea cafenele, mă ia Decio în primire.
— Mă uit la tine de la distanţă şi mă întreb ăi fi tu au ba. începe vărul meu, trăglnd cu piciorul un scaun şi instalîndu-se.
— N-are rost să te întrebi, eu sînt. bolborosesc' la rîndul meu şi dau să sorb o gură din lichidul apos, dar Decio îmi smulge paharul-din mină.
— Merry, strigă el la chelneriţa care lîncezeşte lingă uşa de la intrare. Adu două duble ca pentru clienţii casei.
Apoi se întoarce din nou spre mine :
— Ce face bătrina ? Se pregăteşte de ngropăciune ?
— Aşa se pare. De vreme ce m-a chemat.. '
—- Fericitule Ţie ţi-a lăsat totul. '
— De unde ştii ?
— Ştiu. Am antenele mele
Decio oftează melancolic şi mormăie !
— Nu-i nimic, halal să ţi fie Şl eu; care i-am purtat atîta de grijă, iar dumneaei... Ele să-i faci, ăştia sintem noi, oamenii.
Prin ..purtat de grijă® el are pesemne în vedere obiceiul său de a scotoci pretutindeni prin casă şi de a umfla lucruşoare ale căror dimensiuni permit să fie scoase pe '
neobservate sub balonzaid. Decio începuse să-şi viziteze – mătuşa hă-hăt demult îmbrăcat într-un balonzaid vechi, dar peste măsură de larg.
Cafelele duble pe care Merry le serveşte sînt într-adevâr făcute ca pentru clienţii casei.
— Eşti o dulcică, recunoaşte vărul, bătînd-o pe ospă
tăriţă cu palma peste locul acela.
— la mîna, că se uită lumea, îl mustră ea fără prea
mult zel, după care se retrage din nou să lîncezească în umbra de la intrare.
Ii ofer o ţigară vărului, dar el nu fumează „BT" şi scoate un Winston. Aprinde, soarbe o gură de cafea şi reia tema : ?
— A prins baba ură pe mine. Asta-i!
— înseamnă că ai cam lăsat-o fără multe lucruri, de asta a prins ură.
— Fleacuri. Doar ştii că ăsta mi-i felul. Nu pot trece
pe lingă o vitrină de sufragerie fără să mă uit ce se află într-însa.
— Te uiţi şi treci mai departe. ,
— Aşa e, dar cînd vezi că ceva zace acolo fără folos,.
cum să-l laşi să zacă. Mai ales argintul. Păi argintul trebuie îngrijit, Boiane. Englejii au născocit nişte paste speciale pentru a-l lustrui. Altfel se înnegreşte de pomană.
Nu obiectez.
— Şi, colac peste pupăză, s-au găsit binevoitori care
să-i bage-n devlă că am avut întîlniri amoroase în casa ei. Ai făcut din casa mea casă de randeVu, aşa îmi spu-nea.
— Chiriaşa...
— Văd că eşti deja la curent.
~ Era măcar o bombă sexy ?
— Prostii. Păi ce, dacă aş vrea bombe sexy, la mătuşa le-aş căuta ? Parcă eu n-aş avea casă, îmi trebuie mie să mă vîr în odăile ei mucegăite.
..Dacă vrei bombă sexy, uite-o, rostesc eu în gînd.
Pe trotuar a apărut o junâ, care atrage atenţia cu bluziţa ei de poplin de culoarea ciclamei şi cu bustul ce se conturează prin bluziţă. Proporţiile impunătoare ale sinilor
sînt în deplină armonie cu întregul corp al tipei. O venera
rubensiană? Nimic comun cu grăsanele acelui geniu. Subiectul în cauză e bine proporţional şi fără exagerări respingătoare.
Femeia se deplasează cu viteză medie, ca şi cum ar vrea să sugereze că nu a ieşit la plimbare, dar că nu are nimic împotrivă ca amatorii s-o studieze pe îndelete. Fusta ei strimtă de culoare închisă şi pantofii albi cu toc înalt îi fac corpul şi mai suplu, iar legănarea lină a bustului şi a şoldurilor imprimă ansamblului o vitalitate seducătoare. De altminteri, ea îşi leagănă atributele cu suficientă nonşalanţă, lăsînd impresia că este vorba de un fenomen absolut natural, şi nu de ceva premeditat.
Femeia trece pe lingă noi, ne onorează cu o privire lipsită de interes şi îşi vede de drum, pentru ca noi s-o putem aprecia şi din punct de vedere posterior.
— Cine mai e şi tigroaica asta ? întreb eu.
— Tigroaică zici ? mormăie Decio. Dacă ţii să-mi ştii părerea, iat-o : e-o iapă rasată. Voi după de-alde astea vă daţi în vînt la Sofia ?
— De unde să ştiu eu cine şi după ce se dă în vînt la Sofia ? Lume multă, gusturi de tot felul.
— Merry a noastră e mult mai şic. Dacă se pune ea la ţol, nici n-o mai. recunoşti.
— Tot ce se poate. Şi cine zici că era tipa ?
— E chelneriţă şi ca. Acum cred că-i la „Iazul Al- _ bastru".
Ei poftim : cu un asemenea fast de nuanţa ciclamei să te duci tocmai la „Iazul Albastru**. Bine că lumea-i multă, iar gusturile de tot felul. Altminteri, ce cozi s-ar mai fi înfiripat la „Iazul Albastru".
— Fac pariu că nevastă-ta-i mică şi jigărită, remarcă vărul meu.
— N-am nevastă. Dar tu ?
— Am trecut cu bine şi prin catastrofa asta.
— Deci totul e-n regulă. - \
— Ai ghicit. Totul şi nimic. \
Şi observîndu-mi privirea întrebătoare, îmi explică:
— Omul nu poate trăi numai pentru femei, şi nici numai pentru lovele, Boiane.
— Dar pentru ce ?
— Pentru ce... Ştiu şi eu ?
îşi termină cafeaua, mă examinează scurt şi la rîndul său mă întreabă
— De ce zîmbeşti ?
— Păi dacă nici tu nu ştii despre ce-i vorba...
— Dar simt, asta nu-i suficient ? Nu te încearcă şi pe tine această senzaţie că viaţa ţi se furişează printre degete ?
— Pe cine nu-l încearcă ?!
— Deci nu sînt unicul De mult îmi tot zic să întreb pe cineva, dar ce să-i întrebi pe imbecilii ăştia care nu se pricep decît la maşint?
Şi venind vorba de maşini, tresare :
— Trebuie să plec. Mă aşteaptă Azman să-i văd Volkswagenul Serveşte-l pe ăla, serveşte ! pe celălalt, iar la tine nu se

gîndeşte nimeni.

Se ridică şi îşi saltă maşinal blugii strimţi, bine lustruiţi, aşa cum o cere şicul modei, dar nu într atit incit să i se vadă genunchii.

— Iar dacă baba dă ortul popii, spune-mi şi mie Nu sînt ranchiunos Ii duc şi eu o floare la groapă.

Şi după un gest de adio lansat spre Merry, aflată în prada aceluiaşi plictis, se îndreaptă grăbit spre aleea pietonilor. Veşnic activ, plin de dinamism. De femei şi de lovele e clar că nu duce lipsă. Nu-i lipseşte decît... Ce ? Fericirea, fireşte. Fiecare la asta se gîndeşte : să fie fericit. Nu ştiu de ce e nevoie să fii mai fericit decît este r.ecesar. Într-adevăr, în ziua aceea memorabilă, cînd Domnul a împărţit noroacele, trebuie să fi domnit o cumplită harababură.

Camera în care m-am instalat e jos, lingă hol – aceeaşi în care am copilărit. Cîndva, ambianţa aceasta mi se părea dacă nu generoasă, cel puţin confortabilă – deoarece totul strălucea de curăţenie, iar camera era populată, mai ales seara, cînd în jurul mesei rotunde ne strîn- geam noi trei : mama cu ceva de croşetat, iar Hodorogul şi eu cu vreo carte în mînă.

De fapt, camera a rămas aproape la fel, cu excepţia cărţilor, pe care le-am mutat hăt demult în locuinţe; sofiotă Intrucit cărţile reprezentau partea cea mai importantă din dotat ea camerei, iar în rest totul arăta foarte jalnic, abia acum realizez în ce sărăcie am trăit în căsuţa aceasta cu înfăţişare pretenţioasă de casă burgheză.

Liuba a avut grijă, fără a face exces de zel – excesul de zel nu figurează printre neajunsurile ei – să şteargă ici-colo praful, dar amprenta penuriei r.u poate fi ştearsă cu o cîrpă udă. Principalul element al interiorului îl reprezintă un pat mare de mijloc, cu tăblii şi cu patru sfere de alamă în colţuri, dintre care două lipsesc din vremuri imemoriale. în ce mă priveşte, patul acesta a reprezentat dintotdeauna o mobilă, pe <ît de voluminoasă, pe atît de inutilă, căci în timpul zilei îmi era interzis să mă urc în el. iar seara eram trimis să dorm în hol. asta pîr.ă în clipa în care mătuşa a emis un nou decret şi anume : că holul nu este pentru dormit, iar drept urmare, am fost instalat pe pătuţul din bucătărie.

în paranteză fie zis. decretele mătuşii mele privind regimul de ordine interioară erau un lucru foarte obişnuit şi rar contestat. Mama se obişnuise să i se supună surorii ei mai mari, iar Hodorogiţi considera că este stupid să se certe cu mătuşa, faţă de care nu încercase niciodată altceva decit un suprem dispreţ. Prin forţa acestui decret tot etajul cu cele două camere şi încăperi le-anexă erau considerate posesiunea intangibilă a Siei, iar noi. cei trei, eram inghesuiţi în cămăruţa învecinată.

Patul cu tăblii din această cămăruţă se afla în acelaşi loc, la fel şi covoraşul agăţat deasupra lui şi repre- zentînd un castel verde, un lac albastru şi munţi alb-roz, care îmi plăceau în mod deosebit, deoarece formele conice şi culorile lor delicate mă făceau să mă gîndesc la o îngheţată cu fructe. Mama afirma că acest covoraş reprezintă închisoarea din Schillon, iar Hodorogii!, care, ca fost deţinut politic, cunoştea materia mai bine decît dînsa, afirma că asemenea închisori romantice nu există decît pe covoraşe.

în afara patului şi a mesei rotunde deja amintite, aplecată de cînd o ştiu într-o parte, mobila se rezuma la trei scaune de lemn, două etajere giorsăite şi ur. bufet
scorojit, m care mama işi ţinea panareie ele ţuică şi farfurioarele de dulceaţă, pe care nu-mi amintesc să le fi folosit vreodată, căci nu ne călcau pragul nici un fel de oaspeţi. Fireşte, partea cea mai folosită a bufetului era cea de jos, ticsită cu cărţi

În ceea ce priveşte decorarea încăperii, ea se rezuma la covoraşul „închisoarea din Schillon” şi la o fotografie prinsă într-o ramă urîtă de lemn. Fotografia reprezintă cinci ofiţeri de la construcţii, instalaţi în faţa unei uzine încă neterminate. Fotograful a avut ambiţia să prindă în cadru întreaga uzină, ceea ce a făcut ca ofiţerii să apară foarte mici, iar feţele lor să nu poată fi desluşite, dar eu ştiu de la mama că al doilea ofiţer din stînga este răposatul meu tată.

Era să uit de vază. Doborîtă de două ori – o dată de mine şi altă dată de pisică – şi de două ori lipită de Hodorog, pentru a o împăca pe mama, vaza a supravieţuit totuşi ca un accent melodios în încăpere. Este turnată în formă de cizmă şi are o culoare verde-deschis. De ce ca o cizmă şi de ce verde-deschis, lucrul acesta nu-l poate nimeni explica.

Viaţa a trecut prin această cameră crepusculară şi s-a stins, iar dacă m-am întors întîmplător aici, e tocmai pentru a constata că a trecut şi s-a stins, lăsînd în urmă cîteva piese de mobilă giorsăită, un covoraş decolorat şi o fotografie la fel de decolorată, cu persoane necunoscute şi decedate probabil între timp, dintre care una trebuie să fi fost chiar tata.

Ca un semn al unei compensaţii tîrzii şi deja inutile, bătrîna mi-a lăsat casa în folosinţa exclusivă mie şi şoarecilor şi s-a mulţumit cu micul dormitor şi cu baia de la etaj. Mătuşa îşi petrece ziua într-o stare de letargie sau, dacă se simte mai bine, făcînd pasienţe. De cînd o ştiu, principalele ei două plăceri sînt să facă pasienţe şi să vorbească. Pentru pasienţe este de-ajuns un pachet de cărţi, dar pentru a vorbi e nevoie de cel puţin un ascultător. Şi ştim cu toţii că nu-i uşor să găseşti un om dispus să te asculte cu răbdare, fără să vorbească şi el. Mătuşa mea a reuşit totuşi să-şi asigure compania a două persoane —- a mamei şi a vecinei Liuba. Mama prelua acest rol chinuitor mai ales după-amiaza şi, cum era o

fire răbdătoare, nu cred să se fi chinuit prea mult. Cîr- pea ce avea de cîrpit, ca să-şi folosească timpul, şi scotea din gură mecanic cîte un; aşa e, ai dreptate, îmi amintesc,' cum să nu-mi amintesc. Vecina era de cart seara, cînd mătuşa se. retrăgea în odaia ei. Singuratică, prietenă din copilărie şi victimă tot din copilărie, Liuba suporta cu resemnare interminabilele monologuri pentru plăcerea de a simţi că este totuşi cuiva necesară. Toate .. ca toate, dar n -am. bănuit niciodată că eu voi fi cea de-a

treia victimă a mătuşii mele.

Din fericire, mătuşa îşi aduce aminte de mine abia spre seară. De cum aud că Liuba coboară scările, ştiu că mi-a venit mie rîndul să urc. Intru în odaia ticsită de mobilă şi arunc o privire spre patul din colţ, ca să-mi " dau seama de cum stau lucrurile. Dacă bătrîna s-a proptit în pernă şi îşi etalează cărţile, înseamnă că în seara respectivă nu are de gînd să moară. Joci pasienţă cînd mai aştepţi totuşi ceva de la viaţă.

– Iese ? întreb eu.

– Iese, nu iese, tot aia-i, oftează mătuşa. Cînd nu iese, mă înfurii, cînd iese, nu-mi vine a crede.

Mă aşez pe locul meu obişnuit şi trag pentru orice eventualitate spre mine micul vas argintat care îmi serveşte de scrumieră.

– De ce ai îngrămădit atîtea lucruri aici ? o întreb eu ca să nu tac.

— Am pus-o pe Liuba să le urce sus. De unde să ştiu dacă pramatia aia de Decio nu se furişează într-o seară în hol ca să mă fure.

Şi ce dacă te fură, îmi zic. Doar nu ai. de gînd să încarci toată hardughia asta de lucruri în carul 'acela J negru în care într-o bună zi o pornim cu toţii la drum.

— Ştiu că n-am să-mi iau averea cu mine în groapă, dar nu vreau să i-o las banditului ăluia, îmi explică mătuşa, ca şi cum mi-ar fi citit gîndurile. Averea am- să ţi-o las ţie.

— Să nu crezi că pentru ăsta am venit.

Ştiu. Tu încă de mic .ai fost un fraier. Dar mai | bine fraier decît tîlhar.

Tace un timp, ajunsă probabil la un moment-cheie al pasienţei, iar cînd pasienţa e încheiată, îşi strînge căr-
ţile cu degetele ei bâlrîne şi palide şi le pune pe măsuţa de lingă pat.

— Dacă ai putea pleca din Sofia aia şi te-ai rostui cumva aici, ar fi mai bine pentru amîndoi, remarcă mătuşa mea.

— Nu-ţi face griji în privinţa asta. Totul se va rezolva.

— Eh, totul... Chiar totul nu- se va putea rezolva,, dar măcar treabă cu exproprierea de s-ar putea anula.

Aşadar, în seara aceasta tema va fi exproprierea răzorului, cel puţin pînă vom ajunge la motivul următor – măreţia şi decăderea Neamului. îmi aprind o ţigară, hotârît să ascult şi să scot cîte un : ia te uită.

Există însă şi seri cînd o găsesc pe bătrînă zăcînd fără vlagă în pat şi cu ochii aţintiţi în tavanul afumat.

— Astăzi m-am simţit mai rău decît ieri, mă anunţă ea cu jumătate de glas, adresîndu-mi o privire de martir.

— în schimb mîine ai să te simţi mai bine, o îmbărbătez eu. Nu te teme, mătuşă. Ai să trăieşti cit vulturii.

— Să te audă Domnul, îndrugă Sia.

Dar cum e neîncrezătoare, reia foarte curînd :

— Dacă, ferească Domnul, am să mOr, să nu-mi trîn- teşti cumva pe mormînt vreo piramidă roşie. Vreau să mă îngropi aşa cum e obiceiul – cu cruce .şi cu popă. ’

Işi împreună pleoapele şi încetează să mai respire, ca şi cum s-ar şi pregăti de ritualul acela solemn cu cruce şi cu popă. Pe fondul pernei albe, faţa ei este pămîntiu- albicioasă. Acum, văduvită de strălucirea vie a ochilor, această faţă pare atit de lipsită de viaţă, înelt mai că aş înclina să cred că mătuşa a murit, dar buzele ei subţiri prind să mişte şi îi aud vocea slabă, dar autoritară :

— Citeşte-mi ceva

Prima dată cînd îmi dăduse această poruncă, a trebuit să întreb „ce anume", dar acum ştiu. De fapt, întrebarea mea era încă de atunci lipsită de noimă, deoarece singura carte din odaia aceasta este micul volumaş negru al Noului Testament. O cărticică destul de giorsăită, deşi nu-mi vine, să cred că tocmai mătuşa mea a giorsâit-o prin întrebuinţare. Evanghelia e a Liubei.

Dau să întind mîna după carte, dar aud o nouă dispoziţie:

— Aprinde lampa de pe masă şi stinge lustra.

îndeplinesc şi această poruncă. Chiar şi atunci cînd e preocupată în cea mai mare măsură de sufletul ei, mătuşa mea nu încetează să se gîndească şi la economia de curent.

Mă aşez lingă măsuţa pe care este instalată lampa cu abajur auriu şi încep să citesc. Am reuşit deja să constat că pe mătuşa n o interesează în mod deosebit partea filozofică a învăţăturii lui llristos. Presupun că mai aşteaptă să audă ceva concret, ceva care să se refere direct la dinsa, care să-i poată oferi un răspuns la problema ce o interesează. Mătuşa mea ba zace într-o stare de semi- toropeală, ba deschide ochii şi ciuleşte urechile, ca şi cum s-ar strădui să înţeleagă dacă nu cumva în turuîtul ’ meu monoton s-a intercalat şi răspunsul la întrebarea ei.

Am impresia că era aproape adormită cînd am ajuns la parabola despre bogătaşul al cărui ogor dă recoltă bogată şi care îşi zice : „Suflete, ai multe bunătăţi strînse pentru mulţi ani ; odihneşte-te, mănîncă, bea, vese- leşte-te.” Dar Dumnezeu îi spune : „Nebune, în această r.oapte vor cere de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor fi ?‘‘

Mătuşa mea a deschis larg ochii şi şi-a aţintit privirea în tavan.

— De ce „nebune" ? întreabă ea.

— Deoarece se bucură de un lucru pe care curînd are să-l piardă.

— Şi ce-i dacă-l pierde ? Atunci să nu ne mai gîndim la recoltă şi să nu ne mai bucurăm de nimic...

— ...Ci să ne punem pe plîns, sugerez eu.

— Păi da, să ne punem pe plîr.s, pentru că ne este scris să murim.

Şi întrucât nu obiectez, porunceşte din nou :

— Citeşte mai departe.

— De ce să mai citesc dacă te irită.

— Nu mă irită. Numai că vreau şi eu să înţeleg.

N-am încotro, trebuie să continuu pînă ajung la o altă parabolă, cea despre bogat şi sărac :

„Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră şi în vizon, vesclindu-se în toate zilele în chip strălucit. Iar ur. sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porţii lui, plin de
bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului, dar ciinii, venind, îi lingeau bubele...

Mătuşa ascultă cu încordare şi cu buzele strînse a 'nemulţumire cît timp îi citesc cum săracul moare şi merge în rai şi bogatul moare şi el, pentru a se trezi în iad, şi cum îl roagă pe Avram să-l trimită pe Lazăr ca să-l răcorească cu apă, dar Avram răspunde : „Cum vrei să ţi-l trimit, cînd între noi şi voi zace o prăpastie."

— E cumplită, apreciază bătrîna cînd se termină parabola.

— Ce anume ?

— Pedeapsa. Cu ce-i vinovat bogatul de nefericirea iui Lazăr? Şi stă oare în puterea unui singur om să-i ajute pe toţi Lazării ? Păi el i-a făcut nefericiţi ?

Ea se agită cu nemulţumire în pat şi bombăne :

.— Şi mai vorbim de iertare !...

Este evident că tocmai asta o preocupă : problema păcatului şi a iertării lui. Ce altceva ne poate preocupa pe noi, păcătoşii, mai ales cînd simţi că se apropie ceasul în care trebuie să răspundem pentru păcatele noastre.

— Citeşte mai departe.

Şi eu citesc :

„Atunci va zice şi celor de-a stingă.: Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic... căci flămînd am fost şi nu Mi-aţi dat să mănînc; însetat am fost şi nu Mi-aţi dat să beau ; străin am fost şi nu M-aţi primit; gol, şi nu M-aţi îmbrăcat; bolnav şi în temniţă, şi nu M-aţi cercetat."

—- E cumplit ? întreb. .

Nu-mi răspunde, dar nu-i greu să-i citeşti gîndurile.

— Poate că Domnul ar trebui să se pedepsească pe sir.e însuşi, căci suferinţele, şi cele pămînteşti, şi cele de pe lumea cealaltă, tot el le-a’ creat, rostesc eu, vrînd să tatonez terenul. * .

— Nu huli numele Domnului, zice mătuşa îmbufnată, dar fără prea mult zel, ca şi cum dojana adresată mie ar privi-o deopotrivă şi pe dînsa.

Ca orice femeie practică, dînsa ştie că atunci cînd te afli în pragul morţii nu-i deloc potrivit să te certi cu Evanghelia. Cînd te afli în pragul morţii şi cînd vrei să obţii iertare, lucrul cel mai potrivit e să-ţi pleci capul

cu smerenie şi să implori îngăduinţă. Dar cum să-şi plece capul cu smerenie, cînd cuvintele Scripturii nu sînt doar aspre, dar şi cu totul străine de raţiunea sănătoasă, de raţiunea întregii ei vieţi.

— Cred că nu-i de nici un folos să scotocim prin testamentul ăsta, mormăi eu, căci mi s-a făcut somn.

— O carte înţeleaptă e întotdeauna un lucru folositor, obiectează mătuşa mea, deşi dispreţuieşte cărţile şi deşi o încearcă şi pe ea somnul.

— Da, dar uite ce scrie aici : ,,Dacă n-aş fi venit şi nu le-aş fi vorbit, nu ar fi avut păcate. Dar acum n-au iertare pentru păcatul lor.”

— Ei şi ?...

— Păi rezultă că ar fi fost mai bine să nu fi citit Evanghelia. Atunci n-am fi avut păcate.

. ll

Bătrînei îi merge rău, asta o spune şi medicul de circumscripţie, care trece din an în Paşte, căci mătuşa îl repede, de parcă el ar fi vinovat de insuficienţa ei coronariană. Nu reuşesc însă să-mi dau seama cu ce scop m-a chemat, căci dînsa nu face nimic fără să-şi fi pus ceva în minte. Dacă ar fi vorba de mîncare şi de grijile gospodăreşti, Liuba o ajută cu prisosinţă. Dar dacă ar fi vorba de sănătate, ,păi acolo numai Domnul o poate ajuta.

N-ar fi exclus ca pricina s-o constituie serile de veghe, în timpul cărora se dezbate problema răzorului şi se evocă epopeea Neamului. S-o fi săturat pînă-n gît de singurătate. Posibil, dar nu şi plauzibil. Este prea obişnuită cu singurătatea, ca să mă cheme cu telegramă, să stau încremenit în odaia ei şi să-i citesc lucruri pe care le-ar putea citi şi singură. Sînt convins că af prefera singurătatea în locul riscului de a-i umple odaia cu fum de ţigară.

Bătrîna e cu un picior în groapă, dar întrucît e numai cu un singur picior, trebuie să-şi orînduiască treburile şi pe lumea asta, şi pe cealaltă. Nefiind în stare să se obişnuiască cu gîndul că e pe ducă, ea continuă să lupte pentru fîşia de pămînt din curte. Şi pentru că simte
totuşi că sfîrşitul nu e prea departe,'încearcă să-şi aranjeze şi viaţa de pe lumea cealaltă. Mătuşa ştie că nu-mi stă-n puteri să-i rezolv problema cu înstrăinarea răzorului, dar crede fără doar şi poate că-i voi fi de folos pentru prosperitatea de pe lumea cealaltă.

Pe măsură ce starea ei se înrăutăţeşte, gîndurile i se îndreaptă tot mai des spre lumea de apoi.

— Citeşte-mi ceva.

Iau micul volum negru şi giorsăit şi aud porunca următoare:

— Aprinde lampa de pe masă şi stinge lustra.

De fapt, ea a intuit demult răspunsul pe care aşteaptă . să-l rostesc, numai că acesta n-o prea avantajează. Ochii ei aţintesc cu încăpăţînare tavanul, iar buzele subţiri şi palide se strîng într-o grimasă amară cînd mă aude ros-l tind : „Ce-i foloseşte omului că dbbîndeşte lumea întreagă,[1] . dar îşi pierde sufletul ?” Sau : „Cei care au făcut bine " vor învia pentru viaţă, iar cei care au făcut rău vor învia pentru judecată".

— Care judecată ? mă întreabă ea pe un asemena ton, de parcă eu aş fi scris Evanghelia. ' ' .

— Focul veşnic. Gheena.

— Dar tu de unde ştii ?

— Păi de-o sută de ori ţi-am citit despre asta,

— Şi cum rămîne cu iertarea ?

. – Şi despre asta se spune de o sută de ori: iertarea, **e** pentru cei ce se căiesc.

În seara asta bătrîna se simte mai rău ca oricînd şi – teama de moarte a pus atît de tare stăpînire pe ea, înelt abia mai răsuflă. >

— Dar cum înţelegi tu treaba cu iertarea ?

— De unde să ştiu eu, mătuşă? Că nu-s popă. În orice caz, se spune că este vorba nu de căinţă în vorbe, ci în fapte.

— Unde se spune ?

— Ei, şi dumneata acum! Să-ţi citesc iar povestea cu bogătaşul care nu se îndura să-şi împartă- bogăţiile ?

— Lasă, sînt obosită.

îşi închide ochii, dar, spre marea mea mîhnire, îi 'deschide din nou şi zice cu resemnare : ..

– Aşa să fie. Am să dau ce se cuvine.
Apoi se corectează :
— Nu eu. Tu ai să dai.
— Ce să dau ?
— Ceea ce trebuie să dai se află în poşetă, sub pernă.
— Cui să-i dau ?
— Unei femei.
— De ce nu faci dumneata singură treaba asta ?
— Vezi foarte bine că nu mă pot ridica din pat şi mai întrebi !
— Spune-mi cine-i femeia, ca să ţi-o aduc.
— Nu. Am hotărît. Problema ai s-o rezolvi tu după moartea mea.
— în cazul ăsta femeia aceea va avea de aşteptat.
Ea îmi aruncă o uitătură piezişă, de parcă ar sta în cumpănă dacă trebuie să dea crezare spuselor mele sau inimii ei obosite, apoi rosteşte abătută :
— în orice caz, trebuie să fii la curent. Nu vreau să plec de pe lumea asta cu gîndul că nu m am achitat de datorie.
După care se cufundă îr.tr-unul din infinitele ei mono- loguri, numai că de astă dată nu e consacrat Neamului, ci unei teme total noi – Comoara.
Despre comoară se povesteau pe vremuri multe legende, întreţinute de mama lui Decio şi mai ales de Decio însuşi. Se vorbea despre bijuterii de familie şi cocoşei, pe care mătuşa Sia – cu viclenia ei – reuşise să-i pună deoparte la împărţirea moştenirii, iar în ceea ce priveşte valoarea comorii, părerile erau destul de contradictorii.
Bătrîna începu monologul cu o amplă introducere, lipsită la prima vedere de orice legătură cu avutul Neamului. Era mai degrabă o caracterizare ucigătoare a lumii haotice în care avusese ea ghinionul să se nască şi să trăiască. Moştenise ostilitatea tatălui ei faţă de tot felul de hitleriştî, amplificată ulterior de faptul că soţul, pe care reuşise cu atîta trudă să-l dobîndească, fusese ucis de aceşti hitlerişti. Dar mătuşa mea nu nutreşte simpatie nici faţă de americani, vinovaţi de moartea lui moş-tu Minko şi a bunei tale Radka, precum şi de distrugerea apartamentului familiei – cinci odăi cu bucătărie, baie şi cameră de serviciu. Şi, în sfîrşit, mătuşa Sia nu nutreşte’
cine ştie ce simpatie nici pentru socialism, deoarece e.)/ socialism. în acpste condiţii, ce altceva îi rămîne omului * decît să se bizuie pe sine însuşi, să se izoleze pe cît posi- ’. bil de lumea asta sucită, asigurîndu-şi bătrîneţea-şi însin-4 gurîndu-se în casa ei, pentru că, nu-i aşa, vorba din străMoşi : casa mea – cetatea mea.. .
Aici mătuşa trece spre partea a doua a expunerii, le-J gată de problemele casei. Mama lui Decio renunţă la par- . tea sa, primind în schimb căsuţa cu livadă de la marginea ’ oraşului. Astfel întreaga casă Urmează să devină proprie^ tatea mea în schimbul obligaţiei morale de a continuă epopeea Neamului, lucru în care mătuşa mea nu crede prea mult, dar ţine, totuşi să-l formuleze, ca să fie cu 'conştiinţa curată. E vorba de un punct destul de nevralgic al monologului, căci există riscul de a ne îndrepta din nou spre neţărmuită temă a Neamului. Din fericire/[1] fiind obsedată pentru moment de ideea de a-şi purifica * pe deplin conştiinţa, bătrîna rezistă pînă una-alta tenta-' ţiilor ce i le oferă motivul preferat şi trece la elementul principal.
După noaptea de coşmar, cînd moş-tu Minko şi buna ta Radka pier, Sia, deşi zdrobită de durere, nu uită să .verifice conţinutul casei de bani. Acolo, în afara unei anu-'- mite sume – neînsemnată, după spusele mătuşii ~ se aflau bijuteriile de familie, precum şi un fişic cu o sută de cocoşei. Am mai constatat, de asemenea, că moş-tu , Minko, pedant cum era, scrisese pe fişic numele lui Palazov.
[1] —Palazov era naşul nostru, un om de nimic, deşi îşi
încerca şi el norocul în negustorie. Şi-l încerca însă ca vai de el, căci de fiecare dată sfîrşea rămînînd pe drojdie-.
* şi venea la moş-tu Minko să-i ceară ajutor. Se pare însă că atunci cînd a fost mobilizat, înainte de a fi trimis la Ta sos, i-a lăsat «intr-adevăr ceva lui tata în păstrare, căci Palazov era atît de nepriceput ca negustor, încît nici Casă de bani nu avea.
Sia ia apoi lucrurile găsite în casa de bani, ascunzîn- du-le, firește, de fluşturaticcle ei surori, care atîta ştiu – să risipească. Enigma cu cocoşeii – mătuşa prezintă fişicul cu numele lui Palazov drept o enigmă – e şi ea pe cale să fie dată uitării, întrucît naşul moare.de ma-
larie pe insula Tasos sau cine ştie unde, cu puţin înainte de Nouă Septembrie. Pînă ce într-o zi...
— Cred că a fost la Şapte Noiembrie, căci aici erau în toi mari pregătiri pentru sărbătorirea Revoluţiei din Octombrie... Mă-trezesc cu o femeie tînără, smerită la prima vedere, care zice : eu sînt fiica naşului dumneavoastră, nu mă mai ţineţi minte, şi, fără prea multă introducere, declară că vine pentru cocoşei...
— Dar dumneata ai întrebat-o „care cocoşei" ?
— Firește. Ce altceva s-o întreb. La care ea, tot fără prea multă introducere, scoate o scrisoare de la taică-său şi citeşte : „Am lăsat, scrie el, o sută de cocoşei la *bai* Minko. El a murit, dar fiică-sa, Sia, e la curent, pentru că în prezenţa ei i-am lăsat, aşa că dacă nu ne va fi dat să ne mai vedem...” şi aşa mai departe. îţi poţi imagina !
Amintirea despre această scrisoare este atît de puternică, încît într-o anumită măsură bătrîna prinde să se însufleţească şi pe fruntea ei galbenă apar broboane de transpiraţie. Uitase, pesemne, că acum trebuie să-şi salveze sufletul, nu cocoşeii, căci ochii îi ard de indignare.
— Şi e adevărat că i-a lăsat în prezenţa dumitale ? întreb eu, ca să accelerez monologul.
— De unde să ştiu. Ţin minte că a venit odată la tata şi, cind le-am servit cafeaua, i-am auzit pomenind ceva de aur şi parcă, într-adevăr, blestematul ăla de fişic se afla pe masă, dar eu nu l-am băgat în seamă. De unde era să ştiu că de la fişicul ăla va ieşi cogeamite scandalul. Vedeţi, i-am spus eu femeii, aici trebuie să fie o neînţelegere. Nu ştiu nimic de nici un fel de cocoşei. Iar ea : poate să fi fost vreuna dintre surorile dumneavoastră, întreabă-le pe ele, zic eu, dar pot să te asigur că după moartea tatălui meu n-au fost găsiţi nici un fel de cocoşei. Şi am trimis-o...
— ...La toţi dracii.
— Am trimis-o să-şi vadă de treburi, mă corectează mătuşa mea, căreia nu-i plac expresiile tari.
— Dumneata ai văzut totuşi fişicul. Şi, cînd l-ai găsit în casa de bani, ai văzut că pe el scria „Palazov". Iar scrisoarea...
— Care „scrisoare", mă fulgeră bătrîna cu privirea. Scrisoarea-i o hirtie, iar cocoşeii sînt aur. Cine o să scoată
aşa. una-dcuă, un pumn de aur ca să-l dea primului venit Şi de unde să ştiu că moş tu Minko nu i-a dat lui Pala- zov bani pentru aurul acela. Palazov avea mereu nevoie de bani, iar cînd avea nevoie de bani, apela la tata.
— Şi cum s-a terminat toată această poveste ? mai fac eu o încercare de a accelera monologul.
— Nu s-a terminat prea uşor. Aia a continuat să mă caute la o lună, la două. Ba umbla la sentimente, ba cu ameninţări. Că mă dă în judecată... Şi ce dacă mă dai în judecată, îi spun eu. Şi chiar dacă ai să cîştigi procesul ? Cocoşeii dumitale nu mai există, ai înţeles ? A căzut o bombă şi i-a spulberat. Doar nu era să mă apuc să scotocesc prin ruine după cocoşei. Şi mai e ceva : în vremurile noastre, omul trebuie să se ferească de cocoşei ca de foc, luciu ce te sfătuiesc şi pe dumneata, căci statul îi adună de peste tot, există o lege în privinţa asta, dacă cumva nu ştii de ea, aşa că vezi să nu te trezeşti cumva, în loc de tribunal, la închisoare.,.
— Poate era femeia la ananghie.
— Cine nu-i la ananghie pe lumea asta. Că a lăsat-o, cică, bărbatul, că arc copil mic, că din salariu nu se poate trăi .. N-am putut niciodată suferi oamenii văicăroţi. Dacă n-ai curaj să trăieşti, nu trăi, şi gata !
Bătrîna tace. îşi închide ochii şi trece, se pare, pentru un anumit timp pe o altă lungime de undă, căci în cele din urmă rosteşte obosită :
— Trei ani m-a călcat pe nervi femeia aceea... Pînă la urmă se pare că şi-a băgat minţile în cap şi a încetat să mai vină... De mult uitasem de ca, iar acum nu ştiu de ce anume mi-am amintit iar. Nu-i exclus, îmi tot zic, ca, într-adevăr, blestematul acela de fişic să fi fost al lui Palazov...
Ea emite această presupunere ca pe o ipoteză cît se poate de vagă, pe care n-o acceptă decît din mărinimie. Apoi îşi aminteşte de elementul esenţial :
— Dacă mor, vreau s-o găsească pe această Palazova, acum nu mai e Palazova. ci Deneva, şi să-i dai cocoşcii... Cred că jumătate din ei tot trebuie să mai fi rămas, am avut şi cu nevoile mele, dar dară pui la socoteală şi bijuteriile de familie...
— Nu te gîndi la moarte, bălmăjesc eu.
— Numai la moarte mă gîndesc. Şi nu vreau să las 'datorii pe lumea asta. S-o găseşti pe Deneva aia...
— Unde s-o găsesc?
— Păi e aici, în oraş. Palazovii sînt din oraşul nostru.
— Şi ce să-i spun ? Că te achiţi de datorie ?
— De unde pînă unde „datorie" ? Fent-a sfîntul să-i spui aşa ceva.

— E, ceva tot trebuie să-i spun totuşi

— De ce să trebuiască? Eu, dacă mă trezesc că vine cineva şi-mi aduce un pumn de aur, îl primesc şi fără explicaţii. Ii spui aşa: mătuşa Sia vă lasă moştenire lucrurile astea, ca să nu credeţi că v-a jefuit Sînt lucruri de familie, mi-a spus, dar acolo unde merge, nu mai are nevoie de ele, de aceea vi le lasă moştenire'.

E limpede. Una din calităţile mătuşii este aceea că e întotdeauna limpede. Ea ştie că n-are să-şi ia aurul în mormint, de aceea singura modalitate de a-l valorifica este să-şi cumpere cu el iertarea Asta, firesţe, în condiţiile în care îşi va cumpăra iertarea nu cit mai e în viaţă, ci postum,- deoarece cit mai eşti la viaţă nu ştii niciodată dacă nu cumva.vei mai avea nevoie de aur.

Va să zică, pentru asta s-a băgat la cheltuială şi mi-a trimis telegrama. M-a chemat ca să-i stau de strajă şi să o păzesc de tîlharui acela de Decio. M-a chemat ca executor testamentar. Cine poate fi cel mai bun executor testamentar dacă nu un fraier ca mine.

.Faptul că sînt adeptul fotografiei în aib-negru face, pesemne, ca şi visele mele să fie de cele mai multe ori tot – în aib-negru. Dacă nu mă înşel însă, azi-noapte în ele a ," apărut şi ceva de culoarea ciclamei.

• Nouăzeci la sută dintre femei, cel puţin ca înfăţişare, sînt aşa şi aşa, de ce ar fi altfel, cînd nouăzeci la sută * dintre bărbaţi se mulţumesc, cu ele şi aşa cum sînt Din restul de zece la sută, nouăzeci la sută îţi captează privirea numai dacă le priveşti de la distanţă. Ce rămine ? Rămîne cu aproximaţie una la mie care merită să fie visată. Un ac intr-un car cu fîn. Trebuie să fii un mare prost ca să te apuci s-o cauţi, chiar dacă ştii că ea există ale-
vea undeva acolo, în carul cu fîn. Mai ales că femeia nu e ac, să zacă neclintită, aştcptînd să dai de ea. Iar dacă zace, zace cu altcineva, aşa că eu unul mi-am scos demult ' problema asta de pe agendă. De scos e uşor de scos, dar ea ţi se strecoară în vis şi visul capătă culoarea ciclamei în pofida preferinţelor tale pentru fotografia alb-negru. Poate n-ar strica totuşi să dau o fugă într-una din zilele următoare pînă la „Iazul Albastru".

Partea proastă e că la „Iazul Albastru[11] ajungi abia după ce şoseaua iese din oraş, iar anul ăsta primăvara s-a dovedit a fi destul de ploioasă în partea din urmă şi nu predispune la plimbări. E bine că în cameră am destule cărţi. Prin fereastra deschisă pătrunde o lumină uşoară, blîndă şi calmantă, spre deosebire de culoarea ciclamei.il Stropii de ploaie lovesc uşor frunzele tinere ale dudului. ‘ Iar tu-l citeşti pe Dostoievski.

Volumul de Dostoievski nu-mi aparţine, şi nici n-a rămas de la Hodorog. Hodorogul, între noi fie vorba, deşi îl considera pe Dostoievski un mare scriitor, nu-l agrea. Odată, cînd am adus vorba despre Dostoievski, Hodorogul a obiectat :

— De fapt, cine sînt eu ca să-l contest pe Dostoievski?

Ulterior mi-am dat seama că, într-adevăr, nu-l contesta pe Dostoievski, ci era supărat pe el :

— Cînd e vorba de vreun puţoi, care scrie ca să nu spună nimic, atunci e explicabil : cîştigă şi omul o pîine. Dar cînd un asemenea geniu nu reuşeşte să arate o ieşire...

— A arătat, remarc eu împăciuitor.

— N-a arătat nimic, clatină din cap Hodorogul. Eroii lui sau se revoltă de pomană, sau sînt niste blajini şi logo- reici. Unii, dacă-şi pun în gînd să facă ceva, atunci de crimă va fi vorba, iar ceilalţi n-o ţin decît într-o propo- văduire.

— Dar se zice că a pătruns în abisurile sufletului.

— Şi ce dacă a pătruns ? Faptul că în abisurile acelea e ceaţă şi haos, astă o ştim şi noi, fără a avea nevoie de dumnealui. Ne ajută el oare să scăpăm din haos ? Cum să ne ajute pe noi, cînd toată viaţa n-a reuşit el să scape din propriul său haos.

— Faptul că n-a reuşit nu înseamnă că nu ştia ieşirea, spun eu.

— Tot ce se poate, se învoieşte Hodorogul. Dar ce folos că o ştia, din moment ce n-a arătat-o oamenilor. Suferinţă şi compasiune... smerenie... jertfire de sine... Vom plînge cu lacrimi izbăvitoare şi ne vom îmbrăţişa. La fel ca la Tolstoi.

Hodorogul era teribil de supărat nu numai pe Dosto- ievski, dar şi pe Tolstoi, şi nu pricepea în ruptul capului cum s-au putut duşmăni cei doi, cînd erau pur şi simplu fraţi spirituali, mai ales în greşeli.

— Atunci unde se află ieşirea ? întreb eu.

La întrebarea asta Hodorogul răspunde scurt :

— în faptă.

— Pentru a ajunge la faptă, trebuie să ştii cum şi de ce, încerc eu să obiectez.

— în faptă 1 repetă Hodorogul imperturbabil. Restul nu reprezintă decît înfiorări ale sufletului.

Şi pentru a nu fi greşit înţeles, explică :

— Nu spun că gîndurile şi sentimentele sînt lipsite de importanţă. Dar ele înseamnă sau o cale spre faptă, sau apă de ploaie. Binele nu reprezintă o valoare pasivă.

Manifestarea unei atît de mari încrederi a constituit forţa sa. Dar şi tragedia sa.

Stropii de ploaie cad uşor pe frunzele dudului, iar cej-ul e atît de posomorit, îneît anevoie desluşesc literele. „Demonii'[1]: Pesemne că şi cartea aceasta, ca şi cele grămădite pe masă, reprezintă o parte din biblioteca fostei chiriaşe. „Am dat-o afară". Cum să n-o dea afară din moment ce, în loc să-i citească Evanghelia, îi citea „Demonii".

Ploaia domoală, dacă aţi observat, este cel mai bun acompaniament pentru semn. Mă trezeşte Liuba. Apare în uşă atît cît să răsucească comutatorul şi să mă anunţe:

— Eu am plecat.

Ceea ce înseamnă : du-te la mătuşă-ta.

Mă duc. Bătrîna e cu totul absorbită de una dintre interminabilele ei pasienţe, ceea ce înseamnă că se simte mai bine.

— Iese ? întreb.

— Cu niţică viclenie, iese.

— Păi cum altfel, chiar fără pic de viclenie nu se poate.

— Şi eu zic la fel : pe lumea asta nu se poate face nimic fără niţică viclenie, dă mătuşa mea din cap.

Mă aşez pe locul meu obişnuit, aşteptînd-o să termine. Bătiina e friguroasă şi în această seară ploioasă fereastra este închisă, ceea ce înseamnă că n am voie să fumez În locul fumului de ţigară, voi trage în piept mirosul încins de medicamente şi de bcală. Lustra nu e aprinsă, ca să nu se consume curent de pomană, şi numai colţul de lingă •pat e luminat de veioza de pe măsuţă, lumina ei albăstrie făcînd-o pe bătrînă să arate moartă de-a binelea

— Nici cu viclenie nu-mi iese, constată mătuşa la o bucată de vreme.

Strînge cărţile cu mîinile ei ogirjite şi livide şi le pune pe măsuţa de lingă căpătii, apoi îşi închide ochii şi bălmăjeşte fără nici o legătură : '

— Mă întreb ce mă aşteaptă dincolo.

Cred că pasienţa a făcut-o pentru acel „dincolo'* : dacă va ajunge în rai sau în iad. Rezultă că vom apela din nou la Evanghelie. Ea însă nu-mi spune „citeşte-mi ceva", ci continuă să zacă cu pleoapele închise. Am impresia că a cam dezamăgit-o Evanghelia asta, care conţine atitea lucruri neplăcute, şi nici un fel de amănunte despre ceea ce ne aşteaptă dincolo. Femeie cu picioarele pe pămint, mătuşa mea ar fi preferat ca Evanghelia să fie un fel de ghid, care să poată descrie amănunţit toate locurile de pe lumea cealaltă şi. dacă se poate, să dea cîteva date şi despre locuinţe şi despre hrană.

Continuă să tacă în aceeaşi nemişcare. Tac şi eu în colţul meu cufundat în semiobscuritate, deprimat de neputinţa de a răspunde la întrebarea ce mi s-a pus.

— Dar dacă nu există nimic, întreabă hodoronc-tronc bătrîna, frămîntată de această chestiune iscată pe neaş- . teptate în conştiinţa ei, şi nici una, nici două se ridică în capul oaselor.

— Ei, chiar să nu fie nimic nu se poate, îndrug eu.

— La fel gîndesc şi eu : chiar să nu fie nimic nu se poate, se învoieşte mătuşa mea, lăsîndu-se la loc în pat. Dar cînd ţi se vorbeşte cu cuvinte atît de generale ca iad şi rai...

— Cred că mai există şi un purgatoriu.

— Păi da, că nu-i destul purgatoriu lumea asta a noastră, mai trebuie să ne purificăm şi dincolo Îţi petreci toată viaţa în griji, necazuri, încercări, ca să ajungi,

măiculiţă Doamne, să-ţi vezi şi ultimele zile otrăvite de porcăria asta cu răzorul.

În sfîrşit şi-a ales tema şi-mi explică deja pentru a nu ştiu cita oară maşinaţiunile josnice ale ăluia, Iliev pe nume, care a recurs la toate pilele pe care le are -pentru a modifica planul iniţial şi, ca să-şi salveze propria curte, a aranjat să i se ia în schimb mătuşii răzorul şi să i se micşoreze astfel curtea. Incitată de propria-i elocinţă, bă- trina intră în noi şi noi amănunte privind relaţiile reciproce dintre oamenii care lucrează la sfatul popular, precum şi comportarea morală a unora dintre ci, care numai modele de conduită nu reprezintă pentru noi ceilalţi, şi tot aşa. ajunge la detalii de natură intimă, care nu au nici în clin,

nici în mînecă cu problema răzorului.

Presupunem că s-a legat cu atîla înverşunare de acest răzor năpădit de bălării, deoarece simte în el ultima sa legătură cu viaţa. Iar viaţa, cea de-aici, deşi e un purgatoriu. o atrage totuşi mai mult decît cea de dincolo, de care habar n-ai dacă-i lumină sau beznă. Oricum, în scara aceasta porcăria cu răzorul o agită atît de tare, îneît aproape că i se întorc puterile şi pe obrajii palizi îi apare ceva ce aduce a rumenealâ.

— Du-te la bucătărie şi adu-mi un pahar de lapte, în- gaimă la un moment dat mătuşa, lingîndu-şi buzele uscate de atîta vorbă.

Ies să-i îndeplinesc porunca. în clipa cînd mă întorc, o găsesc răstignită din nou pe pernă, cu privirea aţintită în tavan şi zăcînd nemişcată.

— Poftim, îi spun, întinzîndu-i paharul, şi abia atunci îmi dau seama că laptele va rămîne pentru totdeauna nebăut.

Mătuşa părăsise lumea asta între timp, cuprinsă de furia surdă provocată de bucata de pămint năpădită de bălării. Un profil luminos, conturat perfect în semiîntunericul din încăpere, cu o trăsătură fermă şi fanatică în expresie. .Acum aş putea-o fotografia şi fără bliţ. Nu mai există riscul de a se agita şi de a-mi strica poza. Sper să obţin ceva expresiv. Moartea, în pofida ncînsuflcţirii ei, e întotdeauna expresivă. O fotografie de sfîntă sau de martiră, cu privirea îndreptată spre cer. Şi încearcă apoi, dacă-ţi dă mina, să afirmi că fotografia nu minte.

N-am, firește, nici cea mai mică intenţie de a o fotografia. Intenţia mea este de a-l chema pe medicul de circumscripţie. Dar, înainte de asta, trebuie să-mi stăpinesc fiorul compătimitor şi să scotocesc sub pernă după poşetă. Doar- sînt. executorul testamentar.

CAPITOLUL AL DOILEA

Observ că oamenii mor. din ce în 'ce mai .des. Ş-ar putea să şune stupid, dar asta-i realitatea. Nu-mi amintesc să mai fi murit înainte cineva'din cei apropiaţi..E adevărat că am încetat să mă îndoiesc de existenţa morţii după ce mi-a murit tata, altminteri ea constituise pentru mine o simplă legendă îndepărtată. Moartea existase doar .ca un fapt abstract, despre care aminteau necrologurile lipite pe garduri. Apoi, pe neaşteptate, a murit Hodoro- gul. Doi ani mai tîrziu, s-a stins din viaţă şi mama. Iar acum – mătuşa. Pur şi simplu te ia cu fiori dacă stai să te gîndeşti la viitorul Neamului, âvîhd în vedere că eu şi Decio sîntem ultimii şi unicii săi reprezentanţi. Doi «burlaci, cel puţin deocamdată. Două suflete supuse unui permanent risc, de vreme ce călătoresc mereu de colo-colo. Dacă ar'exista cineva care să se îngrijească de soarta Neamului, ar trebui să umble cu mine şi cu Decio aşa cum umbli cu nişte ouă încondeiate. Dar vai, de asta nu se îngrijeşte nimeni. Şi astfel se sting nea* .murile de seamă.

„Vreau să mă îngropi cu cruce şi popă." Un capriciu foarte neplăcut din partea răposatei. Nu că m-aş uita la cheltuieli, dar mi se face părul măciucă numai cînd mă gîndesc la acea forfotă inutilă din cimitir. Din fericire, distanţa dintre biserică şi cimitir nu-i mai mare de două sute de metri. Peste noapte a plouat şi cerul este noros. Nici un pericol să te coci de 'căldură. în urma carului mortuar hodorogit, a cărui culoare subţire este pesemne întreţinută cu vopsea de funingine, pornim noi, principalii îndoliaţi – eu şi vărul meu Decio – iar după, noi mai vin şontîc-şontîc vreo zece suflete, pesemne vecini şi pesemne oameni cărora nu le place să rateze nici- o

înmormîntare, aşa cum altora nu le place să rateze filmele de la televizor Le arunc o privire fugara abia > md ajungem în faţa mormîntului şi ei mi se înfăţişează ca un fond posomorit, pe care se conturează doar un singur chip atrăgător.

De fapt, nici nu ştiu bine dacă este şi în ce măsură e.* te atrăgător, am impresia că pun în circulaţie acest cuvint numai pentru a minimaliza lucrurile. Cînd un chip deşteaptă în tine de la prima privire acel fior pe care l-am încercat cu toţii, nu cred că-i potrivit să vorbim de atracţie. Nu ştiu nici măcar dacă acea primă privire e din partea mea sau din partea ei înclin să cred că-i vorba de a doua variantă, întrucît atunci cînd mă întorc şi mă uit i i ca o fac pui şi simplu fiindcă mi se pâre că ea se" uită la mine. O femeie tinără, cu faţa albă, nu din acelea cu nuanţe de lapte şi sînge, ci mai degrabă de un alb mat. Ochii ei mari sînt de un cenuşiu-închis, iar buzele bine conturate – de un trandafiriu-deschis. Părul blond, cu bucle-aurii rebele, indecent de somptuos pentru o inmor- mîntare, încadrează ca un nimb această faţă, ce se iveşte ca o nălucă în dimineaţa ploioasă de mai, printre figurile prozaice de vecine şi vecini, o apariţie destul de stranie- pentru un tip ca mine, deoarece nu-mi dau tircoale nălucile. ba mai mult – nu ştiu de unde apucătura asta stupidă la mine – privirea mea ajunge de regulă la faţă abia după ce s-a căţărat pe corp. Presupun că e cît se poate de firesc faptul ca ochiul să urmărească lucrurile de jos în sus. dar de astă dată aproape că nu disting corpul – nici cum arată în respectivele puncte nevralgice. nici cum e îmbrăcat, nu disting în general nimic în afara acestei feţe luminoase -şi a acestor ochi îngîndu- raţi, care, deşi îngînduraţi,- îmi surprind pe loc privirea şi se pare că tot pe loc o şi descifrează.

În pofida fiorului aproape dureros pe care mi-l transmite scurtcircuitul, momentul nu este defel potrivit pentru a mă zgîi la această faţă luminoasă şi cel puţin pentru un anumit timp mă văd nevoit să mă concentrez asupra ceremoniei funerare în cadrul căreia bătrînul slujitor al bisericii trimite sufletul mătuşii mele în lăcaşurile de pe lumea cealaltă, despre care am auzit cu toţii, dar pe care nimeni nu le-a văzut. îmi mut privirea, dar faţa
luminoasă încadrată de nimbul părului de aur continuă să mă preocupe şi, pentru a-mi înăbuşi fiorul, îmi spun că, dacă aş reproduce faţa pe hirtie contrast, aş obţine -'.-a o imagine de artă grafică, -iar dacă aş reproduce-o uşor nefocalizată, pe o hîrtie mai moale, ar căpăta un aer sentimental, ca o veche carte poştală ilustrată.

Cînd îmi iau din nou inima în dinţi s-o caut pe necunoscută, doar ca să verific dacă fiorul a fost sau nu imaginar, privirea mea nu reuşeşte să descopere nimic altceva- -ia decît două vecine în vîrstă, cu-nasurile uşor înroşite de emoţie şi de guturai. Nu mi-a mers nici după terminarea ceremoniei. Necunoscuta s-a volatilizat pur şi simplu şi această neaşteptată volatilizare îmi sună ca o batjocură. Urmează să mă dumiresc dacă este vorba de o batjocură la adresa mătuşii sau chiar la adresa mea, dar în momen- fi® tul de faţă acest amănunt nu mă preocupă. Ca să vezi, te sfredeleşte cu privirea, de parcă ar vrea.să-ţi pătrundă în suflet, iar apoi dispare brusc, fără a mai aştepta să se punâ crucea. ' ,

„Cine era otrava aia blondă?" – sînt gata-gata sâ-l întreb pe Decio, dar îmi. înghit întrebarea:- ne aflăm totuşi la o înmormîntare. Şi pentru că ne aflăm la o înmormîntăre, Decio propune să bem cîte-un pahar de bogda- ’ proste, ceea ce eu accept,- cu condiţia să fie mai tîrziu, să dau o fugă pînă acasă să fac măcar un duş. .

N-am nevoie de nici un duş, din moment ce abia am beneficiat de unul, şi încă foarte rece, dar plec pentru că otrava aceea blondă m-a înfuriat de-a binelea cu dispariţia ei subită. Putea să-mi prezinte măcar condoleanţele . de rigoare, în definitiv eu sînt principalul îndoliat. într-o oră are să-ţi treacă, mă consolez eu, cu o singură condiţie : dacă n-ai făcut într-adevăr insolaţie. Nu am încredere în aşa-zisa dragoste’ la prima vedere, dar parcă mai poţi să ştii. N-a spus oare cineva că oamenii au fost de mult de tot despărţi ţi în două jumătăţi şt. de atunci fiecare jumătate o.caută pe cealaltă? S-ar putea să fie o simplă închipuire, dar fiorul continuă să mă pătrundă. Am să număr pînă la o mie, să vedem ce şi cum.

Nu e nevoie să număr pînă la o mie. Abia am ajuns . acasă şi abia mi-am făcut cafeaua, cînd aud cum cineva sună la uşă. Mă duc să deschid, ferm convins că voi da cu
o< hii de Decio, d.ir în locul lui o văd pe blonda necu- r osculă

— Poftiţi, îi spun eu, făcîndu-i loc să treacă, de parcă ar li fost vorba de o întîlnire zilnică, obişnuită.

Pa pare uşor descumpănită de comportarea mea familiară, dar intră şi, după ce ajungem în micul hol, îmi explică :

— Sînt fosta chiriaşă a mătuşii dumneavoastră.

,.De ce nu şi viitoarea mea chiriaşă", aş putea eu să-l replic, dar mă mulţumesc să încuviinţez :

— Mi am dat seama.

— Am lăsat cîteva cărţi pe care aş dori să le iau.

— Iar eu tocmai am făcut cafea. Nu beţi o cafea ?

Necunoscuta mă priveşte din nou nedumerită, apoi se aşează lîr.gă fereastră, pe scaunul cel mai incomod.

Sînteţi foarte amabil.

Vocea ei însă nu este prea amabilă. Mai degrabă absentă, la fel ca şi chipul. Aduc din bucătărie ibricul cu ccştile, torn şi propun :

— Mutaţi-vă aici, lingă masă. Veţi sta mai comod.

Fără a obiecta, îşi lasă geanta pe scaunul acela şi se asază în faţa mea. Mă mănîncă limba să-i spun : ,,De ce tocmai *ci contre-jour ?*[u] Dar, la urma urmelor, nu. sîntern la fotograf, li ofer o ţigară. Femeia aprinde cu acelaşi -gest automat, mă cercetează cu privirea, ca şi cum s-ar aştepta să-i spun ceva foarte important, apoi privirea i se stinge din nou în indiferenţă şi se mută spre fundul camerei, în spatele meu.

Pentru o clipă mă simt stăpinit de o stingherealâ neobişnuită. Am impresia că însăşi necunoscuta îmi provoacă' ai castă stingherealâ, deşi n-aş putea afirma că o face* deliberat. Îmi trece chiar prin minte ideea absurdă că a-a-zi se le cărţi pentru care a venit nu constituie decît un pretext, că, de fapt, a venit să mă vadă cam cîte parale fac sau că aşteaptă să asiste la cine ştie ce revelaţie.

— De fapt, ru ştiu cum vă cheamă, mă dezmeticesc eu.
— Antoancta.
--Se vede că părinţii dumneavoastră au fost oameni intelectuali.
— Cum aţi dedus asta ?
— Asemenea prenume nu se întîlnesc la tot pasul.
Nu-mi răspunde.
Atunci cînd o văd de aproape, nu mi se pare o nălucire. E cit se poate de obişnuită în bluza ei albă şi ieftină, cu gulerul desfăcut şi în jacheta tricotată de casă. Privirea mea a devenit, pesemne, şi ea obişnuită, deoarece, din obişnuinţă, îi cercetez bustul. Jacheta e prea largă, îmi vine greu să mă dumiresc, dar am ajuns deja la concluzia că femeia asta nu e genul meu.
în tinereţe nu mă preocupa care femeie e şi care nu e genul meu – asta dacă, în general, aveam habar de asemenea probleme. Nici nu aveam habar şi nici nu le căutam, dar cînd cineva ţi se vîră singură în braţe ce rost are să mai faci mofturi. Apropiindu-te de treizeci de ani, devii, se pare, mai dificil. Te obişnuieşti să cercetezi peisajul, mai ales zonele colinare din. faţă şi din spate. Nu că ai subaprecia ochii, dar, orice s-ar spune, ferestrele sufletului nu atîrnă în aer. Vorba Hodorogului – ce rost are să discutăm de una, şi să ne gîndim la altceva. Corpul nu este lipsit de importanţă, iar corpurile femeilor sînt aidoma corpurilor cereşti – cea mai mare atracţie o au atunci cînd sînt de mărimea întîi, vreau să zic bine dezvoltate şi suficient de pline, pentru ca în clipa în care le îmbrăţişezi să nu ai senzaţia că dansezi cu un miraj.
Cea de vizavi, aşa cum o văd eu, nu este un miraj, şi poate că nici nu face parte din obişnuitele nouă zecimi, dar nu ţine nici de tipul înnebunitor al viselor mele. Nici o asemănare cu solitara aceea rasată cu bluza de culoarea ciclamei, ce şi-a făcut mai zilele trecute apariţia prin piaţă. Cea de aici ţine mai degrabă de tipul „faţă şi încă ceva", ceva aşa ca să fie pe post de şasiu. Numai că în acest moment însăşi faţa se conturează nu atît prin frumuseţe, cît prin absenţa expresiei. Nu spun că face pe nebuna, mai degrabă cred că puţin o interesează cum arată, aşa cum se află, cufundată într-un fel de apatie, un'fel de sînt aici, dar lipsesc. Năluca s-ă transformat în ceva obişnuit. Faţa e deja alta. Dar,, ciudat – fiorul încă mai stăruie în mine.-
Femeia soarbe precaut din cafea, ca şi cum s-ar teme să nu se ardă, apoi ridică ochii, vrînd parcă să spună ceva, dar nu spune nimic, trage fum din ţigară şi îşi mută 'din nou privirea spre fundul încăperii. O scurtă însufleţire urmată de o îndelungată stingere, lăsînd impresia că înlăuntrul făpturii ei ceva se iveşte pentru o clipă la suprafaţă, ca mai apoi să se cufunde în aceeaşi indiferenţă.
— Ce vă apasă ? o întreb.
Marchează din nou scurta ei nedumerire, apoi scutură mecanic scrumul ţigării în scrumiera ciobită de sticlă.
— De ce trebuie să mă apese ?
— Nu spun că trebuie.
Femeia îmi aruncă în treacăt o privire, apoi îşi pleacă ochii şi mă priveşte din nou :
— Presupun că mătuşa dumneavoastră a spus multe rucruri la adresa mea.
— într-adevăr, răposata nu era prea tăcută, dar nu-mi • amintesc să fi spus ceva la adresa dumneavoastră. O singură dată s-a referit la faptul că aţi neglijat-o din cauza cărţilor.
— E adevărat. Adineaori, cînd am văzut-o în sicriu, mi s-a făcut milă de dînsa.
— Pentru că deja amuţise.
Femeia de vizavi a amuţit şi ea, lezată pesemne de ultima mea replică. Bine, vom tăcea. Şi asta ajută la trecerea timpului. Aşa e chiar mai uşor să-l urmăreşti cum trece, deoarece auzi distinct bătaia pendulei.
— Vreţi să vă dăruiesc ceasul acesta de perete ?
— Am unul de mină, îmi răspunde necunoscuta, depăşind din nou starea de jenă.
— Ei, de mînă... Eu vreau să vă ofer o amintire de la mătuşa mea. un obiect modest, care să vă decoreze casa.
— Asta în cazul că aş avea casă.
„Camera de dincolo e. liberă", îmi vine pe limbă să-i spun, dar ar fi prematur.
— Se pare că nici aici nu-i uşor cu problema locuinţelor.
— De-ar fi numai asta.
— Dacă am "înţeles bine, sînteţi profesoară.
— Deocamdată, da.
îmi aruncă o privire agasată, ca şi cum ar întreba „cît va mai dura acest interogatoriu", apoi spune :
—” E clar că mătuşa dumneavoastră m-a vorbit de râu.
— Ce vă face să credeţi una ca asta ?
— Aşa judec eu. Am într-adevăr probleme, dar cea sexuală nu se numără printre ele.
— Nu-mi propun să intru într-o asemenea problema^ Dar în privinţa celorlalte, aş-putea să vă ajut cu vreun sfat. ’
— E lucrul pe care-l suport cel mai greu. .
— Da, dar există sfaturi şi sfaturi. Există urări lipsite de conţinut, care nu sînt de nici un folos, capul sus, de exemplu, sau priveşte înainte. Sfaturile mele sînt însă cît se poate de concrete şi de utilitate imediată.
Pe femeia asta o apasă într-adevăr ceva. în loc sa manifeste curiozitate pentru sfaturile mele miraculoase, ea îşi striveşte ţigara în scrumieră şi continuă să rămînă pe scaun, de parcă ar fi uitat pentru ce a venit.
— Cînd toate îţi merg pe dos, dar absolut pe dos, nu există decît un singur leac, mormăi eu.' închizi ochii şi îţi imaginezi că nu exişti.
— Da, dar eu exist totuşi, replică ea în modul cel mai stupid.
în semn de condescendenţă, mă fac că n-am auzit-o şi continuu :
— Stai aşa, cu ochii închişi» pîr.ă simţi că nu mai exişti. Fireşte, nu în sensul banal al expresiei „nu mai exist defel”, ci textual: te-ai topit ca un cub de zahăr, tc-a luat vîntul, ai ajuns la capătul pămîntului. Ei, s-ar putea ca pe lumea asta să se mai afle careva cu numele tău şi cu semnele tale particulare, statură mijlocie, faţă rotundă şi aşa mai departe, dar pe tine treaba asta hu te mai interesează deloc; Să se descurce cum ştie: tu nu mai exişti.
— Dumneavoastră nu semăna ţi cu răposata, remarcă **ea** examinîndu-mă.
— în ce sens ?
— Nu zic că mătuşa dumneavoastră a fost cine ştie cine, dar cel puţin mintea o avea la locul ei.
Eu continuu să mă port condescendent cu ca. în privinţa condescendenţei n-am egal.
— V-aş putea recomanda şi altă reţetă, dar pentru asta ar fi nevoie de mai multă imaginaţie. închipuiţi-vă că aveţi o tumoare pe creier şi că sinteţi transportată spre sala de operaţii, ca să vi se deschidă craniul...
— Vă pricepeţi să creaţi atmosferă, recunoaşte ea.
— Şi în timp ce sînteţi dusă spre sala de operaţii, ca să vi se deschidă craniul, vă amintiţi de o zi de mai, într-o casă veche şi liniştită şi de un bărbat relativ tînăr şi vă spuneţi fără să vreţi : „Doamne, ce zi frumoasă era. iar eu stăteam posomorită".
— Chiar sînt posomorită ? îşi ridică ca din nou sprîn- cenele, de parcă abia acum ar fi realizat că există şi o asemenea posibilitate
Are sprîncene frumoase. Despre bust nu pot face încă nici o afirmaţie, dar sprîncenele îi smt frumoase.
— Nu arătaţi mai îndoliată decît s-ar cuveni, mă grăbesc cu s-o liniştesc. în definitiv, venim de la o înmor- mîntare. Mai adineaori, cînd v-am văzut la înmormîntare, aveam senzaţia că ne cunoaştem de mult. S-ar putea ca tonul meu familiar să vă deranjeze, dar blestemata asta de senzaţie că ne cunoaştem de mult... N-aţi încercat niciodată o asemenea senzaţie ?
— în orice caz, nu la cimitir.
— E, într-adevăr, ceva neobişnuit. Dar un loc neobişnuit pentru un sentiment neobişnuit – zic eu – trebuie să fie în firea lucrurilor.
îmi aruncă una dintre privirile ei fugare, dă să spună ceva, dar, în loc s o facă, se propteşte cu mîinile de masă şi se ridică.
— Pot să-mi strîng lucrurile ?
— Fireşte.
Femeia se duce la scaun pentru a-şi lua geanta, aruncă o privire pe fereastră şi mormăie :
— Vă vin oaspeţi. N-aş vrea să fiu văzută aici.
— leşiţi pe scara de serviciu, încuviinţez eu.
O conduc prin bucătărie şl. Înainte ae â-mf Tuâ'rarnatfs- bun, îi propun
— Puteţi trece mai tîrzfu să vă lua^ lucrurile. Eu nu plec nicăieri.

— încerc să trec spre seară.
Oaspeţii-sînt la singular şi, fireşte, este vorba de Decîb', care se apropie cu o sticlă de votcă în mină.
— Şi aşa... începe el după ce lasă sticla pe masă, dar, observînd ceştile de cafea, nu-şi termină fraza.
— Gata, ai şi avut musafiri...
Şi pentru că eu tac, adaugă :
— Bine, bine. Nu te mai întreb.
- –, Din moment ce nu întrebi, înseamnă că ştii. Tu nu eşti dintre cei care nu întreabă. ;
Se aşază cu un aer familiar pe scaunul pe care tocmai voiam eu să stau, îşi ridică privirea spre faţa mea şi spune într-o doară:
— Dar tu de ce nu mă întrebi ?
— Nu întocmesc dosare de cadre.
Mai trage o înghiţitură de vodcă şi mai spune într-o doară:
---Maria, a ?
— Ce Mărie 7
— Maria-Antoarieta.
— Aşa o cheamă ?
— Aşa o chema. Pe urmă, cînd au fost scoase din uz prenumele duble, în buletin a rămas numai Maria. Dar ei îi place să fie * Antoaneta.
— Dacă-i place...
— Fire voluntară. Capricioasă, pretenţioasă, îndrăgostită de sine. O a doua mătuşă Sia.
— Am impresia că ai un dinte împotriva amîndurora.
— Cum să am un dinte împotriva lor, din moment ce nu sînt colţos. Ştii doar ce suflet bun am.
Că are un suflet bun, asta o ştie toată lumea. Ochi pestriţi, nas cîrn, aluniţă pe obraz şi o expresie prietenoasă a feţei ; are pretutindeni prietehi, deşi eu unul nu ştiu pe nimeni care să fi avut vreodată ceva de cîşligat de pe urma prieteniei cu Decio. Poate că secretul se ascunde în faptul că e întotdeauna dispus să te servească, fără a pune problema preţului şi fără a ţine să i se achite imediat serviciul făcut. Că mai devreme sau mai tîrziu are el grijă să rezolve şi problema asta, şi chiar în condiţiile cele mai favorabile pentru el. „Nu-mi plece să discut despre bani – va spune – dar dacă tot am ajuns aici, dă-mi o sută”. Şi cu totală nonşalanţă îţi va lua suta pentru un serviciu de douăzeci şi cinci de leve.
Decio striveşte mucul în scrumiera ciobită, îşi termină paharul şi se ridică :
— Ei, am cinstit-o cum se cuvine pe răposata. Acum să trecem la treabă.
— Care treabă ? Astăzi e duminică.
— Duminica-i pentru oameni ca tine, Boiane. Dar pe lumea asta în afară d-ăi cu romanul mai trebuie să existe şi d-ăi cu ciocanul.
Decio zîmbeşte. satisfăcut de rima realizată, şi adaugă
— S-ar putea să mai trec, dar acum trebuie s-o iau la fugă. Serveşte-l pe ăla, serveşte-l pe celălalt, iar tu nu te alegi cu nici un folos.
„Mai bine n-ai mai trece", îmi vine să-i spun, dar aşa ceva nu se spune. Mă ridic şi-l conduc, apoi mă duc hotărît la bucătărie să văd ce a mai rămas din brînza de ieri.
„Ai cu romanul"... Şi Decio, ca şi 'mătuşa, au tratat cu dispreţ de cînd îi ştiu pasiunea mea pentru cărţi.
încă de mic, Decio era extrem de preocupat cu cercetarea posibilităţilor oferite de viaţă, iar faţă de cărţi manifesta interes doar în măsura în care îi puteau servi ca obiect de troc. Notele pe care le primea la şcoală erau atît de descurajatoare, încît ntiică-sa s-a văzut
silită să-l înscrie la o şcoală medie tehnică, eşec ce avea să devină temelia unor succese ulterioare. A ajuns specialist în motoare cu combustie internet şi s-a angajat la o bază de reparaţii auto. Am impresia că munca în baza aceasta nu este decît de faţadă. De fiecare dată cînd mi se întîmplă să dau de el în Sofia, Decio aleargă pentru nişte afaceri personale cu piese de schimb. Dacă m-aş lua după propriile lui declaraţii, el, sub forma unor servicii prieteneşti, întreţine jumătate din maşinile aflate în oraş, procură celor care au nevoie piese de schimb, montează, repară şi jumuleşte pretutindeni cu atîta bunătate, încât oamenii ii mai sînt, colac peste pupăză, şi recunoscători. Afacerile lui Decio!
Pare neajutorat şi este primejdios dintr-unul şi acelaşi motiv – priceperea lui de a face pe fraierul. Presupun că e o pricepere înnăscută, căci, de cînd il ştiu, stăpîneşte la perfecţie jocul acesta din două mişcări – mai întîi să te predispună, apoi să te jumulească. Nu ştiu cum se întîmplă, dar încă de la început toate comorile copilăriei mele – jucării, albume, stilouri, ba chiar şi faimosul aparat de douăzeci şi cinci de leve Welta- flcx – intrau invariabil pînă la urmă în proprietatea lui Decio. Mi le lua cu atîta bonomie, îneît pur şi simplu nici prin minte nu-mi trecea să mă supăr. As.la-i specialitatea lui : să te jupoaie în aşa fel, îneît să crezi că o face doar ca să-ţi fie de folos. Afacerile lui Decio !
Brînza şi pîinca s-au dovedit a fi arhisuficiente pentru prînz. Presupun că-mi vor ajunge şi pentru cină. Pendula din hol bate ora două. Atît de solemn bate doar pendula mătuşii, dacă nu punem la socoteală şi Big Ben-ul londonez. Poftim, îi propui o a doua ediţie a Big Ben-ului, iar dumneaei te refuză. Regină. Maria- Antoaneta. Tatăl ei trebuie să fi fost scrîntit dc-a bine- lea, ca s-o boteze astfel. Acum însă cred că mă scrîntcsc eu. Mai adineauri, din cauza ei, am uitat să pun măcar o floare pe mcrmîntul alor mei.
îmbrac balonzaidul, căci vremea e pusă tot pe ploaie, şi-mi iau aparatul de fotografiat. Nu ştiu dacă am amintit că iau de fiecare dată cu mine aparatul acesta' fără nici un scop anume. Experienţa m-a învăţat că subiectul interesant îţi sare în ochi mai ales cînd eşti fără aparat.
De aceea cînd trebuie să plec undeva, îrni iau şi aparatul, fac şi eu la fel ca maniacii aceia care, de cum se-aşază. la vreo şedinţă, îşi scot cît ai clipi notesul şi pixul.
O femeie în vîrstă vinde la intrarea în cimitir buchete de flori oranj, din acelea ce cresc prin curţile de la ţară. Iau trei buchete, căci ai mei sînt aici în număr de trei. Pe mătuşa n-o pun la socoteală, ea şi-a primit buchetul dimineaţă. Vechile morminte ale familiei sînt foarte apropiate de cel nou. Mormîntul mamei are cruce, căci de înmormîntare s-a ocupat mătuşa. Celelalte două au piramide. Tata şi Hodorogul erau din categoria oamenilor îngropaţi cu piramide la căpătii. împart florile în mod egal şi mă aşez pentru puţin pe banca învecinată, aşa cum se procedează cînd vii în vizită. în timp ce privesc grămăjoarele astea de pămînt bine năpădite de bălării şi inscripţiile pe jumătate şterse, îmi vine ideea că ar trebui să fac aici o zidire mai trainică, din piatră, să zicem ; asta cînd mă voi vedea cu bani, fireşte, dar ideea nu-mi rămîne prea mult în minte. Nu m-am ocupat în mod serios, ca mătuşa, de problema referitoare la ce anume există acolo, pe lumea cealaltă,- dar dacă aici totul se rezumă la asta, vreau să spun la procesele putrefacţiei şi la bălării, prefer să port morţii în sinea mea, decît să-i vizitez în aceste locuri jalnice.
Undeva în spatele meu răsună un rîs de copil, iar apoi un strigăt de femeie. Doi copii se fugăresc printre morminte, dar, apostrofaţi de mama lor, se opresc şi o privesc nedumeriţi. îi fotografiez tocmai în acest moment de nedumerire, opriţi în faţa verdeţii mormintelor, două fiinţe nevinovate, stînd într-o încremenite plină de neînţelegere în faţa împărăţiei morţii.
Dau să plec, dar înainte de a părăsi cimitirul mai fac o fotografie. O femeie în vîrstă, îmbrăcată în negru şi cu o basma neagră, a îngenuncheat în faţa unui mcrmînt. Tocmai a săditpe mormînt cîteva viorele şi acum, cu mîinile împreunate în poală, îşi îndreaptă privirea spre flori pentru a-şi aprecia munca sau pentru a-l întreba pe răposat dacă-i plac florile. Pe mătuşa n-am fotografiat-o, dînsa şi în împărăţia morţii a intrat
cu ceartă, dar pe aceasta o fotografiez în dialogul ef mut cu lumea de dincolo.
Apoi pornesc încet spre casa veche.
• Ziua e pe ducă. Şi zilele mor ca oamenii, fără a face însă atîta tărăboi. Avantajul zilelor este că măcar ştiu cît au să trăiască. Avantaj ? De ce avantaj ? Să ştii cît ai să trăieşti înseamnă să ştii cînd ai să mori. Iar ăsta nu e un lucru prea plăcut.
Ziua e pe ducă, şi holul, care de felul lui nu e prea luminat, pare acum, în ziua aceasta înnorată şi în această după-amiază • tîrzie, destul de sumbru. îmi scot. aparatul de la umăr, îl las pe pătuţ şi mi se pare că. aud •(vocea mătuşii: nu-ţi pune picioarele pe pătuţ. Nu-mi pun picioarele, spun eu, asta-i Leika.
îmi imaginasem că de îndată ce voi intra în vorbă cu necunoscuta, discuţia va porni uşor, ca şi cum ne-am fi cunoscut de cînd lumea. In loc de aşa ceva, mă izbeam de o uşă încuiată. -N-ar fi de mirare s-o fi încuiat chiar, eu din' neatenţie. „Capricioasă, pretenţioasă, îndrăgostită de sine** – cel puţin aşa reiese din caracterizarea de cadre a lui Decio. De unde s-o ştiu

eu cum e. Treaba e că atunci cînd te-ai aşteptat la una şi iese altceva, devii arţăgos. Oi fi fost eu arţăgos, sau dumneaei e din fire cam sucită, fapt e că n-am ajuns la nici un rezultat. Dacă aş fi adoptat vreun ton mai melancolic, cred că toată treaba asta ar fi demarat mai lin. Există femei cărora le place să se scalde în melancolie ca într-o cadă cu apă caldă. Ce păcat că melancolia nu-i specialitatea mea.

Ca să nu scormonesc inutil În vălmăşagul unor asemenea gînduri, încep să scormonesc în scrinul vechi. Scrinul conţine şi fotografii, şi teancuri de scrisori, dar nici n-am început bine să le scot, cînd aud soneria de la intrare sunînd scurt.

— Căutaţi galbeni ? mă întreabă necunoscuta după ce o introduc în hol şi remarcă scrinul deschis.

• — Credeţi că aş putea găsi galbeni ?

— De unde să ştiu. Mătuşa dumneavoastră a fost cîndva o femeie înstărită. Nu-i exclus să găsiţi. Mai ales dacă aprindeţi mai întîi lumina.

intr-adevăr, se întunecă. Lumina e prea sărăcăcioasă pentru a căuta galbeni, la fel şi pentru a primi musafiri. Răsucesc comutatorul.

într-o oarecare măsură, femeia arată schimbată, şi asta în bine. De fapt, nu şi-a lepădat decît jacheta de un albastru-închis, pe care acum o ţine în mînă, precum şi expresia de înmormîntare de pe faţă, care acum mi se pare mai salutară. O faţă într-adevăr frumoasă, încadrată de nimbul acestor bucle aurii bogate, fără a mai vorbi de sînii care presează cu o neaşteptată generozitate sub bluza subţire.

— Aş putea să-mi iau lucrurile ?

— Fireşte, dar de ce vă grăbiţi ? Doar dacă vă aşteaptă cineva.

— Mu mă aşteaptă nimeni.

— Ei, eu v-am aşteptat.

O privire fugară. Şi o întrebare nevinovată :

— De cînd mă aşteptaţi ?

— De mult. De foarte mult timp.

Ea zîmbeşte brusc.

— Replica mi-e cunoscută. Se pare că amîndoi am citit aceleaşi romane.

Zîmbeşte, da, oricît ar părea de necrezut, zîmbeşte, are un zîmbet atît de luminos, care îi schimbă subit înfăţişarea, cum se întîmplă uneori cu oamenii neobiş- nuiţi să zîmbească. Ai gropiţe şi dinţi frumoşi, spun în sinea mea, dar asta nu-ţi dă dreptul să muşti.

— Eu nu citesc romane.

Ea nu obiectează. Este evident că discuţia nu o interesează în mod special. Şi, ca să nu stăm aşa în mijlocul camerei ca nişte mobile, spun într-o doară :

— Pot să vă ofer un pahar de votcă ?

— Nu suport alcoolul.

. – Ca gust sau ca grade ?

— Ca înlocuitor. Se zice că e înlocuitorul fericirii.

— Ei, chiar al fericirii 1 Un pic de dispoziţie nu strică nimănui.

— Mâi ales dacă-i autentică.

— în acest caz nu vâ pot oferi decît schwepps.

Ea ridică din umeri *

— Din moment ce ţineţi neapărat să maltrataţi.

Aduc restul de votcă pentru mine şi o sticlă de schwepps pentru musafiră, apoi ne aşezăm unul în faţa celuilalt, aşa cum stătusem şi în cursul zilei. S-ar putea ca asta să constituie o greşeală. Dacă ne-am schimba locurile, n-ar fi de mirare să schimbăm şi tonul, doar că ideea asta îmi vine cu întîrziere.

îi servesc paharul cu lichidul efervescent, sorb o. înghiţitură dintr-al meu şi arunc într-o doară:

— Dacă problema loca ti vă vă dâ bătaie de cap... ' '

— N-am rămas în stradă, se-grăbeşte ea să mă liniştească. Stau la o- prietenă

— Voiam să spun că dacă odaia de aici vă place, aţi putea rămîne, cel puţin deocamdată.

— Ar fi splendid, replică Antoaneta. Mai ales pentru vecini. O nouă temă pentru cancanurile cotidiene.

Nu mă gîndisem la acest aspect. Şi, înainte de a mă hotărî ce să-i răspund, femeia spune :

— N-are rost să vă faceţi griji pentru mine. Nu intenţionez să rămîn prea- mult în oraşul acesta. Am să 'merg, probabil, la mama.

— Ei, din moment ce aveţi unde merge... ,

Spun asta cu o dezamăgire abia camuflată. Vreau să-i fiu util, dar ca să fii util, respectivii trebuie să aibă nevoie de ajutorul tău, dumneaei însă nu are nevoie, deşi ceva o apasă totuşi..

— Mai adineaori am rămas realmente cu impresia că ceva vă apasă.

— Nu mă apasă nimic, mă linişteşte femeia.

Ii ofer o ţigară, pentru a umple pauza creată. Ca. şi înainte, Antoaneta aprinde mecanic şi mă priveşte impasibil, ca şi cum ar întreba : „altceva" ? Nu, altceva nu există, mă grăbesc eu s-o liniştesc tot din privire. Se pare însă că ei nu i-a scăpat dezamăgirea de salvator care a fost privat de posibilitatea de a o salva, deoarece rosteşte: - - -

— Regret, dar nu vă pot servi drama mea. N-am nici o dramă. Nu sînt Doamna cu camelii. în cazul meu totul e în ordine sau mai exact totul e aşa şi aşa şi mai degrabă rău, dar n-am nici o dramă.

— Treaba cu „aşa şi aşa" e valabilă pentru no> toţi. – Posibil.

Dacă am considerat-o timidă, în clipa aceea ar fi trebuit să-mi dau seama de greşeală, căci femeia îmi adresează o privire lungă, cu inevitabilă notă de ironie.

— întrucîl adineaori mi-aţi dat un sfat, v-aş putea întoarce serviciul.

' Dau din cap a încuviinţare.

— Dacă vă plictisiţi,•. de ce nu ieşi ţi în oraş ? În oraşul nostru sînt multe fete care-ţi iau ochii.

— Nu ţin neapărat să mi se ia ochii.

— Atunci sînteţi un filantrop. încă de la început m-a încercat gîndul că sînteţi un filantrop, apoi mi-am zis că, de regulă, filantropii sînt ceva mai în vîrstă.

— Altă explicaţie nu v-a venit în minte ?

— îmi vine acum, cînd vă povestesc. Cred că vreţi să treţeţi drept un tip dostoievskian.

— Puţin probabil. Nu l-am citit pe Dostoievski.

— Atît de puţin aţi citit ?

— Am citit mai mult, dar la voia întîmplării. E nevoie să-] citesc ?

— Vă priveşte.

— Cînd toţi cci din preajmă, ca să-şi etaleze propria lor cultură, repetă Dostoievski, Dostoievski, omul îşi spune : ei. pe ăsta chiar că n-am să-l citesc.

— Ca să fiţi mai altfel decît ceilalţi.

— Nu neapărat din cauza asta. Ci ca să-mi rămînă ceva în rezervă.

— Pentru bâtrîneţe.

— Pentru mai tîrziu. ’ Pentru vremea cînd voi fi suficient de matur pentru enigmă.

— Care enigmă ?

— Păi aia, cea ştiută. Se zice că Dostoievski dezvăluie enigma sufletului omenesc.

— Rezultă că l-aţi citit totuşi.

— Ei, am mai răsfoit şi eu cîtc ceva din el. îmi amintesc că avea o poezie despre o guvernantă. Straniu, a trebuit să ajung tocmai aici, ca să vină vorba de Dostoievski.

— Fireşte. Noi cei de aici sîntem nişte troglodiţi.

— De fapt, aveţi dreptate : aici e mai uşor să afli asemenea lucruri decît la Sofia, în faţa cinematografului „Studio**. Cei de acolo nu se interesează de Dos- toievski decît dacă e pe ecran.

Soneria de la intrare începe să sune familiar, adică destul de insistent.

'— E vărul meu, îi explic eu femeii, ca să n-o zbughească imediat. .

— Indiferent cine ar* fi, nu vreau să fiu văzută aici.
O însoţesc, la fel ca şi prima oară, pînă la ieşirea de serviciu şi, în loc să-i spun la revedere, rostesc într-un stil destul de surprinzător chiar' şi pentru mine însumi:
— Aş dori să vă mai văd. Chiar în astă-seară.
Antoaneta mă priveşte scrutător, ca şi cum abia în clipa asta ar fi realizat că m-a bătut soarele .în cap.
— Sînteţi nebun. Cum să umblu noaptea pe străzile astea 1?
— Bine, să ne întîlnim îh oraş. Vă aştept la ora zece în faţa cinematografului.
— Sînteţi nebun de-a binelea, murmură ea în loc de răspuns şi iese aproape în fugă, în timp ce soneria de la intrare continuă să sune la fel de familiar.
—/Vezi că spargi soneria, aşa cum te-ai proţăpit în ea, îi spun eu lui Decio.
— Mi-era frică să nu ţi se fi întîmplat ceva, îmi explică el. Mă uit, văd că e lumină, dar nu vine nimeni să-mi deschidă.
— Păi ce altceva putea să mi se întîmple, decît să fi adormit. E adevărat că Neamul e pe ducă, dar asta . nu se va petrece chiar atît de repede.
Vărul meu se aşază pe scaun, îşi întinde picioarele lungi şi, cer cetind masa, constată : ...
— Am impresia că iar ai avut musafiri.
— A fost Liuba, vecina.
Decio îmi primeşte explicaţia cu mult scepticism, dar nu obiectează. În momentul acesta privirea lui este atrasă de dulapul deschis. Are o slăbiciune pentru dulapuri.
– Dacă scotoceşti după cocoşei, să ştii că-ţi pierzi vremea de pomană. .
– Ar trebui , să fiu ţicnit de-a binelea ca-să scotocesc după cocoşei după ce ai trecut tu pe-aici.
— Ce-i drept e drept: am ochiul format.
– Cred că i-ai şutit multe lucruri.
— Dacă te„ referi la cocoşei, află că chiar ea mi-i dădea.
— Ia te uită.
— Păi cum altfel ? Cineva trebuia să-i vîndă la negru. Ce, ai rămas cumva cu impresia că televizorul şi l-a luat pe' ardei ? Dar tranzistorul ? Dar maşina de spălat ? Ca să nu mai vorbim de flecuşteţe. l-am făcut o mulţime de -servicii. Şi, după cum vezi, m-a răsplătit din plin.
— Bei o cafea ? .
— Mai bine căută sus, în odaia ei, continuă Decio, ca şi cum nu mi-ar fi auzit întrebarea.
Cînd vine vorba de bani, nu-i poţi distrage atenţia cu cafele.
— încă nu-mi vine să intru în odaia ei.
— Treaba ta.
în clipa aceea la uşă sună din nou cineva. Deschid şi mă trezesc cu Liuba. -
— Mi-am zis să trec să te întreb dacă n-ai cumva nevoie de ceva, îmi explică.ea.
—.Totul e în regulă, o asigur eu. Treci mai. bine mîine.
— Cum vrei. ,
O expediez repede şi mă întorc în hol.
— Am impresia Că a fost Liuba, mi-o trînteşte vărul?
E clar că n-am cum să-i infirm presupunerea. El zîmbeşte.
. – De ce te-apuci să minţi, dacă nu te pricepi ? Orice treabă are o. chiciţă a ei, Boiane. De-o viaţă mă tot căznesc să-ţi vîr asta în căpăţînă, dar degeaba.
Apoi îşi aduce aminte: .
— Ce s-a întîmplat cu cafeaua ?
I-o fac, i-o aduc , şi un timp sorbim în tăcere şi fumăm. - -
— Ce ai de gînd să faci cu casa ? întreabă vărul meu, de parcă n-ar mai fi pus aceeaşi întrebare.
— Pai. ce să fac ? Dacă pot, o vînd.
— Asta e o idee, se invoieşte Decio.
Ca să completeze foarte curînd :
— Numai să găseşti cumpărător.
— Ştiam că de treburile astea se ocupă cei de la sfatul popular.
— Ce sfat, mă ? Tu chiar n-ai minte? Acolo tot u-i cu aranjamente. Au să-ţi pună un preţ de nimic şi-au s-o paseze oamenilor lor. Şi-ai să te alegi din toată proprietatea asta cu praful de pe tobă.
— Casa nu-i rea.
— Casa intră în demolare. În locul ei se va construi un bloc.
— Habar n-aveam.
— Să ai acum. Cine se bagă să cumpere aşa ceva !
În hol se înstăpîneşte tăcerea. Mai aprindem cile o ţigară. Eu aştept continuarea, iar Decio se preface că e cufundat în gînduri, deşi nu prea mai are. la ce se gîndi, de vreme ce a pus totul demult la cale. -
— Ce ar fi să mi-o dai mie ? bălmăjeşte într-un tîrziu vărul meu. . . ; • .
— Păi ai una.
• — Dârimătura aia abia se mai ţine. Vreau s-o trans-
form în atelier.
. – Parcă ziceai că ăsta va fi demolată ?
— Da, dar în schimbul ei m-aş alege cu un apartament nou, plătind, firește, diferenţa.
— Şi eu cu ce m-aş alege ?
Din moment ce are propunerea pregătită, înseamnă că are şi o soluţie pregătită la întrebarea mea. Decio e cu trampele. şi asta după regula : un cal pentru o găină. Calul e pentru Decio, iar restul pentru mine.
— Ce-ai zice de o maşină ?
Viclean mai poate fi 1 Ca şi cum mi-aY fi citit în suflet I
N-are să vină, îmi zic în timp ce mă apropii de cinema. O spun dinadins, căci ştiu din experienţă că de obicei se întîmplă invers de cum îţi spui.
Publicul tocmai iese de la spectacolul de seară. Strada e destul de însufleţită şi nu din cale-afară de luminată, astfel incit o întilnire întîmplătoare poate trece neobservată Alai ales cînd ca nici măcar nu are loc.
Antoaneta însă a venit totuşi. A venit probabil fiindcă mi-am spus în sinea mea că nu va veni sau, mai ştii, poate din altă pricină. Fără să schimbăm o vorbă,[1] cotim pe prima stradă ce ne iese în cale şi ne îndreptăm spie CQ^U.
— încotro ? mă întreabă femeia, deşi direcţia e cit se poate de clară, .şi se opreşte în întuneric. Nu-mi’ puteţi explica aici de ce a trebuit să mă vedeţi încă în .seara asta ? ţ
— Nu-i chiar aiît de simplu, e ca şi cum ai cere bani cu împrumut. Şi nu vă temeţi, am să văi conduc pe urmă acasă. 4
— Nu mă tem că-mi veţi cere bani cu împrumut,’ dar aici e întuneric beznă, iar eu sînt cu tocuri înalte,’
1
îngaimă ca. dar mă urmează.
nu de faţ
— Permiteţi-mi să vă iau de braţ. j – Asta ar mai lipsi. Birfitorii văd şi pe întuneric.] Cînd ieşim din centru, o iau totuşi de braţ şi ea] opune rezistenţă, cea ce nu înseamnă că se lipeşte! mine. Din părul ei, care îmi atinge din cînd în cînd'
adie un miros amărui de migdale, pe care-l sim-^ ţisem încă mai adineaori, dar căruia i se mai adaugă
de colonie —’ de o pregătire
şi o mireasmă de apă de colonie. Apă asta-i un semn promiţător. Asta vorbeşte pentru o anumită intimitate.
Ca şi cum mi-ar fi. intuit gîndurile, Antoaneta se eliberează de braţul meu de cum ne apropiem de casa ce se conturează abia albind printre umbrele întunecate ale copacilor. Femeia î.şi păstrează rezerva şi mai lirziu, cînd o conduc în hol şi rostesc solemn : ;
— lată-ne acasă. >
Ea stă în picioare lingă uşă, îmbrăcată într-un ba- lonzaid ieftin, de culoare neagră, dar destul de oficial^ de parcă ar fi urmat să mergem la un spe. tacol de galăJ
— Dezbrăcaţi-vă,.dacă nu vă c frig.
Antoaneta îşi scoate balonzaidul, îl pune pe spătarul scaunului şi se aşază. Se aşază în acelaşi loc blestema^
unde a mai stat şi înainte, ceea ce prevesteşte că dis-' cuţia va continua să meargă aiurea.
— Un schwepps ?

Ea ridică din umeri cu indiferenţă. Ii interpretez gestul drept încuviinţare şi aduc două sticle de la bucătărie.
— V-aţi terminat votca ? întreabă ea în timp ce ,eu umplu paharele.
— Nu, dar acum votca nu e indicată. S-ar putea să credeţi că sînt un beţiv.
— Am impresia că şi fără votcă sînteţi beat. Ce nevoie aţi avut de . toată brambureala ' asta în plină noapte ? . . -
— Motivul,'la prima vedere, ar putea, părea nesemnificativ. Dar încă de dimineaţă, de cum v-am văzut, m-a încercat senzaţia că ne cunoaştem de mult.
. – Aţi mai spus asta.
— Da, dar nu m-aţi înţeles. Am simţit că, în sfîrşit, întîlnesc femeia pe care am aşteptat-o de atîta amar de vreme.
— Şi asta aţi mai spus-o.
.— Zău? înseamnă că am spus totul. Şi totul s-a petrecut aproape ca-n romane. Păcat că lumea are mai multă încredere în romane, decît în omul viu.
Ea întinde mîna, ia o ţigară şi şi-o aprinde.' Apoi scoate un fuior de fum şi remarcă, uitîndu-se undeva într-o parte :
— Romanele n-au pretenţia de a spune adevărul lar oamenii care mint lasă să -se înţeleagă că spun adevărul...
— Credeţi că eu mint ?
— Minţi# sau vă minţiţi, ce importanţă are...
— Eu sînt convins exact de contrariu. Nu vă vine să credeţi ? z •
— îmi vine, de ce nu. Aveţi aerul unui om suficient de ţicnit. Sau sînteţi prea de modă veche. Contactele în zilele noastre se realizează mult mai simplu. Ele se realizează sau nu se realizează, dar fără atîtea brizbizuri inutile.
— „Contactele" ? cine vorbeşte de „contacte'* ? Nu vă daţi seama că aici este vorba de cu totul altceva?.
— -Ei, în acest caz chiar că nu sînteţi în toate minţile. Nu mă cunoaşteţi decît de cîteva ore. De fapt, nu mă cunoaşteţi.
E clar că discuţia evoluează complet anapoda.
— Tot ce se poate, remarc eu obosit. S-ar putea să fi făcut vreo confuzie. Acum, cînd vă ascult, chiar că mă întreb de ce nu mi-aţi ieşit toată ziua din minte.
— Trageţi un somn bun şl vă trece, mă linişteşte ea.
— Dumneavoastră aşa vă trece ?
Antoaneta nu-mi răspunde. Se uită la mine ca şi cum m-ar studia, dar de astă dată eu îmi feresc privirea. Apoi spune:
— De fapt, de ce să vă treacă ?
Nu consider că se cuvine să-i răspund.
~ De altfel, dumneavoastră aveţi o reţetă pentru cazul în care nu vă sînt boii acasă. Doar singur mi-aţi oferit-o.: îţi imaginezi că eşti un canceros... Numai că între timp rolurile s-au inversat şi acum eu sînt cel care trebuie să vă întrebe ce vă apasă.
— De ce mă întrebaţi, din moment ce cunoaşteţi răspunsul ?
Se pare însă că nu-l cunoaşte sau se face doar că nu-l cunoaşte, deoarece îngaimă :
— Fiecare îşi are maniera sa, dar cred că a dumneavoastră a ieşit de mult , din circulaţie.
Femeia mă mai ţine un timp sub observaţie, de parcă aş prezenta semne ale cine ştie cărei anomalii, apoi îşi striveşte mucul în scrumiera ştirbită şi conchide:
— La urma urmelor, aveţi dreptate. Aş putea profita de noaptea asta frumoasă în loc să aştept să mi se deschidă craniul. E apă caldă în boiler ?
— Sper.
Se ridică, dar înainte de a se îndrepta spre boiler, nu omite să remarce :
— Să nu credeţi că baia asta vă obligă la ceva. Pur şi simplu în locuinţa prietenei mele nu există boiler, aşa că profit de ocazie.
Intru în camera care înainte fusese a ei, iar acum e a mea, şl, ca o gazdă ospitalieră, pun cearşafuri noi şi schimb faţa de pernă. Apoi ies, fără a închide uşa,- mă urc în odaia mătuşii mele, îmi arunc haina pe un
scaun şi mă întind pe patul răposatei. închid ochii şi un timp încerc să depăşesc proasta dispoziţie în care mă aflu, apelînd la propria-mi reţetă, dar fără succes. Nu pot să-mi dau seama ce anume m-a uitat mai mult – figura impertinentă cu baia sau zîmbetul condescendent- batjocoritor apărut pe buzele roz-palide, fapt este că mă simt mai cătrănit chiar decît adineaori în cimitir. De necrezut, dar lucrurile stau totuşi astfel: cînd dispare brusc, faptul te irită mai puţin decît atunci cînd ţi se oferă. Atît de mult mă vrei? întreabă ea. lată-mă. De ce să ne complicăm pentru nişte fleacuri.
Apoi îmi 'spun că greşeala, dacă în general există aşa ceva, nu-mi aparţine decît mie. La ce mă aşteptam ? Să-mi facă declaraţii de dragoste ? Sau să-mi pupe mîinile pentru că am binevoit s-o remarc în adunătura aceea de babe ? Chiar dacă a vrut să mă umilească, **de** ce trebuie să i-o întorc cu vîrf şi îndesat? La un moment dat aproape că sînt gata să mă ridic şi să cobor, dar tocmai atunci reţeta începe să-şi facă efectul. Simt că mă studiez eu însumi de undeva de sus şi ceea ce observ – lunganul acela trîntit pe patul 'răposatei, chinuit de gînduri stupide – nu este nici prea interesant, nici deosebit de important.
O zi, petrecută în nişte trăiri neobişnuite, cu o în- mormîntare şi o dragoste la prima vedere, trebuie să fie, pesemne, ceva extrem de epuizant, căci, atunci cînd ' mă trezesc, razele soarelui se strecoară deja prin frunzişul dudului şi pătrund în cameră. Primul lucru pe care-l realizez e acela că mi s-au umflat picioarele, căci **am** dormit încălţat. Al doilea este şi mai neplăcut. Mă ridic din pat şi cobor, temîndu-mă şi sperînd în acelaşi timp că încă nu a plecat. „Cum să umblu noaptea pe străzile astea !?"
Se pare că a întins-o totuşi. .Uşa. odăii stă tot aşa deschisă, iar patul a rămas în mod evident neatins. Nici măcar cărţile nu şi le-a luat.
Dragoste la prima vedere ? Haida de 1 Asta să i-o spui lui mutu. Aşa ceva numeşti tu dragoste ? Şi interlocutorul îţi face un gest elocvent cu ambele mâni, ca şi cum ar contura un bust imens.
Dacă spui că ai încercat faţă de cineva un sentiment de ură la prima vedere, oricine îţi va confirma că el însuşi a încercat aşa ceva, dar dacă-i vorbeşti de dragoste la prima vedere, îţi va rîde în nas. Şi nu-i exclus ca lumea să aibă dreptate. Cum poţi să tt îndrăgosteşti de ceva înainte de a te fi dumirit ce anume reprezintă ? E posibil să intuieşti asta pe neaşteptate şi doar într-o clipă. E posibil. Atît cît să te convingi a doua zi că te-ai înşelat.
Iar că m-am înşelat, asta mi-era clar încă de aseară. O descoperire destul de neplăcută. Atît de neplăcută, îneît nu m-am putut abţine şi m-am comportat exact cum nu trebuia. Nu ştiu cum se-ntîmplă cu alţii, dar eu unul ştiu întotdeauna foarte clar cum trebuie să acţionez şi dacă n-o fac întotdeauna astfel, asta nu e cîtuşi de puţin din cauză că nu-mi este clar, ci pentru că încăpăţînarea din mine îşi spune de fiecare dată cuvîntul.
Singurul lucru care-mi rămîne e acela de a-mi repara greşeala. Dar greşeala nu poate fi niciodată reparată, ceea ce-mi este de asemenea clar, pentru că greşeala ţine deja de domeniul trecutului, or, cum poţi să schimbi trecutul. Şi totuşi e mai bine să recunoşti că ai greşit decît să laşi încăpăţînarea să triumfe.
Prima mea intîlnire din această primă zi de lucru a săptămîriii nu are un caracter amoros. Ea urmează să se petreacă în cafeneaua unde lucrează Merry. pentru a perfecta trampa un cal pentru o găină. Cînd ajung la locul convenit, văd că Decio şi un necunoscut mă aşteaptă, instalaţi la una dintre mesele din faţa localului.
Vărul meu oficiază repede prezentările şi dispune : – Merry, adu trei cafele ca pentru ai casei.
— Frumoasă- zi, remarc eu cît pentru a înfiripa o discuţie.
În sfîrşit, primăvara a binevoit să zîmbească, cerul e albastru, aşa cum nu poate fi decît după o ploaie de mai, iar adierea de vînt face căldura moderată, plăcută.
— Mai întîi trebuie să întocmim un act de renunţare la moştenire, pe care să-l semnaţi, spune necunoscutul, complet indiferent la cadrul meteorologic.
— De ce „renunţare[11] ? întreb eu.
— Tu asculta ce-ţi spune omul, mă sfătuieşte Decio. La lucrurile astea el se pricepe mai bine decît tine şi decît mine.
Omul, sau mai exact avocatul Peşev, se apucă să-mi explice că, dacă eu renunţ la moştenire, averea îi revine automat lui Nedealko Peev, adică lui Decio, ceea ce va evita achitarea tuturor acelor impozite, absolut inevitabile în cazul în care vreau să fac acte de vîn-' zare pentru casă. întrucît în această problemă Peşev şi Peev sînt perfect de acord, nu-mi rămîne decît să mă alătur lor.
Avocatul e un tip scheletic de o amabilitate rece şi plin de sine, un individ probabil spre patruzeci de ani. Ochii săi luminoşi şi miopi sînt apăraţi de nişte ochelari cu rame aurii, iar ochelarii sînt instalaţi pe un nas foarte lung şi foarte ascuţit, îneît rămîi cu senzaţia că Peşev cercetează lumea înconjurătoare nu atît cu ochii, cît cu nasul.
Cafelele sosesc, duble, fireşte, şi sînt, se ştie, ca pentru ai casei.
— Ce scumpete de fată – nu omite Decio să se refere la Merry, dar de astă dată nu o mai bate cu palma peste locul acela.
Fără a se lăsa influenţat de aceste interludii, avocatul continuă să mă alfabetizeze :
— Va trebui să-mi semnaţi şi o împuternicire deplină, dacă nu vreţi să vă înhămaţi la toate procedurile acelea birocratice.
— Imediat, mă învoiesc eu, turnînd o parte din pacheţelul cu zahăr în cafea.
— Ei, – chiar imediat nu se poate, obiectează Peşev, care, în mod evident, este adeptul expresiilor corecte. Va trebui ca

pentru treaba asta să dăm o fugă pînă la mine la birou.
— Cît credeţi că va dura toată tărăşenia, întreb cu.
Termenul „tărăşenie[1]* provoacă o uşoară grimasă de dezaprobare din partea juristului.
—• Sper ca procedura să fie definitivată pînă la sfîr- şîtul săptămînii de lucru, declară el.
— Mai există însă un mic amănunt...
— Maşina, îmi vine în întîmpinare Peşev. Transferarea maşinii va avea loc în acelaşi termen. În privinţa asta nu trebuie să vă faceţi.nici o grijă.
— Păi tu nu-l ştii pe Peşo, intervine Decio plin de .entuziasm. Nu există treabă de care el să se fi apucat şi să n-o fi dus cu bine la capăt.
Avocatul primeşte condescendent complimentul, deşi se pare că apelativul „Peşo" nu-i este tocmai pe gust. 'Apoi îşi îndreaptă neîncrezător nasul ascuţit spre ceaşca încă neatinsă.
— Eşti sigur că e nicaraguană ?
— Mie-n sută, extra, îl asigură Decio. Putem trage şi cîte o votcă.
— Lunea dimineaţa nu beau votcă, ne informează juristul, ridicînd prudent ceaşca..
O mînă îngrijită, cu unghii destul de curate şi cu un inel masiv de aur. -
Dăm o fugă pînă la biroul avocatului, unde mai pierdem o jumătate de oră, cît Peşev bate la maşina hodorogită actele -pe care urmează să le semnez.
— Cred că n-ar fi de prisos să-mi arăţi mai înth Moskviciul, îi spun eu lui Decio coborînd vocea, în timp, ce ' avocatul manevrează claviatura sub supravegherea severă a nasului său ascuţit.
— Moskviciul e giugiuc, mă asigură vărul meu.
— Dacă ai cumva de gînd să-mi bagi pe gînd vreo rablă... ,
' – E giugiuc, auzi ? repetă Decio. Dacă are treizeci de mii, exact cît e nevoie ca să-şi dea drumul motorul ca lumea. Numai că ,vreau s-o mai aranjez niţel, ca să fie giugiuc de tot.' S-o mai controlez o dată, s-o gre- sez, s-o spăl... Ai răbdare, că totul va fi *okay*.
Apoi îşi consultă ceasul : ' ,
— Peşo, bătrîne, trebuie să dau o fugă pînă la bază. Dacă te poţi dispensa de mine acum... • .'
— Da.
Decio iese valvîrtej din birou. Puţin mai tîrziu, avocatul termină cu ţăcănitul şi îmi arată unde trebuie -să" semnez hîrtiile. Odată încheiată această operaţie. îmi trece prin cap că o pot realiza şi pe cealaltă :
— Aţi putea să-mi spuneţi cum pot afla adresa unei femei ? Se numeşte Doneva.
— Prenumele ?
— Nu-l ştiu, dar ştiu că după tată se numeşte Pa- lazova.
— Sper ca asta să ne fie de folos, încuviinţează Peşev. Dacă veniţi cu mine la sfatul popular, cred că-i aflăm adresa. îl însoţesc pînă la sfat şi rămîn să-l aştept afară, căci dacă urăsc ceva pe lumea asta – astea-s birourile. Dacă exista totuşi ceva pe lumea cealaltă şi dacă Dumnezeu este destul de aspru, iadul trebuie să reprezinte un fel de colindat prin birouri. La ce bun să se cheltuiască bani pentru dotarea unui iad. Ţi se spune : vrei o locuinţă în rai ? S-a făcut. Trei camere şi hol cu vedere spre Calea Lactee ? S-a făcut N-ai nevoie decît de cîteva adeverinţe. Şi totul porneşte pe calea cea bună. Căci pentru a ţi se elibera o adeverinţă, e nevoie ca în prealabil să obţii o alta şi o ţii aşa pînă la sfirşitul lumii.
Stau proţăpit în faţa sfatului, în piaţa inundată de soare, mă uit la muncitorii de vizavi, ce termină construcţia noului cinematograf, şi fac chiar cîteva fotografii, aşa, pur şi simplu ca să mă încălzesc. Partea proastă e că orice motiv ai alege şi orice motiv ai pîndi, ai veşnic senzaţia că şi ăsta a mai fost fotografiat Totul e fotografiat refotografiat, amortizat, înecît îţi vine să te laşi păgubaş. Se pare că numai feţele sînt inepuizabile. Dar să descoperi o faţă potrivită şi şă o surprinzi într-o stare interesantă – aceasta nu-i un lucru care să ţi se întîmple în fiecare zi.
Peşev mai întîrzie. Scot din buzunar ziarul de dimineaţă şi arunc o privire pe ultima pagină. Rubrica sport o las deoparte. Mă interesează mai cu seamă Orientul Apropiat De mult îmi doresc o călătorie în Orientul Apropiat, şi mai ales în Israel. îmi doresc să fac un reportaj. •
— Deneva a decedat acum două luni, mă informează în acel moment Peşev. Oricum, eu i-am luat adresa.
îmi întinde hîrtiuţa pe care e trecută cu un scris mărunt şi îngrijit informaţia. îi mulţumesc şi ne despărţim
Casa Denevei se dovedeşte a fi la celălalt capăt al oraşului – o căsuţă fără etaj, faţă de care casa mătuşii mele e im adevărat palat. Pe perete nu se văd urme de necrologuri, de unde rezultă că oamenii de aici se despart repede de morţii lor. După ce sun de două ori şi după ce aştept un timp, se deschide în cele din urmă uşa şi în prag apare o femeie în vîrstă, care mestecă ceva, dar cate nu pare a fi răposata.
— Voiam s-o văd pe.-doamna Deneva, dar am aflat că a decedat, spun eu.•
Femeia tace un timp, pînă ce înghite ceea ce mestecă, apoi îmi răspunde :•
— Am aflat şi noi.
^ — N-a murit aici ? .^^„ţi
— A murit într-un azil de bătrîni.
•— Presupun că-i sînteţi rudă.
— Nu sînt rudă cu dînsa, dă cu îndîrjire femeia din cap. ca şi cum presupunerea mea ar fi deranjat-o.
— Am însă impresia că are o fiică, zic eu într-o doară
— N-are fiică. Are un fiu.
— Ştiţi unde locuieşte acum ?
îmi comunică adresa şi chiar se-apucă să-mi explice că. dacă iau autobuzul şi cobor la a treia staţie, mă voi pomeni drept în faţa porţii tovarăşului Radoslav Denev. Apoi clipeşte viclean din ochi şi mă tatonează t
. – Am impresia că pe dumneavoastră vă interesează mai degrabă fiul, nu bătrîna.
* – Aţi ghicit. Cine se mai interesează de morţi ?!
— Nu cumva o fi făcut vreo trăsnaie ? mă întreabă ea, luîndu-mă în mod evident drept un reprezentant al puterii.
. '— Ei, nimic grav, îi răspund eu,şi-mi iau la revedere.
Casa lui Denev e un bloc, construit pesemne pe vremea cînd eu abia începusem să umblu copăcel, vreau să – spun una dintre clădirile acelea solide, dar sobre, care emană ceva din atmosfera de gheaţă a cultului. De fapt, n-am nici o garanţie că este chiar blocul lui Denev, deoarece nu-i găsesc numele pe nici o cutie poştală şi sînt
nevoit să sun din sonerie în sonerie. La parter nu-mi răspunde nimeni, la etajul întîi mi se -spune că Denev nu mai locuieşte de mult aici şi mi se trînteşte uşa-n nas. La al doilea mi se spune întrebaţi mai sus. Aşa că ajung la al treilea.
Cartea de vizită de pe uşă este suficient de categorică : dr. în ştiinţ. med. Petăr Dragnev. Nimic comun cu Denev în afară de litera D. Pe cea de-a doua carte numele e trecut de mînă = Ţvetana Kirilova. Mă decid să sun aici. Femeile sînt totuşi mai comunicative, mai ales cînd n-au titluri ştiinţifice.
Tovarăşa care îmi deschide are o faţă plăcută, deşi expresia îi este destul de severă. Etatea – dacă ar fi sâ intrăm şi în asemenea amănunte – puţin peste a' mea.'[1]
— Aş vrea să-l văd pe Radoslav Denev.
— Nu-i aici.
— Sînteţi, pesemne, soţia dinsului, spun eu într-o' doară.
. – Am fost, îmi răspunde ea, apăsînd răspicat pe verb, ca să-mi intre bine în cap că e folosit la trecut.
— De fapt, eu aveam treabă cu doamna Deneva, dar...
— O căutaţi pe bătrînă, sau pe fiu ? mă întrerupe femeia. Dacă o căutaţi pe bătrînă, ea a murit. Dacă-l căutaţi pe fiu, el nu mai locuieşte aici.
— Nu s-ar putea să intru pentru puţin, ca să vă explic mai amănunţit.
— Se poate, de ce să nu se poată, înalţă Kirilova din umeri. Dar dacă aveţi impresia că el se află înăuntru şi că eu îl ascund, trebuie să vă spun încă de pe acum că vă înşelaţi.
, Ea mă introduce în • cameră şi mirosul pe care, vag,, t-am perceput încă din vestibul devine suficient de puternic pentru a-mi aminti de' copilărie. Mirosul acesta de iahnie de cartofi, atît de apetisant, dacă eşti flămînd ! înainte aşa eram crescuţi -— cu iahnie de cartofi, de post, fireşte, şi cu iahnie de varză, tot de post, şi cu fasole, normal, tot de post. Uneori, în zile de sărbătoare, aveam şi friptură de pasăre sau de porc, dar asta nu se întîmpla de fiecare dată. ' • k
* Mirosul de iahnie venea prin uşa deschisă a bucătăriei, unde, la masa acoperită cu muşama în pătrăţele
albastre şi albe, se instalaseră doi băieţei, înarmaţi deja cu furculiţe, dar cu farfuriile încă goale.
— Daţi copiilor să mănînce, eu mai pot aştepta.
— Intraţi în bucătărie, de ce trebuie să aşteptaţi, îmi răspunde femeia.
O însoţesc şi mă aşez pe un scaun. Copiii nu mă bagă în seamă, întrucît atenţia lor este în întregime absorbită de gesturile mamei. Le pune cîte o porţie de iahnie din cratiţa aflată pe reşoul electric şi se aşază şi ea.

— Lui Nasko i-ai pus mai mult, gîngăveşte unul dintre puşti cu o voce plîngăreaţă.
— Termină ce ai în farfurie şi o să mai capeţi, îi răspunde femeia.
Apoi se îndreaptă spre mine :
— Ei ?...
Bine că o face abia acum, lăsîndu-mi astfel timp să improvizez o istorie destul de stupidă cum că mătuşa mea Sia, care a decedat acum două zile, a lăsat cîteva sci'isori şi fotografii vechi, pe care m-a însărcinai să le predau fostei ei prietene, doamna Deneva, dar cum doamna De- neva a decedat şi dînsa, aş vrea să le predau fiului.
— Scrisori şi fotografii... mormăie dispreţuitor fe- meia. Dacă aveţi impresia că pe Radoslav îl interesează scrisorile şi fotografiile...
— E vorba totuşi de nişte amintiri de la mama dîn- sului...
– Că nu mai poate el după maică-sa. A băgat-o în- tr-un azil de bătrîni ca să-i vîndă casa, a lăsat-o astfel să moară, iar dumneavoastră credeţi că-i veţi face cine ştie ce bucurie cu nişte scrisori.
Apoi femeia tace ; simte pesemne că povestea asta cu scrisorile nu prea stă în picioare, căci brusc îmi adresează o privire cercetătoare :
— Sînteţi prieten cu el ?
— Nici măcar nu-l cunosc.
— Sau poate îl căutaţi pe linie de serviciu...
— în ce sens „de serviciu[11] ?
— O fi făcut vreo trăsnaie.
— Ce trăsnaie poate să facă ?
— Deci, nu-l cunoaşteţi.
— Vreţi să spuneţi că-i un om periculos ?
— Ei, nu spun că scoate cuţitul sau sparge vitrine. Periculos a fost pentru noi. Ce a putui să sma'ă din -a^ă şi să vîndă – a scos şi a vîndut. Vedeţi şi singur în ce condiţii am rămas să locuim. -
Într-adevăr. mobila şi din bucătărie, şi din cameră e redusa la strictul necesar, dar totul e curat la locul său, lucru pe care comit imprudenţa de a-l remarca cu voce tare.
— Da, foarte curat şi mai ales curăţat, spune femeia. Covorul, vazele, maşina de cusut, aparatul de radio – pe toate le-a cuiăţat.
— Mare pacoste mai e şi băutura, îi ţin eu isonul.
— El nu-i cu băutura. i
Şi ca să-mi risipesc nedumerirea, îmi explică j 5 – Cţ?le cinci cărţi Pocherul.
— Ei, atunci nu-i chiar aşa de rău.
— Asta întrebaţi-mă pe mine. Bine că mi-am luat inima în dinţi şi am înaintat divorţul. Dacă n-ar fi fost nenorocita aia. cred că nu m-aş fi hotărît.
— Şi unde-i acum ?
— La ea, unde să fie. Dacă aveţi treabă cu el, cău- taţi-l în oraşul învecinat.
— Mamă, mai vleau 1 intervine băieţelul cu glas plîngăreţ.
Aştept să-i mai pună copilului mîncare, apoi o întreb :
— Unde aş putea să-l găsesc ?
Ea mă priveşte ca şi cum m-ar cîntări dacă sînt sau nu în toate minţile :
— Păi chiar nu realizaţi că nu-l interesează pe el nişte scrisori ?
— Pentru mine nu e important dacă-l interesează sau nu. Pentru mine e important să îndeplinesc ultima dorinţă a mă tuşii mele.
— Vă înţeleg, încuviinţează ea din cap, dar nu-i ştiu nici adresa şi nici nu vreau să ştiu de ea. în orice caz, lucrează la uzina ,,1 Mai**.
— Ce e?
— Inginer. Are o profesie foarte bună. Dar cele cinci cărţi...
— Vă vine greu, probabil, cu copiii, îndrug cu la plecare
— Fără ci mi-ar fi fost şi mai greu. Am copii, am de lucru, ce-mi mai trebuie.
„Ce-mi mai trebuie" – asta şi. ea, şi cu ştim foarte bine ce înseamnă. Bine că nu ştiu şi băieţeii. Cu mîngîic- rea maternă şi cu iahnia de cartofi ci sint pe deplin mulţumiţi de viaţă
După cum am spus, ziua este însorită şi foarte potrivită pentru o deplasare la „lazul Albastru", însă, nu ştiu de ce, am senzaţia că am mai pierdut din interesul pentru acest local şi pentru personalul carc-J deserveşte. Mănînc ceva, aşa, ca s-o fac şi pe asta, în restaurantul din piaţă şi mă îndrept spre[1] liceu.
în sfârşit» găsesc şi eu ceva neschimbat în oraşul acesta. Atît -de neschimbat, îneît cînd dau ochii cu lunga faţadă de cazarmă, vopsită într-o nuanţă de ocru, mă încearcă aceeaşi senzaţie apăsătoare ca atunci cînd mă duceam la şcoală cu gîndul neplăcut că vipera aceea îmi va trînli vreun doi. Vipera – profesoara dc matematici – era duşmanul meu de moarte, deşi semăna mai degrabă cu o ciupercă otrăvitoare decît cu un şarpe. O ciupercă otrăvitoare şi grasă, cu un cap mare şi cu un fund şi mai mare, pe care şi-l ţâra atît de jos, îneît îţi venea să-i spui, tovarăşă, ridicaţi-vă fundul, aşa cum ii spui cuiva lidî- câ-ţi pantalonii. Fireşte, fundul ce-i atîrna era o problema de-a ei, strict personală, dar dacă ar ti s-o spun pe a dreaptă, apoi, în afara unei excepţii, nu cred să fi urît pe cineva atît de mult cum am urît-o pe ciuperca aceea.
Haide, mai mult curaj, îmi spun cu, doar nu mergi la' examen. Aşa că intru şi mă îndrept spre cancelarie. Dau acolo de o femeie pensionabilă şi o întreb de Antoancta, iar dumneaei, mă întreabă la rîndu-i, dacă nu ştiu că 24 Mai * a trecut şi că Antoaneta a încheiat-o cu lecţiile. Dună care binevoieşte totuşi să mă informeze că Antoancta locuieşte la Rada Beleva şi-mi dă adresa acesteia.
Garsoniera Belevei se află într-unu] din blocurile noi şi – spre uşurinţa mea – la etajul cel mai de sus. Sun şi apare o femeie, care ar putea li tînără, dar. la fel
de bine, ar putea şi să nu fie. Una dintre acele fiinţe fără culoare, fără vîrstă, şi, la o primă privire, care dispun de suficiente calităţi pentru a-şi înlocui bărbatul în toate cu excepţia zămislirii copiilor.
Femeia întredeschide uşa, dar .nu pentru a mă invita înăuntru, ci pentru a mă cerceta cu. atenţie.
— O caut pe Antoaneta. . . ;
— Nu-i aici A plecat. . -
• Vocea ei e indiferentă, dar cu o 'mică nuanţă de' bucurie răutăcioasă..' ; \.
— Gînd se întoarce? .
— Nu ştiu dacă, în general, se va mai întoarce.
— Deci, şi-a luat şi bagajul... X
— De unde atîta bagaj ? Şi-a strîns- cărţile într-o valiză şi a plecat. • : • 7, , / ... – • ^j.^,»»
— Nu v-a spus unde ? ., . 7 .
— Nu sînt împuternicită şă dau.-informaţii.»,;it- - .\
Fără culoare, fără vîrstă, fără sex şi, colac peste:pupăză, şi colţoasă. Asemenea femei sînt predestinate.-să rămînă singure toată viaţa. Şi totuşi de jmulte. ori ele reuşesc să . facă rost de un ginerică, fiindcă ; la ele lipsa unor calităţi este generos compensată de altele.. v.Dacă îndrăzneşti să. le spui ceva, chiar despre situaţia internaţională, ele o iau ca declaraţie de dragoste şi vai şi amar de tine dacă încerci să te retragi т— te vor . fugări prin toate instanţele şi pînă la urmă te vor alinia lingă ele în faţa ofiţerului stării civile. •. . x
• – Vedeţi, eu .o caut într-o problemă foarte import tantă, foarte importantă pentru dînsa, mă înţelegeţi ?
7 – N-are rost să vă răstiţi la mine, îmi replică Beleva. Şi, dacă vreţi să ştiţi, dumneavoastră sînteţi al doilea care se prezintă aici cu asemenea asigurări.
'— Şi cine a fost primul ? . '
— De unde să-l ştiu. Cît ştiu despre dumneavoastră, atîta ştiu şi despre el? . ’ . -
— Şi totuşi e imposibil ca Antoaneta să nu fi spus Upde se duce, cînd se întoarce şi în general..; *

1 Ziua culturii bulgare.

— Va să zică, nu o cunoaşteţi, dă Bele va semnificativ din cap.
— Vreţi să spuneţi . că-i niţel aşa ? spun eu făcînd obişnuitul gest expresiv spre cap.
— Ei, asta o spuneţi dumneavoastră, mormăie Beleva pe un ton care denotă că nu-i deloc pornită să-mi infirme ipoteza.
Şi înmuiată de faptul că sin tem dc acerași părere în această problemă, mormăie :
— Cred că a plecat la maică-sa în oraşul învecinat. Staţi, am impresia că am trecut undeva adresa.
Se pare că toată lumea din oraşul acesta se află în cel ..învecinat". Beleva, se înţelege, nu i-a spus „învecinat", ci i-a zis pe nume, dar eu mă abţin să-i urmez exemplu], deoarece cum spui ceva de vreun oraş, cineva se simte obligatoriu lezat şi apoi te priveşte cum te descurci.
★
Dacă într-o bună dimineaţă te trezeşti – spunea Ho- dorogul – şi constaţi că ai trecut de treizeci şi încă n-ai realizat nimic, înseamnă că ai pus-o de mămăligă.
Puteam să-i dau crezare. El trecuse de şaizeci şi, după propriile sale, cuvinte, nu realizase nimic.
— E atît de tîrziu după treizeci de ani ?
— S-ar putea să nu fie chiar atît de tîrziu, dar te-apu- că inerţia.
— Şi ce trebuie să facă omul, continuu eu cu întrebările.
— Nu copii. Copiii se fac cel mai uşor.
Hodorogul nu era din cale-afară de vorbăreţ şi demult observasem că, dacă aruncă el un cuvinţel, înseamnă că o face cu un scop didactic, dar pe atunci nu aveam decît şaptesprezece ani, iar timpul se scurgea încet şi eu eram sigur că pînă voi ajunge la treizeci' de ani voi face cel puţin cincisprezece-douăzeci de filme – pe atunci idealuF meu îl reprezentau filmele artistice – aşa că era prea devreme să mă alarmez. Uneori mi-am dat seama că proiectele mele în privinţa filmelor nu erau decît o pură fantezie, că anii trec îngrozitor de repede şi că pe fiecare în parte îl întîmpin cu mîinile goale, în timp ce Hodorogul, care afirma că n-a făcut nimic, trăsese ca un cal tocmai pînă la pensie, şi continua să lucreze chiar şi după ieşirea la pensie, deşi de astă dată rezultatul °ra mai mult decît îndoielnic, fiindcă munca lui se rezuma la a-mi turna mie minte în căpăţînă.
îmi amintesc de aceste lucruri în dimineaţa aceasta, deoarece am ajuns într-âdevăr la treizeci de ani şi deoarece mă trezesc în aceeaşi cameră, unde am locuit cîndva cu Hodorogul. La prima vedere, totul arată că am pus-o de mămăligă, că au trecut o grămadă de ani fără nici un folos vizibil şi că nu există nici o garanţie că lucrurile se vor schimba de acum încolo. Singura mea acţiune serioasă se află* şi acum în stadiu de proiect, ceva mai exact, . un proiect aproape rebutat, căruia cred că i-a venit timpul să-L arunc în cămara cu lucruri ne trebuincioase. , ‘
Dar pentru că sînt optimist şi pentru că soarele cave s-a furişat printre crengile dudului încălzeşte vesel camera, gîndul la cei treizeci de ani împliniţi nu mă deprimă chiar total. A fi optimist uneori este la fel de periculos ca a nu simţi durerea. Ce e. mai plăcut decît faptul , de a nu simţi durerea, doar că asta înseamnă să ratezi semnalul de alarmă care precedă boala.
Uneori mă apucă şi pe mine nervii, mă pomenesc şi eu cuprins de alarmă că sînt în întîrziere, că sînt pe punctul de a pierde trenul, deşi nu- ştiu exact despre ce tren e vorba şi încotro mă va duce el, dar aceste minute sînt rare. In general, nu ştiu dacă din cauză că sînt un tip flegmatic sau poate din alt motiv, dar am sentimentul că merg pe drumul meu şi că acest, drum, a fost în prealabil trasat, deci nu mi se poate întâmpla nimic, e voita " de o porţiune de drum, care într-un fel sau altul trebuie' parcurs, căci, din moment ce ai pornit pe un drum, nu-ţi poţi face iluzii că ai să străbaţi numai .locuri frumoase, cu copaci înfloriţi, livezi şi izvoraşe, ci vă'trebui să intri şi în noroaie, în nisipuri încinse de arşiţă, să te spele ploile şi să te aperi de cîini răi. Fără cîini răi nu sc poate.. Fără cîini totul ya-fi pustiu. ;-
în timp ce stau şi rumeg aceste gîndurl la cafeaua de dimineaţă, cineva sună la uşă. De astă dată nu e Decio, ci vecina Liuba.
— Am venit să văd dacă nu ai-nevoie de ceva.
Liuba face parte din acel soi de oameni care se consideră neglijaţi dacă nu sînt folosiţi pentru o treabă sau alta. Un soi care merită să. fie trecut pe lista specimenelor în curs de dispariţie. .. .. .- -. <•.
— N-am nevoie ele nimic, o asigur cu. Dar dumneata ? – l\ei de ce poate avea nevoie o femeie bălrînă ?
Are vîrstă răposatei mele matuşi, dar aiată cu cel puţin zece ani mai tînără. Iar lumea ziec că munca te îmbătrîneştc.
— Nu vrei să-ţi dăruiesc pendula ?
— Păi ce să fac cu ea. Timpul trece şi fără ceas.
— Atunci alegeţi dumneata altceva ca amintire de la mătuşa.
— Cum aşa ,.să-mi aleg[11] ? cască ochii Liuba.
— Păi aşa : îţi alegi şi-ţi iei acasă ce ţi-ai ales.
— Chiar aşa, să-mi aleg ce vreau ou ? întreabă ea cu aceeaşi neîncredere.
— Chiar aşa – ce vrei dumneata.
Ceva mai târziu, opintindu-nc, scoatem amîndui din bucătărie maşina de spălat. Nu mi-e ciudă de altceva, dar maşina asta e cumplit de grea. Femeia ora atît de emoţionată de achiziţie. îneît puţin lipsea să scăpăm maşinăria tocmai cînd eram pe punctul de a o scoate în curte. Drept pedeapsă, o trimit după pline şi brînză şi ziua mi-o petrec în lectură.
Nu ştiu cît anume din viaţă mi-am petrecut citind, dar ştiu că ăsta nu e timp pierdut, căci de fiecare dată am citit ce mi-a căzut în mînă, fără nici cea mai mică intenţie de a mă autoinstrui ; la început citeam toate cărţile clin scoarţă în scoarţă, inclusiv pe cele proaste pînă ce Hodorogul mi-a explicat că pe cele proaste nu sînt dator să le citesc din scoarţă în scoarţă.
Nici măcar la vîrstă nebuniilor nu mă simţeam atras de jocuri, dacă nu le socotim pe cele alo imaginaţiei. Mi-aduc aminte cum mă înghesuiam în cîte un ungher, cu o carte în nună, şi stăteam acolo cu orele, ceea cc-i convenea de minune mamei, care era ocupată cu trebu- rilc gospodăriei. Mătuşa avea însă o atitudine critică faţă de această comportare a mea, poate pentru că dc cele mai multe ori mă instalam în hol, iar dînsa considera că holul este teritoriul oi. ori poate pentru că se considera, ca orice femeie fără copii, o specialistă în educarea acestora.
— Mai lăsaţi niţel copilul să se ducă şi afară, bolbo-, roşea mătuşa fa adresa mamei sau a Hodorogului.
— Păi, cine-l opreşte ? îi replica mama.
— Dacă aşa l-aţi educat. Ce mare nenorocire de-o sparge şi el vreun geam.acolo sau o face vreo altă poznă ?
— Numai să nu fie geamul dumitale, remarca Ho- dorogul. •
— Poate fi’ şi al meu, declara cu. mărinimie mătuşa. Doar eşti aici, pui altul. Nu vedeţi ‘cum creşte Qecio, şi cum creşte al vostru ?
, Decio era favoritul ei» pesemne pentru că nu stătea în casă. Cei pe care-i vedem mai rar au mai multe şanse să ne devină favoriţi. De mic copil el a fost vesel, comunicativ şi foarte înfipt. Ce mai, o bomboană de băiat, pînă a început s-o tapeze pe mătuşa de bani, găsind pentru asta tot felul de pretexte. Nu-i prea mergea lui în- tr-ale tapatului, căci mătuşa era din cale-afară de zgîr- cită, însă din cînd în cînd tot îi mai pica cîte ceva. Ulterior au apărut incidentele legate de dispariţia a tot felul ’ de lucruri. Coincidenţa acestor, dispariţii cu vizitele lui Decio era suficient de evidentă pentru ca . dispariţia să nu fie atribuită vreunei tainice, forţe extraterestre. Iar atunci cînd după balul de absolvire a liceului a dispărut şi ceasul de aur. al mă tuşii, cadou de nuntă de la mult regretatul ei soţ, ea s-a prezentat la mama lui Decio să-i ceară explicaţii. Ancheta s-a terminat repede, cu succes şi fără nici, un rezultat. A reieşit că „bomboana de băiat" vînduse ceasul unui achizitor de la „Industria Aurului", pierderea era irecuperabilă şi ca atare nu mai avea nici un rost să se adreseze miliţiei. Decio şi-a pierdut definitiv locul de favorit, ceea ce n-a însemnat defel că el mi-a fost cedat mie.
în ce mă priveşte, eu eram tot timpul obiectul Unor observaţii, la fel şi Hodorogul.
— Casă de savanţi, toată lumea-i cu cartea-n mînă, bombănea mătuşa, deoarece eu ocupasem holul, iar Hodorogul se instalase la umbră în grădină, fapt ce restrîn- gea substanţial spaţiul vital al mătuşii. Văduva, după cum am mai arătat, avea două camere la etaj, de care dispunea / în exclusivitate, dar, din zgîrcenie, pesemne, ea prefera să-şi facă veacul în încăperile comune, pentru a şi le menaja pe cele proprii.^. •
— Pe vremuri bărbaţii învăţau să călărească şi să mînuiască sabia, continua să bombănească mătuşa, făcînd aluzii la calităţile răposatului ei soţ. Iar acum a venit moda şoarecilor de bibliotecă.
După care, dacă vremea era frumoasă, se instala totuşi în grădină, dar la celălalt capăt, astfel ca prezenţa Hodo- rogului să nu-i strice priveliştea. în general, mătuşa se mulţumea cu aluziile, căci ştia foarte bine că grădina o idatora tocmai acelui şoarece de bibliotecă ce reuşise să transforme curtea năpădită de buruieni într-un mic parc cu flori şi cărărui.
Pe mine nu mă atrăgeau parcurile, deoarece gîndurile mă -purtau prin preeriile Vestului sălbatic şi prin stepele ruseşti, însîngcrate de războiul civil, în general dispuneam de spaţii considerabil mai mari decît această curte provincială, unde într-un colţ se instalase Hodorogul cu o carte în mînă, iar în celălalt mătuşa îşi etala pasienţele. Mai la început lectura mea era diferită de cea a Hodorogului, dar cu trecerea timpului biblioteca lui deveni şi a mea, lucru la care el însuşi mă încuraja şi, de cum aduceam vorba de vreo altercaţie cu profesorul de literatură, remarca :
— De ce trebuie să te iei în gură cu el ? Nu cumva vrei să-i fii tu profesor ?

— Pentru că-i prost.

— Asta-i un lucru încă nedovedit. Iar dacă-i într-ade- văr prost, înseamnă că orice discuţie e lipsită de rost, asta chiar Puşkin a spus-o. Proştii sînt atît de mulţi, incit dacă-ţi pui mintea să lupţi cu ei, nu-ţi ajung nici zece vieţi.

Şi arătînd cu degetul spre etajele ticsite de cărţi, adăuga :

— Discuţii cu ele, discută cu Balzac şi Cehov, nu cu tot felul de proşti. Ăştia aşteaptă- aici să-i bagi în seamă, iar tu alergi după proşti.

Apoi cărţilor li se alăturară filmele.' Personal, Ilodo- rogul nu se dădea în vînt după această disciplină şi se ducea la cinema din an în paşte, mai mult cînd rula vreun film militar sau revoluţionar, deşi tocmai el era cu finanţarea patimei mele de cinefil, căci, atunci cînd apelam la mama, eram de cele mai multe ori refuzat

— Ajunge cit ai cheltuit. Ia stai acasă şi mai citeşte.

După ce mx-am dat'seama că viaţa din oraşul nostru oferă puţine posibilităţi de eroism, m-am mulţumit cu proiectul de a deveni erou de cinema ; de fapt, totul ar fi trecut o dată cu prostiile pubertăţii, daca n-ar fi venit ăia să filmeze. Noi, puştimea, ne-am îngrămădit de îndată în jurul platourilor de filmare, dar curînd am constatat că a te uita cum se face un film e mult mai plictisitor deci t a vedea filmul însuşi, aşa că rîndurile celor care stăteau gură-cască prinseră repede să se subţieze. Decio aprccie că tipii în general nu se pricep să facă filme, din moment ce b tîmpită trebuia să repete de cinci ori „dragă, pe mine cui mă laşi", înainte ca scena să poată fi filmată, iar tîmpitul care trebuia să spună „iartă-mă; tovarăşii mă aşteaptă[4]' se bîlbîia şi greşea, aşa că totul trebuia luat de la capăt, pe cînd, dacă rolul i s-ar fi încredinţat lui Decio, ar fi ştiut el cum să rostească acest „iartă-mă, tovarăşii mă aşteaptă", îneît să-i lase pe toţi cu gura căscată. Deşi rîndurile curioşilor s-au rărit, m-am numărat printre cei puţini care nu s-au dat bătuţi şi timp de două săptămîni m-am ţinut scai de trupa de filmare, pînă cînd şi-au încărcat calabalîcul în maşini şi au plecat. Lucrul cel mai important e că în timpul acestor săptămîni în visul meu interveni o cotitură neaşteptată şi proiectul de a deveni actor de cinema mi se păru brusc din. cale-afară de stupid, fiindcă mi-am dat seama' că adevărata mea chemare era aceea de regizor de film.

Poate că şi acest vis s-ar fi spulberat aşa cum s-a şi ’nfiripat, dacă tocmai în perioada terminării liceului n-ar £i sosit o nouă echipă de filmare. De astă dată echipa nil reprezenta mai nimic – doar trei persoane preocupate să turneze un film documentar despre arhitectura veche. Ce mal – un fleac, dar nu şi pentru mine, căci într-o _ dimineaţă, în timp ce stăteam şi-i urmăream în faţa 'hotelului cum se pregătesc de filmare, regizorul, sesizând expresia mea cōncentrata, mă întrebă :

~ Vrei să faci filme ?

— Vreau, i-am răspuns eu fără a sta o clipă pe gânduri. ; -: ; r <

— Atunci umflă sacul ăla şi ţinc-tc de noi;

î-am îndeplinit indicaţia. Sacul conţinea role cu benzi şi era destul de greu, dar eu îl căram în spinare şi di-
mineaţa, şi după-amiaza, deşi îmi era cît se poate de clar că nu fac filme, ci hamalîc. Şi le-am fost liamal şi în zilele următoare, le-am suportat glumele, ba cred că într-o anumită măsură i-am şi dat gata cu consecvenţa mea.

— Ai să ajungi operator, îmi spuse operatorul. Prima calitate a meseriei noastre este hamalogia.

— Vreau să mă fac regizor, mi-am permis ou să obiectez.

— Perfect, se învoi regizorul. Uită-te la mine ce fac şi bagă la cap.

— Regizor de filme artistice, am precizat eu.

— Ei, frăţioaro, asta-i ceva mai greu. Totuşi, cînd termini cu şcoala, poţi să mă cauţi. O rezolvăm noi cumva.

Era clar că ei îşi rîdeau de mine, deşi nu zîmbeau, căci aşa le era obiceiul – să rîdă de tine cu nişte fizionomii de înmormîntare. După ce am scăpat însă din cazarmă şi după ce m-am trezit în faţa vieţii cu mîinile goale, fără a şti de ce mă apuc, ce altceva îmi rămînea de făcut decît şă mă agăţ de batjocura lor ca de un pai salvator.

Trei zile a trebuit să-mi pierd în Sofia şi de trei ori să mă duc pînă la Centrul cinematografic de la Boiana. L-am găsit într-un birou al studioului de filme documentare. Stătea tolănit în fotoliu şi răsfoia un manuscris.

— Cum ai dat de mine ?! se miră el.

Iar după ce i-am explicat, remarcă :

— Mare căpos mai eşti. Şi acum, ce, crezi că am să te fac regizor ?

— Aş putea începe ca asistent.

Pe faţa lui nu tresări nici un muşchi, căci zîmbetul nu figura printre expresiile sale. Lăsă manuscrisul pe măsuţă şi. murmură :

— Ia loc pe scaunul acela şi bagă bine în cap ce am să-ţi spun :

Şi se apucă să-mi explice că am greşit intrările în domeniul regizoratului, că prima intrare nu se află aici, ci la IATC, şi că mai există şi o a doua intrare, precum şi o a treia, şi că cinematografia nu aşteaptă cu răsu-

flarea tăiată apariţia mea, deoarece în fiecare an se faci cile treizeci de filme artistice, iar la dispoziţie stau şai-.. zeci de regizori, în afară de asistenţi, şi că, în general^ intrările, pe lingă faptul că sînt numeroase şi greu ac-"' cesibile, în majoritatea cazurilor nu duc nicăieri.

Cuvintele lui. sunau veridic şi erau total descurajai toare, dar eu mi-am luat inima în dinţi şi l-am întrebat f

— Atunci, ce-mi rămîne de făcut ?

— Păi, dacă te mai ţine căpoşenia, ia-o spre 1ATG.
Probabilitatea de a intra e cam trei la suta. J

- —Probabilitatea e nulă, căci nu mă ajută diploma,

— Ei, frăţioare, în acest caz chiar că nu mai ştiu?' Nu sînt făcător de minuni. j

— M-aş putea angaja pentru început şi la vreun ser-’
viciu tehnic. . .

— Trebuie să ai în vedere că la noi, în majoritatea cazurilor, cu ceea ce începi, cu aia şi termini. A veni puzderie de tehnicieni şi în materie de lumini, şi în ma-' terie de sunet, oameni care şi-au închipuit că vor. de-»"' veni operatori sau regizori, dar care vor ieşi la pensie avînd aceeaşi calitate de tehnicieni. , . . •

— Dacă altceva n-am de ales...

— -Partea proastă e că aici pe astă n-o poţi alege. Doar nu-ţi imaginezi că ,1a noi geme schema de locuri vacante.

Mă privi cercetător, ca şi cum-ar fi vrut să se dumirească ce anume am eu în cap, apoi se ridică, se apropie de birou şi formă un număr de telefon.. Era totuşi un gest din partea lui că a catadicsit să dea un telefon; şi acest gest se dovedi hotărîtor pentru toată activitatea mea ulterioară, deşi nu pe linia regizoratului de cinema?

Ca urmare a telefonului dat, în încăpere a apărut cu- rînd un operator, iar ca urmare a scurtei convorbiri dintre cei doi, operatorul a dat şi el un telefon, după care am fost trimis la cineva cu un bileţel, iar acel cineva lucra nu ştiu unde ca fotograf şi nu avea nimic împotrivă să mă ia la practică la el, dar, neavînd deocamdată .loc în schemă, a fost nevoit să mă plaseze la laborato-’ rul foto, ca să ţin -locul unei laborante aflate în concediu' de maternitate. De fapt, dacă trebuie să fiu cuiva recu- * noseător pentru-profesia asta â inea^ atunci e vorba în
primul rînd de concediul acela de naştere şi de gestul prietenos al celor trei persoane, care nu mă cunoşteau aproape deloc sau chiar deloc.

Necunoscuţii. Noi contăm întotdeauna pe cunoscuţi şi de cele mai multe ori rămînem cu buzele umflate, dar uităm de necunoscuţi, sau în cel mai bun caz îi oprim doar pentru a-i întreba pe ce drum s-o luăm pentru a ajunge undeva, fără a ne trece prin minte că uneori un necunoscut poate să ne arate drumul întregii noastre vieţi.

După, ce mi-am petrecut ziua depănînd amintiri şi citind, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să continuu să rămîn tolănit sau să ies afară din oraş. Aleg prima versiune, conşiderînd-o mai la îndemînă, căci pentru cea de-a doua, ar trebui să mă bărbieresc.

E foarte drăguţ din partea Antoanetei că mi-a lăsat cărţile. Cărţile, exceptînd „Demonii", sînt mai cu seamă romane din cele mai populare colecţii de altădată, dar, cum am mai arătat, eu nu sînt chiţibuşar, spre deosebire de Hodorog. De la el n-am moştenit decît lectura, nu şi chiţibuşăria.

Ilodorogul ţinea într-o anumită măsură de tipul garda veche, marca ştab de pe vremea cultului, aflat la pensie. De fapt, vremea cultului l-a anatemizat şi l-a trimis la munca de jos, dar fără a-i ştirbi cu nimic stilul. Cele trei costume ale lui aveau toate aceeaşi croială, mai largi decît era nevoie, îndeosebi pantalonii, numiţi pe vremea aceea în derîdere „sorok piat" \ astfel îneît Ilodorogul arăta mult mai masiv decît era în realitate. Costumul de culoare vag cenuşie era de toate zilele, cel albăstru-deschis – pentru situaţii mai festive, iar cel negru, cel mai de gală, pe care nu ţin minte să-l fi îmbrăcat vreodată, era ros ici-colo de molii, ceea ce n-a împiedicat-o pe mama să-l dichisească pe Hodorog pentru acea ultimă festivitate în cadrul căreia l-am pe-trecut la mormînt.

* Patruzeci şi cinci (rus).

Falsa impresie de masivitate era amplificată de miş-' cările lui încete şi greoaie. Era încet chiar şi atunci cînd săpa grădina, singurul exerciţiu fizic pentru care avea pasiune. Totul în comportarea sa denota calm, cumpătare, ca şi cum ar fi fost rezultatul unei cugetări prealabile.' Spun deliberat cugetare, nu stare de spirit, idee spon-' tană sau capriciu. Cred că lucrurile acestea din urmă îi erau străine, mai ales dacă am judeca după expresia feţei sale – rotunjită, palidă şi total impasibilă. El nu se încrunta, nu se supăra, iar să-şi iasă din fire nici vorbă nu putea fL Pe buzele lui tăcute apărea foarte rar vreun semn care să prevestească cit de cît vreun zâmbet,' dar şi acela se dovedea de fiecare dată a fi fals. Şi dacă totuşi a zîmbit vreodată, presupun că asta s-a înlîmplat pe întuneric şi în vis.

Nu-mi vine să cred că s-a născut cu această mască a impasibilităţii. Abordînd problema teoretic, e foarte posibil să-şi fi făcut apariţia pe lumea asta cu plmsetul obişnuit al nou-născutului, care simte instinctiv că după confortul pîntecului matern s-a rostogolit în îngheţul nesalutar al vieţii. Abordînd problema teoretic, nu-i exclus să fi rîs şi el cîndva, dacă nu de bucurie, măcar de la vreo gîdilitură. Şi s-ar putea ca această mască a impasibilităţii să-i fi rămas pur şi simplu din perioada cultului,' cînd nu puţină lume a trebuit să aleagă între pozele oportunismului şi masca impenetrabilităţii. Ilodorogul a preferat-masca, pentru că strîmbătura nu-i stătea în fire. Pesemne că de acolo i se trăgeau şi tăcerile prin care îşî atrăsese dispreţul mătuşii. Nu că mătuşii i-ar fi plăcut vorbăreţii. Vorbăria n-o suporta decît pentru sine, dar, cum s-a mai arătat, avea nevoie de un interlocutor ca- pabil să-i însoţească efuziunile cu interjecţii de înţelegere şi compasiune. Hodorogul, în afară de faptul că era zgîr- cit la interjecţii, nu se arăta nici dispus să suporte mo- nologurile mătuşii. Era suficient ca ea să abordeze vreuna din veşnicele ei teme, ca să-l vedem pe el cum îşi ia tălpăşiţa, îndreptîndu-se spre grădină sau spre încăperea alăturată. Era în stare să se vîre chiar şi în toaletă, numai să nu audă turuiala mătuşii.

— Se dă mare, îl lua uneori peste picior mătuşa adresîndu-se mamei, dar n-are de ce. Nu-i iese din cap
vremea cînd a fost mare ştab, dar uită ce perdaf i s-a tras pe urmă.

La care mama răspundea invariabil :

— Dar pe dumneta de ce te deranjează asta ? Ia-l aşa cum e.

Mama evita să-şi contrazică sora mai mare, dar nu admitea nici ca Ilodorogul să fie criticat. Pentru mama Ilodorogul se situa deasupra oricărei critici şi era atît de convinsă de acest lucru, incit nu socotea necesar să-i ia apărarea, adueîndu-i laude.

Eram destul de mic pe-atunci ca să-mi amintesc de moartea tatei, dar destul de mare ca să înţeleg că Hodorogul nu-mi era tată. Auzind-o pe mama cum îi spune Raiko, la început de tot îi spuneam şi eu Raiko, ceea ce-l amuza. Pe el, nu pe mama.

— Să-i spui „tată*[1], insista dînsa.

Nu m-am obişnuit să-i spun „tată**, dar nu mă lăsau să-i spun nici Raiko. Ulterior, chiar el a început să-şi zică Ilodorogul, dar porecla asta era şi mai nepotrivită. Aşa că nu-i spuneam în nici un fel. Cînd mă uit în urmă, nu văd alt om care să-mi fi fost atît de apropiat,' şi totuşi el pentru mine a rămas fără nume.

S-ar putea ca noi doi să ne fi înţeles atît de bine, tocmai pentru că nu-mi era tată bun. Dacă mi-ar fi fost tată adevărat, n-ar fi fost exclus să-şi însoţească educaţia şi cu palme, aşa cum proceda tatăl lui Decio. Ilodorogul nu gusta însă acest gen de educaţie.

Mai demult, înainte de a fi pensionat, serviciul îl reţinea la Sofia. Acasă venea sîmbăta sau duminica, cu excepţia cazurilor cînd mergeam noi la el. Poate de aceea m-am şi obişnuit de mic să-mi duc viaţa între Sofia şi provincie şi să fiu copac fără rădăcini, lucru cît se poate de înţelept de altfel, căci cum şi unde să-ţi slobozi rădăcinile cînd pămîntul de sub tine e atît de instabil. Pă- mîntul se zgîlţîie pretutindeni, iar tu vrei să-ţi slobozi rădăcinile.

Dacă mama l-ar fi luat din cauza poziţiei lui, ar fi trebuit să-l lase încă după primul an de căsătorie, căci încă după primul an, după ce s-a încontrat cu un mare ştab, şi-a pierdut poziţia, fiind trimis la munca de jos. Se pare însă că mama ţinea nu atît la poziţie, cît la băr-
bat, în sensul de om şi de cap de familie, pentru că una e să fii o văduvă singuratică, şi alta să ai acasă un bărbat, chiar dacă- acesta nu apuca decît rareori să treacă şi pe acasă.

Nu ştiu dacă împlinisem deja patru anişori, cînd Hodorogul fusese trimis la munca de jos, aşa că nu pot să-mi dau seama cum a trecut el prin acel moment, dacă ar fi însă să judec după relatările sale, nu cred să fi suferit din cale-afară de mult. Ba considera chiar că a avut noroc, căci, aşa cum erau unii porniţi împotriva lui, îl păştea închisoarea, şi dacă a scăpat totuşi de ea, asta s-a datorat Plenarei din aprilie 1956. Dar, indiferent de ce spunea Hodorogul, e imposibil ca în el să nu se fi frînt totuşi ceva.

Ştiam că a fost prieten şi coleg cu tata. Tata fusese şef de rang mijlociu în unităţile militare de muncă, iar Hodorogul – şef de rang mai mare în unităţile de construcţii. Unul trecuse pe lumea cealaltă, deoarece răcise în timp ce inspecta unităţile, iar răceala evoluase în bronhopneumonie. Celălalt trecuse la munca de jos, ' deoarece încercase să gîndească cu propriul său cap într-o vreme cînd aşa ceva nu se recomanda. I s a supus spre aprobare proiectul unei întreprinderi ce urma să fie ’ ridicată în plină capitală şi care ar fi înnegrit cu valurile ei de fum tot oraşul. Hodorogul a pornit campania împotriva proiectului şi a pierdut. Ulterior, construcţia a fost abandonată, căci raţiunea a învins totuşi, dar Hodorogul a rămas în continuare la munca de jos. Nu-i exclus ca în sinea lui să fi acumulat o anumită doză de năduf, dar mai plauzibil e că luptele dintre grupări l-au sleit de puteri, căci, prevalîndu-se de drepturile de ilegalist activ, s-a pensionat şi s-a cufundat într-un intens colocviu cu cărţile.

Unele dintre aceste amănunte le-am aflat cu mare întîrziere, mai exact în ziua cînd, întorcîndu-se după un drum făcut la Sofia, Hodorogul i-a spus mamei :

— Tn sfîrşit, a fost dărîmată. N-a fost uşor, căci se turnase foarte mult ciment, dar au dărîmaţ-o totuşi.

Spusese asta ca şi cum n-ar fi anunţat ceva deosebit de important, dar nota de satisfacţie din glasul lui era suficient de distinctă.

— Şi ce folos, de vreme ce te-au dărîmat şi pe tine ? i-a replicat mama.

— Adevărul întotdeauna învinge.

— Eh, Raiko, greu se mai urneşte din loc adevărul ăsta al tău.

— Nu ţine de mine să-i poruncesc adevărului ciim să se urnească – repede sau încet, rosti cu glas scăzut Hodorogul.

— Dacă-i un adevăr omenesc, n-ar strica să fie mai vioi ; anii omului sînt număraţi.

Atunci mi-am dat seama că vorbea de dărîmarea construcţiei neterminate.

Mulţi ani mai apoi, după ce făcuse un infarct, m-am dus la spital să-l văd. L-am surprins zăcînd în pat, cu o privire inexpresivă îndreptată spre fereastra prirî care se vedea un petec de cer cu nori luminaţi la ceas de crepuscul iernatic.

— Ziceam că am să fac infarct muncind, şi l-am făcut stînd degeaba, îmi spune într-un tîrziu Hodorogul.

— N-ai muncit mai puţin decît alţii, îngaim eu.

— Alţii nu reprezintă un criteriu. Alţii înseamnă limita de jos.

Apoi tăcu şi închise ochii. Pauza deveni atît de lungă, încît mi-am zis că a aţipit, cînd mă trezesc cu el spunînd: – Dar căpoşeniei n-am reuşit să-i vin de hac.

— A cui ? A dumitale ?

— Dar a cui altcuiva ? Nu oboseala m-a făcut să mă retrag, ci faptul că am fost jignit.

— Doar dumneata spuneai că omul trebuie să aibă demnitate.

— Trebuie, uar mai ireouie ceva : să ştii ce ţine de demnitate şi ce – de orgoliu. M-am retras- pentru că am fost jignit, dar procedînd astfel, m-am jignit eu însumi.

Apoi tăcu iar un timp, înainte de a rosti ceea ce şi aşteptam : - ,

— Luptă-te cu căpoşenia, Boiane. Ea te trase întotdeauna în jos Uită te la mine şi nu mai între ba.

Se pare că ideea asta i se cuibărise demult în cap, căci povaţa pe care mi-o dădea n-o auzeam pentru prima oară.

Deşi locuiam cu mama, tata şi mătuşa, creşteam, de fapt, singur. Dacă cineva se ocupa totuşi de educaţia mea, acesta era Hodorogul, dar făcea treaba asta atît dc pe ocolite, îneît rareori îi simţeam insinuarea. În schimb, cînd apucam s-o simt, apucam s-o ţin şi minte şi amintirea ei nu era dintre cele mai plăcute. Astfel, într-o bună zi tocmai mă înapoiasem la şcoală şi mă instalasem în colţul holului, cînd mama strigă la mine din bucătărie să mă duc să cumpăr pîine. Afară era frig al dracului, se întuneca, iar drumul pînă la brutărie era lung.

— Nu mă duc ! i-am replicat eu furios. Să-mi fi spus adineaori, cînd am ieşit.

— Am uitat, dragul mamii.

— Nu mă duc.

Uşa dinspre cameră era deschisă şi se pare că Hodo- rogul, care se afla înăuntru, auzise discuţia, căci apăru foarte curînd gata de plecare, cu o plasă în mînă.

„Acum ăsta vrea să-mi dea peste nas", mi-am zis încă stăpînit de furie. Şi nu ca să-l menajez, ci pentrv a r.u-i permite să-mi dea peste nas, i-am înşfăcat plasa şi am pornit după pîine. Hodorogul însă n-a renunţat la ideea de a-mi da peste nas, căci, după ce m-am înapoiat, a rostit cu voce joasă :

— Dacă nu termini odată cu mutra aia bosumflată, pîinea n-o să-ţi tihnească nici ţie, nici nouă.

— Şi cam ce-ai vrea, să dau din coadă de bucurie pentru că sînt minat la alergătură pe frigul ăsta ?

în clipa aceea el nu mi-a răspuns, de parcă ar fi aşteptat să-mi treacă furia, şi abia mai tîrz.iu, după ce m-am instalat din nou în colţ, remarcă :

— Trebuie să te lupţi cu căpoşenia asta.

— Care „căpo.şenie" ?

— Care-i parte integrantă din tine.

— Dacă-i parte din mine, cum să mă lupt ?

— Dar cu ulcerele sau cu dinţii bolnavi cum se luptă omul ? Arzi, smulgi şi arunci cit colo.

— Da, dar doare al dracului de tare, i-am răspuns cu, căci pe mine dracii nu mă ţineau chiar atît de mult.

— Chestie de obişnuinţă. Cu aceste lucruri trebuie să te lupţi tu : căpoşenia şi josnicia.

— Va să zică, s-au făcut două.

— în cazul tău, deocamdată, cel mai mult se simte căpoşenia,

— De unde să ştiu eu ce-i aia căpoşenie.-

— Ştii tu prea bine. .

Am vrut să obiectez, atît cît să nu cad chiar pe spate, dar am tăcut. Ştiam, cum să nu ştiu. Problema era că nu voiam deloc, dar absolut deloc să recunosc acest lucru. Iar Hodorogul, ca şi cum mi-ar fi intuit dorinţa de a continua, disputa, adăugă :

— în loc să obiectezi altora, mai bine obiectează-ţi ţie însuţi.

Şi se retrase în camera sa.

Şi întrucât el îmi era omul mai apropiat, iar profe- soara de matematici – duşmanul cel mai înrăit, nu era cu putinţă ca ei să nu se întîlnească, fie şi la fără frecvenţă. Şi după ce mă ascultase de atîtca ori plîngîn- du-mă de ciuperca otrăvitoare, Hodorogul mă întrebă odată :

— Cum e profesoara aia de matematici – c o femeie deşteaptă ?

— E o proastă.

— Atunci trebuie s-o învingi, cu excepţia cazului în care tu însuţi ai fi un prost.

— O voi învinge, dar trebuie să ne inversăm locurile : ca în bancă, eu – la catedră.

— în felul ăsta oricine se descurcă. Dacă eşti ..deştept. trebuie so învingi fără a face schimb de locuri.

Chiar fără să fi fost prea inteligent, înţelegeam ce anume îmi va propune : ce era mai dificil. Şi aşa a şi fost.

— Trebuie s-o baţi pe terenul ei. Altminteri, are să te bată ea.

— Dacă se ajunge la bătaie. ..

— Dacă se ajunge la bătaie, vei fi exmatriculat, deci, tot tu vei încasa bătaia. Nu-i mare lucru să-i rîzi în nas. Trebuie să rîzi de ea cu tărie, bărbăteşte. Trebuie să înveţi matematicile mai bine decît cel mai bun elev.

Mi-am dat seama că are dreptate. Mi-am dat şi ulterior seama că drumul adevărat e cel mai adesea acesta – cel greu – şi dacă-l ocolim şi ajungem la înfrîngere, asta nu e pentru că n-am ştiut care-i drumul adevărat, ci pentru că ni s-a părut din cale-afară de greu.

Nu cred că aş fi avut suficient curaj să mă pun pe carte şi mai ales să mă ţin de ea, dacă Hodorogul n-ar fi participat el însuşi la această operaţie. Pînă atunci, nu mă ajutase la lecţii şi mă. lăsa să mă descurc cum ştiu, dar din ziua aceea se apucă de matematici, ca şi cum el însuşi ar fi urmat să se prezinte la examen. Pentru el nu era greu să se întoarcă la problemele acelea de mult uitate, deşi nu-mi dădeam seama de ce se bucură mai tare – de probleme sau de posibilitatea de a-i da peste nas proastei de profesoare.

— Trebuie să lucrezi din dragoste pentru munca în sine, mă sfătuia el, adresîndu-şi poate şi lui însuşi acest îndemn.

— Ce dragoste poţi avea pentru două bazine, dintre care unul se umple în nu ştiu cît timp. ..

— Dacă nu simţi dragoste, atunci nu-ţi rămîne decît înverşunarea. înverşunarea nu-i de recomandat, dar dacă altfel nu poţi – înverşunează-te !

Şi m-am înverşunat. Şi de fiecare dată cînd veneam de la şcoală, Hodorogul se grăbea să afle :

— Cum e, i-ai tras o chelfăneală ?

— Am rupt-o în bătaie. Mi-a pus cinci[2].

Nota cinci era apoteoza. Cinci însemna pentru mine foarte bine cu felicitări, deoarece, de cum mă scotea în ring, ciuperca aia otrăvitoare uita că mai există şi şase.

Acum, cînd îmi amintesc de lucrurile astea, sînt înclinat să cred că victoria mea nu se datora numai înverşunării, ci şi unui dram de iubire. Nu pentru pro— fesoara de matematici, fireşte, ci pentru Hodorog.

El punea atita sîrguinţă în lupta asta, îneît eram uneori cuprins de mirare şi abia mai tîrziu am realizat că ambii.ia lui nu urmărea să mă înveţe matematici, ci ceva mult mai important. Nu ştiu în ce măsură a reuşit, dar sînt convins că dacă n-ar fi fost Hodorogul, rezervele mele de înverşunare mi-ar fi ajuns cu greu pentru această lupta epuizantă, care a durat doi ani încheiaţi. Eram chiar pe punctul de a o pierde, deoarece la începutul ultimului an Hodorogul a fost doborît de acel infarct şi, cît a zăcut la spital, notele mele la matematici au fost reduse de la cinci la patru, iar ulterior – la trei. Abia după ce a revenit acasă, am reuşit să reintru în ritmul anterior.

Acum majoritatea timpului şi-o petrecea culcat în pat şi orice mişcare îl obosea, aşa că în loc să iasă în grădină, prefera să primească grădina în odaie, deschi- zînd larg fereastra şi, întins pe pat, urmărea cum se clatină în bătaia uşoară a vîntului primăvăratic frunzele tinere ale dudului sau, pentru divertisment, dădea drumul tranzistorului, ca să asculte buletinul de ştiri. Aşa l am surprins şi în după-amiaza aceea de neuitat, cînd am intrat pentru a-i anunţa victoria finală.

Ile fapt, puteam să intru maj devreme, căci listele cu note fusesem lipite încă de dimineaţă, dar prietenii au hotărît că succesul trebuie udat, aşa că ne-am aşezat să-l udăm cu coca-cola, în care cei mai curajoşi au turnat şi o doză de votcă, apoi, de la două, ne-am dus la film. M-am întors acasă abia pe la cinci şi la intrarea în casă am ajuns-o din urmă pe mama, care fusese în oraş după, cumpărături ; văzîndu-mă, ea m-a muştruluit – unde ai fost, băiete, pînă la ora asta, te aşteaptă taică-tău să-i arăţi notele, iar eu i-am replicat că notele-s a ntîia, apoi am intrat valvîrtej în casă şi l-am găsit întins pe pat, ascultînd vocea monotonă a şpicherului, care anunţa noi acţiuni ale partizanilor din Namibia. Ma aşteptam ca Hodorogul să-şi întoarcă privirea la intrarea mea, dar el nu şi-a întors-o şi eu mi-am zis că-i supărat că am întîrziat, dar Hodorogul pur şi simplu mu- rise. Aşa că de la victoria aceea arn rămas cri o amărăciune şi cu o durere – în care victorie nu există şi puţină durere, doar că e altceva atunci cFind durerea se trage dintr-o vină.

Mă obişnuisem să văd în el un om puternic şi în sinea mea îl admiram. Puternic nu că avea muşchi de arătat, ci pentru că era sigur de sine şi îşi vedea calm de drum, fără a face zarvă. Şi poate abia atunci, cînd a venit rîndul să fie condus pe ultimul drum, mi-a trecut prin cap că se despărţea de viaţă ca de o înfringere.

Zăcea calm şi nemişcat, ca în zilele acelea de după infarct, doar că de astă dată era îmbrăcat în costumul negru, ici-colo ros de molii. Mama considera că ar fi mai solemn să-i punem cele două decoraţii înalte, dar mătuşa.- care pină în momentul acela participase doar ca un martor, nu se mai putu şi trînti furioasă :

— Ia daţi-le încolo de decoraţii. Omul a murit, iar voi vă ţineţi de carnaval.

Nu ştiu dacă a spus-o din dispreţ pentru autorităţi, sau din compasiune pentru defunct, dar presupun că era vorba de ambele cauze. încercase toată viaţa un fel de ostilitate rece faţă de Hodorog, dar această ostilitate nu era lipsită de un anumit respect, căci mătuşa nutrea un sentiment de stimă pentru caracterele puternice Aşa că nu era de mirare că a venit şi la înmormîntare şi a luat-o şi pe I.iuba, devenind astfel patru, ceea ce reprezenta. totuşi un. mic cortegiu în urma carului mortuar al Hodorogului, iar dacă s-ar mai fi aflat şi un al cincilea, care să rostească.cîteva cuvinte la mormînt, totul ar fi fost în regulă,

2 În sistemul de notare de la 1 la 6

numai că un al cincilea nu s-a aflat, aşa că ne-am despărţit de el fără o cuvîntare funebră.

Şt în timp ce ascultam răpăitul surd al bulgărilor de ţărînă peste sicriu, răpăit ce aminteşte că din ţărînă ne-am zămislit şi în ţărînă ne vom întoarce, mi-a trecut prin minte că se desparte de lumea asta nu ca un învingător, ci ca unul căzut în luptă. Avusese convingerea că vocaţia lui este de a construi, dar fusese nevoit să ducă o luptă epuizantă împotiva unei construcţii şi cea mai mare victorie a lui a fost dărîmarea unei construcţii
Determinate. Visase obiective grandioase, iar cînd aceste obiective începuseră să devină întradevăr grandioase, el se retrăsese, împăcat cu insuccesul, pentru a-şi concentra întreaga sa atenţie asupra unui subiect mărunt şi totul lipsit de perspectivă. Acum acel subiect stătea într-o poziţie stingace lingă mormîntul proaspăt, deplin conştient de nimicnicia şi de situaţia sa de datornic. Dacă ceva mă ajuta să-mi reţin lacrimile, asta era senzaţia de ruşine nu numai pentru că-l lăsasem să moară singur, dar şi pentru că percepeam adînc în sinea mea un josnic sentiment de uşurare. Uşurare pentru că nu mă va mai observa şi nu-şi va mai camufla dezamăgirea sub invariabila sa expresie bonomă. Uşurare pentru că nu mai eram nevoit să dau explicaţii pentru faptele mele. Şi, ca să mă descotorosesc de ruşine, mi-am permis să-i spun în gînd ce aveam de spus, căci ştiam că noi doi ne înţelegem şi fără cuvinte :

Fă-te că nu bagi în scamă, i-am spus eu, starea mea de acum pune-o pe seama nervilor şi totul va fi ca înainte, aşa că atunci cînd voi greşi, fii fără cruţare. Ştii doar că relaţiile noastre la bine şi la rău sînt de aşa natură îneît nimic nu se va putea interpune între noi. nici măcar aia care se cheamă moarte.

Şi abia atunci am izbucnit în plîns.

CAPITOLUL AL TREILEA

„Mi-aţi transformat casa într-o’ casă de randevu**, aşa ar fi zis mătuşa.

„Nu-i vina mea. ar fi trebuit să-i răspund. Astea-s daravelele lui Decio”.

Vărul meu sosi a doua zi pe înserate, înconjurat de trei ţipe, una fiind Merry, iar celelalte – prietene de-ale ci.

— De ce mi le-ai adus ? îl întreb eu în şoaptă în timp ce femeile intră în hol.

— Ca să ne distrăm. îmi explică Dccio tot în şoaptă. Fii însă atent şi nu te da la brunetă. E gagica lui Peşo, care va întîrzia niţel.

Nu intenţionez să mă dau la nimeni, dar, de vreme ce tot au venit, n-are nici un rost să fac mutre, mai ales că Decio aduce în plasă şi provizii – patru sticle de votcă, plus un borcan de măsline verzi – o adevărată risipă din partea sa, căci, dacă-i vorba de zgîrcenie. el nu-i cu nimic mai prejos decît mătuşă-sa.

— Precis că ai de gînd să-mi bagi pe gît vreo rablă, din moment ce te dai cu atîta insistenţă bine pe lîngă mine, îi.strecor eu la intrarea în hol.

— Mai aşteaptă două zile şi ai să vezi ce bijuterie ţi-am pregătit, mă asigură vărul meu.

Tipele s-au şi instalat în jurul mesei, aşa că mie îmi revine onoarea să fac naveta între hol şi bucătărie, pentru a aduce pahare, furculiţe şi cîteva sticle de tonic, cu care se şi epuizează aportul meu la bufet.

— Cel mai mult îmi place votca împreună cu tonic, declară prietena lui Merry, nu bruneta, ci cealaltă, cea cu care Decio a hotărît să-mi ia maul, convins pesemne că mă dau în vînt după femeile grase.

De fapt, din toate trei cel mai mult atrage privirea bruneta, dar, întrucît n-am acces la ea, nu văd de ce-ar mai fi nevoie s-o descriu. în ceea ce o priveşte pe Merry – pe Merry o ştim.

De fapt, cocteilul începe, şi încă atît de vertiginos, încît după numai o jumătate de oră vărul meu mă întreabă de tranzistor, la care eu răspund că nu se cade să ne facem de rîs faţă de vecini cu tranzistorul ăsta, că doar abia acum cîteva zile am avut înmormîntarea, la care Decio îmi ripostează că-l vom pune în surdină, atît doar cît să ne încălzim şi noi niţel, făcînd cîţiva paşi, aşa că, în cele din urmă, n-am încotro, trebuie să cedez şi să aduc cutia cîntătoare.

Tranzistorul este pus, într-adevăr, relativ în surdină, ceea ce nu se poate spune despre dansuri, căci vărul meu prinde repede o melodie potrivită şi toţi sar imediat în picioare, fără a omite să mă antreneze şi pe mine, iar holul se umple de un tropăit infernal.

„Mi-aţi transformat casa într-o casă de randevu”.

Ca o confirmare a acestor cuvinte apare şi Peşev, care, precum se vede treaba, s-a aghesmuit în prealabil
pe undeva şi tot pe undeva şi-a lepădat pesemne şi morga oficială, căci imediat se alătură harababurii, vreau să spun dansului, iar corpul său scheletic se furişează cu dibăcie cînd ici, cînd colo printre cele trei femei, însoţit de nasul său ascuţit şi uşor înroşit în acel moment.

Nu ştiu ce s-a terminat mai întîi – melodia potrivită sau vlaga partenerilor, căci în cele din urmă ne-am reinstalat pe locurile noastre în jurul mesei, gata pentru următoarea raţie de alcool. Avocatul a adus şi el două sticle, aşa că n-are rost să ne numărăm înghiţiturile şi beţia continuă cu toate pînzele sus.

Din cîte reuşesc să pricep din' discuţia dezlînată, prietenele lui Merry lucrează tot în reţeaua comercială şi, ca atare, în afara dansului, mai pot fi de folos şi altfel, ceea ce pare şi firesc, ţinînd seama că ele sînt şi prietenele lui Decio, care-i obişnuit să îmbine plăcutul cu utilul.

Discuţia se poartă în jurul unor mărfuri de larg consum, deficitare pe piaţă,- dar accesibile în anumite condiţii şi în cazul unor relaţii amicale cu personalul vînzător. Apoi interesul se transferă treptat de la mărfuri la viaţa însăşi, căci Decio cunoaşte la zi nu numai maşinile clienţilor săi, ci şi legăturile lor familiale şi amoroase.

După ce, spre satisfacţia generală, e bîrfit tot oraşul, nu ne rămîne altceva decît să dăm din nou drumul tranzistorului, de astă dată nu chiar atît de încet. Sînt silit să-i reduc volumul, după care Decio, pe furiş, îl dă din nou mai tare, iar- eu din nou, tot pe furiş, îl dau mai încet şi-mi imaginez cum vecinii – cei care prăjesc ouă, şi chiar Liuba – trag nedumeriţi cu urechea la urletul acesta de rock, care ba izbucneşte brusc, ba se stinge în casa veche cu necrologuri lipite pe dinafară, de pe care cerneala tipografică încă nu s-a uscat.

,,Mi-aţi transformat casa într-o casă de randevu".

Bine că în cele din urmă scheleticul se furişează cu bruneta în camera mea, iar Decio o duce pe Merry la etaj, ceea ce-mi permite să astup gura cutiei cîntătoare.

— S-au furişat şi ne-au lăsat pe noi, constată grăsana.

-Vocea ei sună extrem de distinct în tăcerea ce s-a aşternut. '

Grăsana se numeşte Dora. O faţă plină, bonomă, a ' cărei expresie nu este deosebit de inspirată, dar nici proastă. Deşi îi place votca împreunată cu tonic, demult a trecut numai pe votcă, ceea ce se şi observă cu uşurinţă după privirea ei înceţoşată şi după ţinuta din cale- afară de degajată.

— Iar noi, micuţule, ce’ vom face ? întreabă Dora, aruncînd asupra mea răspunderea pentru evoluţia ulterioară a evenimentelor.

E total îndreptăţită să mă numească „micuţule”. Cred că o depăşesc în înălţime, dar e puţin probabil să fiu mai gros decît o coapsă de-a ei.

—Vom sta de vorbă, bolborosesc eu, ferindu-mă să manifest vreun interes exagerat pentru coapsa amintită, precum şi pentru perechea ei – ambele fiind suficient de dezgolite, căci dumneaei, ca să se simtă bine, şi-a. tras fusta în sus.

— înseamnă că- nu-ţi plac, conchide ea. Ştiu. Unii bărbaţi sînt morţi după mine, iar alţii nu mă plac. Cu grăsanele aşa e de cînd lumea. k

— Nu sînteţi deloc grasă, obiectez eu. Şi nu e vorba de plăcut sau. nu. Dar cînd moartea abia a trecut pe lingă tine, ştiţi..'. .

* – Moartea nu înseamnă nimic, obiectează Dora la rîndul ei, după care trage o duşcă zdravănă.

Şi adaugă : '

— Hai, vino aici 4 Şi bate cu palma locul de pe pat pe ‘care trebuie să-l ocup eu şi care se află în imediata vecinătate a corpului ei masiv. Nu-mi place să ţip de la distanţă.

Mă supun, pregătit pentru tot ce-i mai rău, se pare însă că replica mea funebră i-a. abătut grăsanei gîndurile într-o direcţie mai abstractă.

— Moartea nu înseamnă nimic, repetă ea. Ai plecat, dispari, *fertig* *. Singurătatea-i cumplită.

[1] **Gata, s-a terminat (germanism). '**

Dora se bate semnificativ peste coapsa-i puternică şi aruncă o privire nu mai puţin semnificativă spre uşa îndărătul căreia au dispărut Decio şi Merry :

— Corpul îl păcălim noi cumva. Dar cu sufletul ce facem ?•

— Cu sufletul e mai greu, recunosc eu.

— E imposibil, mă corectează ea.

_ Şi cu un gest hotărît. ridică paharul pentru a-l da' de duşcă.
— Dumneavoastră trebuie să aveţi totuşi un pripten. O femeie ca dumneavoastră nu .râmîne singură.
— Am avut i ' operează ea corectura de rigoare. A plecat să lucreze în. Algeria.- *Fertig.* N-ar fi fost greu să facă o mică formalitate înainte de a pleca şi să mă ia şi pe mine, dar n-a făcuţ-o. Toarnă-mi, ce mai aştepţi l-
Indeplihesc porunca, liniştit că nu mă ameninţă nici o primejdie, cel puţin în următoarele circa zece minute. Odată începută, o poveste de dragoste, mai ales cînd e tragică, nu poate să rămînă nepovestită. Caut o poziţie comodă pentru â o asculta, dar, neavînd pernă, nu-mi rămîne decît să mă întind pe corpul ei rotofei. Aşteptările nu-mi sînt înşelate. Femeia trece la narare şi. cu toată votca băută, reuşeşte să se descurce îh cronologia evenimentelor, neuitînd să pronunţe din cînd în cînd *fertig-ul* ei preferat. Gesticulează semnificativ cu mina dreaptă, în care ţine ţigara, în timp ce cu stingă mă îmbrăţişează matern, confundîndu-mâ pesemne cu tipul acela plecat-în Algeria, *fertig,* pentru că se uită la mine cu o privire înceţoşată de suferinţă şi mă întreabă de ce m-ai părăsit, spune-mi, ceea ce e puţin probabil să se refere la mine.
Cu cît povestirea se apropie de sfîrşitul ei •inevitabil, cu atît îmbrăţişarea Dcrei devine maî lubrică, îmbinată cu mirosul de votcă, de transpiraţie de 'femeie şi de parfum ieftin. Nu prea am idee cum s-ar fi desfăşurat lucrurile pe mai departe, dacă la un moment dat nu s-ar fi întors Decio şi Merry, urmaţi ceva mai tîrziu de avocat şi de brunetă. Gele două perechi sînt mai potolite, aş spune chiar pleoştite, căci după cum' şi anticii au observat, după act. animalele sînt triste. Lucru ce cu greu însă ar putea fi valabil şi pentru Dora, care mai
cloceteşte Se porniri neconsumate. Ea nu-i bagă-n seamă pe noii-veniţi chiar de la început, preocupată cu povestea sa, apoi însă slăbeşte îmbrăţişarea şt întreabă condes- . cendent:
— V-aţi săturat. de dragoste, nerusinaţilor ?
Şi pentru că nimeni nu răspunde, îşi întinde mnnile 'deasupra capului şi geme cu o agasare de beţiv : ,
— Cum m-am mai săturat de toate astea.
— De ce anume ? intervine avocatul, căruia îi place exactitatea.
— Astea, ce altceva, îi răspunde grăsana cu un gest amplu, dar destul de vag. aproape măturînd sticlăria * de pe masă.
— Nu ştiu ce înţelegi prin „astea”, ridică Peşev din ; umerii săi ascuţiţi şi'dă de duşcă primul pahar ce-i vine la îndemînă.
. – La noi se referă, e clar, remarcă impasibil Decio ' şi dă şi el de duşcă paharul.
— Iar cînd se gîndesc totuşi şi la tine, o fac .numai pentru vreo orgie... continuă grăsana să se oţărască şi întinde şi ea mîna după votcă.
— Păi atunci stai acasă, Dora, p sfătuieşte bruneta.
— Asta o ştiu şi fără să-mi spui, replică Dora. Sau orgii, sau singurătate...
Aici ea se lansează într-un monolog destul de dezlînat despre singurătate. Ceilalţi tac nu pentru că ar asculta-o, ci pentru că n-au chef de vorbă. Lucru ce nu este însă valabil şi pentru avocat, pentru că meseria lui este tocmai vorbitul. Peşev pîndeşte momentul în care grăsana ridică paharul, pentru a se referi şi el la problema dez- ' bătută :
– Singurătate, ai ? ’
— Singurătate, răspunde Dora mecanic.
— Singurătate... rînjeşte sarcastic Peşev. De singurătate se plîng toţi pe lumea asta. Cît sînt de singur, de singură. Eu, tu, el, ea. Noi, voi, ei, ele.
— Dar tu ce ai ? îl întreabă bruneta îmbrăţişîndu-l pe după umăr.
' Lui Peşev însă nu-i arde în momentul acesta de mîngîieri. Pesemne-că are şi el vreun of de stins, căci
se descotoroseşte de mîna brunetei şi rosteşte la fel de caustic, dar fără a ridica tonul :
— Vă prefaceţi că nu cunoaşteţi regulile jocului pe carc-l jucaţi. De parcă nu se ştie de cînd e lumea că omul se naşte singur şi singur moare. Dacă nu vrei să fii singur, singură – să nu te fi născut.
— Ei, asta nu mai depinde de noi, rosteşte împăciuitor Decio.
— Nu depinde de tine ? îl săgetează Peşev cu nasul său lung. Şi nu te-a întrebat nimeni ? Asta s-o spuneţi părinţilor voştri. Aici nu există nici un părinte, aşa că' e inutil să vă smiorcăiţi.
— Dar cine se smiorcăie ? întreabă Dora, asupra căreia tăcerea a avut un efect liniştitor.
— Acum ăsta a luat-o razna, îndrugă Merry dispreţuitor.
— N-am luat-o razna, obiectează avocatul. Dar nici de folos nu vă pot fi. Un sfat v-aş putea totuşi...
— Doar dacă-i gratuit, îl întrerupe Decio.
— Absolut gratuit : dacă- nu v-aţi născut la dorinţa voastră, aveţi în schimb deplina posibilitate de a muri la dorinţa voastră.
— Dumneavoastră o citaţi pe mătuşa, mă hotărăsc şi eu să spun ceva.
— N-o cunosc pe mătuşa dumneavoastră, obiectează Peşev.
— Mătuşa spunea : dacă n-ai curaj să trăieşti, nu trăi !
— Cam dă de înţeles că nu eşti original, Peşo l explică vărul meu.
Deşi e afectat de faptul că propriile sale păreri coincid cu ideile unei mătuşi oarecare, avocatul nu lasă să se vadă asta. El şi-a vărsat oful şi a determinat-o pe grăsană să tacă, ceea ce reprezintă totuşi o mică victorie.
— Prefer să am dreptate, decît să fiu original, îi explică juristul lui Decio. Marile adevăruri sînt adevăruri eterne.
Şi cu demnitatea omului care-i apărătorul şi exponentul acestor adevăruri, Peşev se întinde, apucă un pahar şi-l înjumătăţeşte. Demna lui peroraţie trece însă neobservată, căci tocmai în clipa aceea vărul meu des-
chide tranzistorul şi toată lumea sare în picioare, ca şi. ‘ cum ar fi descoperit în dans un refugiu la bana’ele şi crudele adevăruri ale avocatului.
— Vino, micuţule, vino- să dansăm,, mă smuceşte grăsana spre ea. Lasă-j pe plicticoşii ăştia.
Mă supun, reducînd totuşi în trecere volumul tran- • zlstorului, pentru a-i oferi astfel lui Decio posibilitatea de a-l da, numai după un minut, din nou mai tare. S-ar putea ca acum vîrtejul dansului să nu mai fie atît de plin de viaţă ca la început, în schimb, sub influenţa alcoolului, el este mult mai dezlănţuit, şi Dora se scălămbăie atît de infernal, îneît lasă impresia că îşi poartă kilogramele în acelaşi timp în toate părţile.
Intrucît nu sînt. băutor, capul mi-e destul de ameţit, iar dansul miri ameţeşte de tot, astfel că pînă la urmă mă prăbuşesc ca un snop pe pat. Din restul serii îmi rămîn în memorie doar crîmpeie izolate, despărţite de pauze de uitare. Cînd mă dezmeticesc totuşi, în hol domneşte o tăcere neobişnuită. Cele două' perechi, au dispărut – sper că de asta dată nu în camerele alăturate, ci în afara casei. Pe pat, lîngă mine, într-o poziţie nu prea firească, doarme Dora. Mă ridic şi, după un anumit efort, reuşesc să-i aşez corpul într-o poziţie mai comodă şi să-l acopăr cu un pled.
Mătuşă, după cum vezi, eu am avut o comportare x cit se poate de decentă. Pentru Decio. nu răspund. Pe Decio dumneata ţi-l ştii mai bine, aşa că n-am ce să-ţi explic.
Mă retrag în camera mea. Acum va trebui să schimb * şi cearşafurile folosite de alţii. În casa asta chiar că n-am noroc în dragoste.
'
. - * • «' ^ -
Stau uneori şi mă gîndesc că profesia pe care mi-am . ales-o nu e cea mai potrivită pentru mine. îmi zie că e ceva josnic să stai ascuns în. tufe şi cînd se întîmplă ceva să fotografiezi în loc' să ieşi şi să intervii. E adevărat. şi cînd fotografiezi intervii, şi bagi nasul în treburile altora. Delincventul se teme de fotograf în aceeaşi măsură în care se teme şi de poliţist. Şi totuşi una e să
fotografiezi cum doi se iau la bătaie, iar alta e să intri tu singur în luptă cu toate şansele de a te alege cu capul şi cu Leika sparte.
Meseria asta îşi are însă legile ei, care nu sînt născocite de mine- Cum ar spune Peşev, marile adevăruri sînt adevăruri eterne. Şi, în virtutea lor, dacă vreţi să fotografiaţi viaţa aşa cum curge ea, daţi buzna în faţă. Viaţa curge uneori atît de impetuos, îneît vă poate lua cu aparat cu tot, iar alteori atît de timid, îneît orice prezenţă străină o poate tulbura. în ambele cazuri, dacă sînteţi fotograf, nu se recomandă să interveniţi în acţiune. Toată treaba e. însă că omul nu ooate fi necontenit fotograf.
îmi petrec dimineaţa însorită pe o bancă în parcul municipal, după ce am răsfoit ziarul şi mi-am permis să schiţez în gind cîteva idei în legătură cu fotoreportajul pe care de mult îl pregătesc. Vizavi, în totală contradicţie cu regula universală nu căleaţi pe iarbă, doi puşti au intrat în mica poiană, s-au apucat zdravăn de crengile unui copac şi se leagănă în voie. Cu tulpina lui strîmbă, cu crengile-ncovoiate care opun în chip mişcător rezistenţă, cu frunzişul des şi cu ştrengarii aceia rînjiţi, copacul e un subiect numai bun de fotografiat. Dacă, fireşte, rămîne în picioare pînă apuc eu să-l fotografiez. Ştrengarii se leagănă cu atîta frenezie, îneît tulpina poate ceda din clipă în clipă.
L[T]h bărbat în vîrstă, într-un costum alb de în ^ din acelea care după prima spălare atîrnă ca un sac – se opreşte pe alee şi strigă la copii. Ei slobod crengile şi se uită la el uşor speriaţi. Bătrînul începe să le spună ceva – le ţine pesemne o lecţie obişnuită pentru asemenea împrejurări pe tema : dar dacă s-ar apuca cineva să vă zgîlţîie pe voi astfel, v-ar conveni ? După aceea îşi vede de drum pe alee. îneîntat de talentul său pedagogic. Apoi se întîmp'.ă ceea ce şi trebuia să se întimple i

ştrengarii se agaţă din nou de copac şi-l zgîlţîie acum cu atita furie îneît de astă dată îl vor ruse de-adevăra- telea.

Ridic aparatul, gata să declanşez obturatorul. cînd simt în piept acea împunsătură agasantă şi bine cunoscută – iritarea. Străbat poiana din cîteva salturi şi ajung

în faţa puştilor- Apariţia mea e atît de neaşteptată, încît în prima clipă ei rămîn agăţaţi de creangă, încremeniţi, şi uită să-i mai dea drumul, iar după ce realizează că trebuie să-i dea drumul, îşi desprind mîinile de pe ea şi-ncearcă s-o ia la fugă.

— De ce chinuiţi copăcelul ? le spun eu apucîndu-i . de umăr. .

Puştii' se uită la mine cu ochii cît cepele.

' —' Nu ştiţi că a rupe un copac e totuna, cu a omorî un om ?

Şi întrucît continuă să tacă, strig şi mai tare 5 **R** – Nu ştiţi, aşa-i ?

t – Nu ştiam, miorlăie spăsit unul dintre ei.

— Minţi. Mai adineaori v-a .zis cineva să vă potoliţi, iar voi aţi luat-o de la capăt

Puştii tac.

— Iar după ce plec eu, o s-o luaţi iarăşi de la capăt

Ii zgîlţîi de umeri şi repeti

— O- s-o luaţi de la capăt, nu-i aşa ?

Cei doi nu zic nici da, nici nu, doar îşi pleacă îmbufnaţi capetele. O vor lua de la capăt, firește că o vor lua. Aşa, ca să le facă în ciuda unor boşorogi ca mine şi ca bătrînul. Şi să fie în ton cu acel ceva căruia Hodorogul îi spunea căpoşenie, acel ceva netrebnic, pe care nu există om să nu-l fi simţit în sinea sa.

— Ei', atunci, ca să n-o luaţi de la capăt, am să vă duc chiar acum la miliţie. Haideţi I

Urmează obişnuitul: nene, nu mai facem,, te rugam frumos. - .

— Treacă de la mine, spun eu. Dar dacă vă mai prind . ’ o dată.. <

Ti las şi plec. Iritarea s-a stins, dar nu şi nedumerirea faţă de căpoşenie. Cînd o descoperi la tine, ţi se pare pe deplin firească. Dar cînd o consta ţi la alţii, rămîi total nedumerit

Fac un înconjur mare pe alei, ascunzîndu-mă pe după tufe, şi apar din nou în faţa copăcelului, de astă dată din partea opusă. Acum nu se leagănă decît un singur – puşti, în timp ce celălalt zgîlţîie cu înverşunare tulpina, vrînd parcă să-i grăbească sfîrşitul.

.Toaca aceasta, cînd o văzusem adineaori, era total nevinovată în pornirea ei distrugătoare. Apoi, după morala făcută de bătrîn, în ea s-a infiltrat şi plăcerea păcatului. Pentru ca la sfîrşit, după apariţia mea, plăcerea să lie sporită şi de setea de răzbunare. Aştia, ca să se răzbune pe mine, sînt într-acievăr în stare să rupă copăcelul.

înainte însă de a apuca eu să pun gabja" pe ei, haimanalele au luat-o la sănătoasa, lucru pentru care ar trebui să le fiu recunoscător. Ce aş fi putut face, dacă ei n-ar fi dispărut ? Bâtrînul încercase cu morala, eu – cu amenin ţarea. Ca atare nu-mi rămînea altceva de făcut deeit să le ard cîte o scatoalcă, pentru a epuiza întregul registru pedagogic. Ce folos că spui vrute şi nevrute, din moment ce nu eşti în stare să convingi nici doi copii ^

Ei, da : căpoşenia, cum îi spunea Hodorogul. Se pare că sămînţa răului o purtăm încă de la început în noi împreună cu mica seînteie de bunătate. Se pare că răutatea e un fel de lăstar monstruos al instinctului de conservare într-o lume care, cu ostilitatea ei dintotdea- una, a educat pornirea de a te opune. Te opui, fără să te gîndeşti dacă e sau nu nevoie, dacă e bine sau nu e bine, te opui în virtutea unui instinct degenerat şi lipsit deja de orice noimă. Dar, deşi degenerat, instinctul e totuşi ceva puternic şi nu-i nimic de mirare dacă uneori se dezlănţuie cu atîta furie, îneît stinge şi mica seînteie de bunătate.

Mă întorc pe bancă pentru a mai trage în piept puţin aer curat şi a-mi aprinde o ţigară. Pe aleea alăturată, un grup. de tineri au pus două bănci faţă în faţă şi, înarmaţi cu chitare, dau un concei't pentru ei înşişi, sau poate şi pentru fetele adunate parcă cu totul întîmplător şi pentru cu totul altceva acolo, în capătul aleii.

Ridic Leika, .la care am pus teleobiectivul, şi mă uit prin vizor. Nu ştiu dacă aţi observat sau nu, dar cînd cinci inşi fac una şi aceeaşi treabă, asta nu înseamnă că toţi cinci sînt la fel de interesanţi. Se pare că toată treaba nu e în sine, ci în ceea ce pui în ea. Astfel se. şi explică faptul că fotografiile acelea cu constructori, pe care le făcusem în faţa consiliului popular, nu sînt nimic altceva decît rebut sută-n sută. Fotografiem oameni că- ţăraţi pe construcţii de beton sau pe schele de fier, ca şi, cum numai noi am construi. Cei din Occident fac barăci.

Dintre chitarişti, unul singur îmi atrage atenţia : un tînăr brunet, cu chipul concentrat, aplecat peste chitară şi urmărind cu toată atenţia mişcarea degetelor pe coarde, ca şi cum s-ar afla la un spectacol în care el nu e decît un simplu spectator. O faţă bărbătească, iluminată brusc de □ anumită gingăşie. Pîndesc clipa în care faţa se va ridica, făcind să dispară umbrele —• pentru materialul color umbrele grele sînt o adevărată calamitate – apoi apăs pe obturator. în clipa următoare tînărul îşi ridică privirea şi zîmbeşte abia perceptibil. Totul s-a terminat. Din moment ce ai fost observat, nu mai are rost să fotografiezi, doar dacă nu vrei 'să fotografiezi omul, ci atitudinea lui afectată.

Ei, există, fireşte, şi fotografi de acest fel. Cîndva, în acelaşi parc. îşi făcea veacul un reprezentant al epocii fericite cînd nu fotografii umblau cu limba scoasă după oameni, ci oamenii veneau din proprie iniţiativă şi se aşezau cu veneraţie ca în faţa unei acţiuni sacre. Veneraţia este un lucru frumos, mai ales dacă vrei să fotografiezi expresii solemne. Dacă doreşti însă alte expresii, trebuie să te pui în mişcare.

Fotograful amintit era dintre aceia care în loc de aparat foloseau o cutie de lemn. în partea dinainte a cutiei era montat ceva ce juca rolul de obiectiv, iar în spate se afla un burduf negru în care fotograful îşi vîra capal. Cutia era montată la rîndul ei pe un trepied imens şi fix, iar clienţii erau obligaţi să stea şi mai fix decît trepiedul în aleea scăldată în soare. Din cauza luminii puternice, unii ieşeau cu ochii închişi, iar alţii, care ţinuseră seama de sfatul fotografului – priveşte ţintă aici şi nu te mişca – ieşeau, dimpotrivă, holbaţi de-a binelea. în anii aceia fotografii -ambulanţi din piaţa oraşului lucrau deja cu „Kiev" şi făceau poze în plină mişcare, dar cel din parc, cu cutia sa de lemn, dispunea totuşi de un mic avantaj : sub cutie avea o găleată cu apă pentru developarea fotografiilor care erau predate

clientului aproape pe loc – plimbă-te o jumValo Ho oră şi vino apoi după ele.

Fotograful era aproape tot atît de bălrin ca şi iada sa. Avea, ca orice artist, un păr lung, alb şi uşor gălbui, ce intra intr-un contrast frapant şi de efect cu burduful negru, avînd în vedere mai ales maniera în care bătrinul se vîra în burduf – cu curaj şi spirit de abnegaţie, de parcă şi-ar fi vîrît capul sub ghilotină. Nu numai burduful era negru, ci şi costumul, aşa cum se şi cade în cazul unei arte ca fotografia, legată do taină şi. de întuneric.

Bâtrînul era un om de treabă, copiilor şi militarilor nu le lua decît jumătate de preţ şi c puţin probabil să se fi scăldat în lux, în pofida costumului său negru, caj-e, în treacăt fie zis, era atît de decolorat de soare, îneît arăta liliachiu. Neavînd' prea mulţi clienţi şi dat fiind tariful foarte scăzut ce i se fixase, era nevoit pesemne să facă economii serioase pentru a-şi putea urma chemarea. Presupun că ar fi cîştigat mult mai mult dacă ar fi' vîndut alune americane, dar el nu era vîn- zător, ci artist şi cînd vreo poză îi ieşea deosebit de bună, o prindea în piuneze pe o mică seîndură, pusă sub pinul apropiat ca reclamă.

în ora de pauză de prînz – la el pauzele puteau să dureze şi cîte o oră şi cîte două – fotograful se aşeza pe un scăunel lingă seîndura cu- reclama şi desfăcea hîrtia cafenie şi unsuroasă în care era învelit invariabil acelaşi prînz – o felie de pîine şi o bucăţică de brînză de vacă, a'ceeaşi de totdeauna, care era îndesată ca ghipsul şi aproape tot atît de gustoasă. Vizavi exista o mică ospă- tărie, dar fie că era silit să-şi păzească aparatul, fie că era silit să facă economii în numele vocaţiei, fotograful se limita la această mică gustare, garnisită cu vreo înghiţitură de apă din eterna sticlă verde, căci în vremea aceea şi sticlele erau pe sponci.

întrucît înmîna fotografiile aproape imediat, sau pur şi simplu în virtutea tradiţiei, bâtrînul, în pofida concurenţei celor cu „Kicv”-urilc, îşi avea totuşi mica sa clientelă. Se fotografiau perechi tinere, liceeni, militari în permisie şi chiar copii. Ba era cît pe ce să mă fotografiez şi cu la el. De mult ardeam de dorinţa de a mă

fotografia şi, în cele din urmă, într-o duminică dimineaţă, am obţinut de la mama suma necesară, dar cînd am dat fuga în parc, am aflat că fotograful, nu venise încă

— Mamă, fotograful n-a mai venit, i-am spus eu dezolat întorcîndu-mă acasă.

•— Ei, te-ai găsit şi tu acum, zise mama. -Vine el pînă la urmă, ai puţină răbdare. într-o zi aşa de frumoasă, şi încă .duminică, nu se poate să nu vină.

M-am întors şi am aşteptat, dar bătrînul n-a apărut nici în ziua aceea, nici a doua zi şi nici în vreuna din cele următoare. Aşa e în viaţa asta. Dispari pe nesimţite şi s-ar putea ca doar un copil să-ţi observe lipsa şi să spună : mamă, fotograful n-a mai venit.

Uneori, cînd îmi amintesc de bătrînul fotograf din parcul municipal, mă încearcă toţ mai mult gîndul că era un adevărat artist nu pentru că ar fi ştiut şă. prindă cu iscusinţă în cadru, nici pentru efectul umbră-lumină – nu era un chiţibuşar -care să se ţină de asemenea fleacuri – ci pentru perseverenţa cu care şi-a urmat chemarea. Era într-adevăr un artist bătrînul acela, me- . toiul şi sulfura de sodiu îi erau în sînge, iar în ochiul " lui se perindau una după alta nenumărate feţe de oameni, şi rodul creaţiei lui se dovedea a fi imens, chiar dacă era cu neputinţă să fie adunat la un loc : mii şi mii de fotografii pentru legitimaţii şi mii şi mii

de alte fotografii făcute pur şi simplu pentru aducere-aminte – pe-’ rechi tinere, încremenite pe alee în faţa pinului, -şi soldaţi cu bonetele trase voiniceşte pe-o ureche, şi topii cu feţele crispate din cauza razelor soarelui de vară. Şi dacă într-o zi va trebui să-ne prezentăm fiecare cu faptele sale, aşa cum a zis acela, bătrînul fotograf va fi liniştit, el nu se va prezenta cu mîinile goale. E adevărat ca.toate chipurile surprinse pe peliculă erau dispersate, şi cu trecerea anilor se estompau, se îngălbeneau, ca în cele din urmă să se şteargă poate de tot, lipite pe acte sau vîrîte în cadrul oglinzii. Dar ce să-i faci, nici din Imperiul roman -n-a rămas mare lucru, aşa că la ce să ne aşteptăm să rămînă din opera unui modest artist ca -

-fotograful din parc. *

îmi consult ceasul de mină şi mă ridic de pe bancă. Trebuie să mă duc la o întîlnire de lucru cu avocatul. Sper să fie ultima.

Peşev şi Pcev mă aşteaptă deja în mica încăpere pe ai cărei pereţi de placaj sînt prinse calendare vechi şi afişe de la acţiunea de anul trecut de colectare a deşeurilor. Decio e Decio, dar avocatul şi-a afişat din nou masca rece de serviciu. Nimic comun cu tipul de aseară, care-şi bîţîia în chip deşănţat scheletul printre femeile acelea. îi invidiez pur şi simplu pe oamenii care dispun de două faţade – una de zi cu zi şi una de sărbătoare.

— Vă puteţi /elicita vărul. A intrat deja în posesiunea avutului familiei. Acum urmează să ne ocupăm de formalităţile pentru maşină.

în sfîrşit.

După ce a fost încheiată şi această formalitate, Decio propune :

— Şi-acum, hai să-i tragem un păhărel. Udăm şi afacerea şi scăpăm şi de mahmureală.

— Ştii că dimineaţa nu beau, răspunde Peev sec.

Aşa că la cafeneaua din piaţă n-am ajuns decît eu şi vărul meu.

— Merry, două cafele şi două coniace !

— Un singur coniac 1 îl corectez eu.

Femeia aduce comanda, doar că de astă dată Decio uită s-o facă dulcică şi s-o bată cu palma pe locul acela, în acest moment amîndoi sînt destul de sătui unul de altul.

— Hîrtiile-s un lucru bun, îi spun vărului, dar eu nu de hîrtii am nevoie, ci de Moskvici.

— îl vei avea duminică dimineaţă, ca şi nou-nouţ.

— De ce duminică ? Pesemne vrei să-l mai foloseşti pînă atunci'.

— Prostii. Maşina pe care o folosesc. eu este uite, acolo !

El arată spre maşina parcată în -străduţa din spatele cafenelei – un Volkswagen cenuşiu, cu un număr ciudat : 0123.

— Deci, ţi-ăi şi luat o altă maşină -

— Mi-a fost lăsată ca s-o pun la punct. Atîtea maşini îmi sînt lăsate, încît uneori stau şi eu şi mă întreb la ce-mi mai trebuie maşina proprie.

Dă de dușcă coniacul, îşi termină cafeaua, îşi aprinde obişnuitul winsţon şi o întinde mormăind obişnuitul „servicii pentru ăla, servicii pentru, celălalt", uitînd, fireşte, să achite consumaţia. ;

Rămîn să moţăi la. masă şi să-i ţin companie lui Merry, care moţăie lîngă intrare. În timp ce mă zgîiesc la trotuarul de-alături, zăresc figura fostului meu diriginte. E aproape exclus să-l fi confundat cu altcineva, [1] • deoarece Lalev, deşi nu e înalt de statură, se face remarcat de departe şi pretutindeni, iar la asta contribuie înfăţişarea sa festivă şi capul ţinut ţeapăn, care îi înco- _ronează lungul .gît de găină. Dirigintele, dacă ar fi să ne luăm după sacoşă, a pornit'după cumpărături, dar, ca de fiecare dată, este îmbrăcat de gală într-un costum cu dungi negre şi gri. Înainte de a mă hotărî dacă să " mă duc sau nu la el, Lalev- a şi dispărut în alimentara de vizavi. < .

Vederea lui Lalev a avut asupra mea aceeaşi acţiune ca şi vederea şcolii, adică uşor depresivă. Nu pentru că aş avea, ceva cu Lalev, ci pentru că şi amintirea lui, ca‘şi toate celelalte amintiri din- liceu se asociază în mintea mea cu imaginea acelei ciuperci otrăvitoare – profa de matematici. .

Odată, după ce’ corectase extemporalele, ciuperca prezintă bilanţul :

— Nici c-am pomenit lucrări mai proaste $ numai note de-trei, doi şl chiar şi un unu. Fireşte, nota unu e a lui Deianov. Deianov, presupun că nota asta nu te surprinde.

Cum să mă surprindă cînd ştiam că nu mă poate înghiţi. . • * _

— Defel, am mormăit eu. Dar de ce unu ?

— Atît le dau eu celor care copiază.

– Eu n-am copiat.

— Minţi. . ' , '

— Astă trebuie dovedit. -. .-.

— Ai avut singur grija de dovezi, zimţi ea caustic. La primele două probleme rezultatul este exact, la a .treia – nu.

Tăcu puţin, cît să examineze clasa cu o expresie **de** superioritate rece, şi continuă i

.— E adevărat, toate, rezultatele exacte se aseamănă ca două picături de apă, dar nu şi cele greşite. Greşelile tale la cea de-a treia problemă sînt identice cu cele ale lui Kostov.

La această constatare nu se putea aduce nici o obiecţie. în afară de faptul că Kostov, cu care stăteam în aceeaşi bancă, copiase el de ta mine, şi nu eu de la eţ Doar că lucrul acesta trebuia să-l spună Kostov.

— N-am copiat, am insistat eu.

Ciuperca insistă şi ea i

— Minţi. . ,

Nu ştiu cît de convinsă era că mint, dar « spusese cu o voce care nu admitea obiecţie. Kostov era băiatul unui om de vază, iar .ciupercii îi plăceau oamenii **de** vază -.-:.

.. – N-am copiat, insist eu pentru a treia oară.

— Minţi;

Kostov continua să tacă mile şi, probabil aşa avea s-o ţină pînâ la sfîrşitul orei. Deci tot eu am fost silii să vorbesc j _

-r- Nu ştiu dacă mint eu, sau vă înşelaţi dumneavoastră...

— Ieşi afară din clasă 1 a ţipat profa. iar dincolo de calmul ei de gheaţă se ascundea **e** Isterie gata să izbucnească. ' .

N-am aşteptat să fiu rugat **Ta** recreaţia mare am fost chemat la diriginte.

Dirigintele m-a primit în cabinetul de ştiinţele'naturii, deoarece acolo li era locul de muncă.-Minerale, fosile şi păsări împăiate, printre care el însuşi aducea a fosilă sau a pasăre împăiată. în funcţie de unghiul din care îl priveai. O pasăre împăiată – cu gîtul acela subţire şi cu nasul ca un cioc, dar şi fosilă – eu poza sa solem împietrită. La început credeam că-şi dă importanţă, şi chiar îl botezaserăm Curcanul, abia pe urmă

ne-am dumirit că nu era vorba decît de obişnuinţa lui de a ţine oamenii la distanţă. Pentru noi, elevii, nu era un lucru prea rău. Cine ţine la distanţă, recurge rar la înjurături, şi mai ales la lovituri în cap, căci ele scurtează distanţa.

— Va să zică, ai făcut-o pe tovarăşa Stavreva mincinoasă ?

— Nu-i adevărat.

El îşi dădu uşor ochelarii la o parte, ca să mă privească cu ochiul liber şi mormăi

— Ei, acum nu rămîne decît să mă faci şi pe mine mincinos.

— Eu nu i-am spus decît că se înşală.

— Aşa i-ai spus ? mă examină din nou tuful cal- caros.

— Toată lumea a fost de faţă.

— Ei, n-o să ne apucăm acum de anchete, spuse dirigintele şi îşi împinse palma scîrbit, cu un gest de protecţie, de parcă i-aş fi întins o broască.

îşi instală din nou ochelarii pe şaua alunecoasă a ciocului şi, deşi se pronunţase împotriva anchetei, întrebă :

— Şi de ce consideri'că tovarăşa Stavreva s-a înşelat ?

— Pentru că n-am copiat.

— Atunci cum îţi explici această asemănare ca două picături de apă între extemporalul dumitale şi cel al lui Kostov ?

— Dar de ce în toate cazurile eu şi numai eu trebuie să explic ?

Dirigintele tăcu şi îşi plecă privirea spre birou, ca şi cum nu s-ar fi gîndit la o asemenea întrebare şi ca şi cum întrebarea necesita o chibzuire atentă. De fapt, deşi se pronunţa pentru păstrarea distanţelor, el ştia foarte bine şi ce reprezintă Stavreva, şi care este atitudinea ei faţă de mine, şi cît se pricepe Kostov la matematici. Ştia, fireşte că ştia, dar nu putea lua poziţie împotriva unei colege şi acum căuta parcă cu privirea un mijloc de a ieşi din încurcătură. Lucrul cel mai interesant e că l-a găsit. Ridica de pe masă un cristal transparent şi mi-l arătă •

— 11 vezi ?

11 vedeam, fireşte. Doar nu eram chior.

Apoi dirigintele lăsă cristalul şi luă o pietricică ro- . tundă. . . '
— Dar pe asta ? ’
Mă uitam la el, dar continuam să tac.
— Care-i deosebirea ?
— Ca între un cristal şi o piatră.
— Ei, nu-i chiar aşa, scutură el din ciot
Apoi ridică piatra spre lumină **î** ’
— Nu vezi că şi ea e aproape transparentă ?
„Şi ce-i cu asta ? mi-am zis eu în sinea mea. De asta m-ai chemat, ca să ne ocupăm de pietre.? De parcă nu mi-ai fi de ajuns dumneata ca tuf oalcaros”.
Se pare însă că el tocmai asta îşi . băgase în cap – să ne ocupăm de pietre, căci insistă.!
— Nu înţelegi de ce e transparentă ? Fiindcă a fost cristal; A fost Gîndva. Doar că făcîndu-ţi veacul în pietriş, nu poţi rămîne cristal. Cristalul are muchii ascuţite – zgîrie. Iar • celor din jur nu le place să fie zgîriaţi. Şi ţi-o plătesc. Unul te pocneşte colo, celălalt —- dincolo, şi cît te rostogoleşti pe rîu în jos, te rotunjesc bine de tot. Ei, încetezi să mai fii cristal, dar şi loviturile pe care le primeşti lateral încetează 'să te mai rănească, fiindcă ai devenit alunecos. O piatră rotundă printre altele. O piatră în pietriş;
— Străluceşte totuşi, am îngăimat eu, parcă pentru a-i lua pietrei apărarea.
— Străluceşte, de ce să nu strălucească, doar a fost cristal, se învoi dirigintele. A fost.
Iar apoi, ca şi cum m-ar fi chemat doar pentru a-mi ţine o lecţie despre cristale, rosti sec :
— Hai, du-te. Şi să nu te mai încontrezi cu tovarăşa Stavreva. Gă nici dumneata nu eşti cine ştie ce cristal.
Cred că încerca un fel de simpatie îndepărtată pentru de-alde mine, în măsura în care o fosilă este în stare de sentimente. Dar în vremea aceea nu i-am înţeles bine lecţia, căci în timp ce ieşeam din cabinetul lui, îmi ziceam : aşadar, el ne vrea alunecoşi. Ulterior, am fost tentat să cred că concluzia lecţiei era exact pe dos i fii cristal, dacă-ţi dă mîna, iar dacă nu – nu te jelui că
eşti zgîriat ici-colo. Parcă o asemenea concluzie 1 s-ar fi potrivit mai bine, din moment ce ţinea atît de mult la distanţă şi din moment ce stătea încremenit şi singuratic ca un cristal.
Ar trebui să mă duc la dînsul totuşi, îmi spun, deşi, . s-ar putea să nu mă recunoască. Aşa că atunci cînd îl văd ieşind din alimentară, traversez strada şi-l salut.
— A, Deianov ! îmi răspunde el şi chiar zîmbeşte, lucru destul de neobişnuit pentru un tuf calcaros.
H invit la o cafea, ceea ce-l face mai întîi să tresară, probabil pentru riscul de a fi încălcată distanţa dintre profesor şi elev. Apoi se învoieşte :
— Mulţumesc. Aş bea un ceai.
Să bea un ceai, în timp ce eu beau cafea, e şi asta tot o modalitate de a păstra distanţa. Ne aşezăm în local şi eu fac comandă.
— Cum o mai duceţi, tovarăşe Lalev ? * -
— Aşa şi aşa... nici eu nu ştiu cum. Nu mi-am pus . niciodată întrebarea asta, ceea ce înseamnă pesemne că n-am probleme. Normal ar fi că atunci cînd eşti singur să n-ai probleme.
— Cu o excepţie... >
El îşi coboară din obişnuinţă ochelarii pentru a mă privi cu ochiul liber, apoi găseşte replica : -
— Această „excepţie" nu constituie cîtuşi de puţin o problemă. Deianov. Cine-i căsătorit, se plînge de soţie, câne e singur – de singurătate, dar asta nu-i deloc o problemă. Astă nu e decît obişnuinţa de a ne .plînge şi de a căuta scuze.
Merry aduce comanda şi se îndepărtează. Ziua e fierbinte şi ceaiul din faţa lui Lalev e şi el fierbinte. Cred că l-a comandat într-adevăr pentru a marca distanţa. Dirigintele îşi goleşte în ceaşcă zahărul din pliculeţ şi începe să amestece încet lichidul, ca şi cum ar face o experienţă cu un scop pedagogic.
— Mai faceţi excursii ?
— Urc deseori în munţi pentru cîte două-trei zile., – Cercetaţi flora şi fauna... . ’.
Lalev dă negativ din nasul său în formă de cioc. Cu ' vîrsta, faţa parcă i s-a mai topit şi i s-a mai micşorat.
dar nu e chiar cît faţa mătuşii mele. În schimb, nasul în formă de cioc a devenit şi mai important.
. – Cercetarea florei şi faunei este un proces foarte lent, Deianov. Pînă să zici că ai dus treaba la capăt, numai bine te trezeşti că nici flora, nici fauna nu mai există. Eu mă ocup de minerale. Pietrele reprezintă totuşi ceva mai durabil.
— Dacă veţi reuşi să descoperi ţi petrol, veţi dobîndi o mare reputaţie.
.— De unde petrol printre pietroaiele astea, Deianov I mă priveşte el mustrător. Şi ce faimă ! Omul nu trebuie să se gîndească la reputaţie, ci la vocaţie. . ' -
— Ei, dumneavoastră v-aţi realizat vocaţia.
— Nu ştiu, clătină el sceptic din cap. Auzindu-te cum vorbeşti de petrol, mă îndoiesc că am reuşit să-i învăţ ceva pe elevii mei.
" – Nu trebuie să judecaţi după mine. Eu am fost un elev mediocru. ; L
— Numai să hu fi fost eu un profesor mediocru.
— Ce vorbiţi! Mai ţin şi acum minte leâţia dumnea- * voastră despre cristale. ,
îmi aruncă din nou o privire peste ochelari, dar de astă dată nu realizează ce am în vedere şi îşi vede mai departe de ceai. îl soarbe încet şi cu o uşoară suspiciune, ca şi cum n-ar fi încă sigur că ceea ce i s-a servit este- totuşi ceai. Cum să-şi mai aducă aminte de nu ştiu ce discuţie între patru ochi! Cu cîţi de-alde mine n-o fi avut el de-a face I
— Aş vrea să vă fac o fotografie ca amintire, tatonez eu. . -
— De ce nu. Dacă nu-ţi pare rău de clişee. Pe lumea asta există atîtea lucruri frumoase de fotografiat, iar dumneata îţi faci de lucru cu un bătrîn.
— Nu aveţi înfăţişare de om bătrîn. Arăt aţi foarte bine. • -
— Nu mă plîng. Vederea mă lasă, auzul – şi mai mult, dar una peste alta e bine.
.— Poate de la televizor.
— Eu unul nu mă uit la televizor. De vină-i bătrîne- . ţea. Viaţa pe pregăteşte pentru izolarea aceea definitivă, de care nu vom. putea scăpa. '
— E încă prea devreme pentru asemenea gînduri, tovarăşe Lalev, îl îmbărbătez eu. Dumneavoastră veţi trăi cît vulturii.
— Cît vulturii n-am să apuc eu să trăiesc, dar de trăit aş vrea să mai trăiesc. Se pare că trebuie să îmbă- trîneşti ca să-ţi dai scama ce frumoasă e viaţa şi cît de puţin te-ai folosit de posibilitatea de a te bucura dc ea.
II ascult ridicînd din cînd în cînd aparatul şi îndrep- tîndu-l spre obiective din cele mai diferite, pur şi simplu ca să-mi umplu timpul.
— În ziua de azi oamenii se bucură de viaţă privind la televizor, remarc eu.
— Apă de ploaie, remarcă Lalev. Televizorul îi dcz- . vată pe oameni să privească.
— Păi pentru asta se aşază în faţa micului ecran – ca să privească.
— Să caşte gura, Deianov, mă corectează dirigintele. Pe ecran, trec umbre, la ce bun să priveşti umbrele, cu atît mai mult cu cît trec atît de repede, înecît înainte de a reţine ceva, vine altceva şi altceva, ca în visele noastre cele mai complicate.
Lasă paharul şi îşi îndreaptă arătătorul său lung, de dascăl, deformat de vîrstă, spre răzorul din faţa noastră 3 – Vezi păpădia asta, adusă aici de vînturi. Ca s-o priveşti, înseamnă să uiţi de tot ce-i în jurul tău, să te îmbeţi de frumuseţea ei simplă într-atît, înecît în tine să prindă să vibreze ceva înduioşător. îţi poate oare oferi televiziunea ceva autentic, fie şi numai atît de mic cum este păpădia asta ?
— Aveţi dreptate, recunosc eu. Televiziunea nu oferă păpădii.
Mă priveşte nemulţumit pe deasupra ochelarilor, ca şi cum ceva nu ar fi în ordine în tonul meu şi spune sec :
— Aici nu e vorba de ce oferă sau nu oferă televiziunea. E vorba de faptul că oamenii se dezobişnuieso din ce în ce mai mult să observe lucrurile adevărate. Se transformă ei înşişi în nişte televizoare pe care impresiile se tîrăsc fără să lase vreo urmă;
— Ucigător, mormăi eu.
— De ce „ucigător" ?
•— Pentru mine, vreau să spun. Eu sînt fotograf.
— Din aceia care fac poze pe străzi ?
— Ei nu chiar dintr-ăia. Eu fac fotografii pentru reviste.
— Asta-i altceva, dădu Lalev condescendent din cap. Lucrurile astea rămîn totuşi.
Apoi, parcă nemulţumit de condescendenţa manifestată, adăugă :
— Deşi, dacă ar fi să mă întrebi pe mine, şi asta-i apă de ploaie. Fotografia, fireşte, e necesară, oricine ştie asta. Şi totuşi ea nu e decît un document. Pe cînd ştiinţa are nevoie de inspiraţie.

Pudic aparatul, ca şi cum aş vrea să verific dacă vizorul nu-mi oferă vreo inspiraţie. Apoi, pentru a schimba tema, spun :
— Oraşul nostru s-a schimbat foarte mult.
— Da? mă priveşte el, repetînd figura'cu ochelarii.
— E posibil ca dumneavoastră să nu observaţi. Dar[1] eu n-am fost de mulţi ani aici.
— Observ totul, Deianov. Şi locuinţele noi, şi pavatul nou. şi magazinele noi. Un singur lucru nu observ : să se fi schimbat şi oamenii. Că-mi cumpăr brînza de la vreo băcănie veche, sau de la vreo alimentară nouă —• arată spre plasa agăţată de spătarul scaunului – asta, să fiu sincer, nu mă preocupă în mod deosebit. Pe cînd oamenii mă preocupă.
— Şi ei au rămas chiar aşa cum erau înainte ?
— Ei, nu chiar aşa. Au început*să cîştige mai mult şi să cheltuiască mai mult. Să nu te apuci însă să-mi spui că pentru altceva e nevoie de timp. Cunosc frazele astea..
— Pentru dumneavoastră timpul nu constituie o problemă. Geologia îl măsoară cu milioanele de ani.
— Da, dar geologii înşişi nu trăiesc milioane de ani. Şi ar fi aşa de frumos să mori cu gîndul că ceva s-a schimbat totuşi în sufletele oamenilor.
— N-o să murim înainte de a ne fi terminat treburile.
– Omul nu-şî poate niciodată termina definitiv treburile, obiectează dirigintele. Deşi modestul meu studiu despre regiunea noastră este aproape gata.
—• Cînd intenţionaţi să-l publicaţi ?
— Să-l public ? Deianov, Dcianov ! rosteşte el aproape mustrător. Lucrări ca ale mele apucă rar să fie publicate. Dacă- nu ajung la coşul de gunoi, atunci ajung la arhivă sau, în cel mai bun caz, cineva şi le însuşeşte, pentru a le edita, ulterior sub semnătură sa.
Mai soarbe o înghiţitură din ceaşcă şi abia acum, cînd ea e aproape golită, binevoieşte să-şi pronunţe concluzia :
— Asta nu-i ceai'.
— S-a răsuflat cumva ?.
— Asta nu-i ceai, repetă Lalev. Dacă mă onorezi cu o vizită, am să te tratez cu un ceai adevărat, ceai de plante.
Se ridică. îşi ia plasa şi murmură : .
— În ceea ce priveşte poza, o lăsăm pentru altă dată.
— Am făcut deja. trei. '
Presupun că cea mai frumoasă e totuşi cea făcută atunci cînd l-am prins în colţul din dreapta al cadrului, pe fondul pieţei noi, privind îngîndurat şi niţel sceptic pe deasupra ochelarilor. Singuratic, rămas parcă dintr-o altă vreme, la fel * de -singuratic ca orice cristal vechi.
Duminică dimineaţă. Tocmai mi-am băut cafeaua şi , mi-am aruncat în valiză avutul mobil, cînd un zgomot abia deslușit de motor îmi sugerează că Decio e pe cale să se ţină de promisiune.
— Vino, vino să vezi, mă invită el cînd îi deschid uşa..
Moskviciul parcat în faţa gardului putrezit arată într-adevăr nou la prima vedere. Culoarea bej, aducînd a furou, nu mă înseîntă în mod deosebit, dar Decio mă lămureşte că asta e culoarea cea mai practică, în primul rînd pentru că.nu atragi inutil atenţia oamenilor şi, în al doilea, pentru că praful care se aşează pe caroserie la drum nu se observă. . . '
— Cu cit ai dat kilometrajul înapoi ? întreb eu în timp ce mă instalez la volan.
— Ia slăbeşte-mă cu fleacurile astea, mă sfătuieşte vărul meu. Din moment ce a fost a mea, maşina nu poate fi decît bună. Că doar n-o să umblu eu cu o rablă.
Scurta trecere în revistă mă satisface. Pe dinăuntru Moskviciul nu arată chiar aşa'de nou ca pe dinafară, dar eu nici măcar la atît nu mă aşteptasem.
— Ce iei din mobilă ? mă întreabă curios Decio după ce ne întoarcem în casă.
— Nimic.
Scurta mea declaraţie îi sporeşte în mod evident buna dispoziţie.
— Pun însă o condiţie.
— Spune.
— Ţin la una dintre-camere. Pînă la demolarea casei, vreau să spun.
— Vrei să-ţi petreci concediul aici ?
— Nu. E vorba de cunoscuta ta, de Antoaneta.
Vărul meu mă priveşte nedumerit :
— Ea ţi-a spus că vrea camera ?
— Nu mi-a spus nimic. Şi nu ştiu dacă are sau nu are nevoie de cameră. Dar în caz că are. ..
— S-a făcut, vere, dă Decio din mînă. în caz că are nevoie, dispune de ea.
Se uită în jur cu sentimentul de proprietar, fără a-şi ascunde îneîntarea, şi întreabă :
— Altceva ?
— Nimic. Aş lua ca amintire pendula, dar nu vreau s-o car cu maşina.
— Nu-ţi face probleme, mă liniştește Decio. Ai s-o primeşti franco la Sofia.
Este mărinimos. Se pare că pendula nu rai-a plăcut decît mie.
— Altceva ? mă întreabă el din nou.
— Dacă găseşti fotografii sau scrisori de-ale mamei...
— Ai să primeşti toată arhiva neamului o dată cu pendula, mă asigură vărul meu cu aceeaşi generozitate.
Deci, adio, mătuşă. Iar dacă de acum încolo n-o să-ţi placă ceva, descurcă-te cu Decio.
Ii predau vărului meu cheia avutului familiei, dud valiza la Moskvici şi-o pun în portbagaj. Apoi ne aşezăm – eu la volan, Decio lingă mine.
— Crezi că o să pornească? întreb eu în timp ce răsucesc cheia.
— Ai haz. Nu ambala prea tare motorul, că ai să-l îneci.
Pornim din .loc. -
— Ia uite că ştie să conducă, constată vărul meu. – Cînd ţi-ai luat permisul ? (
— Amintire de la prima mea iubire. •
— Lasă-mă la Merry.
în clipa aceasta ochiul meu percepe ceva în neregulă.
— Dar ştergătoarele ?
— Da, domnule 1 recunoaşte Decio. Am uitat să le z pun. Du-mă acasă.
Dărăpănătura vărului meu se află dincolo de cimitir. Cîndva, aici fusese cîmpie goală, dar acum au răsărit ici-colo locuinţe. Viţa-de-vie dindărătul dărăpănăturii e parţial năpădită de buruieni, parţial transformată în •şantier pentru atelierul- particular al lui Decio. Vărul meu aduce din casă o pereche' de ştergătoare noi şi le montează la locul lor.
—*• Acum eşti gata de drum. Doar că va trebui să mă duci totuşi pînă la Merry.
— Păi aveai un Volkswagen ?
— L-am predat proprietarului. .
— Dar maşină asta? întreb eu ară tind spre Lada albastră-închis parcată în mijlocul curţii.
— Asta nu-i pusă la punct. Una nu mai e, cealaltă nu-i pusă la punct... Multă vreme am să-mi regret biju- ' ţeria asta. Nu-i nimic : halal să-ţi fie ! . > ~
11' duc pînă în zona pietonilor şi ne despărţim mulţumiţi unul de altul. După care pornesc spre oraşul învecinat.
Era şi timpul. Concediul legal mi s-a topit. Bine că am lăsat, o cerere pentru concediu neplătit. Asta nu înseamnă însă că trebuie să zac aici pînă la sfîrşitul lumii, îmi mai rămîn de rezolvai cîteva probleme, mai ales' cea legată de misiunea de executor testamentar. Voinţa decedatei este lege.' •• • • • • • • . / < •• ' •
Îmi părăsesc localitatea natală şi pornesc pe şoseaua asfaltată. Important e să porneşti la drum, pretextul e lipsit de importanţă. Odată pornit, orice ţi se poate în- tîmpla. Dar dacă stai locului, ţi se poate întîmpla ce-i mai rău. Iar asta pentru că stai locului. Dacă porneşti la drum, te poţi aştepta la un milion de lucruri, printre care poate fi şi vreo reuşită. Dar, de regulă, reuşitele nu vin singure. Trebuie să porneşti, nu să aştepţi să-ţi vină ele la picioare. '
Din păcate, e vorba de distanţe pe care nu le poţi parcurge pe jos. Automobilul. Copilul răsfăţat al epocii şi tumoarea epocii. Nu ştiu cînd anume am contactat boala epocii, dar de vină nu este patima vitezei. Poate pentru că într-o oarecare măsură sînt un temperament flegmatic, sau poate pentru că sînt din cale-afară de curios faţă de ceea ce se întîmpla în jur, dar prefer să mă deplasez cu o viteză moderată şi să casc gura în măsura în care îmi permite cadrul deplasării.
Nu-î exclus ca dorinţa de a avea maşină să fi apărut pe vremea cînd căram în spinare calabalîcul dascălului meu Sirakov, sau ceva mai tîrziu, cînd trebuia să zbor singur spre obiective – „să zbor" e cam tare spus – fără ca cineva să se fi îngrijit cu ce şi

cum anume aveam să zbor.

— Iei trenul, cum face toată lumea, mormăie şeful în timp ce-mi semna ordinul de deplasare.

Degeaba i-aş fi spus că de la gară şi pînă la obiectivul vizat sînt peste douăzeci de kilometri, amănuntele astea nu-l interesau.

— Roagă-l pe directorul general să-ţi dea Mercedesul, că doar sînteţi prieteni, mă lua Zlatev peste picior.

Iar eu mă consolam cu gîndul că mai tîrziu; cîndva, voi avea maşina mea proprie, chiar dacă ea nu va fi decît o rablă de Moskvici. . .

Ei, acum ai deja Moskviciul tău, fără ca el să fie chiar atît de rablă. încă unul dintre marile tale visuri s-a transformat în realitate, strigă ura !

Ura, spun eu. De acum sînt pus pe fapte mari. Dacă-i montez şi o elice, aş putea ajunge pe mare pînă. în Orientul Mijlociu...

în dreapta şoselei, acolo unde odinioară se afla circiuma „La Ph pi" stă a femeie cu mina ridicată pentru autostop. Cum să trec fără să o iau ? Un ccrp rasat, o faţă plăcută, cu buze groase senzuale. Opresc. Şj scap ca prin urechile acului de un accident. în aceeaşi clipă din drumul de care ţîşneşte în şosea un Volkswagen fără să se asigure, fără să semnalizeze, fiind pe punctul de a lua cu sine portbagajul Moskviciului meu.

— Idiotul?, mormăi eu deschizînd portiera.

— Sinucigaşule, continuă femeia şi se instalează lingă mine.

—- în ce direcţie mergeţi ? întreb eu.

— în direcţia dumneavoastră, declară promiţător femeia

De astă dală ea nu mai poartă bluziţa de culoarea ciclamei. în rest totul e la locul său. Dar mai bine să nu ne gindim la lucrurile astea. Abia ai scăpat de un accident şi acum cauţi cu luminarea o catastrofă.

Accelerez şi pornesc în direcţia noastră comună.

CAPITOLUL AL PATRULEA

Un şes larg, cu grîne verzi şi înalte, nuci cu frunzişul des, munţi albăstrui la orizont, iar peste toate – cupola de necuprins a cerului, străbătută de un vînt uşor, ce poartă nori albi şi umbre azurii răcoroase. Cine nu gustă asemenea lucruri, să fată bine să consulte un medic.

în acest început de după-amiază circulaţia pe şosea este aproape inexistentă. Astfel am posibilitatea, fără riscul de a părăsi carosabilul, să savurez în voie atît frumuseţile oferite de natura înconjurătoare, cit şi cele instalate pe fotoliul din dreapta mea.

Dacă mi-am închipuit cumva că femeia este dispusă la ceva mai mult decît să împartă cu mine drumul pînă în oraşul învecinat, e timpul să-mi dau seama că m-am înşelat. Necunoscuta răspunde cu cuvinte monosilabice la încercările mele de a lega o conversaţie. Nu că şi-ar da importanţă, dar pur şi simplu e cufundată în glodurile ei şi nu mă bagă în scamă.

— Unde să vă conduc ? întreb cu la intrarea în oraş.

— Cel mai bine ar fi să opriţi acolo, 'a capătul străzii, inii răspunde femeia.

îi îndeplinesc porunca, dau din cap ca răspuns lă mulţumirea ce mi-a fost adresată şi-mi continuu drumul pînă ajung la zona pentru pietoni. Consider că nu e cazul să o descriu : o piaţă destul de marc şi pustie şi mai încolo o arteră comercială, totul pardosit cu inevitabilele lespezi de marmură. Tct aici, fireşte, e şi restaurantul, aşa că parchez într-o străduţă apropiată şi încerc să verific dacă se mai găseşte ceva de mîncare pentru un client întîrziat ca mine.

Mă folosesc de amabilitatea ospătăriţei – asemenea raritäţi nu trebuie lăsate nefolosite – pentru a mă informa unde se află uzina „Întîi Mai". Cînd aflu că este vorba tocmai de celălalt capăt al oraşului, simt o anumită apăsare, care nu mă părăseşte decît atunci cînd îmi amintesc că deja sînt proprietar de autoturism, marca Moskvici, numărul. .. ei, numărul n-are importanţă. Cum să nu te miri cînd vezi că mai există totuşi oameni retrograzi, care contestă avantajele erei tehnice.

Fiind duminică, uzina nu lucrează, dar portarul e prezent şi, aflîad că-i vorba de o urgenţă, binevoieşte să-mi dea adresa lui Denev.

Tocmai începusem să cred că astăzi totul îmi va merge strună, cînd sînt silit să constat că Denev nu se află' la adresa respectivă. Nu afirm că nu locuieşte în general acolo, dar mansarda pe uşa căreia îi este lipit numele rămîne tăcută şi de nepătruns, deşi degetul îmi amorţeşte de cînd stă apăsat pe sonerie.

Mă decid să-mi încerc norocul la adresa următoare. Parchez maşina, pornesc pe străduţa pavată şi tocmai mă întreb despre ce casă ar putea fi vorba, cînd o văd pe Antoancta ieşind dintr-o curte. De astă dată e într-o rochie de vară albastră-deschis, împodobită cu flori albe, şi această rochie împreună cu bogatele bucle aurii şi cu tot restul produc asupra mea un asemenea efect, îneît simt din nou ceva din fiorul acela despre care aveam toate motivele să cred că este demult depăşit.

Femeia vine încoace, dar eu îmi continuu drumul spre ca, convins că voi fi invitat înăuntru – o clădire veche, cu un singur cat, aproape ascunsa sub frunzişul copacilor. Rezultă însă că m-am înşelat. Antoaneta îmi răspunde la salut cu o înclinare din cap, dar nu e dispusă să mă invite înăuntru.

— Vin la dumneavoastră, explic eu, ca şi cum acest lucru nu s-ar înţelege de la sine.

— Regret, dar, după .cum vedeţi, eu tocmai plec.

— Aş fi dorit să discutăm.

I – Gred că am discutat destul.

— Ştiu că sînteţi supărată. într-adevăr, m-am purtat urît. '

E pe punctul de a-şi continua drumul spre strada – principale*, dar catadicseşte să se oprească totuşi pentru puţin : •

— Nu ştiu dacă v-aţi purtat sau nu urît. Adevărul e că în seara aceea m-am gîndit că meritaţi o palmă zdravănă pentru că m-aţi pus în situaţia de a-mi rupe picioarele bătînd caldarîmul pînă la dumneavoastră şi înapoi. Pe urmă mi-am zis însă că: nu sînţeţi chiar zdravăn; iar a nu fi chiar zdravăn e totuşi mai bine decît a fi ipocrit. - ' .

– îmi cer scuze.

— M-aţi umilit, da, continuă ea. de parcă nu mi-ar fi auzit scuzele. Dar cînd e vorba să te umileşti pe tine însuţi sau să umileşti pe altcineva, alegerea-i clară. Omul ţine cel mai mult la sine însuşi, chiar şi atunci cînd face pe îndrăgostitul _. *

Să fac pe îndrăgostitul/.. Se pare că dumneaei mă confundă cu Denev, deşi ăla nu-i atît cu dragostea, cît cu cele cinci cărţi.

— Dacă am înţeles bine, staţi la- mama dumneavoastră. . ' . .

Ea dă afirmativ din cap.

—- Şi-intenţionaţi să rămîneţi aici.

„Ce vă interesează proiectele mele ?" – mă aştept eu să aud. Numai că, într-un acces de neaşteptată sinceritate, femeia îmi răspunde î

— Np cred Ne tolerăm cam greu. Dînsa pe mine, eu – pe dînsa Şi pe dînsa, şi pe toţi ceilalţi.

* Şi adaugă oftînd r ;

ne

•— Pesemne, asta-i nenorocirea mea. Nu ştiu să eoni unic.

— Cine nu şuiera de singurătate, bolborosesc eu.

Eu nu sufăr de singurătate. Pur şi simplu nu pot comunica. Nu-i acelaşi lucru.

— Aşa vi se pare doar, o liniştesc eu. Nervii. Unii iau validol în asemenea situaţie.

Nu ajută. Am luat şi lucruri mai tari. Nu ajută.

Ea îşi continuă drumul, eu o urmez.

— Aş putea să vă conduc, sînt cu maşina.

— Asta ar mai lipsi. Nu ţin -cîtuşi de puţin să mă afişez.

— V-aş putea căuta mîine dimineaţă sau spre prînz ?

— Vă priveşte.

Vocea îi e indiferentă, la fel şi expresia chipului. Într-atît mă dispreţuieşte, îneît nici măcar nu se supără. E inutil să insist. Şi chiar dacă n-ar fi inutil, intervine un moment cînd- nu mai am nici un chef de a insista. Nu ştiu cum reacţionează alţii, dar eu unul aşa reacţionez. Ne despărţim la colţ, eu mă urc în Moskvici şi pornesc în direcţie opusă.

într-o zi de duminică şi într-un oraş întîmplător, posibilităţile de a-ţi petrece timpul nu sînt chiar atît de multe. Şi pentru că trece de ora cinci, mă decid să-mi mai încerc o dată norocul cu Denev. De astă dată îmi merge. Abia am apăsat de trei-patru ori pe sonerie şi uşa mansardei se deschide. în faţa mea apare un bărbat cu faţa smeadă, plăcută, şi cu o expresie lipsită de amabilitate :

— Ce doriţi ?

— îl caut pe tovarăşul Denev.

— Eu sînt.
— Aş vrea să schimbăm cîteva cuvinte.
— Regret, dar am musafiri.
— E o problemă care vă interesează.
Bărbatul mă cercetează atent, ca şi cum ar sta în cumpănă dacă merită să-mi dea drumul în casă sau e mai bine să-mi trîntească uşa în nas.
— Bine, intraţi, dar sînt silit să vă primesc în bucătărie.
Se dă la o parte ca să-mi facă loc şi-mi arată uşa din stingă. O privire fugitivă spre uşa deschisă de vizavi ma convinge cri oaspeţii sînt trei, aşezaţi în jurul unei mese peste care este întinsă o pătură, iar pe pătură zac împrăştiate cărţi de jac.
Bucătăria este de fapt o chicinetă, suficient de mare pentru o singură persoană. Dar întrucît sîntem doi, se impune ca eu să mă aşez pe taburetul de lemn, iar gazda pe o măsuţă joasă, căci nu există o altă posibilitate nici pentru a te aşeza, nici pentru a circula. în ultimă instanţă s-ar fi putut aşeza şi pe chiuvetă, dacă n-ar fi fost atit de încărcată cu farfurii şi pahare murdare, aşteptînd pesemne de multe zile să fie spălate.
— Tot dumneavoastră aţi sunat şi mai adineaori în prostie ? se interesează Denev.
— Mi-am permis să insist, deoarece nu dispun de prea mult timp.
— Şi ce anume vă presează atît ?
Continuă să fie lipsit de amabilitate, dar n-aş zice că are înfăţişare de om periculos. Presupun că merge spre patruzeci, are ochi frumoşi, oarecum obosiţi, şi creştetul în curs de chelire.
— Sînt nepotul doamnei Sia Kăneva.
— Numele nu-mi spune nimic.
— A fost prietenă cu mama dumneavoastră.
— Mama mea a-murit.
— Dacă n-ar fi murit, nu mi-aş fi pierdut timpul căutîndu-vă. Şi mătuşa mea a murit, dar cu cîteva zile înainte de asta m-a însărcinat să-i predau doamnei Dencva un fleac drept amintire -a prieteniei lor.
Denev nu mă întrebă despre ce fleac e vorba, dar privirea ochilor săi obosiţi devine mai vie. Mă scotocesc în buzunar, scot ceva înfăşurat într-o bucată de ziar şi i-l întind. Denev desface pacheţelul nearătos şi cercetează cu luare-aminte broşa veche.
— Credeţi că are vreo valoare ? mă întreabă el.
O întrebare firească din partea unui om care nu a crescut printre bijuterii. Nici eu n-am crescut printre bijuterii, dar sînt într-o oarecare măsură la curent, întrucît mătuşa mea purta deseori broşa şi se referise nu o dată la calităţile ei.
— Bijuteriile vechi sînt din nou la modă, spun eu. Pietrele sînt autentice, aurul – e aur – cum să nu valoreze ?
— Aveţi dreptate, aşa trebuie să fie, se învoieşte el.
Apoi mă examinează curios şi rîde brusc :
— Văd că mă priviţi cu mirare, dar acelaşi lucru îl fac şi cu- În zilele noastre rar se întîmplă să-ţi dăruiască cineva altceva decît un gunoi şi să ţi-l mai şi aducă la nas. Pentru dumneavoastră ar fi fost mult mai simplu să v-o însuşiţi.
— Mi-a trecut şi mie prin minte ideea asta, dar am preferat să dorm' liniştit. Nu vreau ca bătrina să-mi facă vizite nocturne -
— Din moment ce sînteţi superstiţios, totul devine clar, înclina din cap Denev. Şi eu sînt niţel superstiţios, deşi pe alt plan. Dacă vă pricepeţi cît de cît la pocher. .4
—• N-am ajuns mai departe de belotă.
Denev face o grimasă dispreţuitoare.
— Sper ca broşa să-mi poarte noroc. În orice caz, sînt mişcat,- dar nu vă mai reţin,-căci sînt aşteptat. M-au încolţit rău de tot. ce să vă mai explic—
Restaurantul este alcătuit din două încăperi, legate printr-un portal larg. în cea din faţă mai e cît de cît chip de trăit, dar în cealaltă, unde se află orchestra şi staţia de amplificare, este de-a dreptul insuportabil De altfel, după ce am aruncat o privire acolo, bag în mar- şarier şi caut o masă liberă în partea mai liniştită a localului. . < ' .
Mă încearcă o vagă presimţire că s-ar putea să zăresc undeva o rochie albastră-deschis, -cu flori albe, însă în loc de aşa ceva observ o bluză de culoarea rezedei, bine umplută cu conţinut substanţial, iar deasupra ei o faţă plăcută, uşor bucălată, cu ochi întunecaţi şi buze senzuale. .
-Pata de culoarea rezedei se conturează solitară în spatele unei mese din colţ, aşa că mă hotărăsc să-mi încerc norocul. ' .
— îmi permiteţi să iau loc ? ' ,-
Femeia, aceeaşi pe care o luasem astăzi în maşină, mă priveşte cu o notă de ezitare, şi întrucît orice .ezitare trebuie folosită imediat, mă grăbesc să-i explic i
. – Nu intenţionez să vă agasez, dar toate mesele sînt ocupate. Mânînc şi o întind. -
Ea nu spune nimic, mulţumindu-se să ridice din umeri, ceea ce reprezintă totuşi ceva.
— Ce v-aş putea oferi ?
— Am cinat deja.
— Ceva de băut?
— Nu beau.
E un adevărat noroc să ai ca prietenă o doamnă atît de nepretenţioasă. Din păcate, majoritatea femeilor sînt doar la început nepretenţioase. Comand grătar şi o sticlă de vin . alb. Vinul îl comand mai mult în speranţa că femeia îmi va ţine totuşi companie,, precum şi pentru a face o bună impresie chelnerului. Dacă nu comanzi şi vin, să nu te. miri că te trezeşti cu uleiul din salată pe costumul cel nou. – < .
Rămînem un timp tăcuţi. Cea de culoarea rezedei priveşte distrat spre intrare, în timp ce eu o privesc pe ea. Nimic comun cu grăsana pe care binevoise Decio să mi-o servească. Sînt silit să recunosc că asta e într-adevăr frumoasă, fără a mai spune că e întru totul pe gustul meu. Nu ştiu de ce însă ochii aceştia negri şi .părul acesta negru şi bogat mă fac să mă- gîndesc la nişte bucle aurii şi-la nişte ochi cenuşii..
Ospătarul aduce camanda nefiresc de repede şi se îndepărtează. îmi explic această iuţeală doar cînd o aud pe necunoscută îngăimînd: , - , , .
— Kosta, adu-mi un schwepps.
Oameni de-ai casei. Merry, adu două cafele ca pentru cei de-ai casei. . . ..—
— Ce-ar fi să vă torn totuşi un pahar de vin ? întreb eu. '
— Aţi auzit doar că mi-am comandat schwepps.
E clar că în ultimul timp nu-mi merge la femei. Mă concentrez asupra farfuriei. Kosta vine cu schweppsul, toarnă cu solicitudine doamnei şi se retrage. . .
— Nu ştiu cum anume să vă spun, îmi încerc eu norocul între două dumicaturi; .
— De ce trebuie să-mi spuneţi cumva anume ?
Se pare că ţine să rămînă incognito. Şi ca să nu mai ţină chiar într-atît, încerc din nou : ” .
. — Dacă nu mă înşel, lucraţi la „Iazul Albastru**.
< – De vreme ce ştiţi, la ce mai întrebaţi ?, – Pur şi simplu v-am uitat numele. .
— Mă cheamă Nikolina.
Cum discuţia nu vrea defel să demareze, mă concentrez din nou asupra farfuriei. Femeia continuă să stea cu privirea aţintită la intrare şi din cînd în cînd bate • darabana în masă, cu mîna ei plinuţă în ritm cu melodia ce se revarsă din sala învecinată, ca şi cum ar apăsa claviatura unui pian. Deodată observ că faţa i .se încordează. Privesc în aceeaşi direcţie şi văd că spre masa noastră se îndreaptă un zdrahon nu prea înalt, dar lat în umeri, cu un mers crăcănat, legănător. El se apropie de noi cu o înfăţişare destul de ameninţătoare, ca şi cum ar yeni să mă bată.. E adevărat că, dacă şi-ar propune aşa ceva, la fizicul său, nu' văd cum l-aş putea împiedica s-o facă.
Individul cu umerii lăţi se opreşte lîngă masa noastră. Privirea sa alunecă dispreţuitor pe faţa mea şi se opreşte asupra femeii t
— Trebuie să-ţi spun două vorbe.
— Sînt ocupată, îi răspunde ea fără să-l privească.
— Ridică-te pentru puţin. E important.’
Vocea îi este insistentă, dar nu din cale-afară de Şură. . \ ,
Femeia ezită o clipă, apoi se ridică fără tragere de inimă şuierînd printre dinţi :
— Tare m-am săturat şi de tine, şi de....Din cauza voastră, n-are omul o clipă de tihhă...
Ei, îmi zio eu, gata cu aventurile galante, cel puţin pentru seara asta. Nici măcar nu şi-a băut schweppsul.
Spre marea mea surprindere, Nikolina se întoarce după cîteva minute, de astă dată singură, îşi ocupă locul şi murmură J • '
•

— Turnaţi-mi. puţin vin.
Ii îndeplinesc porunca şi. pcrcepîndu-i proasta dispoziţie, remarc.: . - ’
— Dacă .trebuie să-i ard o bătaie, e suficient să-mi spuneţi un singur cuvinţel.
' – Şi în ce fel intenţionaţi să faceţi asta ? mă întreabă ea examinîndu-mi cu scepticism conformaţia corpului.
Şi înainte de a apuca eu să-i răspund, mă lămureşte i
'— E fratele meu..
—în acest caz scapă nebătut.
— Şi dumneavoastră ţineţi de categoria' celor care consideră că totul se rezolvă prin bătaie ?
— Dimpotrivă, eu ţin de categoria opusă. Dar cînd cavalerismul o cere...
• – Cavalerism.. . Nu mă faceţi să rîd.
N-am ajuns chiar să rîdem, . dar am impresia că Nikolina a devenit mai comunicativă. Terminăm vinul cu eforturi comune, mai schimbăm cîte o replică lipsită de importanţă, apoi achit nota. . ,
Abia atunci .— ca şi cum pînă în clipa aceea ar fi aşteptat o persoană care n-a. venit —.Nikolina spune i
— Eu plec. .
— Am-maşina afară. V-aş putea conduce.
Ea nu obiectează.
— Locuiţi cu fratele dumneavoastră ? o întreb eu fără nici un interes în timp ce ne instalăm în maşină.
— De unde pînă unde ? obiectează femeia, de parcă aş fi trîntit cine ştie ce prostie,
Apoi dispune :
— Mergeţi drept înainte şi la a doua intersecţie faceţi la dreapta.
Locuinţa ei nu e prea departe de centru. Cînd ajungem şi coborîm din maşină, pentru a salva nişte aparenţe de bună-cuviinţă, îmi permit impertinenţa de rigoare: ·.
— Aş bea o cafea, dacă mi-aţi putea oferi.
— N-am chef de făcut cafea la ora asta, mi-o trîn- teşte Nikolina. Şi nici de whisky nu dispun. Coca-cola – altceva n-am '
- •
— Băutura mea preferată, remarc eu.
Clădirea e-masivă, cu un singur cat, iar locuinţa Nikolinei prezintă Un inestimabil avantaj : are intrare separată, mai exact intrarea de serviciu a vechii vile. Nikolina deţine o cameră spaţioasă plus dependinţele cuvenite, pe care le bănuiesc după cele două uşi din fund. Interiorul, e mult mai confortabil decît cel în care am crescut eu. O mobilă veche, uşor, zgîriată, dar din nuc masiv, două fotolii cu damascul de mult ros şi o oglindă imensă, cu amalgamul străbătut de lichenii umezelii şi cu cadrul de ghips aurit destul de ciobit.
— Nu' staţi deloc rău, remarc eu lăsîndu-mă într-un fotoliu.
— Tot ce vedeţi e al gazdelor, îmi explică ea. N-au unde-şi ţine vechiturile, aşa că mi le-au lăsat mie. -
Nikolina ' îşi aruncă geanta pe masă şi se duce la bucătărie după băutura mea preferată. Şi totuşi îmi permit să presupun că nu chiar totul.e al gazdelor. De. pildă, cuvertura asta nouă, cu motive orientale strălucitoare de pe pat. Sau fotografia color, nouă şi ea, cu trei mo- tănei, agăţată pe perete.
Gazda aduce paharele cu. conţinut iodic, mi-l lasă pe al meu şi se aşază pe fotoliul de vizavi. Presupun că nu m-a admis doar pentru a-mi arăta coapsele ei solide, dar n-am de ce să mă grăbesc. Fumăm cîte o ţigară şi ne golim pe jumătate paharele, cînd Nikolina se hotărăşte să treacă la ceea ce o interesează.
— Vreau să vă rog ceva.
— Vă ascult. . .
— E un fleac, dar pentru mine are importanţă. .
----înţeleg, o asigur eu, deşi încă nu înţeleg nimic.
.— E vorba de călătoria noastră comună... Astăzi cînd m-aţî luat cu maşina... N-aş vrea să afle nimeni 'de ea. . . .
— Dar ce. e rău în călătoria asta ? . x
; – Nimic,, firește, dar vreau ca lumea să știe că am fost acasă.
— Doar nu consideraţi că- se apucă cineva să ancheteze unde aţi fost şi că vine să mă întrebe tocmai pe mîne ? - ,
. . . .
— Nu consider, dar pot ’ eu să ştiu dacă nu’ vă ia gura pe dinainte de faţă cu cineva.
— Dar dacă m-a şi luat ?
— Faţă de cine ? tresare ea. • .
— Faţă de nimeni.. Vreau .să spun că din moment ce ţineaţi atît de mult la acest secret,- trebuia să mă fi prevenit încă de la început.
— De unde să ştiu eu că mă cunoaşteţi. Chiar aţi fost la „lazul Albastru" ?
— La „lazul Albastru" n-am fost/ V-ani văzut în oraşul învecinat şi m-am interesat cine sînteţi.
. – De ce v-aţi.interesat ?
— îmi plăceţi. Nu se vede ?
Nu are aerul că e flatată.
— Nu vă faceţi probleme, spun. eu. Voi păstra o tăcere de mormînt în legătură cu tot ce a fost şi cu tot ce ar putea să fie în noaptea asa.
Nikolina îmi acordă un fel de semizîmbet. Asta nu e deloc, zîmbetul Antoanetei. E pur şi simplu zîmbetul neruşinat al unei femei trecute prin ciur şi prin dîrmon.
— Ţineţi neapărat să se întîmple ceva ?
— V-am plăcut de cum v-am văzut. '
— Şi v-aţi îndrăgostit. .. ' .
— Ei, n-am spus aşa ceva.
— Măcar sînteţi sincer. .
— Şi perspicace, adaug eu. Din moment ce nu v-am luat cu maşina, atunci unde -am făcut cunoştinţă ?
— Uite că asta mi-a scăpat, tresare ea. îşi încreţeşte fruntea, apoi propune :
-— Am făcut cunoştinţă în seara asta la restaurant. V-aţi proţăpit la masa mea şi am făcut cunoştinţă.
— În regulă. ’ .
Şi cînd termin de fumat ţigara, remarc : .
— Nu-i cam incomod să stăm aşa în fotoliile astea unul în faţa celuilalt ?
Se ridică din nou, dar de astă dată nu porneşte spre mine, ci spre oglinda imensă, se opreşte în faţa ei, se cercetează ca şi cum şi-ar cerceta exteriorul, apoi, fără nici un avertisment, trage brusc fermoarul fustei.
Femeia se dezbracă fără nici o grabă, cu intenţia vădită de a-mi oferi un mic strip-tease provincial, şi are pesemne destulă experienţă în acest domeniu, deoarece îl face cu naturaleţe şi deşi nu are cine ştie ce de dezbrăcat, numărul durează destul de mult pentru a mă încălzi atît cît e nevoie. --’---’- • .
Iată, ai un exemplar din genul tău preferat, îmi zic cu o doză moderată de entuziasm în timp ce examinez corpul acesta masiv şi sidefiu, ciudat de alb, astfel îneît se. conturează în vechea oglindă întunecată ca în apele unui iaz verde. Nu „lazul Albastru", ci unul verde.
—7 Haide, ce mai aştepţi, mormăie ea trecînd brusc la „tu” şi îndreptîndu-se spre pat. .
Aşteptînd să se termine spectacolul, aproape că uitasem că la un moment dat va trebui să iau-şi eu parte la el, iar asta înseamnă că trebuie să mă dezbrac. Aşa e cînd te obişnuieşti să reacţionezi mai mult cu privirea; privirea se transformă într-un scop în sine, iar tu te transformi în privitor.
Poate că privitor nici nu-i chiar atît de rău. Privitor, asta presupune distanţă, iar, privite de la distanţă, lucrurile arată întotdeauna, mai altfel şi nu rareori – mai bine. Puţin mai tîrziu, în timp ce îmbrăţişez corpul acesta puternic, sînt silit să-i accept şi mireasma, dacă poate fi numit astfel mirosul specific în care emanaţia de corp de femeie se amestecă cu aroma deja răsuflată a deodorantului. Să accept acest miros, precum şi această pilozitate abundentă, şi această lubricitate necamuflată a gesturilor şi a. mişcărilor corpului, şi mai ales această transportare senzuală a feţei – lipsită din capul locului de orice pudoare, dar acum total deschisă în primitivismul ei carnal, cu ochii aceştia înceţoşaţi într-un semileşîn şi cu aceste buze groase, tremurînd, ce te duo cu gîndul la spasmele unui peşte pe uscat
— Să ne^ culcăm, mormăie după un timp femeia, .fără a insista în mod inutil. Mîine mă duc la serviciu.
Adormim abia în zori şi abia am adormit că şi trage de mine ! x ..
— Hai, scoală-te, că întîrziem.
• Constat surprins că s-a şi făcut şapte. Mirosul de pîine prăjită şi de cafea sugerează că micul dejun e gata. ' - •
— Vreau să-mi faci un serviciu, îmi spune Nikolina în timpul cafelei. .
• — Just, încuviinţez eu. Serviciu contra serviciu.
— Dacă mă iei aşa, n-are rost să mai discutăm.
— Dimpotrivă, spune ! Sînt un tip serviabil.
— E vorba de un asemenea fleac, îneît nici nu merită să mai discutăm.
Face o pauză, apoi îmi comunică fleacul:

— Vreau să-mi schimbi niște dolari în bonuri va- • lorice. • •_ -• '
— Dar de. ce nu ţi-i schimbi singură ?
— Păi aici toţi mă ştiu. Asta mi-ar mai trebui – să intru în gura lumii. ' .-
— Fie. mă învelesc eu. Am să mă străduiesc să te ajut. Dar nu te temi că s-ar putea s-o roiesc cu dolarii tăi ?
— închipuieşte-ţi că nu.
E gata să iasă şi şi-a schimbat bluza de culoarea rezedei cu. una crem, Iar fusta maronie-închis cu una gri-închis.
—- Am impresia că por ţi numai fuste de culoare închisă.
— La ce bun să bat la ochi cu tot'felul de toalete.
— Aşa arăţi mai zveltă.
. – N-am încotro. Nu toţi au gustul tău.
Se ridică, se duce la bucătărie,, scotoceşte un timp 'acolo, apoi se întoarce cu ci te va bancnote mototolite:
— Uite dolarii. Spune şi tu un nume acolo. Nu-ţi cere nimeni buletinul.
— Cîţi sînt ? ' .
— O sută. V -
. – Nu pot,'îi spun eu şi-mi aprind prima ţigară pe ziua aceea.
— Dar mi-ai promis.
— E o sumă prea marc. N-am chef ca mîine să fiu chemat pentru declaraţii. „ y
— Prostii,
— încă de mic detest declaraţiile.
— Ţi-am spus: prostii. -Ce înseamnă o sută de dolari 1 Pînă şi un căcăcios de magnetofon costă mai . mult
—; De magnetofon ai nevoie ?
— Dacă ţi-aş spune de cîte lucruri am nevoie...
— Dar de unde ai dolarii ?
— Mă descoşi ca un sticlete. • „ : .
— Dacă tot mă implici într-o treabă, pune-mă măcar în temă.
— I-am cumpărat de la o prietenă.
— Dar de ce nu ţi i-a dat direct în bonuri ?
7 ^u s-a Pᵘtut. Şi ea e tot de aici. Acum precis ai să mă întrebi de unde îi are prietena mea.
— Ai dreptate. Doar că n-am să te întreb. Dacă eşti pusă pe minţit, înseamnă că ai să minţi pînă la capăt. Aşa că n-are rost să te întreb. Cînd şi unde urmează să ne vedem ?
— Deseară, tot aici.
— Nu vrei să te duc la „Iazul Albastru" ? mă ofer eu o dată ajunşi în stradă.
—• Vreau, dar nu trebuie. Ciao !
Şi porneşte pe jos spre staţia de autobuz.
Nici asta,nu ţine să se afişeze.
*
Schimbarea dolarilor nu-mi ia prea mult timp şi deoarece e încă devreme pentru prînz, mă decid să treo pe la Antoaneta. Am spus clar : deoarece e încă prea devreme pentru prînz, şi nu din motive sentimentale. Faptul că mi-am petrecut noaptea la Nikolina arată cu prisosinţă că motivele sentimentale, dacă au existat aievea, acum s-au evaporat. Rămîn însă cele de afaceri. Se impune totuşi să-i spun că în oraşul învecinat îi stă întotdeauna la dispoziţie o cameră.
Puteam, fireşte, să i-o fi spus şi aseară, dar starea de spirit nu era cu totul corespunzătoare şi trăsesem, pesemne, speranţa că această discuţie despre cameră, purtată într-o stare de spirit mai bună, s-ar fi putut transforma' într-o discuţie de altă natură. Acum însă această speranţă se evaporase, o dată cu dorinţa mea de intimităţi. Dar din moment ce m-a informat că nu se înţelege cu maică-sa şi din moment ce la Decio există o cameră la dispoziţia ei, ar fi stupid să nu i-o spun.
Parchez maşina la intrarea în străduţa îngustă şi mă îndrept pe caldarîm spre casa Antoanetei. Sun, dar femeia care-mi deschide nu este Antoaneta. Diferenţa de vîrstă şi asemănarea trăsăturilor îmi sugerează că mă aflu în faţa mamei sale.
— O caut pe Antoaneta.
— Intra ţi, mă invită ea.
Şi abia după ce intrăm în micul hol cu două diva-' nuri şi cu o mulţime de pernuţe, mă întrebă 3 ‘‘
— Ce-i sînteţi ? Coleg? . . •
— Nu, nu-i sînt coleg.
— Prieten ?
— Şi asta ar fi cam mult spus. ‘
Mă cercetează cu privirea, ca şi pum s-ar strădui să' afle ce anume îi sînt Antoanetei, apoi mă invită să iau loc. Iar după ce mă aşez, mă informează t *.
— .Antoaneta a plecat.
— Păi ieri am vorbit cu ea.
— Ieri a fost aici, dar aseară a plecat.
Continuă să stea în picioare şi să mă studieze. Trăsăturile ei amintesc intr-adevăr de cele ale Antoanetei,' dar. parcă mai atenuate, ca să nu spun banalizate. S-an putea ca explicaţia să se afle în plinătatea sau în expresia deschisă a feţei, caracteristică pentru oamenii comunicativi. Nu ştiu cît de aproape e de cincizeci de • ani – astea-s amănunte delicate – dar e bine conservată. E destul de durdulie, ceea ce nu lasă cutele să se vadă. Şi, pesemne, face parte şi dintre femeile văicăreţe, care suportă mai uşor necazurile, deoarece se descarcă văicărindu-se. Se descarcă pe spinarea celor din jur, dar astea-s amănunte.
— Pentru ce o căutaţi ? îşi continuă femeia interogatoriul.
— Nu pentru ceva rău. Vreau s-o ajut.
Nu ştiu în ce sens mi-a înţeles cuvintele, dar îmi face un semn încurajator şi rosteşte : • <
— Păi ajutaţi-o 1 - - - .
Apoi se lasă pe scaunul din faţa mea şi întrebă i
— Şi cum aveţi de gînd s-o ajutaţi ?
— I-am găsit o cameră. . .
Comunicarea mea nu-i provoacă gazdei un entuziasm deosebit.
— Păi ea are unde sta.
Mîna durdulie schiţează un gest scurt spre uşa alăturată.
— Din cîte am aflat, nu vă vine prea uşor să locuiţi împreună.
— E numai din vina ei. Din cauza nervilor o.
Gazda se apleacă spre mine şi rosteşte ferm :
— Ea nu de cameră are nevoie, ci de un bărbat, înţelegeţi ?
— Pentru o femeie tînără ca ea, asta nu-i o problemă.
— Nu de un bărbat pentru o noapte, ci de un soţ ! îmi explică mama Antoanetei.
— Nu-i o problemă, răspund eu cu aceeaşi nonşalanţă.
Încurajată de tonul meu, femeia se ridică, iese pentru puţin şi se întoarce cu o tavă de aramă, pe care se răsfaţă o farfurioară cu dulceaţă de vişine şi un pahar cu apă. Se pare că forfota ei n-a rămas neobservată, căci uşa pe care tocmai o închisese în urmă se deschide din nou şi în prag se opreşte un bătrînel jigărit, cu cap mic şi gît lung ieşit dintr-un halat de modă veche, cafeniu şi murdar.
Bătrînelul ne priveşte descumpănit şi face o încercare de a se apropia. Picioarele sale, încălţate în niște papuci imenşi şi giorsăiţi, se mişcă mărunt, făcînd acel pas neajutorat numit parkinson sau cam aşa ceva. Ochii adînciţi în orbite clipesc temători :
— Cine e ? Ce s-a întîmplat ?
— Du-te înapoi, nu-i pentru tine, porunceşte sec gazda.
— Cine a venit ? întreabă din nou omuleţul, fără să-şi mai mişte mărunt papucii.
— Nu-i pentru tine, n-ai auzit !? repetă mai tare femeia. Hai, du-te înapoi !
Bătrînelul mă priveşte cu ochii săi mici, căutînd parcă să stabilească în ce măsură vorbele femeii corespund cu adevărul. Apoi, convingîndu-se că nu poate stabili nimic, clipeşte din nou din.ochi, face din bucăţi stînga împrejur şi o ia mărunţel spre bucătărie.
— Hristos n-a purtat decît o cruce, iar mie mi-e dat să port două, declară gazda oftînd şi împinge tava spre mine. N-am destule griji cu Maria, îl mai am şi pe soţul □ meu povară, l-aţi văzut doar.
— Ce-i de făcut, bătrînctea. . -

— Nu de la bătrâneţe i se trage, ci de la escrocii ăia. Ei i-au distrus viaţa. De zece ani e în starea asta cumplită. Cînd vine cineva, crede că au venit să-l ridice sau că iar începe procesul. Noroc că rar se mai abate cineva şi pe la noi.

— Despre ce proces e vorba ? întreb eu comiţînd o greşeală de neiertat. E ca şi cum i-şi fi spus mătuşii mele „care expropriere ?:t Mama Antoanetei se lansează într-o descriere amănunţită referitoare la bărbatul ei, care cîndva fusese un bun financiar, cu un salariu frumos, riu vă uitaţi la ruina de acum, i s-au imputat fraude, a fast condamnat şi băgat la închisoare, în timp ce adevăraţii vinovaţi au scăpat.

— L-au lucrat bine, escrocii, şi doi ani a stat la închisoare, dar a venit ziua socotelilor şi şi-au primit răsplata, iar el a fost eliberat.

– Adevărul întotdeauna învinge.

— Da, dar asta să nu i-o spuneţi Măriei. Ea tocmai în perioada procesului se afla la pubertate şi vă puteţi imagina prin ce a trecut copilul cînd prietenele i-au întors spatele, zicind că-i fată de hoţ. Se izola, biata, prin colţuri, cu cărţile şi grijile ei de copil.

Apoi, dind cu ochii de tavă, mă invită din nou J – Gustaţi dulceaţa, e de casă.

— Vă mulţumesc, aş putea aprinde o ţigară ?

— Aş aprinde şi eu. De regulă nu fumez, dar cînd mă agit...

Ne punem pe fumat şi gazda se întoarce din nou la grijile ei :

— Era un copil plin de viaţă, dar după ce soţul meu a fost închis, ceva s-a întîmplat cu ea.

— Numai să nu fi prins ură pe tatăl ei.

— Nu pe taică-său a prins ură. Pe alţii. Ei, nu că a prins ură pe ei, dar nu s-a înţeles cu nimeni. Lasâ-i pe alţii, îi spuneam'eu, tu vezi-ţi de tine. Iar ea : de mult, zice, i-am lăsat, dar nu mă lasă ei.

— De ce nu o lasă ?

— Poveşti. Pur şi simplu n-are noroc. Ştiţi doar că atunci cînd ceva porneşte de-a ndârătelea, apoi tot de-a-ndărătelea pînă la capăt o va ţine. Şi-a început dăscălia aici, totul mergea bine, pînă a intervenit o în-
’ curcătură, apoi a doua, incit pînă la urmă a trebuit să se mute la ţară, numai că nici acolo n-a făcut mare brinză...

— La ţară e greu.

— Aş ! Greu !... Au învinuit-o că se bagă, că din cauza ei a trebuit să fie dată afară nevasta primarului pentru că nu are diplomă. Cu ce i vinovată Maria că nevasta primarului nu avea diplomă ? Vinovată-ncvino- vată, au prins ură pe ea. Şi s-au apucat să-i facă zile fripte, astfel încît după un an a plecat ea singură.

— Există însă instanţe superioare.

— Instanţa superioară a fost de partea ei l-a spus să m. cedeze şi ea n-a cedat. Un an întreg După care şi-a luat valiza şi a eliberat din nou locul pentru nevasta primarului.

— Dar instanţa superioară ?

— Păi oamenii au făcut ce au putut şi i-au găsit un loc în oraş. Doar că nici aici nu i-a mers şi iat-o din nou fără lucru.

— Ei, instanţa superioară îşi va spune din nou cu- vîntul.

— Şi eu zic la fel, dar nu-mi mai vine defel a crede. Prima dată vor spune că dreptatea-i de partea ta A doua oară – a şa şi aşa. Dar a treia oară îşi vor zice – chiar numai tu eşti mereu nedreptăţită, iar ceilalţi – mereu vinovaţi !?

Se ridică, se apropie de fereastră, aruncă o privire afară, apoi se întoarce şi se aşază la loc. Se mişcă destul de graţios pentru kilogramele ei, iar sub rochia subţire şi azurie se simte corsetul chemat să stringă surplusul corporal. Probabil că s-a gătit ca să iasă în oraş. Părul, mai negru decît cel al Antoanetei. îi e strîns cu grijă în coc, iar faţa discret împrospătată cu puţin fard. S-a gătit să iasă, dar. precum se vede, vizitatorii în casa aceasta sînt într-adevăr rari, căci femeia profită de ocazie pentru a-şi uşura sufletul.

La un moment dat stinge ţigara într-o scrumieră mică de alamă, apoi se uită la mine şi mă întreabă i

— Vă certaţi cu mama dumneavoastră ?

— N-am cum. A decedat.

— Eu însă trăiesc, aşa că Maria are cu cine se certa. Cînd e aici, numai asta facem – ne certăm.

Şi amintindu-şi de declaraţia mea introductivă, rosteşte aproape la imperativ 5

— Trebuie s-o ajutaţi 1

Mi-a interpretat pesemne în felul ei intenţiile, căci fraza îi sună aproape ca o invitaţie la însurătoare.

— Voi face tot ce-mi stă-n puteri, îi promit eu. Dar trebuie să discut cu ea.

— Păi discutaţi.

— Unde-i acum ?

— A plecat la Mara. Mai zilele trecute a căutat-o Mara ca să-i spună că i-a găsit o slujbă vremelnică, dar Maria nu voia să meargă, aseară însă nu ştiu ce a apucat-o şi s-a dus. Pe ea întotdeauna o apucă aşa, dintr-o dată.

— Şi unde locuieşte Mara ?

Gazda rosteşte numele unui oraş apropiat şi chiar se ridică să caute adresa. E conştientă, se vede, eă încă nu-i de aruncat, căci nu se mişcă defel cu mersul unei femei în vîrstă, iar tomU ei elegiac e combinat cu o anumită cochetărie.

. — Poftiţi adresa.

Mi-o notez şi mă ridic.

— Şi citeşte, citeşte tot timpul, o ia maică-sa de la capăt.

— Asta-i bine că citeşte. Astfel vă rămîne mai puţin amp pentru ceartă.

Ea îmi ignoră remarca. Deschide uşa camerei alăturate şi-mi arată interiorul :

— Iată, priviţi 1 cărţi, cărţi, toată odaia-i plină de cărţi !

Nu-i chiar toată odaia.. Am văzut eu şi mai multe la un loc. Cărţile sînt toate într-un colţ, îngrămădite pe două etajere ; cu precădere romane şi mai ales traduceri din literatura străină. La loc de vază sînt puse operele lui Dostoievski şi Tolstoi. Cele ale lui Dostoievski sînt simţitor marcate de uzură.

— E grozav de citită I aud glasul mamei. Dar ce folos ?

„Citeşte, citeşte tot timpul”. Eu însă n-am nimic del citit, ba mai cad şi din picioare de somn. Iau în grabă o gustare într-un bufet cu autoservire, apoi îmi zic să-mi încerc norocul la botei. Găsesc loc.

Ies abia pe înserate.. Mă abat să beau o cafea pentru înviorare şi pornesc spre Nikolina, de astă'dată pe jos. Să se mai odihnească niţel căluţul meu moscovit.

îmi deschide, dar nu dintr-o dată, ci mai întîi abia întredeschide uşa să vadă cine e. ,

- – De cine te temi ? o întreb eu intrînd.

— Ştiu şi eu cine poate fi ? Cînd mai vii, să. suni de patru ori scurt.

— De cine te temi ? repet eu. * . ‘

— De fratele meu, dacă eşti chiar atît de curios.

— Ce are cu tine ? ' • -

— Chestiuni de familie. < ’ i

Pesemne că tocmai făcuse baie, căci e înfăşurată într-un halat alb, iar pe cap are o pălărioară caraghioasă de plastic. - '

— De ce rîzi ? -

— Ce' te face să crezi că. rîd ? Ai o pălărioară minu- Lată. ‘

Nikolina îşi scoate mica pălărie de pe cap şi o aruncă pe fotoliu, apoi îşi scuturâ capul şi părul ei negru îşi re- dobîndeşte înfăţişarea obişnuită. Păr superb, deşi fără reflexe aurii. Las bonurile valorice' pe masă şi mă instalez într-un alt fotoliu.

. – Ce, s-a lăsat cu dureri ? întreabă ea luînd bonurile şi vîrîndu-le în geantă. _

— La unele operaţii, durerile se lasă mai tîrziu.

— Fricosule. Nu vor.exista nici un fel de dureri. Doar ţi-am spus că totul e în regulă.

— Adevărat: prietena...

• :— Prietena asta nu e cumva de la „Iazul Albastru" ?

În loc de răspuns, Nikolina mă întreabă :

— Bei o cafea ?

— Dacă bei şi tu. .

—"Eu – nu. La noapte vreau sa aorm.

— Atonei lasă. . _ c

— Ţi-e foame ?

— Deloc. . . - .

Ridică mica, pălărie de plastic şi se aşază în fotoliul de. vizavi. ’ . -.

.— Te pricepi la gospodărie, remarc eu. Căsătoria nu ' te atrage ?
— Dacă e să- mi amintesc de mama – defel. .. *
, – Ce a fost maică-ta ? . •
— Mamă-eroină.
— În ce sens ? '
. – În sensul cel mai exact.
Nikolina îşi ridică mina frumoasă şi îşi desface degetele ;
— Cinci a- născut! 'Cinci unul după altul. Dacă tata n-ar fi obosit pompînd-o, ar fi putut fi şi zece. .
— Tu a cita ai fost ? ’
— Ultima.
. – Ultima e cea mai răsfăţată.
— Aiurea. După ce a murit mama, a trebuit să-i slugăresc pe toţi. O casă de bărbaţi şi o servitoare. de zece ani.
Apoi, hotărîtă să atenueze lucrurile, precizează :
— De fapt, am fost trei la trei. Cei doi mai mari erau studenţi, iar al treilea se pregătea să devină. Tata ‘ îmi aducea plasele cu cumpărături, iar eu şi Dragan slugă-, ream. - . •
— Cine-i Dragan, cel de-aseară ? ‘
—* Da. • .
. – Aşadar, v-aţi sacrificat pentru.studenţi.
. .— Altfel nu se putea. Se ştie doar că cei 6u studii superioare sînt oameni de categorie superioară.
— De ce nu te-ai aranjat şi tu ?
. —‘Aiurea. Nu-i chip să. mături, să speli farfurii şi să iei şi note de intrare în învăţămîntul superior. Primul lucru pe care I-am făcut după terminarea liceului, a fost să mă urc în .tren şi să dispar.
— Unde ?
— La Dragan: El o tulise înaintea mea'şi intrase în meseria de ospătar. Trăgeam speranţa că mă va ajuta, dar cu speranţele am rămas. Noroc că mă pot descurca şi sin- gUx’ă.
— Nu-ţi lipsesc calităţile necesare.
Mă priveşte cu nemulţumire, se înveleşte în halat şi' remarcii :
— Pot să şi muncesc. După o asemenea vechime...
— Fă-mi totuşi o cafea ! o rog eu.
O însoţesc în bucătărie pentru a-i ţine companie şi pentru a asculta continuarea istoriei. Schimbase trei localuri cu deviza de la bine la mai bine. Era pesemne suficient de amabilă şi priceputa în a-şi cîştiga bunăvoinţa clicnţilor şi, respectiv, bacşişurile lor. Şi, desigur, suficient de dură pentru a-i respinge pe cei care mai voiau şi altceva.
— Dacă-i vorba de bărbaţi la pat – pe toate drumurile. Nu ştiu cum o fi în ultimul timp la Sofia, dar aici, la noi, numai puţin să-ţi dai drumul şi te-au şi făcut curvă, iar după ce ţi-au trîntit eticheta, mai descurcă-te dacă poţi. Şi la ce să mă încurc cu un astfel de tip, care se umflă în pene că-i bărbat bine, iar după ce şi-a făcut" plăcerea, te trezeşti că dimineaţa îţi mai cere să-i cumperi’ şi blugi.
— Va să zică, trăieşti de una singură.
— Lasă mistoul. N-am spus asta. Dar cînd umbli cu unul, asta se consideră dragoste, deci n-ai probleme.
— Iar cînd umbli şi cu al doilea ? , •
— Şi cc-i dacă umbli ? Numai să nu fie în fiecare zi. În dragoste se mai întîmplă şi accidente. N-ai nici o vină. Numai să nu fie în fiecare zi.
Femeia face oratoric, dar nu scapă din ochi ibricul ae pe reşou, reuşind să-l tragă la timp. Toarnă conţinutul într-o ceaşcă de ceai şi mi-o întinde.
— Şi ce se întîmplă cu dragostea ? întreb eu după ce nc mutăm din nou în fotolii şi ne aprindem cîte o ţigară.’
— Dragoste ? aruncă ea dispreţuitor un jet de fumf din buzele groase. Am trecut şi prin îndobitocirea asta,' îneît pot să-mi dau seama că nu există nici un folos.
— Nu crezi în existenţa dragostei ?
— Cred în existenţa a ceea ce este plăcut. Unul îţi place, altul nu-ţi place, în asta cred. Doar că ce folos 7* Şi asta-i apă de ploaie. Ba te trezeşti că-i beţiv, ba că-i gelos.
— Actualul cum e ?
— Asta tu trebuie să ştii, îmi răspunde ea fără să măi privească. Doar tu eşti actualul
Apoi îşi îndreaptă din nou spre mine ochii întunecaţi şi adaugă: „ . ’ . J
, – Ai noroc că m-ai găsit vacantă.
— De cît timp eşti vacantă ?
Nu răspunde pe lo& Apoi, hotărînd să mă răsplătească cu sinceritate, spune:.
— De ieri.
—- Tocmai v-aţi despărţit şi – hop şi eu.
— Păi cam aşa a şi fost.
— Era valabil tipul ? s
— Nici n-ai idee. Avea toate trei calităţile : beţiv, mojic şi gelos. Nu l-aş fi putut suporta nici o clipă dacă n-ar fi fost la mijloc interesul.’ . .
îşi striveşte ţigara în scrumieră, care, după cum arată – un kitsch destul de recent din ceramică în formă de mănuşă de box – nu aparţinea nici ea pesemne gazdelor. Apoi rosteşte agasat: • - '
— Ce mi-e şi.cu bărbaţii ăştia – să dai şi să fugi. Bă- trînii nu-s buni de nimic, tinerii sînt mojici.
— Iar eu de care sînt ?
— încă nu te-am studiat.
Şi, onorîndu-mă cu zîmbetul ei neruşinat, adaugă cu glas scăzut: .
— Vino mai aproape să te studiez.'
* — ' P
Vin mai aproape, chiar aproape de tot, dar la un moment dat reuşesc totuşi să mă ridic din pat, îi urez în. gînd adormitei vise plăcute şi mă întorc la hotel. Bine că; mă întorc, dis-de-dimineaţă fata de la recepţie mă informează cu o voce glacială :
— Aveţi un mesaj. *
E suficient să arunc o privire pe mesaj pentru- a mă lămuri de ce glasul îi este glacial: ,o citaţie. Trebuie să mă prezint chiar astăzi la ora zece la anchetatorul Ţanev. Iar Nikolina mă asigurase că nu vor există nici un fel de dureri. Durerile sînt puse deoparte, dar să sperăm că nu vom ajunge şă plîngem şi să scrîşnîm din dinţi, cum se spune în Evanghelia mătuşii mele.
Ies şi pornesc prin zona pietonală, căscînd gura la .vitrine şi gîndindu-mă la iminenţa întâlnire. În privinţa motivului pentru care sînt convocat nu nutresc nici cea mai mică îndoială. N-am călcat pe nimeni cu maşina, nu m-am bătut cu nimeni. Nu rămîn decît dolarii. Dar 'de ce dolarii ? Dădusem un nume fals şi o adresă falsă, şi ei îmi trimit citaţie îh aceeaşi zi. Asta ar fi posibil numai dacă aş fi fost filat, dar de ce să mă fileze ? înseamnă că au filat-o pe Nikolina. Am condus-o cu Moskviciul, am stat cu ea la restaurant, am rămas peste noapte în locuinţa ei, iar a doua zi m-am dus şi i-am schimbat dolarii. Iar dacă au filat-o, ce le mai rămînea de făcut: să pună plombagină şi să-mi trimită citaţia.
' Ziua însorită se mohorăşte brusc. Forfota de pe trotuar se înteţeşte în faţa magazinelor. Se apropie ora zece. E timpul să mă îndrept spre miliţie.
— Camera numărul şase, la parter, mă îndrumă per- – soana de la informaţii, cercetîndu-mi citaţia şi oprindu- mi buletinul.
Aştept cîteva minute în faţa camerei respective pînă ce miliţianul îmi spune să intru.
Intru. în sfîrşit puţină lumină. în ziua aceea posomorită. Nu mă refer la cea sărăcăcioasă, care pătrunde prin fereastra îngustă de modă veche, acoperită de frunzişul unui salcîm. Omul cu o încruntare profesională pe chip din spatele biroului este fostul meu coleg Spas Ţanev.
— Ce surpriză plăcută, rostesc eu.
— Ar fi fost şî mai plăcută, dacă ne-am fi întîlnit în altă parte, îmi răspunde sec anchetatorul.
— îţi mai aduci aminte, Spase, cînd mi-ai dat să-i duc lui Lalev topazul acela şi să-i spun că l-am găsit, chipurile, lîngă izvorul cu apă tămăduitoare, şi Lalev a căscat nişte ochi cît cepele, iar topazul îl adusese ta,ică-tău de la Moscova ?
— îmi amintesc. De multe lucruri îmi amintesc. Dar să lăsăm amintirile pentru mai tîrziu. Acum trebuie să-ţi pun cîteva întrebări. Hai, ia loc.
îmi arată cu mîna scaunul din faţa biroului, un scaun foarte tare şi incomod, cu totul nepotrivit pentru un prieten.
„De multe lucruri îmi amintesc/* Voia pesemne să insinueze că amintirile noastre comune nu se epuizează cu topazul. La topaz putea fi alăturată şi ziua aceea cînd Spas mi-a propus să intru în Comsomol. .
— La ce bun să-intru? am zis eu. Dar, în definitiv, de ce să nu intru ? Două-trei adunări în plus ce mai contează.' • .
— Pentru tine Comsomolul asta înseamnă : două-trei adunări ?
— Dar ce altceva? Să-mi înmînaţi convingeri ? Convingerile le am şi fără Comsomol.

.— Ei, din moment ce ai de toate... Şi din. moment ce nu te uiţi decît la ceea ce ai, şi nu la ceea ce datorezi, n-are rost să mai discutăm.

Ai şi tu dreptate, mi-am zis eu, dar din moment ce consideri că n-are rost să discutăm, de ce trebuie să discutăm ? Ce mai, am dat căpoşeniei friu liber şi ne-am ' despărţit uşor îmbufnaţi. El a fost dintotdeauna aşa – l uşor îmbufnat. Acum, văzîndu-l cum stă îndărătul biroului, socot că exact ăsta îi este locul. S-ar putea ca din cauza asta să fi fost el încă din liceu uşor . îmbufnat, căci presimţea ce slujbă îl aşteaptă.

.— Sîntem informaţi că ai cumpărat bonuri valorice cu dolarii începe Ţanev. , ' .

— Aşa e. . . ;

— De unde ai dolarii ăştia ?

. • – De la mătuşa mea.

— Dar mătuşa ta de unde-i are ?

— Asta nu mai ştiu. -

— Trebuie s-o întrebăm. ..

— O să fie cam greu. A murit.

îmi aruncă o privire scurtă şi ascuţită şi schimbă placa: ‘ .

— De ce ai cumpărat bonurile sub un nume fals ?

— Ca să evit discuţia asta. . '

— Doar că, după cum vezi, n-ai reuşit s-o eviţi.

De astă dată sînt pus cu botul pe labe. Ţanev mă priveşte din nou şi în privirea sa se citeşte batjocură.

— Să nu crezi[1] că defuncta îţi poate fi de ajutor. Deşi porţi doliu, te-aş putea pune imediat sub acuzaţie pentru tăinuirea moştenirii.

– Care moştenire ? Amărîţii ăia de dolari ?

— Pentru lege cuantumul n-are importanţă.

— Am renunţat cu acte în regulă la moştenire.'

— Şi mai rău. În acest caz rezultă că ţi-ai însuşit dolarii. -

— Fie,’ mi i-am însuşit. Nu înţeleg cu ce scop mă prăjeşti la focul’ ăsta mocnit. Admiteţi. chipurile, achiziţionarea liberă a-bonurilor valorice, iar după aceea – interogatorii şi o grămadă de alte neplăceri.

— Tu chiar crezi, că toată problema asta se reduce la aceste bonuri? . .

— Doar n-am omorît pe nimeni. •

– De unde, să ştiu. Dacă n-ai fost tu, atunci a făcut-o altcineva. < . .

Şi pentru că mă zgîiesc întrebător la el, adaugă :

— Dar tu .ziare nu citeşti ?

- —- Citesc organul partidului

,— N-ar fi rău să arunci o privire şi peste presa locală, remarcă Ţanev. Şi. deşi nu intră -în atribuţiile . mele să dau informaţii, am s-o fac acum: alaltăieri după-amiază a-fost găsit în stare gravă, în localitatea ‘„La Plopi", .cetăţeanul Ranghel Krumov. A ajuns în starea aceasta îh urma molestării la care a fost supus. Iar Ranghel Krumov este casier la „Iazul Albastru". Presupun că numele acestea îţi sînt cunoscute.

’• – Doar „Iazul Albastru".

– Nici asta nu-î puţin. Mai ales dacă ştii că ospătarii de la „Iazul Albastru" sînt Dragan Dimov şi sora lui. Nikolina Simova. Sau nici numele astea nu-ţi sînt cunoscute ?

— Ei, pe ăştia doi îi ştiu. ', .

— Din moment ce-i ştii, de ce mai faci pe ofensatul ?. 11 Şi. schimbînd tonul, întreabă pe neaşteptate i

— Ce s-a întîmplat cu bonurile ?

— Sînt la mine. ... • • -

Mă aştept să aud :

„ Arată-le 1” ,

Şi ca răspuns, mă pregătisem să mă scotocesc temeinic prin buzunare şi. abia îritr-un tîrziu să ajung la inevitabila constatare j „nu le găsesc**. El însă tace,-S-ar
putea să bănuiască ce scenă îi pregătesc. S-ar putea, de asemenea, să vrea să mă menajeze. Sau să pîndească momentul potrivit pentru a mă da şi mai la fund.

Ochii săi negri au o privire fixă, grea. Bine că nu abuzează de ea, ci preferă să se uite înainte sau lateral.- Bine şi nu tocmai bine. Cînd cineva se . uită mereu la tine, eşti atent, stai cu ochii în patru. Dar cînd respectivul te adoarme – chipurile se uită alături – te relaxezi, şi cînd te aştepţi cel mai puţin, ochii negri te aţintesc şi te străpung.

— Renunţă la privirile astea prin Surprindere n spun eu. Parcă nu ne-am cunoaşte din şcoală.

— Asta ziceam şi eu – că ne cunoaştem, .dar uite că acum rezultă altceva-

Nas drept, bărbie voluntară, profil ascuţit. £u ştiu însă, şi fără acest profil că e un tip cu care greu o scoţi la capăt. Pune-i un coif şi ai în faţă un erou din Războiul troian. Are faţa negricioasă, dar nu pentru că ar fi făcut plajă. Mai degrabă pentru că a păţit-o cu ficatul. Şi- albul, ochilor pare gălbui.

— Nu cumva ai păţit-o cu ficatul ? îl întreb eu. Nu-mi prea place cum arăţi.

¡ – Am păţit-o mai -demult, încuviinţează Spas. Dar acum ai păţit-o tu. Aşa că nu mai rînji. Eu nu sînt profesoara de matematici. ’

— Şi de profesoara de matematici văd că-ţi aminteşti.

— De multe lucruri îmi amintesc, doar ţi-am spus. Dar să trecem la problemă.

— Pot să fumez ? întreb eu smerit.

— Aici nu se fumează, mi-o retează el.

Apoi o lasă mai moale : '

— Fumează.

Mă fixează din nou cu privirea sa- încruntată, în care • se distinge o umbră de nedumerire, şi întreabă :

— De ce te încăpăţînezi s-o salvezi ? .

— Dacă se cufundă în mlaştină, cineva tot trebuie s-o ajute. * ....

— Pentru asta.există avocaţi.

— Ei, acum şi tu :• avocaţi. ; .• – *.

• Z – Nu cumva'vrei* să te însori cu ea ?

— Asta mi-ar mai lipsi. Sînt pur şi simplu convins că în toată povestea asta, dacă există o asemenea poveste, fata nu-i decît o simplă figurantă.

Şi, încurajat de tăcerea lui, adaug :

— Îţi mai aminteşti cum mă persecuta vipera aia 7 Cu persecuţia ei m-a înrăit pentru toată viaţa împotriva, matematicii. De ce să-i înrăim pe oameni, în loc să-i ajutăm ?

Mă ascultă îngîndurat, întors spre fereastră. Lumina, blîndă ce se prefiră prin salcîm îi colorează faţa într-o . nuanţă verzuie, făcînd-o să pară şi mai bolnavă. în această semiobscuritate nu l-aş putea fotografia fără bliţ. Numai că, folosind' bliţul, reflexul, verzui âr dispărea.

• Spas îşi întoarce privirea spre mine şi mă examinează din nou, de astă dată fără a insista în mod inutili
, ' – Nu ştiu dacă ai să te însori cu ea sau nu, dam momeala te asigur că ai înghiţit-o. .

Aşteaptă să audă ce-i voi spune, iar pentru că nu-i- o-pun nimic, continuă pe un ton şi măi ferm 3

— Cînd putem fi utili, o facem şi fără instrucţiunile tale. Sintem obligaţi să lucrăm nu după instrucţiunile tale, ri după cartea aceea unde sînt trecute legile. Ele sînt obligatorii pentru noi, pentru Nikolina ta, ba chiar şi pentru tine însuţi.

în vocea lui se simte o uşoară ameninţare, dar eu nu prea o iau în serios. Din moment ce el se referă la ajutor şi la căsătorie, înseamnă că discuţia nu e strict oficială. Gel puţin deocamdată. Cel puţin pentru ziua 'de azi.

Abia am ieşit în strada principală că se şi dezlănţuie ploaia. .Mă refugiez sub copertina de pînză a unui magazin şf studiez priveliştea cu ajutorul aparatului, bineînţeles. Cînd spun priveliştе, – am în vedere oamenii, deoarece hu sînt specialist în peisajele naturii.’ © femeie aleargă pentru a-şi salva rochia albă. Ţac. © alta îşi fereşte coafura cu un ziar desfăcut. Ţac. Un bătrîn încruntat
îşi deschide agasat umbrela. Ţac. Două fete şi doi băieţi ţopăie îmbrăţişaţi, îndreptîndu-şi feţele ude spre cer.’ Ţac Eterna .minune şi eterna nedumerire : cum e posibil ca unul şi acelaşi fapt să provoace trăiri atît de diferite.

După ce termin şi ultimul film, intru în bufetul cu autoservire. Ar trebui să fiu flâmînd, ţinînd seama de faptul că n-am mîncat de dimineaţă, dar nu' sînt flâmînd. Acest Spas, cu uităturile sale posomorite, mi-a tăiat orice poftă.

Ploaia a contenit demult. Ies din local. Lespezile pieţei se usucă repede sub soarele de iunie. Vîntul a alungat norii înneguraţi, dar hu şi neagra mea dispoziţie. Cu cit mă gîndesc mai mult, cu atît sînt mai puţin dispus să cred că această întîlnire cu Ţanev va fi ultima. Mi-a lăsat pur şi simplu un -răgaz ca să vadă ce are să se întîmple. Din moment ce cineva a fost bătut în aşa hal, îneît era cît pe ce să moară, şi din moment ce- Nikolina este implicată în această poveste, înseamnă că sîntem urmăriţi.

Acum nu mă voi gîndi decît la fotografii, îmi zic eu intrînd în parc. Mă deplasez alene pe alei sau mă aşez îci-colo pe băncile deja zvîntate, fără a atrage atenţia subiectului ales. N-am nici un chef de poze, dar pasiunea pune treptat stâpînire pe mine şi neliniştea parcă, se stinge. Prind în cadru* doi bătrîni. Amîndoi şi-au deschis ziarul şi, cu capetele plecate unul spre celălalt, comentează ceva. Perechea următoare face parte dintr-o categorie total diferită. Un băiat şi o fată şi mai exact – un conflict. Fata stă pe bancă cu spatele la mine, iar tînărul – cu faţa, deoarece s-a aşezat de-a-ndoaselca, cu mîinile rezemate de spătar şi cu privirea* mintoasă aţintită în pămînt în fotografia următoare surprind chipul surîzător al unei tinere femei. Femeia poarta ochelari de soare, în lentilele cărora se oglindeşte copilaşul aflat în faţa ei. Surprind şi alte chipuri pe fondul verdeţei dense a parcului, sub cupola unor parasolare multicolore sau în faţa jeturilor argintii ale fîntînii arteziene Lumea aceasta a noastră este colorată. Spre deosebire de coşmaruri.

După ce mă învîrtesc mult timp prin parc, mă îndrept spre străduţele oraşului vechi, nu pentru a fotografia, fireşte, monumentele arhitectonice ale renaşterii noastre. Pe un cerdac aproape prăbuşit surprind o femeie în vîrstă cu un copil mic în poale, iar contrastul dintre această faţă brăzdată de zbîrcituri şi feţişoara curată a pruncului face inutile orice cuvinte, căci, nu ştiu dacă aţi observat, dar lucrul cel mai interesant într-o fotografie este de obicei exact ceea ce nu se poate spune prin cuvinte. într-o altă casă .de lemn, întunecată de timp, surprind în fereastră o femeie. tînără care tocmai îşi îmbrăcase bluza multicoloră de vară, iar faţa proaspătă şi pata vie a bluzei se conturează astfel pe fondul întunecat al interiorului şi al pereţilor cafenii-închis ai casei, înelt şi aici cuvintele sînt de prisos.

Fotografiez şi trei femei aşezate în dreptul unei porţi şi puse pe bîrfă de mahala. Trei bîrfitoare de mahala în secolul televiziunii e un lucru într-adevăr incredibil, dar nu chiar de tot, căci televiziunea ne informează rar de tot ce se întîmplâ în curtea vecinilor noştri. De fapt, în curtea pe care o fotografiez la sfîrşit nu se întîmplă nimic. Un bătrînel s-a aşezat pe o mică bancă sub umbrarul de viţă, iar alături de el s-a aşezat căţeluşul său cu urechi pleoştite. Amîndoi stau cuminţi şi se încălzesc la soare, cufundaţi într-o stare de înţeleaptă contemplare ; cu trecerea anilor, în expresiile omului şi ale cîinelui a intervenit o asemănare frăţească ce merită să fie imortalizată.

Imortalizată – cu se scop ? Asta-i întrebarea ce mă preocupă cel mai puţin. Ca şi cum, dacă aş iubi-o într- adevăr pe Antoaneta, ar trebui să mă întreb – cu ce scop ? S-ar – putea, să pară stupid, dar am impresia că, în cazul marilor pasiuni, problema scopului cade. în această întrebare există întotdeauna o nuanţă de profit, iar o mare pasiune este întotdeauna dezinteresată Se pare că, o dată cu subtilităţile meseriei, care nu-s decit tehnică goală, am moştenit de la dascălul meu Sirakov şi această mare pasiune.

Sirakov a fost cel la care m-au trimis cîndva cu un bilet de recomandare regizorul şi operatorul. Un tip necomunicativ. Hodorogul, cu toată muţenia sa, ar părea

în comparaţie cu el un logoreic. În anii în care pînă şl copiii 'turuie ca nişte crainici de televiziune, Sirakov continuă să fie adeptul devizei antice potrivit căreia tăcerea e de aur. Expresiile lui se rezumă în principal la „da” şi „nu". Dacă i se întîmplă ca într-o zi anume că fie mai vorbăreţ, putea risca şi vreo propoziţie în plus ca „nu ştiu”, „e posibil", „nu m-am gîndit la asta”« – Nici măcar atunci cînd cuvintele sale se refereau la probleme concrete- de muncă, ele nu se revărsau în va-
l luri. .

— Ai avut vreodată în mînă vreun aparat? mă întreabă el cînd mă înfăţişez pentru prima oară în fata ‘ lui. • z ' •
— Am aparatul meu; îi răspund eu nu fără demnitate.’ . 1 . .
— Ce marcă ? • • _ . /
- – Weltaflex.
— Bu-un aparat! 1
– De ce, e prost ? întreb eu percepînd ceva suspect în intonaţie. • • . _
— Aparate proaste nu există. Există numai fotografi proşti.

Cu asta discuţia noastră se încheie şi eu sînt trimis în laborator pentru a o înlocui pe laboranta însărcinată.

Acum, cînd îmi amintesc de primele .noastre deplasări, stau şi mă mir pur şi simplu cum a fost posibil să învăţ <atîtea lucruri de la un om atît de tăcut. Mi-a dat o carte groasă „Fotografia de format mic” şi mi-a zis î

— Citeşte-o, dar fii cu ochii pe- mine. Fotografia nu se învaţă din cărţi.

Nu cred că mi-a dat postul de practicant doar pentru a le face pe plac prietenilor săi. Avea mult de lucru, dar pentru el munca nu constituia o povară. Povara o constituia aparatura. Aşa că nici aici nu aveam să scap • de hamalîc. - -

E adevărat că aparatura unui fotograf nu este atît, de voluminoasă ca aceea a unui operator de cineiha, – dar Sirakov nu putea suporta să ducă trei aparate legate ' de gît şi să mai care şi geanta cu obiective şi filtre în spinare. li-plăcea să se simtă liber, cu un singur aparat în mînă şi să-şi concentreze atenţia asupra subiectului.-*

<5: £44

Apela la depozit doar atunci cînd avea nevoie de ceva suplimentar. Nu cred să mai fie nevoie de precizarea că depozitul se afla în cîrca mea.

Cu toată firea sa taciturnă, avea cunoştinţe peste tot şi peste tot se simţea ca acasă. Eram trimişi în diverse locuri, fără ca şefii noştri să se întrebe cum vom reuşi să ajungem acolo. Pentru Sirakov asta nu constituia o problemă. De fiecare dată reuşea să se lipească de vreo altă echipă redacţională sau de vreo maşină radio.

— A, uite-l şi pe Sirakov, se auzea vocea cuiva. Ce bine că vom avea cu cine să tăcem.

Era o adevărată plăcere să-l urmăreşti cum lucrează. Corpul lui înţepenit dobîndea brusc mobilitate, mişcările împiedicate deveneau graţioase, faţa posomorită se însufleţea. Era iute, exact şi eficient, fără pic de pripeală sau agitaţie inutilă. Siguranţa virtuozului. Şi reflexul vînătorului cu experienţă. Vînător de clipe.

Era înalt, ceea ce-i permitea să fotografieze în condiţii de aglomeraţie, fără a se căţăra peste tot. Avea faţa slabă, arsă de soare, brăzdată de zbîrcituri caracteristice, ca de beduin. Privirea ochilor întunecaţi, cel mai adesea stinsă, putea deveni pe neaşteptate pătrunzătoare. în faţa subiectului, fireşte, nu în faţa paharului cu tescovină.

Era vînător şi, ca orice vînător adevărat, după ce-şi umplea tolba cu vînat, nu pregeta să-şi ude succesul. „Să strivim aparatura", spunea el. Şi întrucît era vorba de aparatura nervoasă, strivirea se făcea cu tescovină. Primele două pahare mergeau de regulă în vînt – din punctul meu de vedere, vreau să spun – pentru că Sirakov îşi continua tăcerea şi la majoritatea întrebărilor răspundea cu „da” sau „nu”. Abia la porţia a treia propoziţiile sale deveneau ceva mai lungi. Mă grăbeam să profit, fiindcă durata şedinţelor era strict limitată : cinci pahare, nici mai mult, nici mai puţin. Dacă ar fi trebuit să-i ţin companie la tescovină, cred că m-aş fi turtit atît de tare, înelt n-aş mai fi reţinut nimic din lecţii. Dai' Sirakov îmi interzicea să-l urmez la tescovină.

— Ai tot timpul să te alcoolizezi, hotăra el.

Şi mie îmi comanda bere.

Auzisem că ar fi fost divorţat, dar nu ştiu dacă era sau Vu adevărat. Nu aveam idee unde stă şi cu cine stă, dar se vede treaba că nu era căsătorit,* cel puţin atunci, deoarece odată, la al cincilea pahar, mi-a zis :

— Dacă ai atelier de fotografiat, poţi să ai şi nevastă. Dar dacă eşti veşnic pe drumuri, cum sîntem noi, e bine să trăieşti singur.

— Singur e plictisitor.

— Atunci n-ai decît să porţi coarne ! în afară de aparatură, mai cară-ţi şi coarnele 1

Aceste cugetări au pornit de la o observaţie de-a mea prilejuită de apariţia în preajma noastră a unei persoane de sex opus. Poate pentru că era la al cincilea pahar sau pentru că persoana merita într-adevăr atenţie. Şi- ra.kov binevoi s-o examineze, dar asta, nu atenua cu nimic fermitatea concluziei sale :

— Atunci, n-ai decît să porţi coarne 1

— Se zice că şi dumitale ţi-a plăcut sexul gingaş, mi-am luat cu odată inima în dinţi. Ai fotografiat tot felul de manechine.

— Vai şi amar ! dădu Sirakov a lehamite din mînă. Fotografiezi fuste. '

— Dar în fuste se află nişte femei.

— Se. află falsitate. Expresii false şi poze false.

Sirakov mă examinează cu privirea sa întunecată, ca şi cum ar vrea să aprecieze dacă mă duce sau nu mintea să înţeleg unele lucruri şi adaugă :

— Dacă în fotografie nu există viaţă, arunc-o în sobă.

— În cazul ăsta multe fotografii ar ajunge în sobă.

— Să ajungă.

Trase din ţigară şi, o dată cu fumul, îmi adresă şi unul din rarele sale sfaturi :

— Nu căuta subiecte frumoase. Surprinde viaţa, băiete. Viaţa e întotdeauna frumoasă.

Era mare meşter în surprinderea vieţii, deşi nu rareori o făcea de florile mărului. Unele dintre cele mai bune fotografii ale sale nu apucau să fie publicate, deoarece nu se încadrau în tiparul unanim acceptat. Asta nu-l deranja în mod deosebit. Nu strîngea revistele
cu pozele sale, nu-şi păstra reuşitele, nici măcar nu se mai interesa de pozitiv, după ce negativul era developat. Era dezinteresat ca vînătorul care se bucură de vînat, nu de mîncare.

Lecţiile practice pe care binevoiâ să mi le acorde" din an în paşte erau destul de originale.

— Fotogrâfiaz-o pe femeia aia, îmi spunea. ’

Spre noi venea o femeie tînără. încinsă cu o năframă . albă, purtînd două coşuri cu flori, pesemne pentru a le. vinde în piaţă.

Am reglat inelul diafragmei, apoi pe cel pentru distanţă, am fixat timpul pentru expunere şi abia am ri- dicat aparatul cînd aud : -

• -— Pe cine fotografiezi ? • , . „

— Păi, femeia. , .

— Cu obiectivul ăsta şi de la distanţa asta ai să scoţi o buburuză, nu o femeie.

- . – Ei, prind şi peisajul.

— Ce ai de gînd să fotografiezi – un peisaj cu femeie sau o femeie cu peisaj ? -

Trebuia să aştept ca subiectul să se apropie, ca să ocupe mai mult din cadru. Dar Sirakov nu aştepta.

— Ce diafragmă ai pus ? .' • . ••

_ opt

— Timpul de expunere ?

— Două sute cincizeci.- < • •

— Pune cinci sute. \

— Credeam că...

- – Nici un „credeam". Există exponometru.

• – Dumneata lucrezi în alb-negru Şi fără exponometru. s

— într-o bună zi ai să lucrezi şi tu. .

Între timp, femeia se apropiase bine de tot Am schimbat timpul de expunere şi am ridicat din nou aparatul pentru a o prinde măcar parţial. par Sirakov mă întrerupse din nou :

— Acum trebuie corectată şi distanţa.

Pînă să schimb distanţa, femeia ajunge în dreptul nostru şi trece mai departe.

— Nu mai e femeia, constată dascălul meu.

— Păi dacă mă întârzii...

• — Cu ce material lucrezi ? -

– Cu douăzeci de dini. .

— Deci tot nu ieşea nimic. • ' .

— De ce să nu iasă ?

— E foarte mare contrastul. • N-ai văzut ce umbră aruncă năframa pe faţă ?.

Astfel mă iniţia în toate amănuntele, de ia caracterul fotografiei pînă la caracterul materialului, în toate aceste lucruri mărunte, fără de care fotografia nu reprezenta nimic altceva decît un ţăcănit lipsit de rost. Dar lecţiile astea erau rare, deoarece necesitau vorbire, iar lui Sirakov nu-i plăcea vorbitul. „Priveşte şi învaţă" <— la asta se rezumău de regulă sfaturile sale.

Pentru penultima oară l-am văzut în dimineaţa aceea cînd a venit să-şi ia concediul medical. Tăcut cum era, nici măcar nu ne-a spus de ce suferă. Ulterior, am aflat că era vorba de ciroză. M-am dus să-l văd la spital şi aceasta a fost ultima noastră întîlnire, deşi nu ştiu în ce măsură cuvîntul este folosit la locul său, căci pentru o întîlnire e nevoie de două persoane. Nu era încă mort, dar sfîrşitul îi era iminent, aşa că nu m-a recunoscut.

Astfel[1] se duc veteranii profesiei. Dispar, se mistuie în; uitare ca şi fotografiile. lor. Cine să se gîndească la ei într-o vreme cînd găseşti fotografi pe toate drumurile !

. „Mamă, fotograful nu mai e”. '

După ce mi-am consumat tot materialul pe care-l port prin buzunare, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să mă aşez în faţa localului de pe strada principală şi să beau o cafea. Nici nu m-am aşezat bine că îl şi văd pe Spas Ţanev trecînd.

— Permiţi unui individ suspect să facă cinste ?

Stătu o clipă pe gînduri, apoi se aşează vizavi . de. mine: •

— Din moment ce pui problema astfel, ce să mai zic?

Presupun că Ţanev e suficient de cunoscut de oamenii de aici, căci ospătăriţa se prezintă. în aceeaşi clipă să
ia comanda. Că e cunoscut, m-am convins şi după expresia uluită a fetei de la recepţia hotelului, care trece pe lingă noi şi ne vede.

—: Nu cumva e tot vreo cunoştinţă de-a ta ? mă întreabă Spas, interpretînd în felul său tresărirea fetei.

— Nu, e recepţionera care mi-a înmînat azi-dimi- neaţă citaţia. Presupun că cel puţin jumătate de oraş mă şi consideră un delincvent periculos.

— Tu singur eşti de vină, sună replica seacă a anchetatorului. Nu te-am pus eu să te bagi acolo unde nu-ţi fierbe oala.

— Păi în ziare numai pe asta se bate monedă : să nu fim indiferenţi şi să ne implicăm.

— De cînd o cunoşti ? mă întreabă Ţanev.

— Pe asta de la hotel ?

— Nu. Pe cealaltă.

— De alaltăieri. ‘

— Şi ce ştii despe ea ?

— Aproape nimic.

— Ceea ce nu te împiedică s-o salvezi.

— Spase, omul se îneacă şi tu, ca să-l salvezi, îi ceri certificat de bună purtare.

— De unde ştiai că se îneacă ?

— ‘N-am ştiut. Am simţit. Atunci, seara, cînd am fost cu ea la restaurant, a apărut fratele ei. Nu mi-am. dat seama dacă voia Eeva de la ea şi ce anume voia, dar ştiu că apariţia lui a îhtors-o pe dos. Iar aseară mi-a zis direct că se teme de el.

Nu ştiu în ce măsură informaţia mea conţine ceva interesant, dar remarc că Ţanev ciuleşte urechile. Noroc că ospătăriţa vine exact în clipa aceea cu cafelele, de- terminînd o anumită pauză. Nici nu se îndepărtează bine fata, şi Spas mă întreabă :

— Dar de dolari ce ştii ?

— Nu ştiu nimic.

El mă priveşte neîncrezător :

— Salvator ce eşti ! Nici măcar atît nu pricepi că ocrotind o parte. îi aduci prejudicii celeilalte !

— Da, dar asta-i valabil în cazul unui conflict între două persoane. Cînd însă o parte înseamnă omul, iar cealaltă – un paragraf acolo. ..

— Da, pe tine atît te duce mintea... mormăie Ţanev. Nu există om şi paragraf. Există interese contra interese. Ceea ce numeşti tu paragraf sînt interesele statului Te preocupă un om, dar de popor puţin îţi pasă.

— Gata, ai şi trecut la generalizării Cînd cineva îşi bagă mina pînă-n cot în banii statului, atunci înţeleg. Dar una ca Nikolina ce daune a adus poporului ?

— în legătură cu asta pot să-ţi spun, dacă nu ştiai, că la „lazul Albastru-'[1] are loc o verificare.

— Mă rog. Să zicem că s-a căpătuit şi ea cu vreun dolar. Dacă exprimăm infracţiunea ei valoric şi dacă împărţim valoarea asta la opt milioane...

— Faptul că ai fost la cuţite cu profesoara de matematici nu te împiedică să umbli la socoteli subtile, remarcă Spas. Ţi-am mai spus : cuantumul nu are importanţă El influenţează mărimea pedepsei, dar nu o anulează. Dar ce să mai vorbim, dacă tu te apuci să aperi legea, iar eu să fac fotografii, am pus-o de mămăligă.

— Atunci, unde mai e grija faţă de om ?

— Exact în paragrafele acestea care ţie nu-ţi plac, sună replica lui Ţanev. Fantezist ai fost şi fantezist ai rămas.

— Tot ce se poate. Din moment ce-mi propun să conving un jurist.

— Ţi-aş spune ceva şi în afara calităţii de Jurist, dar asta-i treaba ta.

•— Spune totuşi.

— „Grijă faţă de om”, da ? Şi ce anume ai în vedere 5 sufletul sau trupul ? Mă întreb chiar dacă Nikolina astă ar fi fost vreo babă cocoşată...

Se înţelege că el nu se întreabă defel şi asta se vede – după expresia chipului său. De întrebat, mă întreb eu. Poate că aş ajuta şi vreo babă cocoşată, adică s-o ajut să treacă strada sau să-i duc traista, dar ca să-i permit să mă implice în istorii cu bonuri...

— Şmecher mai eşti, Spase, recunosc eu.

— Eu sînt şmecher, iar tu faci pe prostul, replică el.

Nu mă îndoiesc că pentru el totul e clar. Chiar mult mai clar decît pentru mine însumi. Şi nu contez deloc pe vechea noastră amiciţie. El e după schema „drujba – drujbă, slujba – slujbă". La o adică, n-ar sta o clipă pe gînduri şi mi-ar .face figura. Important e ca lucrurile să nu ajungă pînă acoln .

Aplic patru bătăi scurte pe butonul soneriei şi Nikolina mă lasă să intru.

— Ai şi ajuns ?

— Sînt încă de la prînz acasă, îmi răspunde femeia< Are vocea rece, iar privirea îi este cercetătoare .şi temătoare. ca şi cum ne-am vedea pentru prima dară'. -

— Nu eşti la slujbă ? • <

— Am fost, dar ulterior s-a hotărît să fim trimişi acasă şi la „Iazul Albastru" s-au instalat altii.

— Ştiu că se face o verificare, rostesc eu impertur*

bata). . . , . ' • - ".

— Ştii cam multe... • , " .

Şi, privindu-mă cu ochi mînioşi, şuieră printre dinţi f

— Sticicte ce eşti.

— Cine ţi-a spus ? ' -

— Are cine. Toată dimineaţa ai fost ia miliţie, -laţ după-amiază te-ai cafelit cu ăla, cu anchetatorul.

Da, aşa e în oraşele mici. Oricine ştie orice despre oricine. ♦

— De ce vorbeşti prostii 1 mormăi eu întinzîndu-mă în fotoliu. Dacă, intr-adevăr, aş fi sticlele, crezi că m-aş afişa aşa, în văzul întregului oraş, cafelindu-mă cu anchetatorul 2 Sîntem prieteni vechi.

—. De aceea i-ai făcut o vizită la miliţie...

— Nu m-am dus de bunăvoie. Am primit citaţie. Treaba asta nu ş-a găsit nici un binevoitor să. ţi-o spună ?

— Ce citaţie ? mă întreabă femeia străduindu-se să şi mascheze tulburarea.

.— Aşa, una în mai multe culori... Pentru dolarii Niko- linei. • ' -

Privirea ei este deopotrivă alarmată şi bănuitoare. f

— Ţie toată lumea îţi spune Nikolina ?

— Unii îmi zic şi Lina.

—. De ce nu mi-ai spus ? Numele ăsta, Nikolina, e prea' lung. ... . ’ .

— Lasă-mi acum numele, mă întrerupe ea cu glas ne- . răbdător. Povesteşte, nu mă călca pe nervi.

Şi ie aşază în fotoliul de' vizavi. De astă dată nu mai poartă pălărioara aceea caraghioasă, nici halatul. E într-o bluză albastră-deschis şi o fustă cenuşie-închis, bine întinsă pe şoldurile .înalte şi pe coapse. Era, probabil, pe punctul de a ieşi în oraş.

— Voiau să ştie de unde am suta aia de dolari. Le-am spus că-s ai mei.

— Chiar aşa le-ai spus ? mă priveşte Nikolina incapabilă să creadă că cineva e în stare de un asemenea gest.

— Păi ce părere ai ? Cine ţi i-a dat, am mai fost întrebat Mătuşa mea. Unde-i mătuşa dumitale ? A murit mai deunăzi.

- – Fşti formidabil 1 remarcă femeia.

— Nu te pripi, că n-am terminat Ştii, au un chestio- , nar şi se ţin de el. Următoarea întrebare suna astfel j unde-s bonurile ? *

— Şi tu ?

— Le-am spus că-s la mine.

— Aşa le-ai spus ?

•— întocmai. Dar nu-i exclus ca mîine să-mi spună şi ei ceva, adică: arată-ni-le. Deci, trebuie să mi le dai.

Ea mă priveşte vinovată şi îşi desface braţele cu neputinţă-: —

— S-au dus. -

— Cum aşa „s-au dus” ? - : "

—- Păi aşa : le-am dat fratelui meu. • •

Se pare că jocul se desfăşoară exact după prevederile anchetatorului. Proasta ăsta face ce face şi dă singură în vileag legăturile pe care le are atît cu mine, cît şi cu’ nemernicul acela de Dragan.

— Mai bine nici că se putea, recunosc eu.

bina încruntă sprîncenele. Nu-i greu de ghicit ce gîn- duri îi umblă îndărătul frunţii. - j’

• – Fac pe dracu-n patru şi-ţi găsesc alte bonuri. ’ I – Să ne dăm şi mai mult la fund. .]'

Se impune să-i explic unele lucruri elementare. Bonurile au fost neîndoielnic înregistrate, Dacă nu pot prezenta aceleaşi bonuri, mai bine nu prezint nimic. Altminteri nu numai că nu voi reuşi să ies din toată tărăşenia’ asta, dar mă complic şi mai mult: cum şi de unde le-am procurat pe astea.*

— Avem noroc că nu mi le-a. cerut pe loc, spun eu. Cu condiţia să profităm de norocul ăsta cît mai e timp.,

— Am să încerc să le iau înapoi de la Dragan, hotărăşte femeia. Doar că nu va fi uşor.

< – Şi de ce era nevoie să-i dai lui ?

— Erau ale lui.

— Mai termină cu minciunile. .

Nikolina nu răspunde. Fruntea întunecată trădează 'din nou o gîndire intensă. E clar că nu gîndirea e punctul ei cel mai tare. Scena îmi aminteşte de acei jucători de şah care nu sînt în stare să prevadă mai mult de două mutări.

' – Dolari, bonuri, afaceri cu valută, mai bine nici că se putea... remarc eu.

— Chiar „afaceri cu valută” ? . '

— Cei din clădirea aceea aşa-i zic. Şi partea proastă-i că aşa ceva nu ţine mult. Dacă nu astăzi, dacă du mîine, într-una din zilele următoare tot ajungi după gratii.

— De ce vorbeşti aşa ?

Faţa ei frumoasă este întunecată de umbrele temerii. Se pare însă că foarte curînd optimismul iese din nou învingător : -

— Ei nu pot dovedi nimic. Sînt curată.

— Doar că ăia n-o să te pună să-ţi ridici, fusta ca săi vadă dacă eşti sau nu curată, ci o să-ţi zică să deschizi şifonierul Hai deschide-1!

'— Sticlete împuţit! rosteşte ea scrîşnind.

— Deschide, deschide I

Se ridică hipnotizată parcă, se apropie de şifonierul mare de nuc şi-i deschide larg uşile. Conţinutul nu e chiar atît de bogat pe. cît mă aşteptasem, deşi sînt destule , lucruri, boarfe în principal – două balonzaide, fuste, bluze, trei costume... -

— Acolo, jos, ce-i ? întreb eu fără a mă ridica din fotoliu. , ' '

— Un tranzistor.

— Iar alături ?

— Un magnetofon.

— Parcă ziceai că n-ai magnetofon ?

— N-am zis aşa ceva. -

— Bine, închide. »

Nici n-a apucat însă bine să închidă, şi urmează noua mea întrebare:

— Cîţi bani ai la CEC ? -

— Vreo cinci mii de leve.

— Şi bijuterii ? '

— .Ce bijuterii 1 Am două-trei verighete şi o brăţară.

— De aur, firește.

Nu-mi răspunde. f

— Iar acum, deşi nu-s sticlele, pot să-ţi spun ce vor face ăia pentru a-şi da seama dacă eşti său nu curată.- E cît se poate de simplu : se înarmează cu hîrtie şi pixuri şi-ţi evaluează lucrurile unul cîte unul. Apoi trag o linie şi fac totalul... .

. – Te-ai convins doar cu proprii, tăi ochi că nu mă scald în comori.

— ... Şi după ce fac totalul, îl confruntă cu totalul veniturilor pe care le-ai obţinut prin muncă. Apoi,fac diferenţa... . .

— încetează.

— De fapt, eu vreau să ştiu dacă te-ai gîndit ce să le ˢPui ? . \ -

— Am să le spun să-şi vadă de treabă. \.

— Nu ţine. Pentru că tocmai asta-i treaba lor.

i — Am să le spun că nu ţin minte. Nu ţin minte- :are

l , ‘cît costă.
• – In cazul ăsta te vor trimite în celulă pînă-ţi vei
• aduce aminte.
— Păi. din bacşişurile mărunte pe care le-am primit. Care ospătăriţă nu i-a bacşiş.
— O primă ciocnire cu litera legii, constat eu.
— N-au decît să mă dea afară...
— După care vine a doua, şi mai gravă : dolarii.
— Mai termină odată cu dolarii ăştia 1
– Acum fă abstracţie, de mine. Concentrează-te asupra celor cu chestionarul.
Se vede cît de colo că gîndeşte. Dar, după cum am nai ’ arătat, nu gîndirea e punctul ei cel mai tare.
’ – Cum decurgeau combinaţiile astea cu dolarii ?
i — Ce combinaţii ? Fleacuri.
Pentru a devia discuţia, Lina întreabă :
— Bei o cafea ?
— Aş bea. Dar ăsta nu-i un motiv să. nu-mi răsn înzi la întrebare, şi cu atît mai puţin să mă minţi.
Se ridică şi porneşte spre bucătărie. O urmez şi urmăresc un timp în tăcere ritualul cafelei. Lina tace în continuare.
— Nu eşti datoare să-mi dai nici o socoteală. Astea-s treburile tale.
— Sînt curată, stabileşte ea după un timp, ca şi cum s-ar strădui să se convingă pe sine însăşi. Dacă cineva trebuie să dea totuşi socoteală, nu sînt eu acela.
Ibricul începe să bolborosească încet, precaut. Femeia lasă caimacul să se ridice pînă la punctul critic, apoi trage vasul, opreşte reşoul şi scoate din dulăpior două ceşti.
— Du-te dincolo. N-are rost să stăm ca nişte cai. Mi-ai servit nişte grozăvii, de simt că mi s-au tăiat picioarele.
— Sînt curată, repetă ea cu un – optimism moderat cînd, ceva mai tîrziu, ne instalăm în cele două fotolii cu stofa uşor roasă. De fiecare dată cînd am primit dolari de la clienţi, i-am predat casierului.
— Din cîte ştiu, n-ai dreptul să primeşti dolari.
— Ranghel mi-a spus să-i primesc şi eu i-am primit. Am făcut ceea ce mi s-a spus.
— Parte din dolari au intrat însă în geanta ta.
— Un fleac. Nu i-am furat, el mi i-a dat.
— Pentru că-i erai complice.
— Pentru că-i eram prietenă. Şi pentru că tot m-aî întrebat aseară – ăsta-i adevărul : Ranghel Krumov mi-a fost prieten.
— Cu amănuntul ăsta n-o să-l faci pe anchetator să se înece în lacrimi.
— Dacă ţie îţi dă cineva zece dolari, mai stai să-l întrebi de unde îi are ?
— Mie nu mi-a dat nimeni dolari, nici măcar mătuşa mea.
— Mie mi-au dat. Mi s-au dat, nu i-am furat.
— Fireşte. La fizicul tău. ..
— încetează.
— ... Şi pentru complicitatea ta în bişniţa asta.
— Iar începi cu complicitatea ? Nu vezi că nu-s decît a cincea roată la căruţă ?
— Nu-i chip să fii a cincea, căci căruţa voastră n-are decît trei roţi.
— Vorbeşti ca un sticlete.
— Iar nu înţelegi că nu-i vorba de mine, ci de ăia. În ce mă priveşte, poveştile astea ale voastre nu mă interesează cîtuşi de puţin.
— Atunci de ce ai spus că bonurile sînt ale tale ?
— Aşa. Din sentimente prieteneşti. Dacă ai rămas însă cu impresia că vreau să te reeduc...
— Deci n-am decît să-mi sparg capul...
— Păi dacă nu-ţi vine mintea ca să-l fereşti, ai să ajungi cu el spart.
Aşa se întîmplă cu unele femei : se irită cînd simt că le povăţuieşti, dar se simt ofensate dacă socot că le tratezi cu indiferenţă. Nu se declară mulţumite decît dacă le primeşti prostiile cu urale.
— Dacă reuşeam să intru la universitate, totul ar fi fost altfel, murmură Lina parcă pentru ea însăşi.
— Păi în viaţa asta se poate intra numai prin universitate ?
— Păi cum altfel ? Ce, fără diplomă, omul mai e om ?
— Nici eu n-am diplomă. Aşa că fă cum îţi spun : în loc să-ţi baţi capul cu trecutul, mai bine termină cu cei de la „Iazul Albastru** şi – *fertig.*
— Ştiu. Doar tocmai de aceea am vrut să mă descotorosesc de dolari...
— ... Inlocuindu-i cu bonuri. .
— N-ai auzit ce-am spus : bonurile le-am dat lui fra- te-meu. Pentru asta i le-am dat – ca să mă lase în pace. Gata cu trecutul. întorc o filă nouă.
Are papagal.
— Mă dai gata aşa cum stai cu picioarele alea încrucişate, spun eu ca să schimbăm vorba.
Lina e însă atît de asaltată de gînduri neplăcute, încît îmi ignoră complimentul. Cu bărbia rezemată în pumn, ea şi-a aţintit privirea în spaţiu. O privire îngrijorată şi o expresie melancolică pe buzele senzuale. Dacă în clipa asta aş fotografia-o. şi dedesubt aş scrie „tristeţe'[1], oricine ar fi convins că-i vorba de o tristeţe nobilă.
— Dar dacă Dragan nu-mi restituie bonurile ?
— Trebuie să. i le iei cu orice preţ, şi asta nu mai tîrziu de mîine dimineaţă la zece. N-am de unde şti dacă în hotel nu mă aşteaptă o altă citaţie.
A doua zi dimineaţă. Mă apropii de recepţie cu inimă, neliniştită şi ea devine şi mai neliniştită cînd o aude pe fata de la recepţie strigîndu-mă :
^ Tovarăşe Deianov I
. Iată şi noua citaţie !
Dar în dimineaţa asta faţa recepţionerei este din nod amabilă. E clar că acea cafeluţă băută cu Ţanev mi-a ridicat prestigiul.
— Vă aşteaptă un tovarăş.
Arunc o privire spre hol şi observ că un individ mă remarcă Şi el în aceeaşi clipă şi-mi zîmbeşte. N-aş crede să fie de la .miliţie din moment ce zîm.beşte. E Denev, omul celor cinci cărţi.
-— Ier taţi-mă că vă deranjez, îmi spuse el apropiin- , du-se. Puteţi să-mi acordaţi cinci minute ?
— Să luăm loc, propun eu.,
— Nu-i mai bine afară ?
— Se poate şi afară.
Ieşim şi o luăm încet la pas pe trotuar spre piaţă»[1] Ziua e frumoasă, faţa oacheşă a însoţitorului meu e plină de amabilitate, în general nimic nu prevesteşte neplăceri pînă ce aud următoarele :
— Zilele trecute, după vizita dumneavoastră, am reflectat mult la. problema respectivă şi pînă la urmă am ajuns la concluzia că broşa Pe care mi-aţi adus-o este probabil doar o. mică uvertură la ceva mai substanţial.
’— Falsă concluzie.
— Problema e că, după ce această idee a,început să mă frămînte, am dat o fugă pînă-n oraşul învecinat – acolo locuieşte fosta mea soţie – şi am scotocit niţel prin arhiva bătrînei. Fiind vorba, de fapt, de cîteva scrisori vechi de tot, nu mi-a fost greu să descopăr
exact ceea ce-mi trebuia, adică scrisoarea de ^’i"[1] ™:-- m adus brusc aminte Ţineţi să v-o arăt ?
— De pe nu ? Dacă tot v-aţi deranjat să mă vizitaţi.
Se scotoci în buzunar şi scoase exact scrisoarea pe care mă aşteptam s-o văd şi de care amintise mătuşa mea. O iau, o cercetez fugitiv şi i-o restitui.
— Nu înţeleg ce legătură am eu cu scrisoarea asta.
— Păi aici e pomenit numele mătuşii dumneavoastră. Chiar dumneavoastră aţi spus că se numeşte Sia Kăneva. După soţ Kăneva. iar după tată Sia Minkova Krăsteva.
Nici asta nu i-a scăpat. E evident că nu şi-a rezumat cercetarea la scotocirea unor scrisori vechi.
— Mi-e teamă că puneţi semnul egalităţii între mine şi mătuşa mea, remarc eu. Nu sînt'deloc la curent cu poveştile astea vechi.
— De aici însă rezultă clar, agită el scrisoarea. Iar mama mi-a povestit de nu ştiu cîte ori cum mătuşa dumneavoastră şi-a

însuşit aceşti o sută de cocoşei, pe care bunicul meu i-a lăsat ei în păstrare. Demult uitasem de treburile astea, dar cînd aţi amintit de Şia Kăneva, ceva mi-a scăpărat în minte şi, după cum vedeţi, am dezlegat misterul.

— V-aţi documentat, nu glumă, recunosc eu. Dar nu nu înţeleg ce doriţi de la mine.

— V-am spus doar : presupun că mătuşa dumneavoastră, în afară de broşă,. v-a lăsat şi cocoşeii.

— Sînteţi nebun.

— Cîtuşi de puţin.

— Urmâriţi-mă, vă rog, cu atenţie : dacă, intr-adevăr, mătuşa mi-ar fi lăsat aşa ceva, ar fi fost o adevărată nebunie din partea mea să vin, din proprie iniţiativă, cu sau fără broşă, şi să vă amintesc de toată povestea asta.

— La prima vedere,' s-ar părea că aveţi drep’ate. Dar încă de la început am realizat că sînteţi superstiţios. Aţi adus broşa pur şi simplu aşa, ca să dormiţî liniştit, după- cum singur v-aţi exprimat. Aţi dat broşa ca să vă asiguraţi un somn liniştit şi sâ vă păstraţi cocoşeii ca să vă asiguraţi o viaţă liniştită. E logic, nu-i aşa ?

— Sînteţi nebun, repet eu.

— Cred că şi eu în locul dumneavoastră aş fi procedat la fel. Aurul e o ispită mare. Acum toată treaba e să ne înţelegem prieteneşte, fără prea multă zarvă.

— De ce ? Dacă aveţi chef de zarvă – daţi-i drumul. Vă priveşte.

— Nu-mi place zarva. Dacă aţi fi jucat pocher, aţi fi ştiut că pocherul e un joc silenţios. Aşa că uitaţi ce vă propun : hai să împărţim cocoşeii ăştia frăţeşte, iar dumneavoastră veţi primi şi o recompensă : scrisoarea asta.

— Zău că sînteţi nebun, rostesc eu pentru a treia oară, deşi am constatat că propoziţia asta nu duce la nici un rezultat. Nu ştiu dacă mătuşa mea a frustrat o sau nu de cocoşei pe mama dumneavoastră. în schimb, vă pot asigura că mătuşa mea nu mi-a lăsat nimic altceva decît broşa pe care v-am adus-o şi un inel pe care mi l-a dăruit mie.

Discuţia continuă să se învîrtească pe acest teren ncroditor pînă ce ajungem la cafenea şi chiar mai tîrziu, cînd ne aşezăm să bem cîte o cafea. Şi totuşi, confruntat cu afirmaţiile mele categorice, Denev pare tot mai descumpănit în speranţele sale de a fi dat de mina de aur, eternul vis al oricărui cartofor. Pretenţiile lui devin cu fiecare minut tot mai modeste, pînă ce ajung la mizera variantă pe care contasem încă de la bun început.

— Fie, cedează el. S-ar putea să aveţi dreptate. N-ar fi de mirare ca mătuşa dumneavoastră să fi păpat tot aurul, în definitiv au trecut patruzeci' de ani de atunci. Din partea dumneavoastră ar fi însă o adevărată crimă faţă de memoria defunctei dacă nu schimbaţi .inelul pe această scrisoare, pe acest document ruşinos pentru mătuşa dumneavoastră.

Nu spun nimic, absorbit de ezitări dramatice, absolut contrafăcute.

— Aveţi în vedere că bătrîna vă va urmări şi-n vise ! mă ameninţă Denev, holărît să profite de- firea mea superstiţioasă

— Bine, cedez eu în cele din urmă. Aşa să fie. Dar să nu vă închipuiţi că mîine o puteţi lua de la început cu şantajul. De fapt, mă şantajaţi sau nu mă şantajaţi, lin al doilea inel nu mai am.

— Am eu mutră de şantajist l? zîmbeşte brunetul . cu zîmbetul acela alb şi plăcut, care le vine de minune bruneţilor. Dumneavoastră aţi început să mă flataţi.

Scot bijuteria, un inel bărbătesc masiv. Denev îl preia, îl saltă de două-trei ori în podul palmei, evident mulţumit de greutatea lui. Apoi îmi întinde scrisoarea şi cu asta se încheie afacerea secolului? Mătuşă, dacă nici acum nu eşti mulţumită, înseamnă că eşti într-adevăr o femeie dificilă. .

‘ îmi iau rămas-bun de la cartofor şi dau o fugă pînă – la Nikolina. Apăs de – patru ori pe 'butonul soneriei şi uşa se deschide.

i— Intraţi ! . – ’ ‘ .

‘ ’. Vocea-i de bărbat, ca şi fizionomia. E Drâgah, fratele . ‘Linei. ’

. ' CAPITOLUL AL CINCILEA ' \ :

— Unde-i Lina ? întreb eu intrînd în cameră.

– Lipseşte, îmi răspunde Dragan. Eu sînt fratele ei. închide uşa şi se îndreaptă cu mersul său crăcănat şi legănător spre fotoliul de vizavi, în seara aceea " la restaurant mersul lui mi se păruse un simplu gest de bravadă, căci genului acesta de oameni le plac asemenea gesturi ieftine, acum însă constat că nu e vorba decît de un truc pentru a-şi ascunde un defect – piciorul său drept este mai scurt decît.cel stîng.

Bărbatul ajunge la fotoliu, dar nu se aşază, ci îşi mută greutatea de pe un picior pe altul, ca şi cum ar vrea să verifice dacă membrele nu i s-au egalat între – timp. E puţin mai înalt decît Nikolina, dar impresionează nu atît prin statură, cît prin masivitate. Defectul de la membrele inferioare este generos compensat de musculatura celor superioare, suficient de evidentă prin cămaşa verzuie semicazonă, cu mîneci scurte. Are • că- – maşa descheiată la toţi nasturii, ca să fie clar că coşul pieptului, năpădit de păr des şi negru, este impunător, inspirînd chiar un fel de ameninţare sumbră.

La chip se aseamănă în linii mari cu Nikolina şi în acelaşi timp se deosebeşte total de ea, dar nu din cauza trăsăturilor bărbăteşti, ci a disproporţionat taţii. Ceea ce la femeie reprezintă frumuseţe, aici s-a transformat în caricatură. Nasul mic şi uşor cîrn, delicat la Lina, arată deplasat de mic pe această faţă lătăreaţă, cu pometi proeminenţi, ochii îndepărtaţi creează impresia că fiecare se uită în altă direcţie, iar buzele groase ezită parcă între zîmbetul servil al chelnerului şi grimasa amenin-ţătoare a bătăuşului.

Nimic de mirare. A nimerit pesemne la „lazul AI- bastru" pentru a îndeplini, în afara funcţiei de ospătar, şi pe cea de bătăuş, căci uneori e nevoie şi de aşa ceva în localurile situate la marginea şoselelor. Numai de nu ar recurge şi acum la această funcţie.

Mă examinează cîteva secunde, vrînd parcă să se dumirească ce fel de pasăre sînt, apoi conchide :

— O cauţi pe Lina, şi dai de fratele ei !

Figura asta – o cauţi pe Lina, şi dai de fratele ei – i se pare atît de comică, încît se trezeşte rîzînd în gura mare. Apoi, la fel de brusc, faţa îi redevine serioasă.

— Ce căşti gura la mine ?Fă-te comod 1

Ne aşezăm unul în faţa celuilalt.

— Unde-i Lina ? întreb eu din nou.

— A plecat la mare, îmi' răspunde el.

Şi pentru a fi mai convingător, adaugă ?

— Tu bagă-ţi în cap că s-a înecat. Pentru tine e ca şi cum s-ar fi înecat. Clar ?

Mă abţin să-i răspund.

— Ce.te-ai agăţat de ea ca scaiul de oaie ?

— M-a rugat să-i fac un serviciu şi i l-am făcut

— Aha, bonurile 1 rînjeşte el. Ai adulmecat lovelele alea, verzi le, şi te-ai agăţat de ea.

— Mi-a dat dolari, i-am dat bonuri.

— Ei, la început toţi ne dăm mari, clătină Uragan din capul său imens. Ne dăm mări pînă dăm de uger şi ne.punem pe supt.

Şi, căscînd ochii la mine, ca să-mj inspire mai multă teamă, mîrîie :

— Sora mea nu-i vacă de muls, asta să-ţi. intre bine-n cap !

Nu obiectez.

— Cum merge verificarea ? întreb eu.

— Nu-ţi băga nasul. Vezi-ţi de drum: Şi-nchei-o cu – Lina. Clar ?

Vocea sa devine din ce în ce mai ameninţătoare. Nu ştiu dacă se ambalează singur sau este iritat de-faptul că pozele lui de bătăuş cămin fără efect, dar am sentimentul că dacă discuţia va continua, sfîrşitul nu va fi în favoarea mea.

Mă ridic şi mă-ndrept spre uşă, dar nu mă pot abţine şi-l întreb:

— Nu te duci şi dumneata la .mare ?-

— Vezi-ţi de treabă I mîrîie el. –

— Ar fi păcat să nu mergi – remarc eu odată ajuns în prag. Ar fi timpul să-ţi înmoi puţin în apă capul ăla sec, de lemn.

Şi mă grăbesc să dispar, respectîndu -i întocmai indicaţiile.

Ajung la colţul străzii, cotesc, dar mă opresc, să. văd dacă nu cumva Dragan.ş-a luat după mine. îl văd cum iese din curte, se urcă în Lada albastră-închis, parcată în apropiere, şi o ia în direcţie opusă. Pentru o clipă mă ispiteşte ideea de a trece pe la Spas şi de-a spune cîţeva cuvinte despre umflatul ăsta, apoi însă îmi dau seama că, indiferent ce i-aş spune, o voi implica inevitabil şi pe Nikolina.

Lina a plecat Nu-mi rămîne altceva de făcut decît să-i urmez şi eu pilda, mai ales că nu mi-a poruncit nimeni să stau şi s-d aştept Dacă o aştept, n-ar fi de mirare ca lui Ţanev să-i treacă prin cap să mă cheme , din nou pentru bonurile alea. Iar dacâ-i

trece, găseşte el un mijloc să dea de mine, doar astâ-i îndeletnicirea lui. Iar a mea e să-mi văd de drum, din moment ce toată lumea îmi recomandă asta. ' *

Lucrurile merg, o dată aşa, altă dată altfel şi de cele mai multe ori prost, dar e de ajuns să constaţi că ele merg şi tc liniştesti. Ceea ce e astăzi, mîine nu va mai fi şi în- trucît ce e astăzi nu-i cine ştie ce, n ar fi de mirare ca ceea ce va fi mîine să fie mai bun, iar dacă nici mîine r.u va fi mai bun, ce importantă arc, trece şi asta şi vine altceva.

Mă abat pe la hotel, îmi iau valiza, achit şi mă instalez în Moskvici. Abia am mers puţin în viteza întîi şi abia am trecut la a doua, cînd o femeie oprită pe trotuar îmi face semn să opresc.

— Ai transformat autostopul în profesie, mormăi eu.

— Da, dar nu apelez decît la maşina ta, îmi explică Nikolina aruncîr.du-şi valijoara pe bancheta din ᶜpate şi aşezîndu-se în fotoliul din faţă.

— Dar dacă ne vede Dragau ?

— Alegem astfel drumul îneît să nu ne vadă.

După care urmează obişnuitele ţine-o înainte, ia-o la dreapta şi aşa mai departe, pînă ce ieşim în sfîrşit la şosea.

— Unde mergem ? întreabă femeia aprinzindu şi o ţigară.

Modul în care şi-o aprinde şi în care trage fumul arată că nu e chiar atît de calmă pe cît vrea să pară.

— înainte şi numai înainte ! îi răspund eu

— De fapt, mi-e totuna.

Pentru a remarca după un minut :

— Nu poţi merge o idee mai repede !

— în caz că ne-a luat urma, chiar dacă aş merge mai repede – tot degeaba ar fi. Moskviciul ăsta cu greu intră în competiţie cu o Lada.

Şi pentru a o linişti, adaug :

— Din moment ce nu ne-a zărit pînă acum, n-are de unde şti în ce direcţie am apucat-o.

— Asta s-o crezi tu. Dacă nu ne-a văzut el, nu-i exclus să ne fi văzut altcineva. Cine n-are minte, are prieteni.

— De la el ai aflat că am fost la miliţie ?

— Păi de la cine altcineva.

— Şi ce ţi-a spus : du-te' la mare. .

-— Du-te-n fundul iadului, aşa mi-a spus. Dar ţie ?

•— Cam acelaşi lucru.

— Va să zică, de asta avem aceeaşi direcţie, conclude ea.

Simt că pe măsură ce ne depărtăm de oraş, Nikolina devine mai liniştită. Aşa sînt unii oameni: nu se tem decît de pericolul iminent, pe cel îndepărtat îl ignoră.

O cîmpie largă cu grîne verzi şi bogate, ici-colo copaci cu frunziş des... Cred că am mai descris peisajul acesta. Nu sînt prea tare în peisaje, genul.meu e altul, dar cine na are gust pentru asemenea lucruri ar face mâi bine să consulte un medic. . ' , .

Maşina. Un mijloc de neînlocuit pentru a comunica cu natura dacă ţii ca această comunicare să se realizeze cît mai repede şi fără a căsca în mod inutil gura. Pasiunea pentru maşină de la profesie mi se trage. .Dar în obţinerea permisului de conducere, după cum cred că am mai arătat, meritul îl are prima mea dragoste. \ ’ -

" ijuminoasa a rost prima mea dragoste, cea care întotdeauna supravieţuieşte şi care nu se uită niciodată, deşi totul începe şi se termină ca o glumă. Svetla* – numele nu i se prea potrivea, căci era mai degrabă' întunecată la înfăţişare. Păr negru, ochi negri, piele negricioasă. Doar zîmbetul îi era luminos, neobişnuit de luminos, cînd strălucea pe această faţă cu ten de litoral. .

Am văzut-o pentru prima oară într-o dimineaţă de primăvară pe bulevardul Ruski. Venea spre mine şi am simţit 'deodată un fior atît de. puternic, de parcă m-ar fi izbit cablul electric al unui tramvai. M-am rezemat de un castan, am ridicat aparatul şi am fotografiat-o. Am fotografiat-o plin de sine, chiar cu puţină aroganţă, căci în asemenea cazuri e de-a dreptul absurd să acţionezi pe furiş. Fata a ajuns în dreptul meu şi în loc să se răţoiască la mine mi-a zîmbit, arborând zîmbetul acela neobişnuit de luminos. . ' '

— Voi avea şi eu copia mea ?

— Fireşte, i-am răspuns şi am pornit la pas alături de ea. , – '

Am pornit şi am mers din primăvară până în toamnă şi în tot acest răstimp fiorul nu m- a părăsit, deşi nu îndrăznesc să afirm că a avut mereu aceeaşi intensitate. Nu pu-

[1] **Luminoasă (bulg.). • . ' : .**

tea avea aceeaşi intensitate din moment ce deseori era însoţit de iritare sau de furie. Svetla era răsfăţată, sucită, capricioasă şi nici eu nu mai ştiu cum, ţinea s-o scot prin localuri, ceea ce depăşea posibilităţile mele, şi insista să plătească ea, ceea ce- contravenea concepţiilor mele. în general, existau destule motive de ceartă, ne certam şi ne împăcăm, cum e şi firesc atunci cînd e vorba de o dragoste la prima vedere.

Fata afirma că sînt îngrozitor de timid şi din cale afară de demodat, iar asta mă făcea să jur în sinea mea că va fi ultima noastră întîlnire, numai că din jurămintele mele nu se alegea nimic, fiindcă, oricum ar fi fost, ea era Svetla – unică, de neînlocuit.

Dacă cineva m-ar întreba acum : de ce unică şi de neînlocuit ? – cred că nu mi-ar fi uşor să găsesc un răspuns. Tot ce mă atrăgea la ea mă şi irita uneori, totul, inclusiv zîmbetul acela luminos, care nu de puţine ori îi lumina faţa oacheşă tocmai ca să-mă irite. Şi totuşi ea era pentru mine Svetla şi orice alte explicaţii sînt de prisos.

Cînd tatăl ei, care o răsfăţa mai mult decît maică-sa i-a făcut cadou un mic Fiat, Svetla a hotărît să ia lecţii de conducere, aşa că, pentru a o însoţi, m-am văzut şi eu silit să iau lecţii cu ea. Ei, „silit” s-ar putea să nu fie cuvântul cel mai adecvat, deoarece, pe ascuns, în sinea mea, ardeam de dorinţa de a obţine permis de conducere. Mă enerva însă faptul că totul se făcea după capriciul majestăţii sale imperiale, iar eu eram dator să mă supun. I-am plătit-o însă, căci mi-am luat permisul încă de la prima examinare, pe cînd ea a fost trîntită şi abia la a doua prezentare a reuşit să şi-l ia. ceea ce a făcut-o să-şi iasă din minţi de furie.

Odată, era pe la începutul toamnei, în timp ce îşi aranja ţinuta în mansarda mea, după şedinţa sexuală – aceste şedinţe ale noastre se desfăşurau destul de furtunos – Svetla mă întreabă :

— Ce-ai zice dacă m-aş căsători ? ₐ

— Depinde cu cine.

— Nu cu tine. Fii fără teamă.

— De ce consideri că m-aş teme ? •

— Noi şi acum ne petrecem jumătate de timp certîn- du-ne, dacă ne-am şi cununa, sesiunea ar-deveni îh mod sigur permanentă.

Avea pesemne dreptate. În price; caz, m-am abţinut' să-i răspund. Ea însă insistă : '

• – Hai spune-mi : ce mă slătuieşti în legătură cu căsă-

. toria ? ' •

. – Nu-l cunosc pe ginerică. – ' . . . .

. – Vă pot face cunoştinţă. .

— Nu ştiu dacă se cade. – ₖ .

— De ce nu. Totul va fi exact după, bunele maniere.

Vei veni să ne faci poze la ofiţerul stării civile.

•— Evenimentul e iminent ? . □ . . - - .: .

— Duminica viitoare. -.

— Atunci de ce mă mai întrebi ?

— Dar pe cine să întreb ? N-am pe nimeni mai apropiat decît pe tine. Mă tem că fac o prostie.

— Din moment ce te temi, ai mâi putea aştepta.

— Nu-i timp de aşteptat. Pleacă. Şi eu – cu el.'

. —: În străinătate. .

— Fireşte. Nu te măriţi ca să te duci la Cucuieţi. . *

Totul era clar, aşa că discuţia devenea complet inutilă.

I-am spus-o.

:— Şi totuşi, pot considera că-mi accepţi invitaţia ? insistă Svetla. . ' ” :

— Ai în vedere fotografiile ? – - •

- — Ei, nu numai fotografiile. Vii şi la banchet.

. – Dar de ce nu şi-n patul nupţial ?

— Ar fi cam greu, îmi replică ea. Ceva însă tot se poate aranja. ~ -

Eram absolut convins că n-am să accept această umilinţă de a-i face poze de nuntă, şi -totuşi m-am prezentat la ofiţerul stării civile şi i le-am făcut tocmai ca să nu. considere că mă simt jignit. ' ... *

Svetla era orbitoare – acest contrast între rochia albă şi tenul măsliniu de litoral, fără a mai vorbi de zîmbetul alb cu care cochetează pînă la abuz. Ginerică nu era chiar atît de strălucitor – un comerciant bine hrănit, de vîrslă mijlocie, cu creştetul deja pleşuv – nici ciung, nici orb. De fapt, dacă ne gîndim la ceea ce a Urmat, e greu • de spus dacă era sau nu orb.

Iar în legătură cu ceea ce a urmat, întrueit nu eram singurul fotograf la festivitate, m-am grăbit să mă retrag imediat după terminarea ceremoniei de la ofiţerul stării civile, fără a uita s o felicit pe tînăra mireasă, ale cărei buze şoptiră însă atît de încet aşteaptă-mă, îneît mi-am zis că pesemne n-am auzit eu bine. Cuvînlui, în cazul în care a fost într-adevăr rostit, putea fi înţeles absolut simbolic, dar, ştiind că Svetla nu se prea dă în vînt după simboluri, m-am întors acasă într-o oarecare măsură iritat şi intrigat totodată. .Abia ajuns însă acasă, i-am şj auzit tocurile ţăcănind pe scara ce duce de la ascensor la mansardă. Un minut mai tîrziu ea se afla în braţele mele

Reuşise s-o întindă pentru puţin în pauza dintre ceremonie şi banchet sub pretext că vrea să-şi schimbe rochia incomodă şi că pantofii o strîng îngrozitor. Rezolvase în grabă treaba asta, iar acum Pepa o aştepta jos, în maşina sa Jiguli. în timp ce în mansardă, noi doi, îndobitociţi de excitare, făceam ceea ce cu o săptămînă în urmă făcusem în virtutea obişnuinţei.

Era destul de vulgar să ne facem de cap pe jumătate dezbrăcaţi în timp ce în restaurant nuntaşii şi.mirele treceau la aperitiv, iar jos Pepa se excita cu imagini erotice, numărînd totodată minutele cu nervozitate. S-ar fi putut ca Svetla s-o fi făcut din nostalgie pentru o iubire ce se ducea. S-ar fi putut ca în ea să acţioneze furia faţă de sine însăşi şi faţă de mirele care reuşise s-o cumpere la un preţ atît de meschin – trei ani de viaţă în străinătate. S-ar fi putut ca totul să nu fi fost decît o toană a perversiunii, ea a fost dintotdeauna niţel perversă. Dar de la această ultimă şi gîfîită întîlnire, de la aceste spasme vio- , lente ale unui sentiment în agonie, mi-a rămas o amintire înnebunitoare, amară şi ruşinoasă.

Şi mă gîndesc că, poate, tocmai pentru că atunci am cedat la ispita Svetlci, acum cîteva zile, în noaptea aceea, am respins atît de grosolan obolul Antoanetei. Işpite amare şi oboluri meschine... Nikolina cel puţin îşi trage fermoarul fustei şi spune vino mai încoace ca să te studiez.

În clipa aceasta însă ea nu spune nimic, ci stă cu privirea aţintită la fîşia asfaltului care vine şi tot vine încoace, în timp ce copacii dc pe marginea drumului trec la
rîndul lor pe lingă noi, aidoma unor pietoni, care au luat-o în direcţie opusă.

~ Te-ai gîndit ? întreb eu.

— La ce să mă gîndesc ?

— La mutarea următoare.

— Păi tocmai asta fac acum.

Să sperăm că eforturile ei nu vor fi zadarnice. Deşi, după cum am mai spus, sînt tentat s-o compar cu jucăriile acelea care cu greu pot fi programate pentru mai mult de două mişcări.

Ajungem în oraş cu bine şi reuşim să găsim locuri la hotel mulţumită unei cunoştinţe de-a Linei. Apoi cobo- rîm la restaurant ca să luăm masa.

k – Te-ai gîndit ? o întreb din nou după ce chelnerul ia comanda – nişte salate cu brînză şi fripturi de porc, dacă asta are vreo importanţă.

— Cred că, într-adevăr, e bine să-mi continuu drumul pînă pe litoral, cugetă ea îngînduratâ. Acum acolo e de lucru...

— ...Şi sînt şi dolari.

. – Asta o spui tu. !

— Eu o spun, dar tu nu care cumva s-o. gîndeşti.

— Nici pomeneală. Singurul lucru de care am acum nevoie e liniştea.

— Nu ştiu dacă ai s-o găseşti, acolo Unde ai pornit.

— Dar unde ?

— Exact în direcţia opusă. ,

* – Tu chiar nu eşti întreg la minte ?

La asemenea întrebări nu se răspunde. Aşa că tac.

. – Mă îndemni să mă întorc înapoi la Dragan Z

— Nu la Dragan. La anchetator.

— Ca să recunosc că dolarii au fost ai mei.

— Lasă dolarii. Nu de ei e vorba. *

— Atunci de ce ?

— Ştii prea bine de ce s de cealaltă treabă.

— Am impresia că astăzi nu ne prea înţelegem, mormăie Lina. Spune-mi odată ce înseamnă „cealaltă treabă**,

— Ce sens are, din moment ce faci pe proasta cu minei.

;— Cum vrei, în genunchi n-am să-ţi cad,: dă ea din umerii puternici, înveliţi astăzi, în treacăt ne spus, cu aceeaşi bluză de culoarea ciclameî, dulce durere a visurilor mele.

Tăcem faţă în faţă, uniţi de o iritare comună pînă ce în cele din urmă vine ospătarul cu mîncarea, o dată cu care – am uitat să spun – în lipsă de alte băuturi nealcoolice am comandat şi două sticle de apă gazoasă. Proasta dispoziţie n-o împiedică pe Lina, ca de altfel nici pe mine, să lustruim bine farfuriile, şi asta în cea mai deplină tăcere.

— Urcăm ? întreabă femeia după ce achit nota şi ne ridicăm.

— Cum pofteşti. Putem şi urca, ne putem şi plimba, îngaim eu căutînd să ţin în frîu căpoşenia aceea, care acum îmi dă ghes să termin cu ciclama asta şi să-mi văd de drum.

Pornesc agale pe lespezile largi, de marmură, fireşte. Nikolina mă însoţeşte la început cu o jumătate de pas în urmă, apoi ajunge în rînd cu mine şi mă ia de braţ. Nu-i chip să termin cu ciclama asta mare. În orice caz, nu chiac acum cînd s-a lipit atît de neajutorată de mine. Mergem un timp în tăcere pînă ce fiorul din îmbrăţişarea mîinilor ne spune că ele s-au împăcat, iar din moment ce ele s-au împăcat, nu văd de ce nu ne-am împăca şi noi.

— Dacă vrei să afli ceva, de ce nu întrebi, ci taci ? întreabă femeia cu jumătate glas.

— în schimb tu, văzînd că eu nu întreb, ţi-ai zis că ai de a face cu un fraier sadea. Eu tac ca să nu zici tu că sînt sticlete. Şi, de fapt, ce să mai întreb cînd totul e clar.

Ea se opreşte şi se uită la mine :

— Ce-i atît de clar ?

— Dacă tot te opreşti, opreşte-te măcar la umbră, o sfătuiesc eu.

Traversăm piaţa şi o luăm pe aleea dintre copaci pînă ajungem la prima bancă. La ora aceea de început de după- amiază nu-i ţipenie de om. ,

— Să ne aşezăm, propun eu.

Şi abia cînd ne aşezăm şi aprindem cîte o ţigară pentru a ne linişti nervii, trec la „treaba cealaltă".

— Unde a fost găsit ăla al tău, fostul, Krumov ? „La Plopi". Unde m-ai oprit tu la ora două după-amiază ? „La Plopi". Unde a trecut vîjîind fratele tâu cu maşina ? '„La Plopi".

— N-a fost maşina fratelui meu.

. ' – Dar în maşină se afla fratele tău.

Ciclama tace. Apoi întreabă cu o voce rece : •

— Şi toate astea ie-ai servit anchetatorului ?

— N-am servit nimic, dar e limpede ca bună ziua^

. – Dacă-i limpede, de ce ai tăcut ? • . – E de datoria ta să spui.

— Vorbeşti fără să le gîndeşti... . ;

— Dimpotrivă, m-am gîndit la toate aspectele. Degeaba faci pe -mortul în păpuşoi, că pînă la urmă tot nu scapi de ei. Aşa că-i în interesul tău să te grăbeşti.

— Şi de ce să mă grăbesc? Ca să-mi vîr singură capu n laţ ? Ca să mă facă complice ?

— Şi tu nu eşti.

• – Nu sînt, se înţelege că nu sînt. Nu cumva îţi închipui că eu l-am ţinut pe Ranghel, iar Dragan l-a îmblătit.

— Nu cunosc amănunte. •' •

»— Spuneai că totul ţi-e clar ?

în linii mari.

— în linii mari, Dragan mi-a propus să mergem la „vecini", aşa le spunea celor de la „Popasul Vînătorilor". Ne-am urcat în maşină, dar cînd am ajuns „La Plopi", Dragan a părăsit asfaltul şi Ranghel a întrebat încotro, era vorba să mergem la vecini, iar

Dragan a zis că, înainte-de a ajunge la vecini, avem de reglementat niste treburi şi s-a oprit, acolo, lîngă drumul de care.
— La locul caznei, mormăi eu şi declanşez în aceeaşi ' clipă aparatul.
Pe aleea de vizavi merg doi copii, pesemne fraţior şi surioară, prinşi de mînă. Surioara este mai măricică, are – o expresie 'de preocupare maternă, iar faţa celui mic emană mulţumire de viaţă în general şi în special de balonul mare şi galben pe care-l ţine de sforicică. Două feţe de copil şi un balon galben pe fondul verdeţii întunecate – aşa ceva nu se ratează. Lina remarcă însă cu nemulţumire :
— Vorbesc degeaba, dumnealui face poze.
— Nu fac cu urechile. Te ascult.
— Ranghel băuse încă de dimineaţă. Dragan era şi el cu capsa pusă, aşa că cearta a început imediat
Lina tace. O face oare pentru că socoate astfel problema rezolvată, sau pentru că e ocupata cu reconstituirea scenei ?
— De la ce a început cearta ?
— De la ce altceva decît de la bani. La .Jazul Albastru[11] sîntem trei : eu servesc la mese, Dragan e la bar, Ranghel – la casă. Dacă pică ceva valută, o ia Ranghel, iar la sfîrşitul săptămînii ne reglăm socotelile.
— Normal.
— Păi de ce să fie nenormal ? Nu cumva ai impresia că dolarii vin în teancuri ? în afară de sezonul de vară, doar din an în paşte mai pică ceva, o nimica toată.
— Şi ce s-a întîmplat acolo, la locul caznei ?
— Dragan s-a dat la Ranghel învinuindu-l că el opreşte grosul, iar nouă nu ne lasă decît ce-i trece printre degete. Ranghel a negat, apoi s-a înfuriat şi el, să-mi mulţumeşti, zice, că mi-am pus eu mintea la bătaie, căci dacă n-aţi fi fost decît voi doi, tu şi soră-ta, cu minţile voastre alea de găină, de mult v-aţi fi aflat la zdup, aşa că şi pentru asta trebuie să-mi fiţi recunoscători şi i-a mai zis şi altele ; eu îi făceam semn să tacă, dar el se dezlănţuise atît de tare, încît nici măcar nu mă observa. Eu ştiam însă că Dragan nu e în toate minţile şi că, daţă-l scoţi din sărite, devine total iresponsabil, lucru pe care l-a înţeles pînă la urmă şi Ranghel, însă prea tîrziu, aşa că atunci cînd l-am văzut pe Dragon că sare la bătaie, i-am lăsat şi am luat-o la fugă...
— Cu ce la pocnit Dragan ?
— De unde să ştiu. Doar ţi-am spus : i-am lăsat şi am luat-o la fugă şi tocmai ieşeam în şosea cînd – hop şi tu cu rabla ta.
— Exprimă-te mai politicos.
— Ei bine, cînd a apărut şi domnul cu limuzina.
— Poate că dacă i-ai fi despărţit...
— Să-i despart ? Ca să mă pocnească şi pe mine cu vreun fier...
Deci cu un fier l-a pocnit. Nikolina a văzut totul, dar Dragan îi e totuşi frate.
— Acum ţi-e clar de ce nu mă pot duce la anchetator ? – Mi-e clar că trebuie să te duci cu orice preţ.
— Da, şi primul lucru de care au să mă-ntrebe o sa fie de ce n-am venit pînă acum ?
— De ce ? Foarte simplu : ţi-e frate, ai ezitat, ai crezut că va recunoaşte şi singur sau că Ranghel îşi va veni în fire...
— Păi asta aşa-i.
— ...Iar acum ţi-ai dat seama că se îngroaşă gluma şi te-ai hotărît să vii şi să le spui tot ce ştii.
— încă nu m-am hotărît.
— Dacă nu te hotărăşti, vei fi condamnată pentru complicitate.
— Parcă ei ştiu exact ce anume s-a întîmplat.
— Chiar dacă nu ştiu, vor afla curînd.
— Ei da, dacă-ţi dai tu drumul la gură.
— Cred că se vor descurca şi fără ajutorul meu. Tu ce ţi închipui: am înţeles eu ce s-a întîmplat, şi n-o să înţeleagă ei.
Dragan are un alibi de fier.
— El ţi-a spus asta ?
— Păi cine altul.
Ea coboară vocea, deoarece se apropie de noi două femei cu cărucioare de copii.
— în seara aceea, cînd a venit la restaurant, mi-a poruncit să-mi ţin ‘gura, iar dacă voi fi întrebată, să spun că am stat toată ziua acasă. Nu te teme, mi-a zis el, am un alibi de fier, şi împreună cu mine ai şi tu.
— Şi care-i alibiul ?
— Că a fost toată ziua cu Lada în oraşul celălalt. Că a pus-o la punct împreună cu un mecanic şi că nu s-a clintit de acolo toată ziua. Zice că are şi martori.
— Şi v-a luat cu un Volkswagen, nu-i aşa ? Volkswa- genul acela cenuşiu, cu care era cît pe ce să-mi facă zob portbagajul ? Căci îl ţin minte. Nu-i defel greu de ţinut minte un asemenea număr care-i în ordine crescîndă : 0123.
Ea mă priveşte îngrijorată.
— Iar mecanicul despre care vorbeşte fratele tău e mie-n sută vărul meu Decio.
— Asta-i bună !
— Iar minciunile lui Decio al nostru nu-s cu nimic mai prejos decît minciunile lui Dragan al tău cu alibiul său de-tinichea.--'
Mu priveşte la fel, preocupată parcă de niste-ginduri, apoi îmi spune :
— Tu nu ştii că şi Dragan a fost chemat la miliţie, a. spus ce a vrut şi i s-a dat imediat drumul. Dacă alibiul lui era de tinichea...
— Iar tu nici măcar atît nu realizezi că dacă i s-a dat drumul nu înseamnă că i s-a dat şi crezare, ci că.şi-au propus să-l urmărească. îl vor urmări cît e nevoie şi pe urmă : vino, că avem o treabă cu tine.
— Păi n-are decît să se ducă. îl priveşte. .
— Să se ducă, dar te implică şi pe tine.
. – Ce interes are să mă. implice ?
— Ţie chiar că-ţi cade greu fisa. Păi după ce o să-l strîngă cu uşa şi n-o să mai poată nega, va începe rundă a doua. Va încerca să dovedească, chipurile, că a fost pro-, vocat de Ranghel sau că a acţionat în legitimă apărare, iar pentru a dovedi asta vă avea nevoie de un martor, iar acest martor vei fi tu.
Lina încruntă din nou sprîncenele. Biata de ea. Capul îi plesneşte de atîta gîndire.
Me întoarcem la hotel şi ne retragem în camera Linei. Femeia îşi leapădă bluza de culoarea ciclamei şi fusta cenuşie, dar de astă dată fără intenţia de a-mi oferi vreun' şţrip-tease. Prea e ocupată cu munca asta grea – gîndi- tul – ca să mai facă şi strip-tease.
Prin fereastra întredeschisă adie o boare de vînt. Un vînt cald. Oamenii, în loc să planteze copaci, ‘ au plantat lespezi, iar pe căldura asta din iunie lespezile se încing destul de tare. Lina se lasă pe fotoliul pătrat şi urît, ce.- seamănă cu o cutie căreia îi lipseşte o latură. Arcurile... fotoliului ţiuie jalnic.
— Să zicem că m-aş duce la anchetatorul ăla al tău, raţionează ea cu voce tare. .
Din moment ce deja şi-a însuşit această idee, chiar şi la modul condiţional, înseamnă că progresăm- .<
—-.Trebuie să te duci.
— Şi Dragan mă omoară pe urmă în bătaie; Trebuie să – mă feresc din două părţi. Sînt între ciocan şi nicovală.
Evit să-i urmăresc fizicul, deoarece, aşa cum s-a întins numai îri furou şi cu sinii lăsaţi în libertate, priveliştea nu predispune defel la cugetări .abstracte.
— Dragan trebuie să 'se teamă acum pentru sine însuşi.
— Păi tocmai din teamă pentru sine însuşi are să mă omoţe în bătaie, -
- Aşa a fost tot timpul ? întreb eu arătînd cu degetul spre frunte.
— Depinde. Te poate slugări ca ultimul dintre fraieri, pentru ca într-o bună zi să-ţi scoată, toţi dinţii din te miri ce. Nu ştiu dacă mama nu l-a născut de-a-ndărătelea, dar de mic a fost aşa. Mi-aduc aminte cum a fugit odinioară de-acasă. Se pregătise să meargă la meci, iar fratele meu cel mare i-a zis : te duci la meci, dar acum speli farfuriile. Farfuriile le Spăl după aceea, zice Dragan. Nu, ai să le speli acum, strigă fratele meu. După aceea – acum, după aceea – acum, pînă ce Dragan şi-a ieşit din minţi şi i-a spart fratelui meu capul cu un scaun de bucătărie. Şi tuleo, băiete...
Ea tace un timp, apoi adaugă :
— în asemenea momente devine iresponsabil. E în stare să te omoare aşa, din senin. .
– Asemenea momente nu vor exista.
— Va afla că am fost la miliţie.
— —îi spui că ai fost chemată în legătură cu verificarea de la „Iazul Albastru**. Te conduc înapoi cu Moskviciul, iar mîine dimineaţă – direct la anchetator.
– Cînd aud cuvîntul ăsta, mă trec fiori reci.
— În cuvîntul ăsta stă salvarea ta. Ne. urcăm în Mosk- vici şi... .
—• Nu cu Moskviciul, mă întrerupe ea. Prefer cu trenul din.seara asta.

— Se poate şi aşa.
îşi aprinde ţigara, se întinde în fotoliu, îşi aţinteşte privirea în perdeaua geamului pe care o leagănă vîntul şi se cufundă în gînduri. •
— Nu văd să te preocupe prea mult soarta lui Han- ghel. remarc eu. \
— De ce. să mă preocupe ? N-am. văzut nimic, bun de la el. " .
— Dacă nu punem la socoteală hîrtiuţele alea verzi.
— Dacă şi alea mai înseamnă „bun” ! Că doar toată tărăşenia de la ele a început.
- – S-ar putea ca omul să fie pe patul morţii..
— Nu-i doresc răul, dar dacă moare, n-am să port doliu.-
— Cred că pentru voi e mai. rău dacă nu moare.
, Lina mă priveşte întrebător, pentru ca într-un tîrziu să priceapă:
— Crezi că are să-l dea de gol pe fratele meu ? Trebuie să fie nebun. Asta ar însemna să-şi taie singur craca.
-- încruntă sprîncenele, trage concentrată din ţigară şi mormăie ? - •
— Dacă moare, e de râu. Scandal, bătaie, se va consemna că-i vorba de huliganism mărunt.
— Care mărunt '.Lasi omul -în stare de nesimţire şi o iei la fugă. -
— Dacă se. hotărăşte să moară, am pus-o de mămăligă, insistă Lina.
îşi stinge ţigara, îşi ridică braţele şi continuă să se întindă. ' ' '
— N-ar fi rău să dormim niţel, spune ea. Tu cît al de gînd să te coci în costumul ăla.
N-am ajuns chiar să mă coc, deşi e, într-adevăr, de preferat ceva mai uşor decît costumul/ Dar cînd ai o profesie că a mea şi cînd, pentru a nu te încărca cu tot felul de genţi, te-ai obişnuit să-ţi porţi tot inventarul în buzunare, n-ai 'cum să umbli doar în cămaşă şi blugi.
— Numai să nu ne fure somnul şi să pierdem trenul' de seară, remarc eu aşezîndu-mi sacoul pe un scaun.
—'Bine. Taci. Am'înţeles, răspunde femeia lungin- du-se pe pat şi închizînd ochii.
îi deschide abia cînd mă lungesc şi eU lîngă ea. Ii deschide şi rosteşte îngîndurată :
’ – Şi totuşi mintea mea nu e în stare să priceapă...' ...— Ce anume ?. . . . . ,. . *
— Că ai zis de bonuri că-s ale tale.
— Hai, gata cu bonurile astea. Vino mai aproape.
Mă trezesc pe înserate. Vîntul uşor care intră . pe fereastră, e mai rece. Şi o mînă destul de energică mă scutură de umăr: • • — Dacă mai ai de gînd să dormi, trebuie să te muţi în camera ta. Eu una plec.
Lina e deja îmbrăcată şl are valiza făcută. Unde să pleci, sînt gata să spun, dar îmi dau seama că asta ar însemna să se ducă dracului tot ceea ce am realizat cu atîta insistenţă. Mă ridic, mă echipez repede şi cobor ca s-o conduc.- .. • ; ;
— Lucrul cel mai bun ar .fi să luăm Moskviciul, propun eu. •
. Uşor de propus, dar greu de realizat. Maşina o aveam parcată după colţ. Iar la colţ ne aşteaptă Dragan. Ne aşteaptă în semiîntuneric, tăcut şi ameninţător, trecîn- du-şi din cînd în cînd automat greutatea corpului de-'pe un picior pe celălalt, ca şi cum ar vrea să. verifice 'dacă între, timp blestematul acela de picior scurt nu ş-a mai . lungit • – – ,-. .. •
— Ce ţi-am zis eu ? mîrîie el înşfăcînd-o pe Lina de umăr,. - v
-— Dă-mi drumul, că ţip, îl previne femeia şi încearcă să se elibereze. • •
De fapt, ea a şi început să ţipe, căci glasul u răsună neaşteptat de tare şi strident în strada tăcută.. Speriat de acest glas, fratele ei dă pentru o clipă drumul, umărului vînjos. Clipă se dovedeşte a fi pe deplin, suficientă, căci Lina se smulge şi o ia la fugă. Dragan se. uită un timp după silueta ce-se îndepărtează, apoi —-spre mine, ca şi cum nu s-ar decide pe care dintre victime să şi-o . aleagă. Alegerea nu este dificilă. Lina e omul iui, cu ea se poate oricînd răfui, mai important e să-l pună-la punct'pe căposul ăsta necunoscut.
— la fă-te-ncoa! porunceşte el, dar eu pornisem deja în direcţia opusă, spre lampa fluorescentă cea mai apropiată. ’ . .
— Vinb dumneata, îi spun eu. .
• Am senzaţia că nu-l prea trage aţa spre partea asta, iluminată, a străzii şi o preferă pe cealaltă, cufundată în semiîntuneric. S-ar părea că în preajmă nu-i ţipenie de om, dar hotelul se află totuşi la doi paşi. Dragan porneşte spre mine cu mersul său legănat de marinar.. îl aştept liniştit, ba chiar am impresia că zîrribesc. Nu – contez pe nici o figură de tip karate sau -judor.- Habar :
' '‘‘176 – ' : - •
n-am de gimnastica asta. Figura mea e să mă izolez şi să urmăresc de sus ceea ce se întîmplă, întocmai ca un observator neutru. Te uiţi de pe tuşă şi zici că ceea ce i se poate întîmpla tipului acela din zona lămpii fluorescente e lipsit de importanţă, şi eu sînt liniştit ştiind că tipul acela nu va avea o comportare de rîsul curcilor din moment ce ştie că-l observ.
— Ce ţi-am zis eu ? mîrîie din nou Dragan, oprin- du-se în faţa mea.
Se pare că nu-i e la îndemînă să se exprime cu uşurinţă, şi cînd îi reuşeşte vreo propoziţie, se căzneşte să n-o uite, pentru a o folosi cît mai mult. De ce să-şi bată capul ca să găsească o propoziţie nouă, cînd are una dc-a gata.
— Parcă mai ţin minte cine şi ce-a zis, răspund eu flegmatic. - .. .
— Ţi-ani zis s-o închei cu Lina ? Lina e sora mea, iar eu sînt fratele ei.
Nu-i răspund.
— Ţi-am zis să-ţi vezi de drum ?
Nu-i răsuhd. - .
— Nu rînji ! Răspunde, ţi-am zis sau nu ?
Nu-i răspund.
Vine aproape de tot, astfel îneît cu o singură lovitură de pumn ar putea să-mi strivească faţa, dar ceva îl reţine şi îşi mută maşinal greutatea corpului de pe un picior pe celălalt. Se pare că tocmai faptul că nu-i răspund îl derutează. Şi că-i rîd în faţă. Se pare că e mai obişnuit cu situaţia în care victima se ia cu el în gură, aşa cum i s-a întîmplat cu fratele său, ca s-o ţină într-un după aceea – acum, după aceea – acum, pînă ce sîn- gele prinde să-i fiarbă în cap şi se repede ca berbecul înainte. • ,
•
Tocmai atunci se aude un tropăit de paşi şi Dragan se uită la iuţeală în jur. Pe lingă noi trece alene un miliţian, ne aruncă o privire fugitiv şi îşi vede de drum. Rămîn ân continuare calm şi-l examinez pe zdrahonul din faţa mea. Faptul că nu apelez la miliţian şi continuu să rînjesc îl derutează de-a binelea, dar îi vine totuşi greu să renunţe la propoziţia pe care o are de-a gata ;
- – Ţi-am zis său nu să-ţi vezi de drum ? . '-
Nu-i răspund. E deja pe punctul de a adăuga ceva,. ' clnd se pare că în aluatul inert al creierului său .se conturează o bănuială. Are de a face cu un apucat. E clar că sînt un apucat, de vreme ce stau în faţa, lui şi îi rîd în nas, fără a mă teme de bicepşii săi. După această bănuială bruscă şi total falsă urmează, şi inevitabila concluzie: să-şi ia valea. Şi totuşi, retragerea trebuie să fie cit de cît onorabilă. După ce îşi repetă propoziţia de trei ori ca*un papagal, zdrahonul se hotărăşte să conchidă: '
' ?
— Să ştii că nu-mi place să repet 1
Apoi’face încet stingă împrejur şi se îndepărtează cu paşi grei. • / ’ ’ „
Nu ştiu dacă se îndepărtează cu adevărat sau rămîne la pîndă undeva – pe aproape, pentru moment lucrul, acesta nu mă' interesează cîtuşi de puţin. Mă întorc la hotel şi'mi achit nota. • Dacă tot mi-am făcut somnul, n-are rost să vegetez aici toată noaptea.- Mă urc în maşină, pornesc şi, după cîteva minute.-ies la şoSea. _ Deşi e seară, circulaţia pe şosea este destul de intensă, mai ales în sens opus, iar pentru că majoritatea celor – care conduc¯vin din direcţie opusă, eşti atît de orbit* de faruri, incit nici .nu ştii cînd te trezeşti în şanţ. Nu pot înţelege ce se întîmplă cu oamenii aceştia care sînt veş- . nic pe drumuri, de parcă ar fi fotografi. Umblă tot timpul, în loc să stea acasă, să ia vreo carte, să stea de vorbă cu ea, cum spunea Hodorogul. La fel ca Nikolina.' Ar trebui ş-o.întreb : ’ •
— Tu l-ai citit pe Dostoievski ? ’ ‘ < * * ; '
Ştiu însă de pe acum ce-mi va răspunde’:
— N-am ajuns pînâ acolo.
— Dostoievski – îi voi spune- eu – are o carte „Crimă şi pedeapsă".
’— Sticlete ce eşti l va zice ea. Numai de pedepse. îmi vorbeşti.
— Vezi, cu Antoaneta o discuţie pe tema asta ar avea multe şanse de a demara. Acum însă n-am nici un chef să mă gîndesc la Antoaneta. N-am nici un chef şi totuşi mă gîndesc. Eterna şi stupida poveste: pe una o ar în mînă, cealaltă îţi fuge, iar cea care fuge pare’întot-
neauna mai interesantei, căci ele cînd e lumea omul e obişnuit să dea vrabia din mină pe cioara de pe gard.
Mei opresc pentru puţin la o parcare, pentru a-mi odihni ochii de strălucirea farurilor. N-am de ce să mă grăbesc. Nu mii aşteaptă nimeni la cină. Mă gîndesc uneori că nu e un lucru prea bun. apoi îmi spun însă ca orice rău e spre bine Astfel mă simt mai iiber. Şi nu există nici pericolul de a mai amărî şi pe altcineva decit pe tine însuţi. Mergi zîmbind, uneori chiar punjnd pe «înduri cu zîmbetul tău vreun zdrahoh.
Cobor din maşină ca să fumez la aer curat o ţigară şi sa privesc cerul înstelat. Aerul curat se potriveşte foarte bine cu ţigara,

deşi n-aş putea afirma că ca îl şi face mai curat. Iar stelele de pe bolta cerească sînt atît de numeroase, cît nu poţi vedea un an întreg Sofia. La Sofia nu sînt stele. În schimb, bulevardul Lcnin c plin de lămpi fluorescente.

Consider că datorez multe lucruri Llodorogului, iar cea ce nu-i datorez lui, îi datorez pesemne lui Sirakov. Nu şi zîmbetul însă. Să aştepţi zâmbete de la cei doi e ca şi cum le-ai apuca să storci unt dintr-o cărămidă. Am mereu impresia, cînd mă întorc cu gîndul la trecut, că zîmbetul îl datorez ciupercii ăleia otrăvitoare.

Pe Stavreva am avut-o la matematici din clasa a zecea. Era scundă, rotofeie şi încrezută. Dacă cineva vă spune că astea scunde şi cu fundul mare au întotdeauna o fire blîndă, lrimiuţi-l la mine. Stavreva m-a luat la ochi încă din prima oră.

— A trecut deja mult timp de cînd învăţaţi matematici, a început ca, şi cred că vă daţi scama că mafematicile sînt . ..

— ... Ştiinţa cea mai importantă, îi sugerează Kos- tov, care stă-n bancă cu mine.

— Exact : ştiinţa cea mai importantă, confirmă ca. iar cu zîmbesc, ştiind că, în mod obligatoriu, disciplina sa este cca mai importantă.

— Fără matematici, astăzi, continuă Stavreva, nu poale exista nici biologie, nici fizică, nici' astronomic, nici....

— ...Nici nimic, îi sugerează Kostov din nou.

De astă dată profesoara îl fulgeră cu o privire suspicioasă şi-mi remarcă zîmbetul. . .....

— Dumneata, de acolo, de ce rîzi ca un idiot *t* întrebarea sună destul de grosolan. În clasa a zecea,, elevii se consideră oameni mari şi expresii ca „idiot* nu le prea sînt pe plac. .

— Nu rid, răspund eu.

— Dar ce faci ?

—. Zîmbeşte, răspunde Kostov în locul meu. .

• – Zîmbesc, confirm eu.

— Să zîmbeşti cînd ieşi afară. Ai înţeles ? • se răsteşte Stavreva.

Şi a trecut la probleme.

. Asta n-a fost decît uvertura. În ora următoare, Kos- tov mai trînti o ghiduşie de-a sa – la .ghiduşii îl ducea mintea – şi Stavreva îmi observă din nou zîmbetul.

— Dumneata, de colo, de ce rîzi ca un idiot ?

.— Nu rîd. Zîmbesc.

— Şi de ce zîmbeşti, dacă-mi este permis să întreb ?

— Pentru că sînt bine dispus. .

• —Iar eu am să-ţi stric „acum buna dispoziţie. Ieşi la tablă l ' • ’ '

Şi mi-a stricat-o. Cine ar fi putut presupune că vă . începe să examineze încă din ora a doua. Nu. m-am predat însă şi mi-am păstrat zîmbetul chiar şi cînd am auzit-o pe Stavreva rostind răspicat: .

— Şezi! Ai doi! ' '

De aici încolo, cu regularitate, la interval de .două . sau patru ore, abia intrată în clasă, profa de matematici mă lua în primire:

, – Deianov. după -cum văd, dumneata iar eşti bine dispus. * *

< – E interzis ? . ~

— Dimpotrivă, dimpotrivă. Numai.că fă bine şi ieşi la tablă, ca să ne binedispui şi pe noi.

Ieşeam, dar mă tem că nu de fiecare dată o bine-' dispuneam. Cu cît se înverşuna mai mult împotriva mea, cu atît mă pregăteam mai sîrguincios, întrucît ştiam că examinarea este inevitabilă şi că această luptă cu grăsana 'devenise pentru mine şi pentru Hodorog o problemă de onoare. Ea se folosea, fireşte, de toate avantajele sale
pentru a-mi servi pe cit posibil problemele cele mai grele, şi uneori reuşea să-mi trîntească şi cile un doi, căci dacă răspundeam de trei, asta însemna doi, dar, una peste alta, superioritatea îmi revenea mie în acest duel epuizant, nu pentru că femeile cu fundul mare sînt neajutorate, ci pentru că istericii pierd întotdeauna în cursele de rezistenţă. Uneori, înrăită de neputinţa sa, Stavreva recurgea la figuri nepermise, dîndu-mi probleme din materia încă nepredată, încît eram nevoit să obiectez :

— Asta încă n-am învăţat.

— Vrei să spui că dumneata n-ai învăţat, rînjea profa.

— N-am învăţat, n-am învăţat, interveneau în cor cîţiva colegi.

— Da? exclama Stavreva simulînd mirarea. Mă rog, s-ar putea să fac o confuzie.

Oricît de înverşunată ar fi fost, nu îndrăznea să-şi pună toată clasa în cap şi cînd răspundeam perfect, era nevoită să-mi pună patru sau cinci. Aşa am şi terminat •— cu o medie între cinci şi patru, deşi îi ajutam pe toţi din clasă la problemele mai grele. în două cuvinte, am învins, dar n-am cîştigat, deoarece, din cauza Stavrevei, cu diploma pe care am obţinut-o n-aş fi putut candida decît pentru o calificare de betonist.

Ciuperca asta otrăvitoare mi-a păpat şansa de a mă prezenta la ITAC. Privîndu-mă însă de posibilitatea de a deveni regizor, ea, fără să vrea, mi-a deschis calea spre fotografie, aşa încît ar trebui să-i fiu recunoscător. Şi n-ar fi de mirare să şi procedez astfel dacă m-aş întîlni cu ea. Cred că, dacă nu s-a zbîrcit, s-a buhăit de tot. Istericoasele astea nu sînt prea rezistente.

Tot ei îi datorez şi zîmbetul. Atît de mult m-am obişnuit cu zîmbetul acesta, încît, fără să-l caut şi fără să-l bănuiesc, el apare pe faţa mea cînd spre bine, cînd spre rău. Căci pe unii zîmbetul îi binedispune, iar pe alţii îi irită, mai pricepe ceva dacă poţi.

Cînd mi-a căzut în mînă cărţulia aceea a lui Victor Hugo „Omul care rîde”, am crezut că-i scrisă despre unul ca mine. Mi-am dat însă seama că am greşit: faţa celui din carte era atît de desfigurată, încît lumea rămînea cu impresia că el rîde. Eu unul însă rîd de-adevăratelea şi[1] - cum nu o dată mi s-a spus – mai des decît e nevoie.

De ce rîzi ca un idiot ? întrebarea îmi fusese pusa încă do profa de matematici. Şi nici-măcar acum n-am reuşit să aflu ce avea, de fapt, în vedere – că rîsul meu e într- adevăr de idiot sau că pe lumea asta a noastră numai idioţilor le arde să rîdă.

Oamenii nu se irită pentru că rîzi. Puţin le pasă lor că rîzi sau plîngi. Se irită pentru că au impresia că rîzi de ei.

Partea caraghioasă însă, dacă am ţine să fim exacţi, e că, de fapt, eu nu rîd. Rîsul presupune un efort al muşchilor abdominali, precum şi al coardelor vocale. Un efort inutil, ca să nu mai vorbim de zgomotul inutil. Nu ştiu dacă aţi remarcat, dar, la majoritatea oamenilor, acest zgomot provocat de rîs este destul de neplăcut. Rîsul melodios e prezent mai mult în abecedare, asta cu excepţia copiilor, deşi la unii dintre aceştia el aduce mai degrabă cu. un mîrîit şi guiţat. În ce-i priveşte pe oamenii mari, rîsul lor poate fi oricum, dar nu şi melodios. Un fel de hîrşîit de ferăstrău, măcăit de raţă, sughiţ, geamăt, cotcodăcit; sforăit sau gîngăvit. Eu zîmbesc, nimic în plus, ba de cele mai multe ori abia zîmbesc, ca să nu-i deranjez pe cei din jur. ceea ce nu înseamnă că ei nu se irită.

Cred că mai am vreo zece kilometri pînă la oraşul următor, cînd remarc un Moskvici verde tras pe dreapta, iar în faţa Moskviciului – un bărbat care îmi face semn să opresc. Opresc.

— Mi-aţi putea lua tovarăşul de drum pînă-n oraş ? întrebă bărbatul. Mi-a rămas maşina-n pană, iar omul are de rezolvat o treabă urgentă.

— 11 iau, mă învoiesc eu.

Silueta întunecată, aşezată pe bancheta din spate, prinde să se agite-şi iese greoi ,din maşină. Abia acum observ sutana şi barba. Am pus-o de mămăligă. Mi-am găsit beleaua în maşină.

Popa mormăie în grabă un bună seara şi se instalează în Moskviciul meu, tot în spate, pesemne pentru a-şi etala mai bine sutana şi barba.

— Ce lume lipsită de omenie, bre ! cxc’amă el cînd o luăm din loc. Dc-o jumătate de oră tragem în zadar nădejde c-o să oprească cineva.

— S-ar putea’ca lumea să se teamă, zic eu. E noapte. De unde să ştii cine şi pentru ce te opreşte.

— Aiurea, mormăie popa. Ce-i aici, Texas, ca să se teamă ! Fiecare se gîndeşte numai la sine, despre asta-i vorba.

Cu replicile astea conversaţia se încheie, eu apreciind că nu are rost s-o întreţin din moment ce slujitorul cultului a aţipit. Dumnealui face ochi abia la intrarea în oraş şi îmi propune să opresc oriunde, dar întrucît eu insist să-l conduc pînă acasă, începe să bolborosească indicaţiile cunoscute – faceţi la dreapta, acum ţineţi-o înainte, cum iar la dreapta.

— Uite, aici, aud eu în cele din urmă. Poftiţi înăun- ru, dacă nu vă grăbiţi.

— Da, dar vă grăbiţi dumneavoastră.

— Mă grăbeam din cauza copilului.

Coborîm, străbatem o curticică, urcăm apoi cîteva repte, fără să scap însă ocazia de a mă împiedica, deşi usesem prevenit de gazdă, şi intrăm în casă. încăperea n care ne aflăm şi care este pesemne ceva între’hol, ufragerie şi camera de oaspeţi, are o înfăţişare destul de neîngrijită. Mobila se rezumă la una din acele garnituri grele şi urile, cum se făceau în anii copilăriei mele, tapi- ţată cu o stofă de culoare incertă, pe care uzura a făcut-o şi mai incertă. Perdeaua de la fereastră e parţial desprinsă şi atîrnă ca o zdreanţă. Nu-i exclus să fi fost cîndva aibă, lucru ce trebuie să se fi întîmplat. însă foarte demult. Pe măsuţă, parte componentă a garniturii, printre ziarele azvârlite, se zăresc două sticle goale de limonadă şi un pantofior de copil, iar peste veliilţa roasă de pe jos zac jucării împrăştiate, printre care se distinge în mod deosebit un automobil portocaliu-aprins, cu roţile

din faţă, vai, lipsă.
Abia am intrat în hol şi gazda ia în primire telefonul :
— Taso, să ştii că pe cumnatul meu l-a lăsat căruţa-n drum... Păi puţin înainte de... vreau să spun puţin după Hanul Vechi... Ei, cum să nu-l vezi, că omul stă
în drum şi te aşteaptă... Zice că' la baterie ar avea ceva... Ei, în cazul ăsta îl.iei la remorcă...
Gazdă e de vîrstă mijlocie, cum obişnuim noi să spunem atunci cînd e greu de spus despre cineva cîţi ani are. În orice caz, barba o are neagră ca smoala şi doar ici-colo se zăreşte cîte un fir alb trădător, iar faţa îi este arsă de soare. O faţă aspră, mai degrabă de haiduc decît de preot.
Popa deschide precaut o uşă, intră în încăperea întunecoasă fără să aprindă lumina, întîrzie acolo preţ de un minut, două, apoi iese în vîrful picioarelor închizînd uşa cu grijă, fără să facă zgomot.[5] •
— Bietul copil, s-a dezbrăcat şi s-a culcat singur.
— De ce „bietul" ?
— Nevastă-mea a răposat. O infecţie şi – gata. Şi asta, imaginaţi-vă, în era antibioticelor LM-a lăsat cu un copil de cinci ani pe cap. .
Şi remarcînd că examinez distrat încăperea, adaugă 5
— Trăim ca nişte animale. Casă fără femeie – arză- o-ar focuE
îşi ridică neajutorat braţele cu mînecile largi şi negre, fără a fi clar dacă blestemă sau binecuvintează. Apoi se duce la bucătărie şi se întoarce, şi iar se duce la bucătărie şi se întoarce, pînă ce pe masa cît de cît degajată se adună rezervele de alimente şi de băutură existente în gospodărie – brînză, babic şi o sticlă de rachiu.
— Luaţi loc, mă invită preotul,. care abia acum observă că eu am rămas în picioare. . •.
Dar încă. înainte de a. să apuca şă mă aşez, el toarnă . rachiu în două pahare groase de sticlă, ridică unul, mormăie un noroc şi-l înjumătăţeşte.
— Nu cumva sînteţi abstinent ? ' •
’— Nu, sînt cu maşina.
— Şi ce-i dacă sînteţi cu maşina ? , .
— Păi mai am de mers.
— Ce mers – la miezul nopţii ! Hai să fim serioşi! Dormiţi aici, iar mîine dimineaţă îi daţi bătaie...
Se pare că lipsa mea de voinţă şi-a spus cuvîntul, căci nu mă las rugat a doua oară. Gust din pahar, în .timp ce popa îl dă de duscă pe al său. . „>
V – – Nu-Lgustaţi, ci beţi ca lumea, mă' sfătuieşte sluji-' torul cultului. Ăsta-i rachiu adevărat, din struguri, nu ‘‘contrafăcut.
Ne instalăm în cele două fotolii şi el îşi aduce din^ nou ariiinte de copil :• • . •
— Nu mai sînt la vîrstă la care mai poţi creşte' copii, 'dar uite că mi-am dorit cu disperare un băieţel: m-am înşelat. Tot fetiţă a ieşit.
„ – Mai aveţi şi o alta ?
〃 — Nu una, două.’Sînt studente.
— N?are ‘ nimic, o creşteţi şi pe asta. Şi ce dacă-i fată ? • \
— Nimic. Noi trăim însă în vremuri pentru bărbaţi.
— «Păi. şi femeile-s bărbaţi. Aia, Thatcher, de-i mai zice şi de fier.... . '
— Lăsaţi-o pe aia, dă popa a lehamite din mînă. Mai bine explica ţi-mi anomalia asta : pe de o parte – miliarde 'de.oameni care vor pace, iar pe de alta – o mînă de nebuni, cî ţi va oameni acolo.... ’
Tace un timp, apoi adaugă : - A.
— Şi totuşi balanţa trage spre război.
— Tota-i şantaj, îngaim eu ridicînd automat paharul, căci popa face şi el exact acelaşi, lucru. Nici- Thatcher, nici Reagan n-au chef să moară. – ,
— Păi odată dezlănţuit, ce importanţă mai are dacă a fost dezlănţuit din şantaj sau din altceva ? conchide-gazda.
îşi ridică din nou mînecile largi, ca şi cum ar fi o pasăre neagră gata să-şi ia zborul şi rosteşte i
— S-a lăsat bezna asupra omenirii 1 ' ' '
< [1] Apoi umple paharele şi mormăie prozaic 5 -• •
— Hai noroc ! -
După care se lansează într-un comentariu destul de aprofundat asupra situaţiei internaţionale, întrerupt ici- • colo de-aceeaşi exclamaţie care însoţeşte ridicarea paharului.
Sînt pe punctul de a aţipi, ba nu-i exclus să fi şi aţipit, cînd de afară se aude zgomot şi în cameră intră' ^naufragiatul şi salvatorul său, se aşază pe canapea unul tlîngă celălalt şi iau bahicul în primire, căci se ştie că orice peripeţie ascute pofta de mîncare. Preotul, care
şi-a scos rasa, încearcă să-şi continue expunerea politică, dar mă tem că nu voi fi singurul care nu-l va asculta.
Conducătorul Moskviciului naufragiat este pesemne învăţător, deoarece tovarăşul său de drum, care ii este şi cumnat. îi spune dascăle. Nu ştiu de ce, din cauza oboselii sau poate pentru că natura l-a turnat din deşeuri, cl arată cumplit de jalnic : spinarea aplecată, umerii lăsaţi şi grei, mîinile inerte. Obrajii săi scofîlciţi au tras în jos cutele gurii, urechile îi sînt clăpăuge, iar nasul marc şi cărnos se lasă atît de ameninţător deasupra beznei, încit ai impresia că în orice clipă va cădea pe duşumele cu un bufnet uşor, de cauciuc. Vegetaţia se rezumă la sprînce- ne’.e stufoase şi încărunţite, lăsate atît de mult peste ochi, îneît mai că-i acoperă,-În ce priveşte părul, cl a fost demult mistuit de intemperiile vieţii, pentru a contura singurul lucru solid al acestui cap – craniul bine, lustruit.
Salvatorul, căruia i se spune Taso, e simţitor mai tînăr şi mai generos dotat cu pilozitate, începînd cu cetina neagră şi tare ce-i acoperă capul şi terminînd cu mustaţa neagră şi deasă, tăiată astfel incit să aducă cu o mică periuţă de pantofi. De pantofi negri. În general, la Taso domină tonurile sumbre – cămaşă neagră, jachetă de catifea neagră şi ochelari în ramă neagră. Negre sînt şi culorile în care prezintă starea Moskviciului rămas în pană, şi asta o face în timp ce alternează îmbucăturile de babic cu înghiţiturile de rachiu. Din cile înţeleg urmărind discuţia, Taso c un fel de ştăbuleţ Ia sfatul popular, dar se ocupă nu de motoarele cu combustie internă, ci de probleme culturale.
în timp ce popa turuie, mai mult ascultîndu-se dc unul singur, eu am aţipit din nou pesemne şi, dacă la un moment dat mă trezesc totuşi, evenimentul se produce deoarece vocile participanţilor la discuţie s-au ridicat destul de mult. De fapt, s-a ridicat mai ales vocea lui Taso, căci dascălul vorbeşte leneş, cu -un glas de bas, blînd şi zeflemitor. • Participarea la discuţie îi lasă pe deplin intactă apatia aşternută pe faţă, ca şi cum fizicul acestui om jalnic n-ar fi decît carcasa unui magnetofon răguşit.
— Taso are dreptate, declară popa.
— Dacă spui tu, bubuie vocea dascălului.
Între timp Taso îşi continuă nu ştiu ce tiradă deja începută şi rostită pe un ton arţăgos :
— ... Şi lectorul ăla al vostru pe care l-aţi băgat ălora pe gît... Măi, o vorbă ca lumea n-a fost în stare să scoată. Numai nişte fraze papagaliceşti pe care le ştie şi cel mai tîmpit copil.
— Ai dreptate, se învoicşte dascălul, elevii noştri sînt bine informaţi.
— Televiziunea îi informează, nu voi, mîrîie Taso.
— Iar în privinţa marilor adevăruri, să ştii că oamenii le-au descoperit înaintea ta sau a mea.
— Adevăruri ? Zile fericite şi viitor luminos...
— Cum adică, adică eu mint ? Treaba asta cu viitorul luminos a spus-o chiar poetul.
— A spus-o, dar înainte de a exista bomba, obicc- ţează Taso. Iar voi o repetaţi şi acum ca nişte papagali.
— Bomba nu anulează, ci doar amînă, bubuie dascălul.
— Să te audă Domnul ! mormăie popa.’
Cel cu părul negru , e însă de altă părere. El e tot timpul de altă părere :
— Uite că şi tovarăşul tău rîde, arată Taso spre mine. Pică de somn, dar rîde. Păi ce faceţi voi : sau adormiţi oamenii sau îi faceţi să rîdă.
încerc politicos să obiectez, dar participanţii la discuţie nu mă bagă în scamă.
— în tinereţe, tata credea că revoluţia mondială v a veni mîine, continuă mustăciosul. A trebuie să treacă şaizeci de ani ca să fie clar că acest mîine nu va fi mîine.
— Ei, atunci va fi poimîine, bubuie dascălul. Cine putea să ştie că lucrurile se vor complica într-atîta.
— Dacă nu ştiţi, de ce vă puneţi pe prorocit ? De ce minţiţi copiii cu acest mîine ? Spuneţi-le .măcar că va fi poimîine.
— Dacă n-ar fi fost bomba ...
— Ia mai slăbeşte-mă cu bomba asta ! Nu vezi că burghezia din Occident a transformat proletariatul într-o a doua burghezie ? Şi voi contaţi pe această mică burghezie că arc să' vă facă revoluţia. Paşte, murgule, iarbă verde ...
— Fie, fie, bubuie împăciuitor dascălul. Contramandăm revoluţia. Numai pace să fie.
— Nu ţine de voi, dascălii, nici s-o contramandaţi, nici s-o faceţi De voi ţine să vă gîndiţi la copii, să nu-i îmbrobodiţi cu acest mîine fericit. Orizontul e acoperit) de nori negri, că n-a mai rămas loc de ei, iar voi trăncăniţi tot timpul despre zile fericite.

Tinerii trebuie pregătiţi pentru încercări grele, nu adormiţi cu dulcegării...

Cuvîntul adormit are probabil vreo acţiune hipnotică, fiindcă eu adorm din nou. Cînd mă trezesc, cum- naţii sînt plecaţi. Numai popa stă imperturbabil în fotoliul de vizavi, fumează şi îşi continuă probabil în gînd comentariul politic.-

— Da, zic eu după ce-mi trece somnul. Se pare că Dumnezeu a uitat cu totul de lumea asta a noastră.

Popa mă priveşte mohorît, căutînd parcă un mod de a mă pune la punct pentru hulă. Apoi se apleacă spre mine peste măsuţă şi rosteşte confidenţial. :

— Nu există Dumnezeu. .

— Cum aşa ? tresar eu.

— Nu există Dumnezeu. Asta s-o ştii de la mine.

— Atunci nu există nici Satana.

— Satana există. Dar Dumnezeu riu există. Dacă exista Dumnezeu, crezi că ar mai fi existat Satana ?

— Ei, părinte, asta-i totuna cu : dacă exista- soare, crezi că ar mai fi existat beznă.

— Nu-i aşa. Soarele nu luminează în acelaşi timp peste tot. Soarele, dragul meu, nu-i omniprezent. Despre Dumnezeu se zice însă că ar fi omniprezent. Oare acest omniprezent Dumnezeu ar permite existenţa Satanei şi a -slugilor ei ? Dumnezeu i-ar strivi ca pe nişte ploşniţe pe toţi aceşti aţîţători la război !

— Dacă nu există Dumnezeu, înseamnă că nu-i bine !

— Depinde, dă popa din cap. Omul n-a reuşit să-l creeze pe Dumnezeu, dar l-ar putea distruge pe Satana.

— M-am gîndit şi la asta, recunosc eu, dar n-am ajuns la nici un rezultat.

— Tare m-aş repezi să trag cîte un şut în burtă celor ce aţîţă la război, dar nu ştiu dacă ar fi de vreun folos.

— N-ar fi de .nici, un folos, mi-o retează preotul.

— Atunci ce-ar fi de folos ?

— Asta ! El ridică braţul, desface degetele mîinii, apoi le strînge pumn. Unirea. Dacă oamenii 'se unesc, monştrii vor fi striviţi ca nişte ploşniţe. Dar cum să se unească ei cînd Satana tocmai de asta' se ocupă —- ca să-i dezbine. Ai auzit de Turnul Babei ?

. – Am auzit. - , . .

. – Atunci, ce să-ţi mai explic. Omenirea se -<flă acum exact în aceeaşi situaţie ca pe vremea Turnului Babei. Construcţia e ridicată sus. la nivelul erei tehnice, şi dintr-o dată s-au amestecat limbile şi totul ameninţă să se surpe. . - '•

îmi adresează din nou o privire mohorîtă, îşi toarnă sieşi rachiu, căci. paharul. meu e plin, şi trage o duşcă fără să zică noroc. Presupun' că deja s-a săturat de atîta noroc, căci pe masă se află două, sticle goale de tot şi una goală numai pe jumătate. .

— Amestecarea limbilor nu-i de acum, comentez cu.

— De aceea nici catastrofele nu sînt de acum, vine replica popii, înainte oamenii ştiau puţin. Cînd oamenii ştiu puţin, amestecarea, limbilor nu-i atît de periculoasă. Numai că acum ei au ajuns să cunoască atît de mult, încît se pot autodistruge fără a lăsa nici o urmă. Şi cine le-a dat cunoaşterea asta ? - .

— Satana . .

— Păi vezi? •

— Deci Satana e cunoaşterea.

•— Amestecarea limbilor, mă corectează gazda. Cunoaşterea înalţă, cunoaşterea dărîmă. Faptul că înalţă sau dărîmă. – asta de noi depinde.

Şi pentru că n-am obiecţii. întreabă i .5

— Am dreptate ? : '

— Ai atîta dreptate, încît nu te văd bine în rasa asta.

* – Lasă acum rasa. Se spune că nu rasa face monahul.

— La. ce-ţi ajută, dacă nu crezi ?

— Cred Cred în Hristos.

— Fiul Domnului.., •.

. – Fiul omului, mă corectează popa. * ɹ .

— Dar el .vorbeşte de Dumnezeu.-

— Şi Bolev vorbeşte de Dumnezeu, înainte nu puteai vorbi de adevăr fără a vorbi de Dumnezeu. Hristos’ e un revoluţionar al vremurilor vechi. Ai citit Evanghelia ? ' ' . - -

, – Ii citeam mătuşii mele. Bâtrîna voia să afle uncie lucruri...

— Ce bâtrînă ? Ce lucruri ? îndrugă părintele, căci 'se pare că rachiul nu-i mai permitea să se concentreze.

•— A murit Dar înainte de a muri, voia să afle care- i salvarea sufletului. . '

— S-a gindit la timp, încuviinţează popa mohorît. Doar că în Evanghelie stă scris: Dumnezeu nu e Dumnezeul, celor morţi,- ci al celor vii. De altceva îţi mai'aduci aminte ? ' ~ -

— Nu prea. ' * •

— Nu-ţi aduci aminte că a. spus : Acelea vor fi zile de răzbunare pentru a se împlini tot ce a fost -scris. Nu-ţi aduci aminte : Am venit să arunc foc pe pămînt . şi aş dori ca de acum să se fi aprins. Nu-ţi aduci aminte: Nu pace am venit să vă aduc, ci sabie!

. – Cumplit mai e'Hristos ăsta al dumitale, părinte.

— Aşa e el. Nu l-am născocit eu. . < r Următoarea replică vine parcă de foarte departe, şi, pesemne, mult prea tîrziu :* f

— Ridică-te, ai . să răceşti aici. Ţi-am aşternut dincolo. ;

Gazda s-a aplecat asupra mea, mă bate pe umăr şi se chinuie să mă trezească. Mă ridic cu capul tulbure, dar am, pesemne, o întrebare cuibărită mai demult în minte, căci înainte de a intra în încăperea alăturată, mă adresez gazdei :

— Spupe-mi, părinte : Satana poate să-l izgonească pe Satana ?

— Şi ce folos dacă ar putea? îmi răspunde gazda. În loc de doi, va fi unul. Iar. unul e ar Insuficient. Asta n-ar schimba cu nimic situaţia.

Dimineaţa, cîr.d mă trezesc, pătuţul de copil din cameră e got; Dau de.popă îh hol,, aşezat pe velinţă, preocupat să pună roţi, automobilului portocaliu. Fetiţa instalată pe pernă lingă el îi urmăreşte cu ateu Vie strădania.. . - ‘

— Hai să mincâm de dimineaţă, proclamă părintele văzîndu-mă.

Acum, la lumina zilei, el pare mult mai' tînăr şi mai potrivit pentru rclul unui haiduc în vreun film istoric, decît pentru cel de popă. Ceva încruntat sălăşluieşte pe faţa lui arsă de soare,’ ceva ce nu se potriveşte unui supus slujitor al Domnului.

Mănînc, îmi iau rămas-bun şi plec. Gazda îşi pune sutana, iese cu mine şi se opreşte pe scară. Pornesc motorul, dar înainte de a pleca, ridic aparatul şi-l fotografiez pe popă aşa cum stă proţăpit, cu mîinile în şoid, cu faţa luminată de soare, ca şi cum s-ar pregăti să se ia la harţă cu Satana.

CAPITOLUL AL ŞASELEA

Locuinţa Marei Kăneva se află la parterul unui bloc nou, nu prea departe de centru. în oraşul ăsta nimic nu se află prea departe de centru. Aşa cum mă şi aşteptasem, am apăsat degeaba pe sonerie. La ora asta, oamenii cu rost sînt la serviciu.

Parchez maşina pe o străduţă lîngă zona pietonală şi o iau la pas ca să-mi dezmorţesc picioarele. Puţină mişcare nu strică, în definitiv, sînt în concediu, chiar dacă-i fără platâ. Şi întrucît nu menţionez numele oraşului, pot declara liniştit că nu descopăr în el nici un fel de particularităţi, pesemne şi pentru că nu le caut. Dacă eşti pus pe căutat, descoperi întotdeauna vreo biserică sau vreo duzină de case vechi, pe care îţi poţi consuma filmul. Ceea ce caut eu există pretutindeni, aşa că nu e nevoie să dau tîrcoale lucrurilor vechi şi pitoreşti.

Cînd colind astfel străzile, şi mai ales cînd c sezon turistic, mă uit neavînd ce face, la diverşi fotoamatorî, care se opresc, se lasă în genunchi sau se caţără ici-colo pe trepte şi pe bănci. Fotografiază biserici, fotografiază monumente, se fotografiază reciproc, dar nu i-am văzut fotegrafiindu-i şi pe oamenii din preajmă. Oamenii nu

ne interesează' decât atunci cînd rie sînt apropiaţi. Oa- , meni pretutindeni – cîţi poftesti. . ' . /

Să fotografiezi case sau să strîngi minerale este, de asemenea, un lucru util, poate chiar şi plăcut în cazul unora ca JLalev. Şi totuşi preocupările astea nu-mi spun, nimic, deoarece pasiunea mea este de a colecţiona oameni. Că omul înseamnă o lume întreagă, asta o ştim cu toţii şi o şi repetăm cu toţii în prostie, dar aţi văzut pe cineva care să studieze din mers' feţele oamenilor de .pe stradă ? Să le studiem ? Aş! Trecem şi ne vedem de . drum, fără a ne' privi şi chiar uitînd • să spunem un „scuzaţiN-am‘ieşit la plimbare. Ne’grăbim la treburile noastre iar oamenii, – atunci cînd îi avem în preajmă —' nu fac decît şă ne irite, căci ne împiedică să ne grăbim.

Eu unul însă nu mă grăbesc.* Mai ales că am ieşit I -tocmai – ca să . mă plimb. Deci, dacă mi se întîmplă să descopăr ceva interesant, mă opresc şi ?— ţap! Colecţionez-oameni, iar oameni cîţi poftesti. - < '

• E trecut .de douăsprezece cînd o pornesc din . nou» pe jos, spre locuinţa Matei Kăneva. Sun deştul de. îndelung, dar nici de astă dată nu-mi deschide'nimeni; Sînt pe punctul-de a renunţa, cînd dinspre intrarea blocului – apare o femeie mignonă, cu o faţă plăcută de păpuşă şi un mijloc zvelt într-o rochie de imprimeu multicolor.

– Pe cine căutaţi ? t .

- – Pe tovarăşa Mara Kăneva.

— Eu sînt această tovarăşă, îmi comunică mignona, scoţînd o cheie din.geantă şi deschizînd uşa. Ce doriţi?.

, — Aş vrea să vă întreb ceva.
— Păi întrebaţi-mă. . ’ ;
Apoi, remarcîndu-mi ezitarea, rosteşte' cu voce – joasă :
— Sau e ceva confidenţial ?
— Nu-i chiar atît de confidenţial,- dar dacă m-aţi putea primi pentru un minut... C ‘
-*— Intraţi. Deşi nu obişnuiesc să primesc necunoscuţi. *
Mă introduce într-o încăpere nu. prea'mare, cu care, în mod evident, locuinţă se epuizează, dacă nu punem la socoteală şi chicineta şi toaleta. '. ' : • • .
— Am aflat că sînteţi prietena Antoanetci...
— Ei şi...
— Şi că a venit la dumneavoastră.
— A fost, a băut o cafea şi. a plecat, îmi comunică gazda.
îşi lasă geanta pe masă, deschide fereastra cu vedere spre viitoarea zonă verde, care deocamdată nu e decît un teren viran şi neîngrijit, şi rămîne lingă fereastră •fără a mă invita să iau loc. Nu-i exclus să fi avut intenţia asta dar precizarea că n-o caut pe ea. ci pe Antoaneta, n-a acţionat în favoarea mea.
Interiorul este curat, modest, dar fără elemente decorative de gust îndoielnic, ca. de pildă, un goblen pus în ramă de bronz şi reprezentînd-o pe Mona I.isa, a.şa cum o văd fabricanţii de goblenuri.
— Mama dînsei mi-a spus că i-aţi găsit o slujbă, rostesc eu .
— I-am găsit, dar ce folos. Nu ştiu în ce măsură o cunoaşteţi, însă ţine de categoria celor cărora dacă le faci un serviciu, în loc să-ţi mulţumească, strîmbă din nas
— Şi nu s-a angajat..
— Ar fi putut câştiga pe timpul verii nişte bănuţi la ştand, dar nu era de dînsa. Dumneaei, ştiţi, are studii superioare, o licenţă la bază.
Mignona mă priveşte atent şi mă întreabă :
— Aveţi şi dumneavoastră licenţă ?
— N-am.
— Atunci mă veţi înţelege. Doar ştiţi că în vremurile noastre există două categorii de oameni : cei cu licenţă şi proştii.
Ar fi trebuit să i fac cunoştinţă cu Nikolina. Presupun că ele amîndouă s-ar înţelege perfect pe această temă. Nu ştiu ce se întîmplă cu aceste femei atunci cînd vine vorba dp licenţe.
— Sper să ne descurcăm cumva şi fără licenţe, remarc eu.
— „Cumva"... Studii medii – stare medie. Oamenii nu vor să trăiască „cumva", ci să fie respectaţi.
— Şi aveţi impresia că Antoaneta, cu licenţa ei, a făcut mare scofală ?
— Cauza nu-i în licenţă Cauza-i în Antoaneta Mu ştiu în ce măsură o cunoaşteţi.
- i carte puţin (
— Şi de ce o căutaţi ? mă priveşte mignona intrigată Ca să faceţi cunoştinţă cu ea ?
— Maică-sa m-a trimis.
— Asta să i-o spuneţi lui mutu. Nu se înghit una pe alta.
Îmi adresează din nou c privire scrutătoare şi adaugă :
— Dacă o căutaţi în vederea căsătoriei, aţi sosit cu întîrziere.
— Nu ştiam că-i măritată.
— Nici eu nu ştiam, dar mi-am dat seama. în orice caz. are un copil.
Şi întrucît ştirea nu produce asupra mea un efect zguduitor, gazda îngaimă :
— Are un copil, stă fără slujbă, dar, vedeţi dumneavoastră, are licenţă şi o caută cînd unul, cînd altul. Numai de ieri, de exemplu, dumneavoastră aţi fost al doilea
— Dar ea unde-i ?
— Dp unde să ştiu ? A venit aici doar cît să ne certăm şi a plecat. Presupun că s-a dus la Natalia. Natalia o suportă mai uşor. Ea suportă orice.
— îi cunoaşteţi pesemne adresa.
— V-o dau
Mara îmi spune o adresă din oraşul învecinat, iar cînd mi-o notez, consideră necesar să-mi dea şi un sfat gratuit :
— Şi totuşi, dacă v-aţi hotărît s-o luaţi, n-ar strica să mai întrebaţi pe unii, pe alţii.
Şi mă prive şte insistent, ca şi cum interogatoriul ar trebui început cu ea.
— Un lucru e sigur totuşi – că are studii superioare
— Dar dumneavoastră n-aveţi. O mezalianţă. în care pe dumneavoastră nu vă văd bine – n-aveţi studii superioare. Dacă sînteţi pus pe însurat, luaţi-vă o femeie de rangul dumneavoastră.
Nu spune. „luaţi-mă pe mine”, contînd pesemne pe în eligenţa mea Văzînd însă că eu tac, şi-a dat seama că nu sînt inteligent, şi a părăsit locul de la fereastră, pornind cu uri graţios pas studiat spre uşă, ca să-mi sugereze că trebuie să fac acelaşi lucru. De fapt, dacă-ţi plac mignonele, nu-i rea. îngrijită, drăgălaşă şi probabil de calitate medie. Cum ar spune ea însăşi : studii medii – calitate medie.
— Vă mulţumesc pentru serviciu, rostesc eu la plecare ... «
— Sper ca într-o bună zi să nu mă blestemaţi pentru acest serviciu.
Apoi, dîndu-şi brusc seama că a întrecut pesemne măsura, îndrugă la repezeală :
— De ce voi fi ᶜpus atîtea . -
Distanţa pînă la oraşul învecinat nu-i chiar atit do mare îneît să-mi procur provizii sau să mănînc de prînz. Şi totuşi, cînd ajung şi parchez maşina aproape de piaţă, e trecut de cinci, aşa că se impune să pun ceva în gură.
Nu reuşesc să mănînc, deoarece ajung tocmai înainte de începerea unei festivităţi, accesul cu maşina pe strada principală fiind blocat de'oamenii de ordine; trotuarele sînt pline de lume şi, în general există prea multe subiecte interesante ca să-mi pierd timpul în vreun bufet.
Nu ştiu clacă urmează să fie dezvelit vreun monument sau vor fi întîmpinaţi nişte oaspeţi străini, dar din piaţă se aud sunete de fanfară, iar pe stradă înaintează o unitate militară cu tobe şi drapele ; fotografiez din profil trei puşti căţăraţi pe o ladă şi urmărind cu privirea drapelele ce defilează ; puştii au o privire de copil însetat de fapte mari de eroism ; şi eu visasem în tinereţe să plec în Vietnam şi să-l strivesc pe agresor, dar războiul din Vietnam s-a terminat, iar eu am crescut şi nu-mi rămîne altceva decît să mă duc să alcătuiesc un fotoreportaj despre ticăloşii care aţîţă la război şi să le trag cîle un şut nimicitor în burtă.
Mai fotografiez şi alţi copii căţăraţi ca nişte vrăbiuţe pe o creangă rămuroasă ca să urmărească mai bine festivitatea, precum şi doi puişori de om. încălecaţi pe cefele taţilor lor, şi un vagabond, evident foarte sceptic vizavi de deşertăciunile lumeşti, căci stă cu spatele la eveniment şi la public, şi mănîncă concentrat pîine cu salam.
Acest ultim subiect îmi aminteşte că e timpul să mă gîndesc şi eu la pîinea cea de toate zilele, aşa că pornesc să caut pe undeva mai lateral ceva de mîncare, dar abia fac cîţiva paşi şi mă ciocnesc de Kosio, sau, cum îi spuneam noi la liceu – Kose Bose. Kosio e acelaşi Kostov, care stătea în aceeaşi bancă cu mine şi din cauza căruia profa de matematici mi-a trintit un unu la extemporal
După inevitabilele exclamaţii de bucurie şi după explicaţia mea că mor de foame, Kosio mă conduce într-un \ocal foarte apropiat, unde babicul se dovedeşte a fi mai prost decît cel al popii, în schimb berea este de import, aşa că orice rău spre bine.
Deşi Kostov este îmbrăcat sport, se vede de la o poştă că-i un filfizon. O canadiană azurie, un pantalon albastru, o cămaşă albastră-deschis, mocasini bine lustruiţi – totul e dichisit cu grijă. îmbrăcămintea sport e în armonie cu corpul lui de sportiv – umeri lăţi, mişcări, gesturi energice şi sigure, faţă bărbătească. Burtica nu poate fi ascunsă de tot, dar deocamdată nu e prea obraznică.
— Ai venit pentru festivitate ?
— în parte.
— Şi ţi-ai şi isprăvit treaba. Aşa-i cu voi, fotografii. Treci, ţăcăneşti şi te duci. Şi dacă ţi-aş spune cîţi nervi şi timp am pierdut eu pentru scara şi soclul acestui monument. n-ai să mă crezi.
— Ei, da, dar monumentul rămîne. Pe cînd fotografia mea, şi ea e ca mine – trece şi se duce.
— Ai dreptate : monumentul rămîne. Dar cine îşi aminteşte de arhitect?! Tu ştii cine a construit piramidele?
— De unde să ştiu.

— La fel e şi cu catedralele. Nu ţin ei minte cine a construit catedralele, atunci cum să ne ţină minte pe noi?l îşi scoate din buzunar ţigările şi o brichetă masivă de argint şi începe să fumeze. Inelul de aur de pe mînă este şi el masiv. Bufonii de la manşete imitînd monede antice
şi ceasul modern cu cuarţ din oţel inoxidabil strălucesc discret.
Soarbe din bere, îşi linge degetele, mă priveşte şi exclamă melancolic :
— Eh, cum se duc anii, mă ! Nu cumva te-ai însurat ?
— De ce să mă însor ? Ca să port coarne ?
— De ce neapărat coarne ? obiectează Kosio.
— Un coleg de-al meu spunea aşa : dacă eşti fotograf şi dacă te însori, te procopseşti cu coarne în mod sigur. După cum vezi, nu-i vorba de arhitecţi.
— Problema nu mă pune pe gînduri, zice cu glas scăzut prietenul meu. Sînt şi eu, ca tine, burlac.
— Deci e timpul să te pui pe gînduri.
— Păi de unde să-mi iau "nevastă ? De pe şantier, sau din elita locală ? <
Priveşte prin vitrina localului spre strada acum absolut pustie. A păstrat el ceva din vitalitatea de odinioară, dar nu mai e mucalitul şi zeflemistul de atunci. Nu poţi să lucrezi pe un şantier şi să rămîi mucalit.
— Mai adineaori am făcut o vizită de lucru unei mignone, îl informez eu. Se dă în vînt după d-ăştia cu studii superioare ca tine.
— Ce mignonă ? mă întreabă Kosio distrat.
— Acolo, în blocurile alea noi. Şi pe ele tot tu le-ai construit ? , •
. – Ei, sîntem un colectiv.
— Mi s-ău părut destul de triste.
— Nu eşti primul care spunea asta. Aşa-i la noi : oricine îşi dă cu părerea despre orice, fără să aibă habar.
— Nu le poţi interzice oamenilor să-şi dea cu părerea despre ceea ce-i afectează. •
— Dar pe mine nu mă afectează ? Eu n-aş vrea să fac un cartier.ca lumea, să mi se zică bravo?
— Şi ce te împiedică ?
— Prefabricatele mă împiedică, prefabricatele ! mîrîie arhitectul descriind un gest larg cu mîna. Ce poţi face din prefabricatele astea stas decît ceva tot stas ! Da, zic ei, locuinţele nu seamănă cu hotelurile de la Nisipurile, de Aur. Daţi-mi material- şi vor semăna.
— Nu ştiam că materialele sînt de vină, mormăi eu dind farfuria la o parte şi luînd paharul pentru a niit"ra mirosul neplăcut de babic încins.
— Nu materialele sînt de vină, ci. lipsa lor ! ripostează Kosio repeţind gestul. Mii de familii aşteaptă locuinţe Aşteaptă locuinţe, înţelegi, un acoperiş deasupra* capului, nu lux. Sîntem datori să construim cît putem şi cu ce putem. Presează să intre, acceptă orice, dar de cum intră, încep nazurile. Că aduce a puşcărie, a cazarmă, că a nu mai ştiu ce aduce..
— Curge prin acoperiş, ferestrele nu se închid bine-,
— Ei, asta-i o altă poveste, dă Kosio a lehamite din mină. Aici arhitecţii nu mai au nici o vină.
— Nu te enerva, îl sfătuiesc eu. Hai noroc. I
Se vede treaba că apelul acesta mi-a rămas în cap de aseară. , .
— Nu mă enervez, îmi răspunde prietenul şi ridică paharul. ' .
Bea o gură, se linge pe buze şi trage o porţie de fum din ţigară.
— Nu te enerva, repetă el, dar, ca să fiu sincer, m-am cam săturat. Tragi ca o vită, şi orice ai face – n-auzi o vorbă' bună. Doar critici şi observaţii.
— Şi la noi e la fel, bălmăjesc eu ca să-l consolez. Nu-mi amintesc de "vreunul pe care să-l fi fotografiat şi să-i fi plăcut. . •
Discuţia continuă în spiritul acesta pînă mai bem cîte ' o bere.
— Eşti cu maşina ? mă întreabă arhitectul.
— Am parcat-o la vreo două străzi de aici. -
— Atunci hai să ne urcăm şi să dăm o fugă pînă la vilă.' – Ce să facem la vilă ?
— Nimic. Vreau să arunci o privire, ca să-ţi faci şi ' tu o idee despre nepricopsitul tău de fost coleg.
Zis şi făcut. Vila, după cum spune Kosio, se află la numai cîţiva kilometri în'afara oraşului, aşa că nu riscăm să ne apuce noaptea acolo. Ieşim în şosea, apoi apucăm pe un drum de care şi ne oprim la poalele unui de- luşor. Coborîm din Moskvici, trecem pe sub cîţiva copaci ' mari şi ne pomenim în faţa unei poieni destul de întinse, înclinată, în al cărei capăt de sus se conturează o vilă
cu un etaj, ca un vis alb, transportată parcă direct din paginile unei reviste străine.
— Să nu-mi spui nimic, zice Kosio ridicînd prevenitor mîna. Ceea ce ai spune tu a spus-o deja un şef de-al meu : vila ta e ca-n filme, nu are nimic comun cu noul cartier pe care l-aţi construit. Iar eu i-am întors-o : şi cartierele noi pot fi ca-n filme. De dumneavoastră depinde, nu de mine.
— Şi ce aştepţi, de ce nu te muţi ?
— Ei, încă nu-i de mutat. Au mai rămas o mulţime de lucruri de pus la punct. S-au terminat banii şi n-am nici timp. Credeam că mă mut în toamnă, dar cred că se va tărăgăna pîn-la vara viitoare.
— Pîn-la vara viitoare poate să înceapă războiul, mormăi eu.
— Despre asemenea treburi nu se vorbeşte, mă priveşte mustrător arhitectul.
— De ce să nu se vorbească ? Păi toată lumea numai despre asta vorbeşte.
— Războiul înseamnă moarte, ripostează posomorit Kosio Războiul poate să înceapă sau nu, dar moartea nu iartă pe nimeni. Şi ce, dacă nu iartă, numai de ea să vorbim tot timpul ?
— Dar dacă vine războiul pe capul nostru, nu înseamnă că s-a zis cu toate ?
— Şi ce, moartea nu înseamnă că s-a zis cu toate ?: obiectează prietenul meu. Cînd dispari tu, dispare totul.
Urcăm încet spre vilă, ca s-o privim şi de-aproape, deşi Kosio afirmă că ea nu a ajuns încă în etapa în care să poată fi privită de-aproape. între noi fie vorba, de aproape sau de departe, casa nu e de natură să mă intereseze prea mult, dar timpul trebuie totuşi petrecut cumva. Kosio, dimpotrivă, e absorbit cu totul de opera sa, mă conduce prin încăperile încă nezugrăvite şi neaş- ternute cu parchet, îmi explică ce şl cum va fi, pentru ca, în cele din urmă, să ne oprim pe terasa înaltă din faţă. E atît de absorbit de gîndurile sale legate de vilă, îneît mă face să cred că o priveşte mai curînd ca pe o operă de artă decît că pe un obiect de folosinţă.
Vrea, pesemne, să le demonstreze celorlalţi de ce este în stare. O compensaţie parţială pentru speranţele pier-
dute privind un viitor măreţ. Şi o asigurare împotriva riscurilor unui mîine neprietenos.
Cercetează întinderea verde de sub noi, apoi se îndreaptă spre terasa luminată de razele soarelui în asfinţit.
— Aş vrea s-o văd terminată, apoi, fie ce-o fi. Dar complet terminată, pînă la ultimul fleac. Să ştii că ţi-ai atins ţelul, că totul e făcut aşa cum ţi-ai dorit, ei. frate, să simţ asta, şi-apoi, fie ce-o fi.
Aspiraţie spre perfecţiune, deşi pe plan material-indi- vidual. S-ar putea, intr-adevăr, ca pasiunea creatoare -neconsumată să-l roadă pe dinăuntru, deşi se vorbea despre el că de inspirat se inspira din reviste. Folosindu-se de faptul că taică-său lucrase în exterior, îşi făcuse studiile în străinătate. Gurile rele spuneau că şi-ar fi însuşit multe lucruri de la un mare arhitect occidental, mai ales în privinţa atitudinii afectate şi a fasoanelor, că, în general, şi-ar fi însuşit totul, în afară de acel mic amănunt
— cum devii un mare arhitect.
Odată ajuns în afara oraşului, nu-mi venea deloc să mă întorc în el, dar nu aveam încotro —* trebuia să-l aduc pe Kosio înapoi. Iar după ce l-am adus, se înţelege de la sine că-mi propune să bem un pahar în restaurantul local.
— Nu pot, sînt cu maşina, încerc eu să mă eschivez.
— Ei, acum şi tu I Dacă ai să te îmbeţi chiar atît de tare încît să nu mai poţi conduce, dormi la mine.
Nu intenţionez cîtuşi de puţin să mă îmbăt şi cu atît mai puţin să rămîn la Kosio, dar e neplăcut să-ţi refuzi un prieten atît de vechi, astfel încît accept pînă la urmă să mergem la restaurant, .mai exact în grădina din spatele localului.
Se întunecă. Becurile multicolore cu ghirlande,> petrecute pe deasupra meselor, sînt aprinse şi luminează arbuşti decorativi plantaţi pentru a exclude măcar parţial imaginile inestetice ale unor calcane. în general, o exotică la scară provincială modestă, sonorizată cu o melodie. de dans ce vine din interiorul restaurantului.
M-am resemnat deja cu perspectiva de a asculta reflecţii despre vila neterminată, dar se pare că meniul va fi mai deosebit, căci În grădină s-a instalat un grup de
intelectuali locali, iar aceştia sînt, cu toţii, prieteni de-aî ..lui Kosio, .deci nu avem încotro, trebuie să ne aşezam la masa lor. Nimerim în toiul discuţiei şi ca atare, ştim că nouă nu ne va veni prea curînd rîndul la cuvînt.
Grupul intelectual este format din indivizi de ambele sexe, pe care mă abţin să-i descriu, căci cei mai mulţi, la fel ca mine, sînt-simpli figuranţi. Dialogul se poartă în principal între doi bărbaţi, imul care merge pesemne spre patruzeci, iar celălalt – trecut de cincizeci. Kosio mă lămureşte că sînt scriitorii cutare, ba e chiar surprins că n-am auzit de ei, mai ales de cel mai în vîrstă, care locuieşte la Sofia, dar vine deseori aici, ca să creeze, căci e din zonă; Prietenul meu îşi închipuie, pesemne, că, fiind

sofiot, zac şi eu, cît e ziua de mare, la casa scriitorilor sau .la clubul ziariştilor.

'Cel din capitală are deja părul bine încărunţit, dar o ♦ faţă plăcută, nelipsită de demnitate. El mai mult ascultă, dar ascultă astfel încît însăşi această ascultare este un mod de a se exprima, căci ba îl vezi schiţînd un semi- zîmbet ironic, ba înclinînd din cap nu mai puţin ironic. Celălalt, provincialul, este un slăbănog cu păr castaniu şi lung, nu prea-curat, şi cu nişte mîini lungi, care se agită necontenit pentru a-i sublinia cuvintele. Este ofensiv şi sarcastic, aşa cum se cade unui talent care mai trebuie să lupte pentru afirmare, pe cînd confratele său, sofiotul, emană calmă siguranţă de sine a omului realizat.

La început nu prea sînt atent la discuţie, băgînd în' seamă mai ales berea şi brînza pe care mi le-am comandat, căci mirosul acela de babic încins continuă să-mi iasă din-stomac. Nici ulterior nu reuşesc să pătrund bine tîlc'ul disputei, pentru că sînt •silit să-mi servesc vecina din dreaptă, să-i aprind ţigara, să-i .torn vin Şi să-i explic cine sînt şi de unde vin. Doamna este o frumuseţe blondă, care a depăşit termenul ultimei oxigenări, căci, la rădăcină, părul a dobîndit culoarea sa naturală – cea castanie. O frumuseţe între prezent şi trecut, în sensul, că primele semne de ofilire sînt, vai, vizibile. Oboseala pielii este acoperită cu fard, dar fardul nu poate acoperi oboseala muşchilor – acea inevitabilă slobozire a muşchilor sub ochi şi sub bărbie. încă mai e frumoasă, dar
presupun că acest „încă" sună pentru ea însăşi nu atît ca *• consolare, cît ca o ameninţare.'

— înainte a fost la modă migrarea, acum – ecologia, -îl aud pe provincial perorînd arţăgos. A treia temă la ordinea zilei c că ne căutăm pe noi înşine şi căutăm sensul. Ea este întotdeauna la modă.

— Cu alte cuvinte, e inepuizabilă, remarcă plin de calm sofiotul.

— Absolut'inepuizabilă, confirmă provincialul. O repetare inepuizabilă a unor banalităţi şi filozofări elementare.

— Nu se poate generaliza astfel, încearcă să intre în discuţie şi o femeie tînără, care, înţeleg, este actriţă în oraşul învecinat. Există şi autori originali.

— Există, da, încuviinţează cu acelaşi sarcasm oratorul' Mai ales dacă nu cunoşti sursa originalităţii. Cutărică a citit „Las’ că-ţi arăt eu ţie, iepuraş”, şi peste 4 lună acelaşi iepuraş ţopăie prin Bulgaria.'Cutărică a văzut „Zbor deasupra unui cuib de cuci", şi anul următor îţi oferă propriul său ospiciu. De dă cumva peşte „Un veac de singurătate". începe să-ţi turuie ca un veritabil latino-american.

— E rău ca o viperă, dar îl duce mintea şi-i la curent cu toate, mormăie Kosio cu jumătate glas.

Se pare că această părere s-a impus de mult în oraş, căci o a doua femeie, tot artistă, intervine :

— Pe dumneavoastră nu vă poate trage nimeni în piept. Sînteţi la curent cu toate.

— Problema nu e numai să fii la curent, ci să mai şi .scrii cîte ceva, vine sofiotul în clipa aceea cu lovitura de mult pregătită. Iar tu, Zahari, n-ai mai publicat cam de multişor nimic.

— Ce să fac dacă n-am legăturile tale, i-o întoarce provincialul ca să nu-i rămînă dator. Dacă îţi spun că am două manuscrise care zac în edituri...

— Vestea mă bucură, se grăbeşte celălalt să comenteze. Vor apărea, le vom citi... ’ .

— Mă cam îndoiesc că ai să le citeşti. Voi, cei din. capitală, nici măcar .corecturile propriilor voastre cărţi nu le citiţi, şi o să mă citiţi pe mine, i-o retează scriitorul cu plete.

— Luăm peste picior, desfiinţăm, dar să nu ne întrebaţi de pe ce platformă proprie o facem, rosteşte sofi- otul adresîndu-se de astă dată nu oponentului, ci întregului auditoriu. . . • '

Pletosul nu-i rămîne dator, dar nu-l aud ce spune, deoarece doamna de lingă mine mă întreabă :

— Nu dansaţi ?

Replica e pronunţată nu prea tare şi făr 5 o adresă anume, dar se pare că se referă la mine.

— Tocmai mâ gîndeam să vă invit, o asigur eu.

— Aţi prins curaj, încuviinţează doamna i idieîndu-se.

Intrăm în local, acolo se' dansează, şi ne amestecăm şi noi printre celelalte perechi de dansatori.

•— Nu că mi-ar arde prea mult de dans, îmi explică femeia, dar vorbăria astă mă calcă pe nervi.

– Ce vă irită ?

— Nimic în afară de faptul că vorbele astea le aud pentru a nu ştiu cîta oară Militarismul... Mediul înconjurător... Noi şi tinerii... Tinerii şi noi... Las’ că-ţi arăt eu- ţie, iepuraş... Doamne !

— Pretutindeni oamenii cugetă la lucrurile astea, zic eu conciliant, avînd" grijă să n-o calc.

. – Credeţi că- ăştia ai noştri cugetă ? Ei nu fac altceva decît să repete unele şi aceleaşi lucruri.. Oricine dispune de-două duzini de'fraze studiate pe de rost

/ – De fapt, ce scrie cel mai tinerel ? '

— Păi de unde să ştiu. Toţi zic că ar fi foarte talentat, dar nimeni n-a citit nimic de el.

— Iar cel din capitală ?

' – Romane. Dar ce anume, nu mă întrebaţi. Eu, între noi fie vorba, nu citesc decît romane străine. Dar dumneavoastră ?

îşi lipeşte corpul masiv mai strîns de mine, de parcă întrebarea ar fi confidenţială. Un corp generos, moleşit puţin de vîrstă, şi o privire întunecată, uşor înceţoşată de vin. ’ . ' '

• – Citesc ce apuc, recunosc eu.

- – • Cum aşa ?

— Păi foarte simplu:. dacă nu-mi place o carte, o arunc, dacă-mi place, o citesc pînă la capăt

. – Deci sînteţi un stihinic ? .

— Pesemne. ,

Tace un timp şi se lipeşte şi mai mult de mine în măsura în care aşa ceva este posibil. Văd că alcoolul a pus bine stăpînire pe ea.

— Şi eu sînt stihinică, o aud spunînd.

Simt aroma apei de colonie. A unei ape de colonie scumpe, dintr-acelea cu care-şi dădea Svetla..

— La Sofia e totuşi mai interesant, remarcă femeia.

— Pentru că nu locuiţi acolo.

- – Pentru că locuieşte mai multă lume. Dacă te saturi de’ unii, găseşti alţii.

— Pretutindeni oamenii sînt aproape unii şi aceiaşi.

— Nu sînt unii şi aceiaşi, obiectează ea. înainte de a te sătura de ei sînt unii, după ce te saturi de ei, sînt alţii.

— E adevărat. Doar că de săturat te saturi inevitabil.

— De ce „inevitabil” ? De ce trebuie să aşteptaţi asta ?.

Te duci în altă parte.

— Numai să poţi.

— Dumneavoastră puteţi, probabil. Călătoriţi, probabil, tot timpul.

Ce bine ar fi, îmi zic eu. Ceea ce.nu mă împiedică însă să afirm :

— Asta mi-e meseria.

— Sînteţi un fericit.

O melodie s-a terminat şi după ea începe alta, iar cînd şi ea se termină, mă hotărăsc să-i spun : • ..

— V-aş mai invita la un dans,-dar trebuie să plec.

— Unde plecaţi ?

— în oraşul învecinat.

— Sînteţi un fericit, repetă femeia, ca şi cum aş fi declarat că mă duc în Insulele- Baleare.

O conduc la locul ei şi-i şoptesc lui Kostov că vreau să,plec totuşi. Contrar temerilor mele, el nu se opune, întrucît s-a instalat lingă o actriţă şi e adîncit într-o discuţie intimă. Discuţia literară continuă fără să-şi fi pierdut din inerţie, doar că acum rolul principal este interpretat de scriitorul din capitală, care, sub influenţa vinului băut, este în plină fervoare verbală :

• – Pentru moment spunem una, apoi curînd izbucnim şi afirmăm contrariul, încît nici noi nu mai ştim unde-i adevărul şi s-ar putea prea bine ca acest adevăr să nu

ne intereseze cîtuşi de puţin, important – nu-i aşa – fiind să ne afirmăm, să perorăm, să. dăm frîu liber defu- lării şi istoriei care ne sufocă...

Da, în privinţa istoriei ’are preptate, îl felicit eu în gînd şi pornesc spre ieşire. La ieşire însă dau din nou de frumoasa blondă. Am lăsat-o, parc-mi-se, înăuntru, iar acum dau de ea aici.

Sincer să fiu, nu-i remarc imediat prezenţa, în pofida bogatului ei păr blond, căci între timp am remarcat *o altă prezenţă. Nu-i exclus să fi făcut şi vreo confuzie, dar mi se. pare că văd-acolo, îndărătul maşinilor parcate, silueta masivă a lui Dragan, care apare pentru cîteva clipe, ca să dispară apoi rapid în întuneric. .

. – Plecaţi ! rosteşte femeia cu reproş, ca şl cum aş face ceva ce nu se cade. Şi mai aveţi şi tupeul să mă invitaţi.-

— Ei, nu v-am invitat să plecăm. V-am invitat să- dansăm. .

— Şi dacă eu tocmai asta vreau – să plec. încotro mergeţi ? • .

Spun numele oraşului.

— Vin cu dumneavoastră, îmi ia maul blonda.

?, – Aşa, dintr-o dată ?

. – De ce nu ?

— Chiar aşa, de ce nu, -mă învoiesc eu.

E clar că băutura a prins-o, dar, în definitiv, e majoră şi vaccinată. Din moment ce ţine s-o conduc, o conduc. Poate n-ar fi stricat să-l fi întrebat pe Kosio ce fel de pasăre e, dar de unde să fi ştiut că vrea să se plimbe cu Moskviciul. în orice caz, nu are înfăţişarea unui om fără căpătîi. Un taior bej elegant şi pantofi fini, cu toc înalt. Doar tonul blond al părului s-ar cere împrospătat.

. O conduc la maşină şi ne instalăm.

—- Daţi-mi o ţigară.

Femeia nimereşte după o anumită bîjbîială flăcăruia brichetei, ceea ce mă convinge că e într-adevăr făcută. Altminteri, treaba asta nu se. observă de la o poştă, ci numai atunci cînd se lipeşte voluptuos de tine, ca şi cum te-ar fi confundat cu altcineva. Acum însă nu sîntem pe ringul de dans, aşa că, deocamdată, nu sînt prevăzute contacte trupeşti. O iau din loc conducând încet şi aşa .

cum cere regulamentul, ca să nu fiu silit să suflu În ba-’ Ioane ,

— Afirmaţia dumneavoastră de mai adineaori cum că schimbarea reprezintă singura noastră salvare este perfect adevărată, rosteşte femeia la ieşirea din oraş.

Nu-mi amintesc să fi afirmat aşa ceva, dar ce rost are să ne-ncontrăm pentru nişte fleacuri.

— Trebuie să .ştiţi că şi eu mă călăuzesc exact după aceeaşi maximă. N-are rost să aşteptţi ca să te saturi 'de toate. De cum ai simţit că începi să te saturi de ceva, o. iei din loc ! Eu aşa fac întotdeauna.

— O luaţi din loc... -

— Exact.

— Şi unde o luaţi din loc? y

— N-are importanţă unde... Important e să schimbi...’ Schimbarea-i importantă, după cum singur aţi spus...

Ea mai continuă puţin în maniera asta, dar pauzele dintre fraze devin tot mai lungi, pînă ce în maşină se instaurează tăcerea. Tăcerea şi un uşor miros -de ars. Mă opresc ca să azvîrl afară ţigara pe care a scăpat-o. . Femeia s-a cufundat într-un somn atît de sănătos, incit nici nu simte că ne-am oprit

Cred că am mai mers vreo jumătate de oră cînd, la o zgîlţîitură bruscă a maşinii provocată de următoarea groapă din asfalt, femeia începe să se mişte şi întreabă >

— Încotro am pornit?-

-• Ii spun din nou oraşul. '

— Dar eu n-am ce face acolo.

— Asta dumneavoastră o ştiţi cel mai bine.

— Dar unde m-aţi cărat, totuşi ?

— Păi dumneavoastră aţi vrut.. ’ -

— Prostii, mormăie blonda trezindu-se de-a binelea. Singurul lucru "pe care-l vreau e să mă întorc şi să dorm pe săturate.'

— Unde să vă întoarceţi ? ,

. – Acasă, unde altundeva. Doar n-aveţi de gînd să mă lăsaţi în mijlocul şoselei.

Exact ceea ce ar trebui să fac, dar nu văd cum ar parcurge treizeci de kilometri pe jos, mai ales cu tocurile astea înalte. Continuu drumul -într-un loc unde * şoseaua se lărgeşte, manevrez şi fac calea întoarsă. Se

parc că femeia, deşi numai vag, e conştientă de vina ce o poartă, căci mormăie ca şi cum s-ar justifica :

— Numai nenorocitul ăla de whisky japonez cu care am început e de vină... Şi ni l-au servit drept Ballantine’s...

Apoi, odată asigurată că merge acasă, adoarme la loc. Cînd ajung în oraş, sînt silit s-o trezesc pentru a mă dumiri mai exact ce înseamnă „acasă”. Ea mormăie somnoroasă şi din bucăţi cîteva indicaţii pînă ce ajungem în faţa unei clădiri destul de arătoase,. îmbrăcată în piatră cioplită. înainte de a opri motorul, pesemne l-am ambalat destul de sonor, căci uşa de la intrare se deschide şi în dreptunghiul luminos se conturează silueta unui bărbat în vîrstă.

— Mişo, bărbăţelul meu ! exclamă femeia şi se agată de gîtul lui.

— Du-te, dragă, du-te, o îndreaptă gazda spre coridor.

Ea porneşte cu paşi nu prea siguri, ignorînd chiar şi faptul că cineva s-a ostenit s-o aducă.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră că mi-aţi adus-o. Alţii mi-au lăsat-o în mijlocul şoselei.

— Ei, din moment ce nu sînt primul. ..

— Regret, dar nu sînteţi. Figura asta mi-o face ccl puţin de două ori pe an. O apucă evadarea. Cîndva evada astfel şi cu mine, dar uită că pe atunci avea douăzeci de ani.

Mă urc din nou în Moskvici şi pornesc iarâşi la drum. Multe lucruri nu prea înţeleg eu pe lumea asta, dar ceea ce nu înţeleg chiar deloc ăştia-s oamenii. Stelele poţi să nu le înţelegi, doarece sînt departe. Inima poţi să n-o înţelegi, deoarece-i ghemuită în sinea ta. Obiectele poţi să nu le înţelegi, deoarece sînt mute. Dar oamenii, care se află în faţa ta, cu care dai mîna şi care te bombardează întruna cu vorbe, pe ei cum să nu-i înţelegi ! Chiar că-i o treabă de neînţeles.

Zăresc în depărtare literele albe de neon ale hotelului. Acolo ar trebui să-mi încerc norocul. Deşi n-am băut whisky japonez, şi mie mi se închid ochii. Popa ăla de aseară m-a stors de tot. Poveştile cu Dumnezeu şi cu Satana mai treacă-meargă. dar rachiul ăla de tescovină. ..

• Dimineaţa următoare. Tocmai îmi termin micul dejun în restaurantul hotelului, cînd aud. în spatele meu pe cineva exclamînd familiar :

— O, Boiancio ![3]

Unii colegi de breaslă mai vechi îmi zic şi acum '„Boiancio", deşi am trecut de treizeci de ani. Probabil îmi vor spune astfel şi după ce voi încărunţi, dacă voi apuca şi -zilele acelea. Dovada o constituie, chiar Totev, care în clipa asta se aşază. la masă vizavi de mine. Deşi e trecut de patruzeci, toţi îi spun Totko, de parcă ar mai purta şi acum pantalonaşi scurţi. '

— Eşti ademenitoare ca o bomboană de ciocolată, îi declară el torcînd ospătăriţei care tdcmai îşi face apariţia.

— Cu ce vă putem servi ? întreabă ea cu o voce ofi- ' cială, pentru a-şi ascunde satisfacţia provocată de compliment, lucru cu totul de. înţeles, deoarece nu este cîtuşi de puţin ademenitoare.

Fotograful îşi formulează dorinţele, prea numeroase pentru a fi nevoie să le înşir, iar cînd fata s'e îndepărtează, mă întreabă :

• – De unde şi încotro ?

Ii spun : .

— Eşti cu maşina ? • " ' • ’ : ..

întreabă ca să se afle în treabă, deoarece e convins că nu sînt cu maşină. Răspunsul meu îi oferă o surpriză plăcută : ’

•

— Atunci mergem împreună, hotărăşte Totko, ţinînd, la ringul său, să-mi ofere o surpriză plăcută. Pentru festivitate ai venit ?

— Nu chiar. Dar am făcut şi nişte poze cu ocazia asta.

— Păi ce poze ai făcut ? Nu te-am văzut la tribună.

— N-am pozat tribuna. I-am pozat pe cei care căscau gura.

— Se cunoaşte şcoala lui Sirakov, încuviinţează co- – legul meu de breaslă.

•- – Nu mi-e ruşine de dascălul meu.

— Ce mai, era profesionist de clasă, îmi ţine isonul Totko. Dar şi mare sugativă.

— Nimic de zis, îi plăcea şi lui paharul.

— Paharul ăsta l-a .dat gata. Mă refer la faptul că el niciodată nu făcea lucrurile ca toată lumea. În meseria noastră .asta nu ţine.

; – De ce să nu ţină ? întreb eu şi-mi aprind prima, ţigară a zilei.

— Pentru că oamenii vor să vadă în fotografie ceea ce se aşteaptă să vadă.

— Banalul.

— Spune-i cum pofteşti. Dar dacă sînt trimis să fotografiez statuia Ţarului eliberator, n-o fotografiez dinspre Coada calului. Iar de la Sirakov te puteai aştepta şi la aşa ceva. '

— Despre coada calului nu • ştiu. Dar cînd e vorba de oameni . "

— Cînd sînt trimis să fotografiez oameni, fotografiez oameni. Cînd sînt trimis să fotografiez o festivitate, fotografiez festivitatea, nu pe cei ce casca gura.

— Nu te-ai săturat s-o tot ţii întruna aşa...

— De cîte nu te saturi ? ridică Totko din umerii săi plinuţi.

— Ei, mă rog, dar s-o ţii aşa întruna...

— Sirakov n-o ţinea întruna aşa... de aceea din zece poze opt îi erau refuzate.

— .Pentru a-i fi alese cele mai proaste.

---

3 **Diminutiv de ia Boian.** * *

El se pregăteşte să-mi dea replica, dar în clipa aceea soseşte ospătăriţa cu o tavă mare şi începe să descarce pe masă ouă prăjite, salam, gem şi tot restul.

— Bravo, fetiţo, o încurajează Totko.

Ştie dintotdeauna să fie amabil, atent şi, dacă-i cazul, şi înfipt —totul ţine de recuzita profesională. E scund, rotunjor, cu o faţă blîndă şi cu obrăjori de bebeluş. iDoar părul uşor încărunţit la tîmple sugerează că bebeluşul a atins o anumită vîrstă. Dă-i însă drumul acestui 'dolofan în îmbulzeala cea mai mare şi fii sigur că va ajunge în locul cel mai comod şi exact în clipa dorită. ,Va alerga cu îndemînare, se va strecura printre picioarele oamenilor, la nevoie se va căţăra şi. pe spinările lor, dar. va ajunge acolo* unde trebuie şi cînd trebuie.

Totko o expediază pe fată tot cu un gen de compliment axat pe produse de cofetărie, îşi taie o chiflă în două, aruncă peste ea unt din belşug şi se pune pe înfulecat. Abia după ce a ajuns la jumătatea micului dejun . şi şi-a potolit pe jumătate foamea, îşi aminteşte din nou de mine şi rosteşte cu gura plină :

— Poza, Boiancio, e un document. Cînd eşti trimis la o manifestaţie, cu ce eşti aşteptat să vii ? Tribuna oficială în prim-plan, oratorul într-un şi mai prim-p'.an, coloana care deschide manifestaţia..; Cu asta' sînt aşteptat, cu asta vin. Ce mai ătîta filozofie...

E profesionist, n-am ce zice.. Dar trebuie să i se spună ce anume. Dacă i se spune fotografiază pe dinăuntru clădirea aceea care arde, intră în flăcări şi o foto- grafiază. Dar trebuie să i se spună' .

Tocmai îşi termină cafeaua cînd privirea lui dă peste aparatul meu agăţat de scaunul de-a lături.,

— Cu vechitura asta lucrezi ? De ce n-ai luat de la serviciu măcar un Pentacon ca lumea ?

'— Nu m-a dus mintea. .

— A, e Leika... Mare şmecher... Vechea optică. Treabă curată. Numai că şi vechea bătaie de cap.

Totko ia din ţigările mele, îşi aprinde una şi adaugă i – Eu, frăţioare, demult am trecut pe aparate auto- .* mate. Munca de reporter necesită iuţeală.

Iuţeală. E normal să aibă dreptate. Să pîndeşti .clipa şi S-o surprinzi. Vînători de clipe. Pesemne că din pricina asta nu mă prea dau în vînt după munca de reporter. Iar la vremea respectivă, *cînd mi-ani procurat vechitura asta, nu intenţionam defel să mă iau la întrecere cu ceasul.

Aparatul meu este o Leika antediluviană, cu care soarta m-a învrednicit, deşi din bucăţi. L-am remarcat, deoarece sînt obişnuit să casc gura prin consignaţii, şi sînt obişnuit, deoarece nu contez ca cineva să-mi trimită, un Linhof sau Hasselblat direct de la firmă. Aparatul avea o înfăţişare .destul de jalnică, înghesuit în colţul" unui raft, şi, cînd am cerut să-l văd, vînzătoarea m-a informat scurt: •

— Nu funcţionează.

— N-are importanţă că nu funcţionează.

E adevărat – obturatorul nu funcţiona. Dar asta era uşor de rezolvat, iar obiectivul Elmar era bine conservat.

—- Şi drăcoveniile astea ţin de el, îmi explică vîn- zătoarca, pe care posibilitatea de a se descotorosi do obiectul nevandabil o face mai vorbăreaţă.

Şi s-a descotorosit. împreună cu celelalte fleacuri – ' filtre, inele intermediare şi un obiectiv weit-winkel, care el singur făcea mai mult decît tot aparatul. Şi toate astea erau la un preţ de nimic. Ulterior am mai făcut rost de două obiective şi de alte accesorii, pe care nu le-aş schimba cu nici unul dintre modelele automate prezentate -în vitrine. Totko are dreptate. Dispozitivul automat apropie într-adevăr momentul declanşării şi într-o oarecare măsură te scuteşte şi de grija de a gîndi. Doar că în meseria noastră, ca peste tot, de altfel, nu e de loc inutil să mai şi gîndeşti totuşi.

Totko ţine să fie la curent cu ultimul cuvînt al tehnicii. Şi nu numai cu ultimul cuvînt, dar, pe cît e posibil, cu tot glosarul tehnic. Face parte dintre fotografii care se fofilează peste tot, încărcaţi cu întreaga recuzită pe care o pot purta – trei aparate agăţate de gît, bli- ţuri, baterii, toată gama de obiective, stative şi mai ştiu şi eu ce – ori că s-au deprins să fie înarmaţi pînă-n dinţi, ori că vor să fie pentru oricine clar că ei sînt nişte profesionişti, nu nişte pozări amatori.

Nu neg că deprinderea asta îşi arc avantajele ci. Faceţi-i loc să treacă, va zice lumea. Se obişnuieşte ca profesionistului să i se facă loc, şi chiar dacă nu i s-ar face loc, el e suficient de înfipt ca să-şi facă şi singur. Nu că am fi mai lipsiţi de scrupule decît alţii, dar asta ne este meseria – dacă nu eşti cît de cît înfigăreţ, n-ai făcut nimic.

— Mergem ? întreabă Totko după ce a lins cu grijă farfuriile, inclusiv gemul meu de care nu m-am atins.

— Nu mai comanzi ceva ?

— Te ţii de glume.

Pornim apoi, oprindu-ne doar pentru a lua benzină. Colegul meu tace la început, cufundat într-o moţăiala dulce, atît de utilă digestiei. Apoi, cînd se satură de moţăit, îşi mişcă corpul rotunjor şi mormăie :

~ Va să zică, te-ai făcut şi tu cu maşină.

E o mică lovitură în diafragmă pentru el, mare amator de tehnică, faptul că şi un tînăr ca mine are maşină, iar el nu are. •

•

— Şi ce te împiedică să te faci şi .tu ?

— Nimic, doar faptul că n-o s-o mai pot folosi pe 'cea o instituţiei. Pe aia şi aşa nu-i prea lasă inima pe şefi să mi-o dea, iar dacă ajung să am maşină proprietate. .. Asta şi aşteaptă. Dar nu şi-au găsit fraierul...

— în treburile astea pe Sirak nu-i întrecea nimeni, îmi amintesc eu. Nu dispunea nici de maşină proprietate, nici de maşina instituţiei, dar n-avea probleme.

— Mare sugativă a mai fost, mi se alătură Totko.

— Rachiul i-a făcut de petrecanie.

— Nu rachiul, ci nevastă-sa.

. — Nu ştiam că eră căsătorit.

— L-a lăsat. Iar el, în loc să se bucure, şi-a băut zilele. Ce n-aş da eu să mă lase nevasta, şi zestre i-aş asigura, dar de unde norocul ăsta ?

— Trebuie să fi avut o soţie acătării.,

— Acătării I mormăie dispreţuitor Totko. Ascultă de mine: femeile-s toate din acelaşi – aluat. Nu femeia-i de. vină. De vină-i bărbatul. îţi aminteşti doar ce taciturn era. Aştia tăcuţi o pun, cel mai mult la suflet. în loc să trântească niscai înjurături, ei pun la inimă. De asta ei fac cel mai des cancer. ; »

— Sirakov nu a murit de cancer.

— Ei, de ciroză. Ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba. Dacă s-ar fi ţinut şi el de fuste, în loc să se macine pe dinăuntru, nu s-ar fi luat de băutură şi ar fi rămas cu zile.

— Ce fuste 1 mormăi eu. Sirakov şi fustele. La picioare să-i fi venit vreuna şi i-ar fi fost lehamite să-i spună scoate-ţi chiloţii.

Un Moskvici, bej ca al meu, dar nou de tot, pîrîie înaintea noastră..Pesemne că şoferul a primit de curînd nu numai maşina, dar şi permisul de conducere, deoarece nu conduce cu prea multă siguranţă. L-aş depăşi, dar novicele conduce de parcă tot carosabilul ar fi al său. îl las să ia un uşor avans, căci nu ştii la ce te poţi . aştepta de la un asemenea tîmpit.

Surpriza nu întîrzie. Undeva în faţă îşi face apariţia un bărbat în vîrstă cu obişnuita pălărie albă de panama a bătrînilor şi cu o plasă în mînă, stînd probabil pe g:n- duri dacă să traverseze şoseaua sau să aştepte să treacă maşina. Novicele din faţa mea accelerează şi mirîie ameninţător în sensul rămîi pe loc, dar bătrînul tocmai în clipa aceea a rezolvat dilema în favoarea traversării, căci face doi paşi înainte ca masca maşinii să-l mături de pe carosabil. După care, novicele, aşa cum era şi de aşteptat d n partea unei lichele, accelerează şi mai mult şi dispare după curbă.

Opresc şi mă dau jos ca să-l ajut pe accidentat. Plasa cu pîine a jucat pesemne rolul de tampon sau bătrînul s-a retras în ultima clipă, deoarece se pare că traumatismul nu a fost provocat de impact, ci de cădere Oricare ar fi fost însă cauza, omul şi-a pierdut cunoştinţa şi zace întins ca un sac peste fîşia de iarbă de la marginea drumului. Pălăria i s-a rostogolit în şanţ, plasa i-a zburat din mîini şi el zace la pămînt, cu faţa învineţită şi cu pleoapele coborîte. Se impune să-l stropesc cu apa gazoasă din sticla pe care mi-o întinde Totko. Nu pentru că în asemenea cazuri apa trebuie să fie gazoasă şi de Hisara, dar pentru moment nu dispunem de alta. în timpul acestei modeste intervenţii medicale soseşte şi un echipaj al serviciului de circulaţie.

După cum e şi normal, oamenii ordinci vor să ştie ce anume şi cum anume s-a întîmplat. în timp ce dau explicaţiile cuvenite, bătrînul îşi deschise ochii. La început, se uită holbat la fiinţele aplecate asupra sa, apoi prinde pesemne să-şi amintească de cele întîm- plate, iar înfăţişarea oamenilor în uniformă îi sugerează că a sosit ora răfuielii, căci, uitîndu-se la Moskviciul meu bej, apoi la mine însumi, îşi ridică tremurînd braţul şi-] îndreaptă spre faţa mea :

— Asta e ! Asta m-a izbit 1

— Taci, îi spun eu, vezi-ţi de sănătate.

Şi din nou mă adresez celor de la serviciul de cir-, culaţie :

— Pot să vă spun exact numărul maşinii.

îl spun.

— Ţineţi minte chiar*şi numărul maşinii... remarcă neîncrezător unul din miliţieni.
— Cum să nu-l ţin minte, de vreme ce tot drumul s-a fîţiit în faţa mea. . •
— Asta-î ! El ,m-a izbit! repetă bătrînul cu insistenţă, răminînd în continuare întins, poate pur şi simplu pentru că nu-i trecea prin, cap să se ridice.
Nu ştiu dacă-l întărită culoarea bej a Moskviciului meu. sau ura sa se extinde asupra tuturor conducătorilor de vehicule, dar în glasul său nu se simte nici un fel de ezitare.
— Prostii 1 se apropie Totko. Boşorogul nu ştie ce vorbeşte ' .
— N-aveţi nici un temei să jigniţi omul, îl pune la' punct unul* din!re miliţieni. _ v .
Ei se îndepărtează spre şosea discutînd ceva şi după toate probabilităţile îşi propun să verifice urmele lăsate 'de anvelope, lucru ce nu e deloc, uşor, deoarece propria mea maşină este parcată exact pe locul accidentului şi trebuie s-o mut mai încolo, apoi cei trei constată lipsa unor urme distincte şi se întorc din nou la noi. încurajat de apariţia lor, bătrînul îşi reia refrenul:'
— Asta-i ! L-am văzut bine ! Parcă a vrut dinadins să mă lovească 1 * • *
Există toate premizele ca povestea să se tărăgăneze .şi chiar, să capete o întorsătură nefericită, cînd de pe Înălţimea împădurită de deasupra şoselei coboară agale <. un bărbat bărbos, cu o şapcă în cap şi trăgînd după sine o oaie bălâioară şi abătută.
— Bătrînul s-a scrîntit la cap, mormăie el. Maşina ieare a dat peste el nici măcar nu s-a oprit.
— Ce culoare avea? întreabă unul dintre agenţii de circulaţie. . • ’ ,
—.Bej, ca asta.
— Ce număr ?•
— Păi, de unde să ştiu ? - • *
— Şi ce aşteptai, de n-ai- venit să ne spui ?
— Nu m-aţi chemat, n-am venit, răspunde imperturbabil cel cu şapca. Păi nu trebuia să leg oaia ? '
În acest timp mina bătrînească se ridică , din nou, şi **se** îndreaptă insistent spre faţa mea : • -.
. – Asta-i l L-am văzut!
— Gata, 'am mai auzit ! zice cu glas scăzut unul, dintre miliţieni. Nu te-a întrebat nimeni.
Zdrobit de faptul că a încetat să mai fie. în cen- .- trul atenţiei publice, bătrînul se ridică uşor în capul oaselor, apoi se aşază şi îşi caută plasa cu privirea.
Miliţienii îmi iau datele şi mă anunţă că sînt liber.. – 11 luaţi pe accidentat ? mă întreabă unul dintre ei. – De ce să nu-l iau, răspund eu.
— Numai asta mai lipsea, intervine arţăgos Totko» ' Luaţi-1* dumneavoastră.
Disputa se dovedeşte a fi pe deplin inutilă, deoarece cînd îl căutăm pe accidentat, ne dăm seama nu numai de faptul că s-a pus de mult pe picioare, dar şi că a părăsit deja şoseaua. îl vedem cît colo cum se îndepărtează, tîrînd cu sine panamaua, plasa şi scleroza.
Maşina miliţiei în vede de drum huruind. Rămînem’ singuri, dacă nu-l punem la socoteală şi pe bărbosul care s-a aşezat alături de oaie. pe dîmbul acoperit cu iarbă, la poalele căruia se află rigola de la marginea* drumului. Totko s-a îndreptat spre Moskvici, Mă ridic cu aparatul şi cercetez peisajul în căutarea unui motiv, interesant. Totul e aproape identic – un cîmp monoton – şi în fund- lanţul monoton a] munţilor, învăluit dc apa morţilor de dinainte de prînz. Nu descopăr motivul.interesant şi, colac peste pupăză, nici Leika nu e reglată* pentru peisaj. Mă întorc brusc ceva mai spre dreapta şi-l fotografiez pe bărbos, aşa cum, stă locului, dus pe gînduri.. Il fotografiez împreună cu oaia,' singuratici, îngînduraţi şi trişti în felul lor.
— De ce nu mi-ai spus că mă pozezi, ca să mă pregătesc, bolboroseşte omul
De unde să-şi dea bietul de el seama că tocmai asta am şi urmărit eu – să evit pregătirea. Il cinstesc cu o ţigară şi mă îndrept spre maşină.
.— Cît pe ce să ajungem după gratii, îndrugă* Totka cînd maşina o ia din loc.
— Da, domnule. , * .
— Dacă, nu opream, scăpăm de complicaţii.
— în locul meu,- tu n-ai fi oprit?
— Să ţi-o spun pe a dreaptă, nici eu nu ştiu. Cind dai de un om lungit în mijlocul drumului, trebuie să opreşti. Dar vezi cum sînt oamenii ăştia-: tu le vrei binele, iar ei te muşcă. Dacă n-ar fi fost miliţienii,' . i-aş fi ars o asemenea şcatoalcă boşorogului, că nu mai apuca el ziua de mîine. . •
— Lasă asta, ştiu eu un ooşorog cârula i-aş trage şi un şut, dar n-am cum.
— Ce boşorog, întreabă Totko:
• – S-o lăsăm baltă. E mult de povestit.
— Stau pur şi simplu şi mă întreb : cine dracu m-a pus să mă amestec, mormăie Totko.
— Da, dar dacă şi cel cu oaia şl-ar n spus ia iei, nici acum n-am fi scăpat de cei de la circulaţie.
Ajungem pe ia prînz şi intrăm în restaurantul hotelului să punem ceva în gură. Expresia „să punem ceva în gură” e foarte modestă pentru acţiunile de amploare pe care Totko le desfăşoară la masă, dar să nu fim răi. Drept mulţumire pentru că. l-am adus pînă aici, fotograful' îmi asigură cazarea la hotel. N-are omul maşină, dar are legături berechet. Complimentul cu bomboanele de ciocolată se bucură de succes printre cadrele feminine ale „Balkanturistului".
Ne despărţim pînă la următoarea întîlnire întîmplă-- toare pe drumurile Bulgariei şi pornesc' să-mi încerc norocul la adresa indicată de Mata. Blocul arată de parcă l-ar fi construit însuşi Kostov. Locuinţa e la etajul doi. îmi deschide o femeie tînără, cu înfăţişare plăcută şi pusă pesemne pe dereticat dacă ar fi să judec după părul prins într-un batic pestriţ. Oricît de simpatică ar fi, nu e însă Antoaneta.' * Nici pe departe nu e Antoaneta.
— Aş vrea- să vorbesc cu Antoaneta, spun eu deja pregătit să aud obişnuitul „nu-i aici”.
În loc de asta, femeia încuviinţează din cap şi intră din nou în apartament, pentru ca foarte curînd în ca-) drul uşii să apară regina însăşi.
— Cum m-aţi găsit ? întreabă ea, ca şi cum ăsta ar fi fost lucrul cel mai important
— Chestie de fler, zic eu.
Cu tot rangul ei înalt mi se pare că regina participă la dereticat, căci şi părul ei auriu este. strîns într-un batic.
' – Nu mă invitaţi să intru ? bat eu şaua.
— Unde să vă invit: tocmai dereticam.
— Nici dumneavqastră nu vă lipseşte flerul, încuviinţez eu. Aţi simţit că urmează să vin.
— Dar v-aţi pripit, îmi ripostează sec Antoaneta. Veniţi mai bine diseară.
Şi după cuvintele astea, îmi închide uşa în nas.
„Veniţi diseară, cînd nu voi mai fi- aici‘„. Dacă îmi faci figura asta, îmi' zic eu în gînd, nu conta că ne vom mai vedea vreodată. Sînt un om răbdător, dar orice răb- . 'dare are o limită. Simt o uşoară iritare şi, dimpreună cu ea – ciudată treabă – ceva din fiorul acela, primul, inspirat de peisajul deprimant al cimitirului.
Bine că astăzi e vineri şi că aici vinerea e zi de tîrg. Intru în forfota mulţimii pentru a mă înghesui şi a .face cîteva fotografii, numai că la început nu desluşesc motivele, • întrucît sînt nrea absorbit de dialogul pe care-l port cu regina.
— N-are rost să mai faceţi pe- grozava, spun eu. Ştiu că sînteţi măritată şi că aveţi un copiL
— Asta nu e treaba dumneavoastră.
— Nu afirm că e treaba mea, dar n-are. rost să vă daţi atîta importanţă. Eu nu vreau decît să vă ajut.
— Iar eu nu vreau să mă ajutaţi.
— Şi cine speraţi să facă treaba asta ? Dostoievski ?
— Se pare că asta-i poza dumneavoastră preferată i , să faceţi pe prostul, remarcă ea.
Şi întrucît nu obiectez, continuă :
— Nu vă amintiţi de „Demonii", dar vă amintiti de guvernantă.
— Dumneavoastră în schimb vă amintiţi de ei, şi Cu ce vă ajută asta ?
— Cred că Dostoievski nu e Ambulanţa, care oferă primul ajutor.
— Totuşi, primul, neprimul, la ce vă foloseşte o carte din moment ce nu vă oferă nimic.
— încetaţi, glăsuieşte ea agasată. Nu mă aflu aici pentru a face seminar cu mine.
Dar odată pornit, e greu să te mai opreşti, aşa că o ţin înainte : •
— A, da, cred că îmi dau seama despre ce e vorba s frumuseţea va salva lumea, pe asta contaţi. Numai că, mă-ntreb, a cui frumuseţe – a dumneavoastră personal sau cea a lui Dostoievski ? Despre a dumneavoastră nu mă pot pronunţa în nici un fel, dar pe cea a lui Dostoievski pur şi simplu n-o văd. '
Ei, gata, îţi ajunge, îmi spun eu, începi să plagiezi. începi să repeţi cuvintele Hodorogului. Şi pentru a evita plagiatul, întrerup conversaţia şi mă uit în jur.
La început mă uit doar pentru a ieşi din somnabu- lisi i, apoi însă motivele prind să sară, unul cîte unul şi singura mea grijă e să-mi aleg astfel locul, încît să * nu mă încurce persoanele care trec şi să am distanţa necesară pentru ca subiectul să încapă în cadru. Fotografiez o vînzătoare bătrînă, îmbrăcată toată în negru pe arşiţa asta şi aşezată .lingă marfa sa amărîtă – cîteva

salate aproape ofilite. Apoi o ţigancă, chircită într-un colţ al pieţei şi citind cuiva în palmă. După aceea, o florăreasă cu năframă albă şi obraji rumeni, înconjurată de buchete de flori portocalii şi galbene. Mai prind în cadru şi un ţăran cu faţă arămie, lac de sudoare de atîta arşiţă, ridicîhd însetat spre gură o regală cu limonada roz. Un flaşnetar mustăcios ~ poate ultimul mohican în această profesie cîndva glorioasă. Un vînzător de oale, aşezat în mijlocul mărfii sale, cu o faţă pămîntiu-cafenie ca şi propria sa marfă.

Se pare că aici fiecare seamănă cu marfa, sa, căci şi pictorul de liliac se dovedeşte a avea un nas liliachiu, pesemne consecinţa unei anumite slăbiciuni pentru rachiu. Şi-a instalat capodoperele chiar la capătul pieţei, pe un gard, şi, rezemat de gard, fumează.

— Cum e ? îl întreb eu. Merge treaba ?.

— Defel, îmi răspunde maestrul. De cînd au apărut reproducerile de import, aproape nimeni nu mai cumpără originale.

– Poate ar trebui să le reduci preţul, remarc eu, alegîndu-mi poziţia potrivită.

— Le-am redus de la cincizeci la treizeci. Ii spui că le-ai redus, iar el : păi eu, zice, cu opt leve îmi iau o pădure întreagă, şi. încă cu urşi... . •"- ' J

— Şişkin ’,. zic eu, ridicînd aparatul doar aşa, fără un scop anume

— Şişkin, urşi, * asta se caută, confirmă maestrul; Apucă-te şi le explică dumnealor că liliacul ăsta eu nu l-am multiplicat la tipar.

Face un gest oratoric elocvent spre capodoperele sale şi continuă să zgîndărească rana : ..

— Asta-i artă. Ie spun eu. lucru făcut de mină, în penel şi ulei e făcut. Dar pentru omul prost, uleiul e doar acela în care prăjeşte ouăle. z

Discuţia ţine destul de mult, ca să reuşesc să-l fotografiez de cîteva ori pe maestru pe fondul bogat în liliac, inclusiv într-o poziţie provocatoare, cînd arată spre capodoperele sale făcute în penel şi în ulei. Fumăm cîte o ţigară şi mă întorc înapoi, căci piaţa e mare şi •cele mai bogate exponate ale ei – cele cărora nimeni nu le acordă atenţie – sînt oamenii.

Treptat mulţimea se răreşte, vînzătorii îşi strîhg marfa rămasă şi pleacă şi ei Piaţa devine pustie. Atunci vin cei cu cizmele de gumă şi cu furtunurile pentru a spăla cu jeturi puternice de apă urmele acestei zile de vineri, unică în felul ei ca orice altă zi şi intrată în uitare ca orice altă zi, dacă nu punem la socoteală crîmpeiele de amintiri întîmplătoare rămase pe filmul unui fotograf întîmplător, venit şi plecat şi el la rîndul său, pentru a pluti ireversibil mai încolo, spre cascada aceea întunecată, care ne atrage imperios pe -noi toţi •spre abisui ile ultimei noastre nopţi.

Spălătorii. Groparii zilei ce a trecut şi vestitorii zilei ce urmează. îi fotografiez şi pe ei, pentru a fi cu conştiinţa împăcată şi pornesc spre Antoaneta.

De astă dată îmi deschide chiar ea. îmi pregătisem o scuză, «deoarece am- venit mai devreme, dar ea se dovedeşte inutilă căci femeia spune :

[1] **Şişkin Ivan (1832—1898) – cunoscut pictor peisagist rus.**

— Tntraţi.

Spune asta rece, dar faptul că mi-o spune şi că nu a plecat înseamnă totuşi ceva. Intru şi mă pomenesc într-un hol aranjat confortabil. Nimic comun cu mobila veche a Nikolinei, întunecată şi sumbră, alcătuită parcă din coşciuge. Aici totul e din lemn deschis la culoare, iar pe perete se 'află o reproducere mare a Maestrului ¦. nu a celui cu liliacul, ci a celui adevărat – o fetiţă cu o faţă luminoasă, zugrăvită pe un fond cu frunziş verde şi răcoros şi cu mere verzi.

— Luaţi loc, mă invită Antoaneta şi se duce să tragă draperia de la fereastră.

Iau loc. Fie că femeia s-a pregătit în vederea vizitei, fie că acesta este rodul unei zile de trudă casnică, dar totul străluceşte de curăţenie, iar pe masă tronează o fructieră cu cireşe şi o farfurioară cu migdale sărate.

— Beţi ceva ?

— Cu plăcere, dacă-i o băutură nealcoolică.

Se duce dincolo şi se întoarce cu o mică tavă. Două pahare şi două sticle de coca-cola aburite de frig. Am impresia că îşi caută de lucru pentru a amîna discuţia. Dar cînd sticlele sînt deschise şi lichidul iodic prinde să fiarbă în pahare, femeia – din lipsa unei alte preocupări – se aşază în sfîrşit în dreptul meu.

— Cu ce treburi ? întreabă ea rece, luînd ţigara oferită şi aprinzîndu-şi-o.

— Aceleaşi, o informez eu. Dar pentru a nu ne întoarce la discuţii mai vechi, aş vrea să vă vorbesc despre ceva mai concret.

— Celelalte nu-s concrete ? întreabă Antoaneta cu nevinovăţie.

— N-aş zice că nu sînt, dar în privinţa lor se pare că nu prea ne-am potrivit. . Acum e vorba de următoarele : am părăsit casa mătuşii, dar v-am păstrat o cameră pe care o puteţi folosi. Ea vă stă la dispoziţie.

— Aţi părăşit casa ? întreabă Antoaneta.

* Vladimir Dimitrov-Maistora (1881 – 1960) – cunoscut pictor bulgar. . . , .:.,..

— Mai exact am dat-o vărului meu în schimbul unui Moskvici. Dar ea vă stă la dispoziţie. Aşa m-am înţeles cu dînsul.

— El zicea că sînteţi un viclean, iar eu constat că sînteţi un fraier, mi-o trînteşte femeia fără prea multe menajamente.

— De ce „viclean" ?

— Zicea c-aţi venit să-i scoateţi sufletul bătrînei şi să intraţi în posesia moştenirii.

— Şi de ce „fraier" ?

— Păi dacă aţi fost în stare să-i lăsaţi casa...

— O maşină veche, în prag de reformare, pe o casă* veche, în prag de demolare. .. Nu văd să fi pierdut prea mult.

— Cine v-a spus că-i în prag de demolare ?

-— Decio, cine altul ?

— Adevărul e că-i în prag de renovare, şi asta pe banii sfatului popular. A fost declarată monument de artă.

— Ia uite ce şmecher, mormăi eu cu blîndeţe. Dacă ştiam că astfel stau lucrurile, i-aş fi cerut măcar o roată de rezervă.

— Precum se vede, sînteţi bucuros că v-a tras pe sfoară

— La ce bun să mă amărăsc ? Şi în toate e aşa de şmecher ?

Antoaneta mă priveşte scurt, apoi îşi mută privirea în altă parte, fără a-mi răspunde.

.— Vreau să spun dacă şi-n dragoste ?

— Şi de ce-mi purtaţi de grijă ? mă întreabă ea, ca şi cum nu mi-ar fi desluşit întrebarea.

— Păi, după ce am auzit că nu prea vă înţelegeţi cu mama dumneavoastră, mi-am zis să vă asigur o locuinţă liniştită.

Femeia îşi stinge ţigara în scrumieră, de parcă ar cugeta la ceva. Apoi se întoarce pe călcîie, face alţi trei paşi spre mine şi mă întreabă :

— Sînteţi chiar atît de sigur că o locuinţă în casa lui Decio poate fi liniştită ?

Ei, nu chiar din cale-afară, îmi spun eu în gînd, amintindu-mi de seara petrecută cu cele trei persoane. Dar îi răspund : .

*

— Ce vă interesează Decio ? Camera e la dispoziţia dumneavoastră, iar uşa are cheie.

Femeia mai face trei paşi, ajunge lingă mine şi mă priveşte îngîndurată. E splendidă cu buclele' astea aurii şi cu ochii aceştia cenuşii-închis. Dar întrucît nu-mi place privirea asta regală, de sus, mă ridic şi eu. Acum sintem unul lingă altul şi unul vizavi de altul, iar ochii eî.continuă să mă privească la fel.

Şi iar- mi se pare- – ca atunci, la prima ei vizită -— că aşteaptă să audă ceva din gura mea, un lucru pe care eu nu-l realizez şi pe care nici de astă dată n-am să-l rostesc, şi ne vom îndepărta iar dezamăgiţi unul de celălalt. ' -

— De asta ai venit ? -mă întreabă ea trecînd. pe neaşteptate la „tu". - . .

O privesc în ochi şi ea mă priveşte la fel, iar obiectele din preajmă devin nefocalizate, ca într-o fotografie în care n-ai ţinut seama de distanţă. Nu mă simt cîtuşi. de puţin ispitit în acest moment să mă gîndesc la distanţă, acum cînd stăm faţă în faţă, îneît ar fi suficient să-mi întind braţul pentru a o îmbrăţişa.

— Despre celelalte treburi ţi-am mai şpus, îi răspund eu în gînd. Ce vrei, să le repet? Bine, din moment ce nu pricepi din cuvinte, mă voi adresa mai simplu, poate ai să înţelegi.

Şi o îmbrăţişez.

Şi, ciudat, mă îmbrăţişează şi ea, iar cînd feţeje noastre se lipesc una de alta, simt că faţa îi e scăldată în lacrimi şi aud o voce molcomă, care parcă- n-ar# fi a ei : '' * ' v

— De ce vii abia acum ?

CAPITOLUL AL ŞAPTELEA

Miezul nopţii trebuie să fi trecut demult pesemne, iar eu sînt încă uluit de acest corp însetat de mîn- gîieri şi de această neaşteptată tandreţe, şi mai ales de fiorul pe care-l simt ca" atunci, la început, ca şi cum de atunci nu s-ar fi întîmplat nimic. – ’ .

Stau întins lingă Antoaneta, pe canapeaua transformată în pat dublu, şi mă simt în acea stare de imponderabilitate, cînd pierzi noţiunea trecutului şi a prezentului, căci ţi se pare că întreaga ta existenţă nu e decît o clipă infinită.

• — Mă întrebi, de 'ce vin acum... mă aud eu spunînd la un moment dat. Ai uitat, se pare, că ani venit de mai demult.

— Cît de mai demult ? rosteşte ea încet
— Ei, nu cine ştie cît,.dar mie mi s-a părut cumplit de mult. Dacă cineva a întirziat la întîlnire, nu eu arh fost acela. ~
— M-am temuţ. încă de cînd te-am văzut, acolo, la cimitir, te-am simţit ca pe o primejdie. . ‘
— Primejdie de ce ?
— De dezamăgire. La ce altceva .să te aştepţi decît la dezamăgire !
— Şi încă de la prima discuţie te-am dezamăgit.
- – Mai degrabă te-am pus eu pe gînduri. După toate cîte mi-a debitat Decio despre tine, mi-am zis că joci cine ştie ce roluri.
— Nu-i exclus să fi şi jucat.-Nu ţin minte..
— Nu afirm că ai jucat. În orice caz, nu venisem să-mi dai pendula mă tuşii tale...
— Şi nici să iei cărţile.
Antoaneta nu-mi răspunde.
— Dar seara ai venit totuşi. -
— Mi-am zis că dacă tot e vorba de dezamăgire, măcar să trec mai repede prin ea.
— Ai avut adeseori parte de ea ?
— Ţi-am mai spus : hu trăiesc nici o dramă. N-am trecut prin nimic asemănător, dramatic... Să mă îmbolnăvesc de cancer, ’să-mi moară iubitul sau măcar să mă .calce vreo maşină – n-am trecut prin aşa ceva. N-a murit nimeni. Sîntem vii şi sănătoşi. Nu există decît mici mizerii, fleacuri, fire de nisip, care îţi intră în pantof şi te irită, deşi, de fapt, ce altceva pot să-ţi facă nişte fire de nisip decît. să te irite.
Se .ridică şi îşi întinde braţul spre mine, ca să-şi ia pachetul cu ţigări.. Corpul acesta alb şi aceşti sîni mai. generoşi decît îi credeam, şi buclele acestea aurii şi re-
bele... Ii scot dintre buze ţigara pe care abia şi-a' pus-o şl o îmbrăţişez, astfel că discuţia este pentru mult timp întreruptă.
Trec .minute sau ani pînă cînd o aud din nou ;
— îmi vine unoeri să. cred că marea nenorocire este chiar de preferat fleacurilor. Marea nenorocire nu vine în fiecare zi – mori său o înfrîngi, iar dacă te ia, asta rezolvă totul. Pe cînd firele de nisip sînt nelipsite, dai de ele zilnic... Ele nu se termină niciodată...
Ea fumează, stînd într-o rină, cu privirea aţintită în cercul- roz proiectat de veioză pe perete.
— Cînd simţi firul de nisip, îţi scoţi pantoful, ţi-l scuturi şi-ţi vezi de drum.
— Aşa e. Doar că abia te-ai descotorosit de un fir şi în locul lui apare un altul. 11 înlături -şi pe acesta, vine un al treilea, pînă ce ajungi să-ţi spui că n-are nici un rost’ să le tot înlături, cu atît mai mult, cu cît nu se lasă înlăturate la o simplă scuturătură... se lipesc, îţi intră pe sub piele, devin parte din tine... Respingător. Altminteri. – nimic deosebit.
— Maică-ta spunea de nenorocirea aceea cu taică-tău...
În general, că izolarea...
— Mama are în toate versiunea ei, mă întrerupe An- toaneta. Eu una n-am fost niciodată înconjurată de prie- – tene. Şi nici n-am ţinut cine ştie ce la treaba asta. Dar cînd într-o bună zi constaţi instantaneu că lumea te evită ca pe o leproasă... nu-i deloc plăcut.
— Rămîn totuşi persoanele cele mai apropiate.
— Rămîn... Cu condiţia să fie într-adevăr apropiate. Nu-i exclus,să nu-mr fi iubit cu adevărat nici tatăl, nici mama. Eram iritată că sînt -consideraţi mici-burghezi. < Mă săturasem pînă . peste cap de filozofia lor privind viaţa... Pentru ei viaţa începea şi se termina cu întrebarea i cum să facem economie la curent şi ce gătim ? Şi totuşi, cum aş putea să renunţ la părinţii mei! Doar lor le datorez fericirea de a trăi.
Fericirea de.a trăi... O spune, desigur, cu ironie, dar ironia e, pesemne, de dată mai recentă. Nu că ar fi contat pe cine ştie ce fericire, dar a crezut că viaţa'ei va avea sens.
- – Cînd eşti mic, vrei să faci ceva, incit toată lumea să te remarce; să fii cintăreaţă de estradă sau să joci în filme. Cu cit .mai mult ţii să fii remarcat, cu atît mai puţin eşti băgat în seamă. Apoi te dumireşti că nu eşti bun nici de muzică, nici de filme şi că n-ai vrut decît să le faci în ciudă celor care-ţi întorc spatele.
Se întinde, îşi stinge ţigara şi îşi lasă capul în voie pe pernă.
— Îţi plac copiii ? o aud întrebînd.
• – Citi nu-i plac copiii ?
— Aşa e. Atît de mult ne plac, încît ţinem să-i modelăm după' tipicul nostru. Singura posibilitate de a schimba viaţa este ca ei să devină altfel decît noi, iar noi ratăm această posibilitate şi născocim justificări. Omul nou nu se creează aşa cum creezi o maşină nouă. Adevărul e că omul nou nu se creează după un calapod vechi, după calapodul nostru.
— Şi tu te-ai făcut profesoară ca să le dovedeşti asta.
Să le dai peste nas...
— La ce bun să le dau peste nas ? Nu mă preocupă chiar atît de mult fleacurile astea. Am devenit profesoară ca să fac ceea ce-mi place, nu ca să am un salariu. Bărbăţoasele astea care cred că egalitatea înseamnă să arunci cu suliţa sau să pilotezi avioane mă scot din sărite. Femeia trebuie să facă ceea ce nu poate bărbatul. De pildă, să educe copii. Pentru educaţie e nevoie în primul şi în primul rînd de o mamă, iar bărbatul nu e mamă.
— Aşa e, mă învoiesc eu, deşi n-am reflectat niciodată la această problemă.
– În general, la terminarea institutului, capul mi-era plin de idei; ei, nu-mi propuneam să schimb lumea, dar ‘‘consideram că voi fi utilă şi’pînă la un moment dat totul a' fost în regulă, căci pe atunci încă nu ştiam că ceea ce-i foarte bine nu e bine. Prima numire... Prima dragoste... Prima şi ultima mare realizare... Ei, mare realizare... a fost ceva mărunt, firesţe. Am învăţat copiii să strîngă diferite lucruri legate de trecutul oraşului. Au început să aducă tot felul de vechituri – fotografii, paftale, ceramică, am făcut o colecţie, apoi colecţia s-a -. transformat într-un ¸mic muzeu,, apoi mai-marii oraşului .au zis că-de
ce să fie mic – sâ fie un muzeu adevărat, aşa că m-au numit responsabil de muzeu.™ ' . .
— Şi-apoi ai fost lucrată.
— Ei, nu aşa, dintr-o dată. Mai întîi a fost numită directoare soţia unui şef, apoi, pentru că ea nu se pricepea la nimic, a fost adus un specialist şi, pentru că exista deja un specialist, eu am fost pusă pe liber. Iar după aceea s-a complicat totul, dar n-am nici un chef să-mi aduc aminte.
— Ţi-a rămas învăţămîntul.
— Şi aici s-au complicat lucrurile. Ele se leagă întotdeauna unele de altele, am fost nevoită să mă mut la ţară, dar nu aici e răul cel mare. Răul cel mare e că atunci cînd cu tine însăţi ceva nu e în regulă, nici cu munca ta nu poate fi totul în regulă. Devii distrată, nervoasă, exact aşa cum nu trebuie să fii cu copiii. Şi atunci îţi dai seama de ce un lucru atit de simplu – să schimbi viata formînd oameni noi – se dovedeşte" a fi atît de dificil. Oameni noi ? Cum să-i formezi pe aceşti oameni noi cînd în tine mîrîie trei sute .de draci.
— Dumnealor trebuie alungaţi cumva.
— Ii alungi pe unii, se instalează alţii. Şi nici dacă o întind cu toţii nu e bine : pustietatea te mănîncă.. .
— Şi pentru pustietate există leac.
— în teorie.
.— Dar dragostea, marea dragoste vreau să spun *1*
— O poveste stupidă, ca toate celelalte. Dacă mă apucă furia de ceva, apoi asta se datoreşte faptului că toate poveştile mele sînt la fel de stupide. Mă apucă furia chiar numai cînd îmi amintesc de elp. /
— Nu-ţi mai aminti.
— încerc, dar tu mă împiedici;
. Ea se strecoară din nou de sub aşternut şi se lasă pe-o rină, cu privirea aţintită la cercul roz de pe perete.
Presupun că nu eu sînt cel care o împiedică în dorinţă ei de a se confesa pe îndelete. O înfioară gîndul de a se confensa. dar în acelaşi timp arde de nerăbdare s-o facă.'
— Marea dragoste !... rosteşte ea parcă pentru sine însăşi. Atît de mare, incit a degenerat în ură. N-am urit pe nimeni, dar pe el l-am urît. Am plecat la ţară ca să nu mai depind de el şi să nu-i mai văd ochii. x
— L-ai părăsit.
El m-a părăsit. Dar pînă la urmă a reieşit cum că că eu l-aş fi dat afară din casă. L-am dat într-adevăr afară atunci cînd am constatat că are pe alta. Un scandal ca la comandă, căci acum se putea muta cu totul la cealaltă. Nu că ar fi fost îndrăgostit lulea, dar era o partidă mai avantajoasă. Dacă ar fi fost îndrăgosti! cu adevărat, cred că nu l-aş fi urît.
— Tot l-ai fi urît.
— Nu ştiu. Să fie alta cea preferată, asia oricărei femei i se poate întîmpla. Dar să ajungi abandonată pentru un apartament şi o maşină...
Nici asta nu-i cine ştie ce raritate, remarc cu doar în sinea mea. Ea continuă să povestească, iar eu o urmăresc sau cred că o urmăresc pînă cînd, la un moment dat, o aud spunînd :
— Tu dormi.

— Defel. Ascult.

E adevărat că ascult, deşi uneori mu fură somnul şi simt cum în discuţie insistă să intervină şi popa cu vreo replică despre Dumnezeu sau despre Satana. Lasă, părinte, îl opresc eu, acum discutăm despre alte lucruri, şi chiar dacă-i vorba de căsătorie, a noastră, după cum ştii, nu-i religioasă. Apoi predomină din nou vocea Antoanetei cu toate acele poveşti ale ei prin nimic deosebite şi cu acea dramă a ei fără nici o dramă şi eu am impresia că totul mi-e cunoscut, că am citit totul în ochii ei albaştri- cenu- şii încă din ziua aceea îndepărtată, acolo, la cimitir, cînd am privit-o pentru prima oară. Nu că m-ar interesa, dar simt că în toată grămada asta de lucruri pe care ca mi le trînteşte înainte lipseşte ceea ce e mai important, lipseşte cauza iniţială, căci dacă i se întîmplau altcuiva, ele ar fi putut evolua fără zguduituri deosebite, lai' acel ceva, cel mai important, e făptui că nu are un reazem – eu nu zic că trebuie să se rezeme de mine ca de un zid – ea nu are reazemul acela lăuntric ne care singur trebuie să 1i-l construieşti...

— Tu dormi, îi aud eu din nou vocea.

— Defel. Ascult.

Ascult, fireşte, deşi cu intermitenţe, ba cufundindu-mă,' ba ieşind la suprafaţă, pentru ca apoi să mă cufund din nou, purtat de gîndul că dacă porneşti cu cineva la drum, umăr la umăr, nu mai are nici o importanţă de unde vii tu şi de unde vine el, şi prin ce mocirle aţi călcat, din moment ce de acum încolo drumul vostru va fi comun.

Mă trezesc la o bucată de vreme, mai exact în zori, şi, întrucît nu mai pot adormi, încep să mă gîndesc la viaţa mea şi să discut cu mine însumi despre vreo problemă sau alta. Nici nu mai ţin minte de cînd nu m-am mai gîndit atît de serios la viaţa mea, pesemne de cînd m-am născut. Ce sens -are să te gîndeşti la un lucru pe care-l cunoşti cum îţi cunoşti degetele de la mînă ?.

Antoaneta doarme lingă mine somn calm şi adine, cu capul rezemat de umărul meu. Părul ei moale îmi mîngîie faţa, dar nu e în stare să-mi împrăştie gîndurile, deoarece mă gîndesc la lucruri importante. S-ar putea ca Hodo- rogul să fi avut dreptate cînd spunea că dacă n-ai realizat nimic pînă la treizeci de ani, ai pus-o de mămăligă, dar spusa asta nu trebuie luată textual. Iar faptul că am găsit-o pe Antoaneta e deja un semn de mari şi apropiate schiînbări.

Viaţa nu este creată ca să îndeplinească dorinţele noastre. Ba uneori rămîi' cu impresia că viaţa acţionează în direcţie inversă. E suficient să-ţi doreşti ceva, ca acel ceva să nu se realizeze. Există şi o altă versiune, mai liniştitoare – că, în general, viaţa nu se interesează de dorinţele noastre, ci îşi urmează un curs anume al ei; Oricum, e stupid să stai cu mina întinsă şi să aştepţi să-ţi cadă ceva în ea.

A şti că drumul tău e dinainte stabilit şi că nimic nu te poate abate de la el, asta nu înseamnă să stai ca un cerşetor la marginea drumului, ci să mergi înainte. De vreme ce-i drum, n-ai încotro, trebuie să păşeşti, chiar dacă asta ţi se pare obositor, iar uneori şi inutil. .De nu m-aş fi încăpăţînat să merg pe urmele acestei femei după primul conflict, şi după prima plecare, şi după ce fugise de la maică-sa, şi după ce o părăsise pe Mara, nu i-aş fi simţit acum pe obraz mîngîierea pletelor. Dar, cum ea însăşi spune, lucrurile sînt legate unele de altele şi a avea o femeie ridică o mulţime de probleme.

Problemele trebuie să fie într-adevăr numeroase, deoarece adorm înainte de a întocmi toată lista. Cînd mă trezesc, Antoaneta e deja sculată şi pregăteşte micul dejun.

— Ni s-a terminat cafeaua, mă informează ea. Trebuie să ţi-o bei în oraş.

O vom bea împreună. Mă duc la hotel să mă rad şi te aştept jos în faţa restaurantului.

— E păcat sa plăteşti o cameră la hotel doar pentru un bărbierit, remarcă femeia. Trebuie s-o întreb pe Natalia cînd i se întoarce soţul. Dacă nu-i o chestiune prea apropiată, te poţi muta aici.

Problema nu-i lipsită deloc de importanţă, deoarece finanţele mele sînt cam epuizate, deci mă las pe seama Antoanetei. Se ştie că femeile sînt mai economicoase decît bărbaţii.

îmi termin micul dejun, mă reped la hotel, arborez pe cît posibil o înfăţişare mai atrăgătoare şi cobor. Soarele încă nu-şi aruncă dogoarea peste toate mesele din faţa restaurantului. Mă aşez la umbră şi comand cafea, uitîn- du-mă după Antoaneta.

Tocmai soseşte cafeaua şi iată că soseşte şi doamna,’ doar că din direcţie opusă. Nimic de mirare : doamna nu-i Antoaneta, ci Nikolina. Cum se şi cade între cunoştinţe vechi, femeia se aşază în dreptul meu fără a mai aştepta să fie invitată.

— Ce cauţi aici ? o întreb.

— Pe tine. De fapt, Dragan te caută.

— De unde ştii că mă caută ?

— M-am trezit cu el aseară acasă ; de cum a intrat,' a început să stăruie să venim aici şi să fixez o întîlnire cu tine.

— Şi tu ?

— L-am ameninţat că trezesc vecinii şi l-am alungat. Apoi mi-am zis că dacă tot e hotărît să-ţi facă vreo figură, cu mine sau fără mine tot ţi-o face. Aşa că m-am urcat în primul tren de dimineaţă şi am venit să te previn.

— Nu mă aşteptam la o asemenea jertfă.

— Serviciu contra serviciu, după cum tu singur, spui.' .—. Şi ce vrea Dragan de la mine ? - – - ‘ -

– De unde să ştiu ? Aranjază-ţi, zice, miine o întîl- nire cu el la han. Trebuie, zice, să stăm de vorbă.

— Dacă vrea să stea de vorbă, să vină singur.

— Crede că eşti speriat. -

— Şi vrea să mă liniştească.

— Sau una, sau alta.

.' – Care „alta" ?

— Să-ţi facă de petrecanie.

— Crezi că s-a hotărît la asta ?

— S-ar putea să nu se fi hotărît, dar s-o facă totuşi. Cînd am ieşit cu Ranghel, nu se holărîse să-l lovească,' dar l-a lovit totuşi.

.

— N-a fost chemat din nou ? . .

— Deocamdată nu. Doar are un alibi de fier.

— De tinichea. ' >

—<- El socoate că-i de fier.

-7- Şi tu ?

— M-am luat după mintea ta. M-am dus la ăla, la ăla al tău, şi i-am spus totul. Mi-a zis să tac. Şi că tace şi el. Dragan ştie că am fost chemată pentru nişte dolari la „lazul Albastru". Ce pot eu avea comun cu o crimă ?

— De ce „crimă" ? • ,

— Ranghel a dat ortul popii.

— Şi, de tăpt, ce nevoie are fratele tău de mine ? .

— Mai în lii a ţinut să mă descoasă dacă nu cumva eşti sticlele. Am reuşit să-l conving- că nu eşti.

— Nu cred că era nevoie să-ţi dai prea mult silinţa.

Ea mă priveşte nedumerita :

— De ce să nu fie nevoie ?

— Mai bine să fi crezut că sînt sticlele* Aşa măcar ar fi ştiut de frică.

• – Ai dreptate, recunoaşte ea. Nu m-am gîndit la asia.

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă a zis că trebuie să te cumpere. Am să-i dau, zice, bonurile alea, ca să le arate dacă-i nevoie. Aşa, zice el, va li mai bine pentru toată lumea.

— Nu-i prost, remarc eu.

Ea mă priveşte sceptic :

— Tu ai încredere în el ?

- •— Şi ce are de cîştigat dacă-mi face de petrecanie î

— Ţi-am spus cloar : nu-i exclus s-o facă chiar dacă' nu s-a hotărît. Dacă-i speriat, o face fără să stea o clipă pe gînduri.

— De ce-ar putea fi speriat ?

— Imaginează-ţi că te-a văzut cînd te-ai oprit să mă iei de ,.La Plopi‘. Şi că ţi-a observat maşina.

— Conducea repede.

— Conducea repede, dar pe mine m-a văzut. M-a întrebat cine m-a luat. N-ar fi de mirare să te fi văzut şi pe tine, dar să facă pe niznaiul. Parcă poţi să ştii ce-i în capul lui ?

— Dacă nici tu nu ştii...

— Nu cumva din recunoştinţă îmi comanzi o cafea ?

— Ţi-aş comanda şi şampanie, dar nu-i momentul potrivit.

— După cum văd că te holbezi numai în direcţia aia. cred că aştepţi pe cineva. . .

— Şi acel cineva e o femeie, precizez eu.

Tace, ca şi cum s-ar forţa să înghită ştirea, apoi rosteşte cu o voce imparţială :
— E clar. Şi dacă mă pomenesc cu Dragan, ce să-i spun ?
— Păi, spune-i asta : a înnebunit după una şi nu vrea să audă de nici o întîlnire.
— Păi, nici nu-i minciună.
Tocmai atunci o văd pe Antoaneta făcîndu-şi apariţia. Nikolina o vede şi ea.
— Iar acum, îi spun eu, pleacă. Nu te supăra, dar îmi complici existenţa.
— De-ai şti cît'e a mea de complicată, oftează Nikolina şi se ridică.
— Totul se va rezolva. Ţi-o spun eu.
— O spui. . . Dar nu eşti Dumnezeu.
Şi pleacă.
Antoaneta se opreşte pentru o clipă s-o privească pe Nikolina din spate. Scena merită atenţie. Orice am zice, c o femeie rasată.
— Ţi-ai şi găsit admiratoare. . . mi-o serveşte Antoaneta apropiindu-se de masă.
— Totu-i la timpul trecut, precizez eu.
Ea zîmbeşte, remarcîndu-mi tulburarea :
— Nu era nevoie să mi-o spui. N-aş fi putut crede că încă de a doua zi ai fi în stare să flirtezi chiar sub ochii mei.
Şi, aşezîndu-se pe scaunul tocmai eliberat de Nikolina, declară :
— Aş bea o cafea.
Ne bem cafeaua şi contemplăm micul parc din faţa restaurantului, în care există mult ciment, dar mai puţină verdeaţă. Pe timpuri, dacă nu mă înşală memoria, aici erau nişte copaci mari şi umbroşi, iar în jur – clădirile vechiului tîrg păstrînd amintirea unor vremuri îndepărtate. Acum totul e sistematizat – clădirile au fost demolate, copacii – tăiaţi pentru a face loc lespezilor. De jur-împrejurul acestui mare spaţiu gol, înghesuite de ciment, sînt lăsate mici spaţii verzi, iar ici-colo se văd plantaţi şi cîţiva lăstari firavi, care, dacă nu se ofilesc, s-ar putea, după cîteva decenii, să devină copaci.
Deşi e încă dimineaţă, ziua este foarte călduroasă şi piaţa aproape goală, deoarece e sîmbătă şi oamenii manifestă mai degrabă interes pentru umbra copacilor decît pentru lespezile goale. Piaţa este concepută ca un centru al vieţii civice, dar viaţa fuge lateral, pe străduţele şi prin micile parcuri din preajmă, căci îşi are legile ei şi nu se subordonează planurilor de sistematizare.
Aştept ca Antoaneta să mă întrebe ceva de Nikolina – femeile se interesează una de alta, dar ea tace. S-ar putea să tacă pentru simplul motiv că spusese peste noapte ceea ce avusese de spus, şi totuşi această tăcere e puţin neobişnuită pentru prima zi a dragostei noastre.
— Presupun că taică-tău a fost monarhist, remarc eu ca să sparg tăcerea.
— Financiar, specialist în probleme financiare, mă corectează Antoaneta.
— Una n-o exclude pe cealaltă.
— A fost omul cifrelor şi al ordinei şi considera că noua putere constituie o încălcare a ordinei, a ordine! sale, cu care fusese obişnuit. Un om caraghios şi într-o oarecare măsură prost. Dacă n-ar fi fost prost, nu s-ar . fi lăsat implicat în. afacerea aceea şi n-ar fi ajuns la închisoare.
la automat ţigara întinsă, mă priveşte şi mă întreabă i – De ce te interesează tata ?
— Mă gîndeam la numele tău. Pesemne voia să sune niţel opoziţionist
— Nu-i exclus. Nu l-am întrebat. Mama a insistat să mă boteze Maria, ca pe bunica, iar tata a hotărît să nu fiu pur şi simplu Maria, ci Maria-Antoaneta. A fost un prost. ...
— Am impresia că-l urăşti.
. – Pe el – nu. Cum poţi urî un om care-ţi stîrneşte compasiune I Am prins ură pe ceilalţi, pe rudele şi cunoştinţele care nu mai voiau'să ştie de noi după ce tata a fost închis. ', '
— Şi ţii la oamenii ăştia ?
•— Nu ţin la nimeni.
— Şi totuşi ţii. Din moment ce ţi-e ciudă.
— Mi-e ciudă, dar nu ţin. Dacă m-aş putea izola total de lume, aş face-o cu dragă inimă.
— Cărţile pe care le. citeşti sînt şi ele populate de oameni. 7
— Oamenii aceia sînt alţii. În ei ' există un sens, poate pentru că-s născociţi. îi iubesc sau îi urăsc, dar îi înţeleg. Ei îi înlocuiesc în mine pe cei adevăraţi. Omul nu poate trăi deloc fără oameni.
Antoaneta tace, apoi porneşte din nou să-şi plimbe ochii pe peisajul din faţa noastră. După un timp'spune 1 ' – Vrei să ne urcăm acolo sus, pe deal ? N-am fost niciodată.
– în regulă, mă învoiesc eu.
Nu ştiu dacă prevăzuse mai demult această excursie, oricum, de astă dată nu era cu pantofii cu toc înalt cu care în seara aceea şontîcăise pe caldarîm. îmbrăcămintea . ei era de asemenea total nepretenţioasă – o rochie' de stambă cu mici floricele roz şl albe. Dar faţa aceasta curată şi buclele acestea aurii...
— în orice caz, nu ştiu dacă trebuie să-i ţii pe acelaşi' raft pe Dostoievski şi pe Tolstoi, remarc eu cînd he . ridicăm şi pornim. Ăştia doi, din cîte am auzit, nu prea . s-au agreat...
— Tu mi-ai scotocit prin cameră.. < . •
— Cum aş putea scotoci prin camera altcuiva ? Era deschisă uşa şi am aruncat o privire înăuntru.
— Şi cum ţi-ai dat seama că-mi place Dostoievski ?
— Nu ştiu. Pesemne mi-ai amintit de vreuna din eroinele lui. Deşi eroinele lui sînt altfel.
— Şi mai zici că nu l-ai. citit pe Dostoievski.
— Nu-mi place. -
— Dar l-ai citit. .
- – Altminteri, cum aş fi putut să-mi dau seama că mu-mi place.
— Dostoievski e un geniu. ;
Replica ei sună dur, ca şi cum.mi-aş fi permis uri sacrilegiu.
z – Uluitor, mă învoiesc eu. Dar nu mă refer la geniu.
I Există genii şi genii.
Traversăm piaţa, intrăm într-o stradă şi ne continuăm drumul. pe trotuarul încins de soare,- deoarece cel umbrit este înţesat de maşinile parcate. Provincie ? Tot ce se poate, dar bine motorizată.
—- Cred că te temi de suferinţă, zice la un moment dat Antoaneta.
—- Nu, ştiu dacă mă tem, dar e drept că nu mă atrage. . ' . •
— Suferinţa nu atrage pe nimeni.
.— De ce ? Eroii lui Dostoievski o suportă şi chiar le provoacă o bucurie ascunsă. Asta nu e martiriu, £ masochism, nu e Golgota, ci voluptate.
-— Cine a spus-o? mă priveşte ea întrebător.
— Eu o spun. ...
— Astea nu-s cuvintele tale. Le-ai citit undeva.
— Nu le-am citit. Le-am auzit: •
— Totuna.
— Le ţin minte de la tatăl meu de-al doilea.
— Ce era dînsul ?
— Ei, nu era scriitor. Era constructor, omul faptelor.
— Un pragmatic.
— Doar într-o oarecare măsură. Un om armonios, deşi îşi purta şi dînsul drama lui.
Se pare însă că Antoaneta nu se interesa prea mult de dramele altora, cu excepţia celor ale eroilor din cărţi.
Işi scoate din poşetuţă nişte ochelari de soare, şi-i pune şi murmură :
— Pretutindeni se vorbeşte de eroi armonioşi, dar de văzut nu-i poţi vedea' nicăieri.
— De ce nu ? obiectez eu. Ei există. Mai ales în bronz.
Dealul nu e defel atît de aproape precum arată din hotel. Mai trebuie să străbatem vreo trei străzi pînă să ajungem la poalele lui. Ne oprim lingă drumul asfaltat care şerpuieşte în sus.
— Tu chiar ţii să ajungem pînă-n vîrf ? mă întreabă femeia.
— Dacă nu mă înşel, tu ţineai
— Acum nu mai ţin.
— Să-ţi fie ruşine la nas, bombănesc eu. Chiar atît de mult te temi de suferinţă ?
Izbucneşte în rîs, păstrînd pe chip zîmbetul к acela luminos cu care mi-a luat minţile încă din prima clipă.

— Nu mă tem, dar nu credeam că o plimbare cu tine va însemna suferinţă.
Aşa că urcăm totuşi pe vîrful acela, fără a ne grăbi şi făcînd pauze dese în fiecare loc umbros. Se pare că noi sîntem singurii martiri care ne ducem crucea pe această Golgotă, dacă facem abstracţie de grupul de copii ce ne depăşesc repede şi, înainte de a fi atins noi vîrful, o iau îndărăt. în pofida arşiţei, copiii sînt plini de vigoare, într-o anumită măsură chiar belicoşi, Işi pun reciproc piedici. îşi dau brînci pe la spate' şi se fugăresc pe asfaltul drumului. .
— Ia tâ-ţî educaţia ! remarc eu.
• – Ce vrei să spui ? întreabă Antoaneta găsind un bun pretext pentru a se opri niţel.
— Vreau să spun că e puţin probabil ca aceşti' copii să fie învăţaţi la şcoală să-şi tragă şuturi şi pumni,- şi totuşi ei îşi trag şuturi şi pumni. Cred că tu exagerezi puţin rolul educaţiei şcolare.
— Depinde ce înţelegi prin ea. În orice caz, şcoala nu poate înlocui familia'.
— Tu în familie ai fost educată ? Nu văd că ai semăna nici cu taică-tău, nici cu maică-ta.
— Eu nu sînt un exemplu tipic.
— Şi unde-i ăsta, exemplul tipic?
— Vrei, cu alte cuvinte, să spui că nu trebuie să ne gîndim la educaţie...
— Cred că educaţia, bună sau rea, o face viaţa. Sau vreun om care, pe lingă faptul că e mai bun decît tine, te iubeşte cu adevărat. Educaţia cere o legătură vie şi multă dragoste. Poţi educa* în preajma ta unu-doi copii, dar nu şi o clasă întreagă.
. – Spui ceea ce spun şi eu : e nevoie de o mamă.
— Sau de un tată.
— De asta nu sînt sigură.
— Omul care m-a educat nu mi-a fost nici măcar tată, dar presupun că m-a iubit. Ei, nişi eu nu sînt un exempju tipic, dar vina pentru asta îmi revine exclusiv mie.
— Dar maică-ta ce făcea ?
— Se ocupa de gospodărie, la fel ca şi a ta. Nu-i prea simţeam prezenţa, dar nici n-am urît-o.
— De ce consideri că eu o urăsc, pe a mea?
—[1] Dar ce, o iubeşti ?
— Ei, există şi sentimente intermediare. Pur şi simplu o suport cu greu. Ea are două teme pe care le poate dezvolta de dimineaţa pînă seara. .
— Leit mătuşa mea.
— Doar două : menajul şi căsătoria.
— Cred că a doua e epuizată : eşti căsătorită, aşa-i ?, Antoaneta mă fulgeră cu privirea :
— Şi pe asta o ştii ?
— Dar maică-ta n-o ştie ? • ' '
.— Dînsa crede că-s divorţată.
—. Ai minţit-o.
— Asta nu-i minciuna. Asta-i prezicere: adevărul în avans.
Pornim iar în sus, ca să ne oprim puţin mai tîrziu din nou sub umbra jigărită a unui măr sălbatic.
— Cred că eşti din cale-afară de exigentă, remarc eu. Ce pretenţii să ai de la o femeie singuratică. .Tu eşti totul pentru dînsa.
. – Nu sînt totul pentru dînsa, obiectează • cu irasci- bilitate Antoaneta. Şi nu-i nici chiar-atît de singuratică, precum ţi se pare. • – •, = – • ^-- -. ^- •- - 'A: <
îmi surprinde privirea nedumerită şi mi-o trinteşte j – Are un amant. Şi asta voiai să ţi-o mai spun ? – Nu ţineam să mi-o spui.
— Deja ţi-am spus-o. Ca să-ţi fie clar de ce n-o pot suferi. Nu pentru că-şi plînge soarta. Nici pentru că socoate că singura mea problemă este căsătoria. Ci pentru ticăloşia ei. De ani de zile avea legătura asta, dar de unde să-mi dau eu seama. Mai bine nu-mi dădeam niciodată seama, dar aşa s-a întîmplat, să vin o dată de la ţară pe neaşteptate... Intru şi, imaginează-ţi, o văd pe grăsana aia crăcită pe canapea, iar peste ea... ei, important e că nu era tata.
Fumăm cîte o ţigară în tăcere, pentru a ne împrospăta plămînii.
— Puţin ne-a mai rămas, spun eu. Sîntem aproape de vîrf.
Am luat-o din nou la pas şi, oricît ar părea de incredibil, am ajuns în vîrf. Nu e frumuseţea sălbatică a Mont Everestului, în schimb totul e aranjat frumos şi există chiar şi două bănci. Băncile sînt bine încinse de soare, aşa că preferăm să ne lungim la umbra unei tufe. Oraşul se întinde la picioarele noastre, pitit printre dealuri – acoperişuri de ţiglă cafenii, înnegurate de vreme şi o verdeaţă şi ea înnegurată de vară, prismele albe ale clădirilor noi şi înalte, reţeaua geometrică monotonă a străzilor noi şi în centru pustietatea impresionantă a pieţei municipale.
— E frumos, mormăi eu cam fără tragere de inimă.
Femeia nu răspunde, deşi şi-a scos ochelarii şi priveşte şi ea spre oraş.
— De fapt, nu sînt specialist în peisaje. Mai ales în astea – panoramice. Nu-mi place să privesc viaţa de sus.
— Mie tocmai asta-mi place, remarcă Antoaneta. Ce vastitate I
— Poate că Dumnezeu tocmai aici greşeşte – că se uită la noi prea de sus. Ce poţi înţelege din soarta oamenilor, dacă priveşti de la o asemenea distanţă.
Ea nu răspunde şi continuă să contemple oraşul şi colinele din faţa noastră.
— La fel ca fotografiile planetei făcute de pe sateliţi. Toată complexitatea lumii, toată varietatea ei,' întreaga sumedenie de destine umane dispare şi nu rămîne decît o minge, un glob geografic. Intr-o bună zi, Dumnezeu va vedea că ici-colo pe minge scapără nişte mici seîntei şi se va întreba ce se întîmplă pe planeta aceea şi va trece, pesemne, multă vreme pînă se va dumiri că ne-am distrus
— Cred că nu .strică să urci uneori undeva'mai sus ca să vezi cît de meschin e totul acolo jos.
— Meschin sau nu – n-ai ce-i face, ripostez eu. Asta-i lumea noastră şi alta nu există.
— De ce să nu existe ?
— Unde-i ? A rată-mi-o.
Antoaneta zîmbeşte, probabil pe scama naivităţii mele.
— Dacă acum ar fi fost scară,- ai fi văzut şi singur, fără să-ţi arăt eu. Presupun că seara aici e mult mai frumos. Simţi probabil că te-ai ridicat deasupra pămîn- tului şi te afli printre stele.
—\ Stelele îşi au problemele lor, îngaim eu. Iar noi aici nu ne putem descurca cu ale noastre.
Exerciţiile fizice, aşa cum pe bună dreptate afirmă . medicii, accelerează circulaţia sîngeluj şi măresc pofta de mîncare, astfel îneît prînzul pe carc-l luăm la restaurant se desfăşoară într-o excelentă dispoziţie, în măsura în care o asemenea anomalie este în general posibilă în cazul Antoanetei.
— Nu ştiu de cît timp n-am mai intrat într-un restaurant, spune ea. la un moment dat.
— Numai cu cărţile trăieşti ? .
— Aproape că da, dacă nu punem la socoteală munca. , ' •
— E bine că nu.ţi se apleacă...
— Uneori mi se apleacă. Uneori mă apucă toţi dracii şi-mi zic să mă pun pe trai, luîndu-mă -după mintea uncia., sau alteia, dar apoi îmi dau seama că asta nu înseamnă trai şi mă retrag din nou în cămăruţa mea.
Nu obiectez. Din moment ce ai pornit cu un om, ce altceva îţi rămîne decît să-l accepţi aşa cum e. Dar ca să nu tac de tot, remarc :
— Uneori, chiar şi în cămăruţa ta poţi fi deranjată. Există şi oameni obraznici.
— Decio? mă priveşte ea. O poveste stupida... Unul din momentele acelea cînd îţi spui de ce să nu trăiesc şi eu puţin...
— Şi cine-i soţul ?
— Cum, nu ştii ?
"— De unde să ştiu.
— Acelaşi : Decio. Ţi-am spus doar : ciad simţi că nu mai poţi, dar nu mai poţi deloc... Şi pentru că nu aveam o altă reţetă, l-am folosit pe Decio ca antidot. Am bîntuit o săptămînă prin locuinţe şi localuri, iar cînd m-am trezit şi m-am întrebat ce viaţă mai e şi asta, ne puseserăm deja semnătura. A obţinut repede actele, a aranjat totul şi am semnat.
— De ce n-ai rămas la el ?
— Pentru că nu mă lăsa inima. Pentru că mă trezisem.
— Deşi puţintei cam tîrziu.
— Nu puţintel – mult. Rămăsesem însărcinată- Voiam să nasc copilul, dar nu voiam să rămîn la Decio. Atunci el mi-a aranjat să stau la mătuşa sa.
— A avut totuşi grijă.
— Cred că grija lui viza în primul rînd moştenirea, îşi închipuia că mă voi apropia de băbuţă şi astfel relaţiile lor se vor

ameliora.
— De ce nu divorţezi ?
— O voi face şi pe asta. Dar deocamdată n-am avut motive să mă grăbesc.
— Sper însă că acum ai.
— Şi eu sper.
După crema de migdale şi după cafeaua pe care o comand pentru înviorare, Antoaneta declară :
— Mi s-a făcut somn.
Plătesc şi ne îndreptăm spre locuinţa Nataliei, a- mînînd pentru seară restul amuzamentelor mondene. Se parc că Natalia lipseşte de-acasă sau s-a retras dincolo,
în orice caz izolarea noastră în hol e perfectă, precum se şi cade unei perechi de îndrăgostiţi, aşa că, pînă să ne ia somnul, trece destulă vreme. .
Mă trezesc abia pe înserate. În clădirea de vizavi se aprind ici-colo lămpile, iar cerul de deasupra acoperişurilor este albastru-închis şi în acest albastru-închis scapără o mică stea. De dincolo se aud voci neclare, la un moment dat răsună chiar şi un rîs de copil, iar ceva mai tîrziu, intră în hol Antoaneta. -
— Somnorosule, n-ai de gînd să te scoli ? .
Aprinde lumina şi asta îmi dă posibilitatea să constat că şi-a schimbat rochiţa de stambă eu altceva; nu e cine ştie ce, dar oricum, e un imprimeu mai de efect, cu alb, verde şi... nu, nu cu roşu, ci cu albastru, ba şi-a mai pus. şi nişte ciorapi de culoare deschisă şi nişte pantofi cu tocuri înalte. Cu alte cuvinte, e pornită pe viaţă mondenă. Nu-mi rămîne altceva de făcut decît să mă conformez împrejurării.'
Cînd, ceva mai tîrziu,' ajungem la restaurant, constatăm că cei de acolo nu ne mai aşteaptă. Spre deosebire de pustietatea de la prînz, acum toate mesele sînt ocupate, iar, colac peste pupăză, orchestra, cu ajutorul staţiei de amplificare, umple vasta încăpere cu un urlet turbat. Ospătarul care ne-a servit la prînz ne promite că ne va reţine prima masă eliberată, dar .Antoaneta a şi pornit spre ieşire :
— Nu vreau să rămîn în balamucul ăsta.
În faţa restaurantului se învîrtesc fără rost şi alţi în- tîrziaţi, aflaţi ca şi noi în imposibilitatea de a întreprinde ceva pentru a marca totuşi seara de sîmbătă. Partea aceasta a pieţei e destul de bine luminată, aşa că printre fizionomiile necunoscute îmi apare şi una cunoscută, îmi vine greu să apreciez că ea nu-i aparţine lui Dragan. 'Acest tip mă urmăreşte într-adevăr, deocamdată însă de la distanţă, dar cu destulă insistenţă pentru a deveni o prezenţă îngrijorătoare.
Traversăm piaţa şi intrăm într-o cafenea nouă, aflată pe 'o alee din apropiere. E şi aici multă lume – mai ales tineret— dar, din fericire, nu e orchestră.
---— Mergem mai tîrziu lâ restaurant, îi promit cu. '--A- -Nu ţin deloc să mergem. ~’ . . --*• —. . •.; ,..-
Comand o cafea şi îngheţată, iar după ce ni se serveşte comanda, o întreb :
— Am impresia că era un copil în casă. E al tău ? – Al meu.
Scormoneşte cu linguriţa în îngheţată, de parcă n-ar şti ce să facă cu ea, şi adaugă :
— Acum mi se pare că e mai mult al Nataliei decît al meu. Cînd nu se duce la grădiniţă, stă cu Natalia. Dacă rămine şi la anul cu ea, n-ar fi de mirare să creadă că Natalia e maică-sa.
— De ce să rămînă cu ea ? Va sta cu noi.
Ea gustă în cele din urmă din îngheţată, apoi lasă linguriţa şi se uită la mine :
—- Văd că le-ai şi pus pe toate la cale. .._
— Ei, chiar pe „toate.” e cam mult spus.
— De fapt, lucrezi undeva ?
— Cum să nu lucrez ! Ba chiar cred că salariul meu nu e mai mic decît al tău.
— Şi unde vom locui ?
— Am la dispoziţie o mansardă minunată. Interiorul n-o fi prea încărcat, dar e poetic.
— Vrei să spui că acoperişul curge, e spart.
— A existat şi o asemenea perioadă, dar acum totul e în regulă. Nu sînt chiar atît de nepractic pe cît arăt.
— în privinţa asta m-am lămurit de la afacerea pe care ai încheiat-o cu casa mătuşii tale.
— Ei, casa mătuşii mele. . . Spune-mi, tu ai fi locuit într-o asemenea casă ?
Ea nu răspunde şi ia din nou îngheţata în primire.
— Mansarda nu-i deloc rea, o asigur eu.
La fel ca majoritatea lucrurilor de pe lumea asta, mansarda o datorez tot Hodorogului. El nu se prea pricepea la treburi practice, în astea specialistul principal era mama. De aceea am rămas mirat cînd, după moartea lui, am aflat că, în măsura în care -i-au permis posibilităţile, s-a ocupat şi de acoperişul de deasupra capului meu. După cum aveam să aflu mai tîrziu, mansarda fusese cumpărată de la spaţiul locativ pe numele meu. Dacă n-ar fi. fost ea, n-aş fi ajuns, pesemne, nici în Sofia şi nici să lucrez în domeniul. fotografiei.
— Ei, hai, nu te lăsa acum pradă melancoliei, rostesc eu încurajator şi-i întind pachetul de B.T. O rezolvăm noi cumva. -
•
Anfoaneta ia ţigara şi o aprinde, tot aşa cufundată în ginduri. Apoi exclamă : • •
— Dacă n-ar fi fost copilul, nici .nu m-aş fi gîndiţ la lucrurile astea. . ' *
— Totul şe va rezolva', continuu eu s-o îmbărbătez. Dar orice lucru are un început. Iar în cazul nostru, .începutul este divorţul.
Femeia fumează o vreme în .tăcere, apoi striveşte ţigara şi întreabă:
– Cît o să mai zăcem aici ?• -
• .Într-adevăr, ambianţa nu e dintre cele mai plăcute. Chiar şi în lipsa unei staţii de amplificare, zgomotul este din ce în ce mai greu de suportat. Tinerii vorbesc.' toţi deodată, iar pentru că asta îi împiedică să se audă, strigă cît îi ţin bojocii şi rid, avînd acel rîs enervant, răsunător şi fals, care însoţeşte de regulă patosul la vîrsta pubertăţii.
— Vrei să ne plimbăm niţel ? îi propun eu după ce ieşim şi pătrundem în liniştea străzii peste. care s-a lăsat înserarea.
— N-am chef de plimbare. . •
Odată ajunşi în faţa locuinţei Nataliei, întreb : •
— Crezi că ar fi cuviincios să urc ?
— Dacă doreşti.
Sin tem din nou în holul curat,-cu mobilă uşoară din lemn deschis la culoare şi cu fata’ Maestrului pe perete. Totuşi, cel mai bine-i acasă,' chiar şi atunci cînd acest „acasă” nu-i la tine.
— Regret că nu ne-am putut distra, îngaim eu. Aş – fi vrut ca sîmbăfa aceasta să fie a ta, ziua Antoanetei, dar n-a fost chip. :
'
— Cum să fie chip, din moment ce-i ziua mea, răspunde ea apatic. ‘ • • • . .:. ' •
Apoi spune mai blînd : .
— Nu te nelinişti. Totul a fost bine. Eu una nu sînt obişnuită nici măcar cu atît.
Aducă farfurioara cu migdalele rămase neatinse din ajun şi două sticle de coca-cola. Scot ţigările, ca masa să fie mai bogată. Fumăm şi rostim cuvinte lipsite de importanţă, pînă ce Antoaneta îşi aminteşte :
— N-aş fi crezut că te dai în vînt după sexul frapant.
Aveam impresia că a uitat de Nikolina, dar asta ar fi fost egal cu imposibilul. Este exclus ca o femeie .să uite de apariţia unei alte femei.
— Ai arăta şi tu frapantă dacă te-ai îmbrăca mai altfel.
— Nu ştiu cum s-ar putea îmbrăca mai altfel o profesoară, sună replica ei.
Şi pentru că tac, îmi aminteşte :
— Nu-mi spui nimic despre trecutul tău. Vrei să te accept astfel – ca pe un om fără trecut ?
— Dacă te referi la persoana cu care m-ai văzut azi, fii sigură că n-am ales-o eu. întîmplarea mi-a aruncat-o în maşină şi aşa a început o poveste din carp nici acum nu ştiu cum să ies.
— Ce poveste ?
— Aproape criminală.
După toate aparenţele, nu o pasionează poveştile criminale, căci nu manifestă cîtuşi de puţin curiozitate în această privinţă. Dacă o interesează ceva, apoi acest ceva are în vedere nu subiectul criminal, ci femeia.
— Azi-dimineaţă cînd te-am văzut cu aia la timpul trecut, mi-am zis că văd nu trecutul, ci viitorul. într-o bună zi totul se va termina în modul acesta banal : te voi vedea sau voi auzi că ai plecat cu alta de dragul divertismentului, pentru că respeetiva-i mai grasă sau mai suplă decît mine.
— Vorbeşti copilării. Ce mi-ar mai rămîne acum să fac decît să jur ?
— La ce bun să juri ? N-ai de unde sti de pe a um ce se va întîmpla. •

– în schimb tu le ştii pe toate.
— Lucrurile astea sînt atît do obişnuite. . . Dc-ale vieţii fleacuri. . . Numai că pentru mine un asemenea fleac ar fi egal cu o catastrofă.
— înţeleg, dar de ce trebuie să te gîndeşti la asta ? E ca şi cum ai refuza să te urci într-o maşină pentru că se întîmplă accidente. Şi te-ai feri de dragoste, pentru că...
— Nu pot suporta cuvântul ăsta, mă întrerupe ea cu nervozitate. Oamenii l-au îmbăiat într-atîta, încât am ajuns să nu-l mai pot suporta.
— Atunci să-i spunem iubire. . .
— Nu-i acelaşi lucru. Asta-i sentimentul pe care-l nutreşte o mamă faţă de copilul ei.
— Deocamdată nu ştiu să se fi inventat vreun alt cu vin t.
— Cu-atît mai bine. Există lucruri despre care nu se vorbeşte.
— Oamenilor le place să se exprime.
— Fireşte, dar numai în vorbe.
Se ridică, face cîţiva paşi spre fereastră şi se întoarce din nou. Nu ştiu ce o nelinişteşte, dar mi-e lesne să înţeleg că nu i-am adus nici linişte, nici fericire. Poate că şi atunci cînd mă îmbrăţişează, gestul nu înseamnă nimic altceva decît pornirea disperată a celui care se îneacă şi care, pentru a se salva, se agaţă şi de un fir de pai.
— De fapt, ce te frămîntă ? o • întreb eu. Dacă-i vorba de o amintire neplăcută, n-are rost să-ţi otrăveşti sufletul. Dacă e teama de viitor...
— Nu-mi vorbi de viitor, mă întrerupe ea din nou. în privinţa viitorului, atît tu, cît şi eu nu putem decît -să ne pierdem în presupuneri. Iar acum n-am chef de presupuneri.
Se aşază pe scaun şi îşi ia o ţigară, apoi o lasă deoparte şi rosteşte fără nici o legătură :
— Nu-i suport pe mincinoşi.
— Sper că nu te referi la mine.
— Nu la tine, se înţelege. Dar puţini au fost oamenii care nu m-au minţit.
— Ei, există minciuni şi minciuni, constat eu încer- cînd să trec la o temă mai generală. Cînd medicul îl minte pe un pacient zicîndu-i că n-are cancer. ..
— Termină cu cancerul ăsta al tău I
— Demult s-a spus că dacă toţi s-ar apuca să spună adevărul şi numai adevărul, lumea astă a noastră s-ar duce de rîpă.
— Cine a zis-o ? . •
— Diverşi. . . - .
. – Păi n-are decît să se ducă de rîpă. Din moment ce nu poate rezista fără minciună, n-are decît să-se ducă la toţi dracii.
— Altceva nu pot să-ţi promit, dar că poţi conta pe sinceritatea mea, de as ta, te asigur. Sinceritatea cel puţin, nu costă bani.
- – Dacă există ceva la care ţin şi de care mă tem, apoi tocmai de sinceritate e vorba. Prea mult am fost minţită, ca să-mi fie indiferentă.
— Şi-atunci de ce te temi ?
— Pentru că vine un moment cînd parcă-i. de preferat să fii minţită'decît să ţi se ofere adevărul crud. De parcă, o dată cu trecerea anilor, sentimentele s-ar uza, chiar dacă nu le uzăm apelînd la cuvinte. Şi atunci .vine rîndul adevărului crud.
- – Asta unde ai mai citit-o ? ~
— Treaba cu adevărul crud ?
— Nu, cea cu uzura. :
• – N-am citit-o. Am simţit-o pe propria-mi piele.
— Tu o porneşti la drum numai, dacă eşti asigurată în toate privinţele. Nu uita însă că pentru dragoste nu se fac asigurări.
— Ţi-am mai spus că nu suport cuvîntul ăsta.
— Tu poţi băga spaima în om cu toate pretenţiile tale- '
— Eşti sperios ? • .
— Mă străduiesc să nu fiu.
Antoaneta ia din nou ţigara şi de astă dată o aprinde. Fumează un timp, apoi întreabă tot aşa, fără nici o legătură :
— Ai prieteni ? * .
I — Mulţi.
— Cu alte cuvinte, n-ai. A avea mulţi prieteni şi a – nu avea nici unul – e cam totuna.
— Nu-i totuna.
, – De fapt, chiar că ar trebui să ai prieteni. Mi se pare că nu eşti prea exigent în privinţa oamenilor.
-..— În ce sens ?, \ ' -
| - -. .. – Presupun că-i iubeşti.-.-. – – ---•: •-• – ., >
— De ce nu i-aş iubi ?
— Chiar cînd e vorba de Decio, de mama sau de aia, de astăzi ?
— Majoritatea oamenilor au şi cîte o calitate.
— A iubi toată lumea nu-i oare tot o anumită formă de singurătate ?
— Tu nu suporţi cuvîntul dragoste, iar eu nu suport vorba asta : „singurătate". Un cunoscut al lui Decio zicea că tot ce-i viu pe lumea asta numai de singurătate se plînge.
— Chiar dacă nu te plîngi, de simţit tot o simţi.
— Eu nu o simt.
Ea mă priveşte sceptic şi remarcă':
— Afirmi că ţi-e cald, dar în aceiaşi timp îţi clănţănesc dinţii,în gură de frig.
— Cînd omul e într-adevăr singur, atunci caută apro- – piere. Pe cînd tu nu o prea cauţi. Mai degrabă te temi de ea.
— Cred că nu trebuie să fii niciodată prea apropiat de cineva, căci, oricum, vei sfîrşi prin a te certa.
— Şi dacă elimini şi riscul de a te certa, şi posibilitatea de a te apropia, ce cîştigi ?
— Liniştea.
— Dar dinţii îţi clănţănesc de frig. Şi atunci pentru ce ai nevoie de liniştea asta glacială ?
— Pentru că alta nu am. Cînd primeşti ceva, primeşti şi teama de a nu-l pierde. Liniştea nu vine decît atunci cînd nu ai nimic. Nimic în afară de propria ta persoană.
— Tu chiar crezi în toate lucrurile astea pe care mi le spui acum ?
— Dacă-i vorba de temeri, a.ş doii să nu le am.
— Te voi ajuta să te descotoroseşti de ele, îi promit eu. Numai să nu le încăpăţînezi în prostie.
— Ai să mă .hipnotizezi ?
— Am să te iubesc.
Antoaneta se uită la mine şi ochii ei se încălzesc treptat ; nu ştiu dacă nu mă înşel, dar mi se pare că în clipa asta în ei scapără speranţa.
O parte din noapte trece în îmbrăţişări, căci, după ce am consumat âtîtea cuvinte, nu văd altă modalitate de a o convinge pe Antoaneta de sentimentele ce i.le port. Iar restul nopţii e consacrat unui somn adine.'
Cind fac ochi,-în odaie domneşte o lumină crepusculară nu pentru că s-ar fi revărsat zorile, ci pentru că lumina soarelui «pătrunde prin draperia încă trasă. Dinspre bucătărie răzbate zgomot domestic, şi o aromă de cafea proaspătă. Mă îmbrac şi, pentru că Antoaneta încă' nu apare, arunc o privire în bucătărie. Na talia, care trebăluieşte pe lingă maşina electrică de gătit,, mă întreabă cu amabilitate : '
•— Beţi o cafea ?
— Cu plăcere. Dar undc-i Antoaneta ?
— A plecat, răspunde femeia. - .
.Şi, la rîndul ei. mă întreabă :
— Aţi văzut bileţelul ? '
Mă întorc în cameră. Pe masă se află un bileţel * fixat sub farfurioara cu migdalele rămase în continuare neatinse': ‘ ’
.„Sînt nevoită să plec. Nu mă mai căuta.
Antoaneta"
Se pare că intr-adevăr astă-i cep mai tare figură a ei **T** să dispară.
Mă întorc în bucătărie şi mă aşez la masa unde mă aşteaptă deja cafeaua însoţită de o chiflă/
— N-a spus unde se duce ? . ,
. – în bileţel nu' scrie ? mă priveşte întrebătoare ' Natalia.

Şi pentru că răspunsul se subînţelege, adaugă :
/— Dacă o căutaţi pe fiică, o găsiţi mai mult ca sigur la maică-sa.
— Numai că fiica asta îşi suportă' cam greu mama, remarc eu. .
– Ea suportă cu greu cam pe toată lumea, rosteşte gazda cu glas scăzut. Nici ea însăşi nu, e uşor de suportat. Asta-i nefericirea ei.
— Cu dumneavoastră am impresia că se înţelege, spun eu sorbind automat din cafea;
- — Ei. da. în măsura în care se poate înţelege cu cineva
— E un caracter dificil, recunosc eu încă iritat de mesajul surprinzător pe care mi-l lăsase.
Natalia mă priveşte cu compasiune.
— Am impresia că sînteţi supărat.
— Mă străduiesc să nu fiu.
— Are într-adevăr un caracter dificil, confirmă gazda. Dar şi un suflet bun. Altminteri n-aş suporta-o.
— La suflet toţi sîntem buni, mormăi eu.
E o fire închisă. Totul de aici i se trage. A stat prea mult singură şi a comunicat foarte rar. Chiar faţă de mine şi de Mara a fost foarte rezervată. Avea impresia că o acceptăm din compasiune. Cînd comunici.., – ... Devii comunicativ.
— Ajungi să te adaptezi, să te acomodezi cu alţii. S-ar putea să nu fie un lucru prea recomandabil, dai? altfel nu se poate. Iar ea nu s-a acomodat. De asta e atît de colţuroasă.
Apoi, ca şi cum ar şti totul despre o istorie pe care nu i-am povestit-o, remarcă :
— Trebuie să fiţi foarte înţelegător cu ea. Pe cît e de colţuroasă, pe atît e de sensibilă.
— Cred' că n-am s-o mai caut deloc, îndrug eu a- prinzîndu-mi o ţigară.
— Şi asta-i o soluţie, se învoieşte Natalia.
— Ea însăşi insistă să n-o mai caut.
— Asta rezolvă totul.
O atitudine conciliatoare destul de suspectă. Presupun că nu .dă prea multă crezare spuselor mele. O urmăresc în timp ce trebăluieşte, pur şi simplu spre a-mi alunga pentru moment gîndurile neplăcute. De astă dată e fără batic, ceea ce nu schimbă în mod deosebit impresia. Are părul castaniu lins şi .strîns la ceafă într-un eoc mie. Faţa prelungă, fruntea înaltă şi curată, ochii cafenii prietenoşi, gura micuţă, bărbie ascuţită – nimic ieşit din comun. Femeie pentru o viaţă liniştită de familie. Ar putea servi de model pentru. o madonă de tip obişnuit, dar madonele nu mai sînt la modă. Totuşi, cu batic e mal acceptabilă ca variantă în cadrul unei teme moderne. Şi cu un copil în poală. O madonă rustică.
Pe undeva mi se pare că face parte din aceeaşi ti-' pologie cu Antoaneta, în sensul expresiei „faţă şi încă ceva®, nu pentru că altceva i-ar lipsi, ci pentru că nu-l pune în evidenţă, şi te determină s-o priveşti în faţă. Expresia acestei feţe nu are însă nimic comun cu cea a Antoanetei. Sinceră şi deschisă, această faţă îţi spune parcă din prima clipă't aşa cum mă vezi, aşa sînt. Sigură de sine, dar fără exces de siguranţă. Prietenoasă, dar fără a manifesta nici cea mai mică înclinaţie spre dezvăluiri intime. Purtare firească, vorbire aidoma, în care Boar cînd şi cînd se strecoară un ton iritant de dădăcire, ea şl cum profesoara ar fi uitat că în momentul acela, nu se află în clasă.
— Ce s-ar întîmpla dacă soţul dumneavoastră ar veni aşa pe neaşteptate ? schimb, eu vorba pentru a trece la 'o temă mai uşoară.
— Aş fi nevoită să mai pun de o cafea.
-r- Numai atît ?
— Dar dumneavoastră ce credeaţi ? Gă ar pune mîna pe pistol ?
— Ei, nici chiar- aşa. Şi totuşi.
. —Nici măcar, nu ar întreba cine sînteţi, mă asigură gazda. Ar fi suficient să-mi arunce o privire şi s-ar dumiri. .
—Fericită familie.
— Nu cred că există asemenea familii. Dar dacă oamenii nu se înţeleg, ce sens mai are să stea împreună.
•— Iată că aţi rezolvat şi problema mea, spun eu.
—- N-o pot rezolva eu. E a dumneavoastră. înţelegerea între două persoane nu vine de-a gata. Uneori sînt* necesare eforturi pentru a o realiza.
Ea rîde 5
— Am devenit prea . moralizatoare. Ge-i de făcut i deformare profesională.
Remarcă ceaşca mea goală şi mă întreabă i
— Mai merge o cafea ?
— Cafeaua e bună, încuviinţez eu. Mai ales în condiţiile în care mă ştiu în siguranţă, neameninţat de nici un fel de pistoale.
îmi .toarnă. Gust, din noua porţie şi-mi încerc norocul: • – înaintea mea a mai trecut cineva pe la Antoaneta?
— întrebarea dumneavoastră nu e deloc delicată, îmi răspunde pe un ton rezervat Natalia.
— Deci, a mai trecut, mormăi eu.
Ea nu spune nici. da, nici nu, ceea ce în ultimă instanţă înseamnă da.
. Nu are nici un rost să mai zăbovesc aici. Femeia are de lucru. Ne adresăm cele .mai bune urări şi mă îndrept spre hotel.
Nu are, de asemenea, rost nici să mai zăbovesc în acest oraş, îmi zic eu: mă bărbieresc şi plec. Doar că între bărbierit şi plecare se interpune o acţiune inevitabilă şi asta înseamnă achitarea notei de plată. Mă opresc în mijlocul pieţei pustii, mă scotocesc prin buzunare şi constat că nu sînt defel pregătit pentru acţiunea menţionată. Apoi îmi continuu drumul dar deja nu cu acelaşi pas ferm.
Nu ştiu cum e cu.alţii, dar mie asta nu mi se întîmplă pentru-prima oară. Se . pare că sînt născut .niţel prematur; Se pare- că sînt programat pentru epoca în care însemnele băneşti vor fi scoase din folosinţă. Bine că măcar ţin minte cîteva numere de telefon.
Antoaneta nu are decît să turuie cît vrea că a avea mulţi prieteni înseamnă a nu avea nici unul. Dar fără prieteni ce te faci ? S-ar putea să nu fie dispuşi să sară în locul tău în foc, dar de sărit în foc nu-i nevoie chiar atît de des, pe cînd nevoia de servicii mărunte e cotidiană.
Iau legătura de la hotel cu un prieten şi-l informez i
— Salut, Pepi, aici e Bolan. Am rămas pe jantă cu banii. Scoate-mi rriîine dimineaţă salariul şi trimite-mi-l degrabă. -
— Spune-mi adresa, îmi zice Pepi de la capătul celălalt al firului.
I-o spun.
— Cu asta nu-i nici o problemă, aud eu din nou vocea colegului. Dar cum o rezolvi pe cealaltă ?
— Pe care „cealaltă", întreb simţind o uşoară înţepătură la lingurea.
.— Te-au dat afară, nu ştii ?
— De ce m-au dat afară ?
— Păi pentru absenţă nemotivată de la locul de muncă. Concediul ţi-a expirat, iar tu nu dai nici un semn de viaţă.
—. I-am lăsat lui Zarev o cerere- de concediu fără plată.
De la capătul sofiot al firului răzbate un hohot de rîs :
— Tu chiar nu-l cunoşti pe Zarev ? Nu "ştii că pe el poţi conta numai dacă-i laşi o cerere prin care ceri să ţi se reducă salariul ? Boiane, Boianciо L..
Pun receptorul în furcă şi pornesc spre cameră gîn- dindu-mă că ştirile proaste din dimineaţa asta prea se înmulţesc fără măsură. Mă dezbrac, mă mai bărbieresc o dată şi chiar fac o baie, ceea ce nu mi se întîmplă zilnic, în speranţa că mă voi înviora. Rezultatul procedurilor cu apă este destul de mediocru. Prea sînt cătrănit. .
Figura lui Zlatev nu m-a rănit din cale-afară. Dar ceă a Antoanetei... Sînt cătrănit." Totodată însă, oricît mi-ar fi de ruşine, simt şi o anumită uşurare. Antoa- neta nu e Lina. Nu e o femeie pe care s-o primeşti în' pat pentru folosinţă temporară. N-am în vedere pierderea independenţei, ci riscurile inevitabile cu orice lucru fragil – o vază de cristal sau o fiinţă omenească; Acestei vaze a mele îi ajunge doar încă o singură lovitură," o rănire, o amărăciune, pentru a se preface în ţăndări; Şi pot eu să garantez că va fi scutită de[z] lovituri ?
Dacă ar fi să spunem lucrurilor pe nume, eu unul nu cunosc decît. două tipuri de femei: femeia care ştie ce. vrea şi femeia care nu ştie ce vrea. An toane ta aparţine pe de-a-ntregul celei de-a doua' categorii. Stupidă categorie, la fel" ca şi prima. Cele care ştiu ce vor se gîndesc la casă, la confort, iar. dacă sînt mai pretenţioase – la toalete, spectacole şi la o călătorie în străinătate cu „Balkanturist", iar dacă sînt aşa şi aşa – la vizite şi să-şi petreacă concediul la Nisipurile de Aur. Cît despre cele ce nu ştiu ce vor, cum să înţelegi ce vor din moment ce ele însele nu ştiu, ce vor. Ele îşi imaginează viaţa într-un anumit fel, (iar nu cu precizie! intr-un anumit fel, ci cumva mai altfel, doar că tocmai acest cumva mai-altfel scapă oricărei definiţii, căci ba e într-un fel, ba e intr-alt fel, ba' şi mai altfel decît intr-altfel. Se îndoapă cu filme şi romane, şi apoi se supără că viaţa nu aduce a roman. Ei, ce să-i facem – nu aduce, şi basta. Bunul Dumnezeu nu a fost romancier*
Antoanetei pur şi simplu. îi e teamă să trăiască.

Viaţa e un foc. Poate fi cu pălălaie sau abia să moc* nească, dar atîta timp cît e viaţă, e foc. Şi dacă primele tale întîlniri cu focul se rezumă la arsuri, nu-i nimio de mirare că.pînă la sfîrşit te vei tot feri şi aşa vei muri fără să-ţi dai seama că focul poate nu numai să te ardă, ci să te şi încălzească. O întindere în care dom* neşte obscuritatea şi clănţănitul din dinţi de teamă —. asta îţi oferă viaţa cînd e departe de viaţă. .Ar trebui să i-o spun. Există însă lucruri care au. o rezonanţă cu totul firească atunci cînd le spui în minte, dar altfel cînd le spui cu glas tare. . . "

Antoaneta mă face să mă gîndesc la un cîine speriat care n-a mîncat decît bătaie. întinzi .mina să-l alinţi,' dar el sare în lături, deoarece pentru el mîna întinsa' nu înseamnă mîngîiere, ci bătaie. Ei, asta n-am să i-o spun. Comparaţiile astea cu cîinii nu sună prea galant.

E colţuroasă, spune Natalia. Păi şi eu am fost cîndva colţuros, dar Lalev încă de pe atunci mi-a dat peste nas cu lecţia aia a lui despre cristale. Mai ales că, dacă' ar fi să fim drepţi, nu este nici ea un cristal din cele alese. Nu orice piatră ascuţită e neapărat cristal şi chiar dacă scânteiază ici-colo, asta n-o îndreptăţeşte s-o facă pe grozava cum că-i cristal ales.

- O zi întreagă petrecută într-un oraş în care am nime* rit întîmplător înseamnă foarte mult mai cu seamă atunci cînd e zi de duminică, întrucît durata timpului, după cum se ştie, nu se măsoară în numărul de ore. Bine că dispun de un aparat de reducere a timpului şi ăsta e bă- trînul meu aparat Leika.

Rătăcesc prin zona pietonală şi, pentru că e duminică, motivul predominant îl constituie tinerii căsătoriţi, care,’ la intervale regulate, ies de la ofiţerul stării civile însoţiţi. de rudele Sau-- prietenii... veniţi să le împărtăşească bucuria şi să se-nfrupte din mîncărurile gătite pentru banchetul de rigoare. Un motiv plicticos, dacă ar fi să privim din afară, fiindcă face parte dintre acelea pentru care se iroseşte de atîta amar de vreme cea mai mare cantitate de film. Problema e să surprinzi latura lui ne- plicticoasă, pentru că şi cel mai plicticos motiv are o asemenea latură, rămasă dintr-o'cauză sau alta în afara privirii banale. Problema e să surprinzi aceste tinere perechi într-un moment cînd, din pricina oboselii, neatenţiei sau plictiselii, abandonează expresiile fericite arborate pentru împrejurarea respectivă şi neglijează pozele frumoase, pregătite pentru fotograf. .

Doi tineri căsătoriţi se plimbă la braţ. Fată e parcă într-al nouălea cer şi s-ar putea foarte bine să şi fie, căci e suficient să-i arunci.o privire ca să te dumireşti că nu i-a fost uşor să găsească cu cine să intre la ofiţerul stării civile. Ginerică e însă în momentul acela tare abătut. El şi-a îndreptat privirea spre grupul zgomotos al prietenilor şi pe faţa sa, deşi numai pentru o clipă, se poate citi, bănuiala că a comis o prostie. Nu e prea politicos să imortalizezi, tocmai această clipă, dar eu o fac totuşi.

Al ţi doi s-au îmbrăţişat la ieşirea din sală. E cît se poate de evident că aceşti doi nu joacă teatru şi că puţin ie pasă de public. Au fost-, pesemne, siliţi să înfrunte multe piedici din partea familiei pînă să ajungă lâ această posibilitate de a se îmbrăţişa în faţa lumii întregi, dar aceasta e o îmbrăţişare de triumf şi eu o pîndesc pe un fond cu două bătrîne holbate şi puse pe bîrfă.

O mireasă este înconjurată de prietenele ei aflate în plin extaz, un extaz prea afişat sau o invidie abia camuflată. O alta s-a lăsat obosită pe banca din faţa sălii, răşchirîndu-şi indecent picioarele şi lăsîndu-şi neajutorată mîinile în poală. O a treia, rezemată de un copac, şi-a scos pentru o clipă din picior pantoful care o strînge.

Şi iată şi prima ciondăneală. Cei doi s-au îndepărtat uşor de anturaj, pentru a-şi spune ceva, dar e puţin probabil ca acel ceva să fi fost plăcut şi iată-i întorcîndu-şi supăraţi faţa .unul altuia.'Dacă ar fi după ei, poate că ar fi. în stare, să anuleze în clipa aceea ceremonia abia încheiată. Vor avea însă nevoie de un anumit-timp ca să-şi dea seama că acest gen de ceremonii nu pot fi chiar atît de uşor anulate.

Tinerii căsătoriţi. Tema mi-e bine cunoscută încă de la mintă Svetlei. Aceeaşi temă a devenit ulterior pretext şi pentru unele complicaţii pe linie de serviciu. Asta s-a întîmplat din cauza şefului meu mai mare, dar parţial am fost şi eu de vină.

Nu ştiu ce-i mai josnic – să te linguşeşti pe lingă noul şef, sau să latri la fostul tău şef, dar la vremea respectivă Zlatev s-a dovedit a fi la fel de bun în ambele discipline. Nici eu n-am putut rămîne în afara jocului. Abia a fost detronat directorul general şi a şi început revizia. După ce au fost descusut! unul şi altul, a venit şi rîndul unor muhaiele ca mine. Cei cu revizia se interesau de diverse amănunte cum ar fi deplasările şi altele asemănătoare, dar în ceea ce mă priveşte, principala calomnie era legată de cununie.

— Duminică va avea loc cununia băiatului meu, îmi spusese fostul şef. Dumneata eşti mare meşter în portrete...

— Mă voi strădui, i-am răspuns.

— Să n-o consideri ca pe obligaţie dc serviciu. Şi nu vreau să fie gratuită.

.Cînd, după nuntă, i-am adus .fotografiile, el a rămas mulţumit şi a insistat să mi le plătească, dar eu am comis greşeala de a-l refuza. Iar acum a venit timpul ca el să plătească pentru greşeala mea. Se lansase zvonul că şi-a folosit subalternii pentru servicii personale.

— Deci, v-aţi dus şi i-aţi făcut fotografii din proprie dorinţă ? m-a întrebat neîncrezător revizorul.

Revizori încrezători, din cîte ştiu, nu există.

— îmi place să fac fotografii la cununii, i-am răspuns. Ritualul căsătoriei înseamnă poezia prozei vieţii.

— Cu alte cuvinte, faceţi des asemenea fotografii ?

Acum voia să mă scoată că am înfiinţat o întreprindere particulară.

— Numai pentru prieteni ! am precizat cu.

— A, exclamă revizorul. Va să zică, el vă era prieten.

— Ei, nu chiar prieten... îl stimam.

— V-a plătit ceva pentru acest serviciu ?

— Douăzeci de leve.

— El afirmă că nu v-a plătit nimic.

— A uitat, pesemne.

Nu ştiu cui i-au dat crezare – lui sau mie, dar cu asta s-a terminat totul, cel puţin în ceea ce mă priveşte pe mine. Fleacuri, se înţelege, dar unii se călăuzesc după principiul de fier că strop cu strop se face balta. Chiar baltă nu s-a făcut, dar cei care aveau un dinte împotriva lui l-au bălăcărit totuşi niţel, atît cît au putut. Mici cheltuieli făcute degeaba, subiectivism în folosirea cadrelor şi altele de genul acesta. Zlatev îşi aduse şi el obolul, fără a se procopsi cu nimic, deşi se linguşea cu abnegaţie pe lingă noua conducere. Noua conducere se dovedi a fi unsă cu toate alifiile, iar cei unşi cu toate alifiile sînt de regulă tot atît de neîncrezători ca şi revizorii.

Una dintre intrigile lui Zarev se referea la faptul că fostul meu şef mi-a plătit pentru serviciu, dar nu din buzunar, ci din banii statului, mai exact, incluzîndu-mi albumul în plan. • •

Albumul, asta-i deja o altă poveste, nu atît de măruntă, cel puţin pentru mine. într-un fel sau altul, această poveste este legată nu numai de mine, ci şi de şeful cel mare, de fostul director general, vreau să spun.

Fostul meu director general era gras ca un Buddha şi aproape tot atît de impenetrabil. Cînd ajungeam în faţa lui, rămîneam cu impresia că nu mă priveşte, ci moţăie, deşi se întîmpla exact pe dos. îndărătul pleoapelor sale pe jumătate lăsate se ascundea o privire pătrunzătoare şi mîna sa plină şi moale devenea la nevoie destul de tare. Era clintr-aceia ce sînt trimişi să redreseze vreun sector aflat în neregulă; şi nu era lipsit pesemne de date în acest scop, dacă ar fi să judecăm după faptul că avea la activ cîteva decoraţii şi un infarct.

Instituţia noastră, de cînd o ştiu, e găsită de fiecare dată în suficientă neregulă, astfel îneît şefii sînt schimbaţi periodic, anunţîndu-se în acelaşi timp o restructurare radicală. Dar – fie că avem mereu parte de şefi incapabili, fie că sînt schimbaţi înainte de a ajunge să arate ce pot – treburile ba şchioapătă, ba abia se mişcă.

Dacă mi-aţi cere părerea, v-aş spune că şefii sînt schimbaţi, pe'cită vreme incompetenţii de rang mai mic • sînt de neschimbat. în general, incompetentul, mai ales dacă s-a aciuat într-un post mai liniştit, e aproape întotdeauna imposibil de schimbat. Nu-l poţi arunca în stradă, şi oriunde l-ai trimite în altă parte, tot aia e. In instituţia noastră s-a obişnuit toată lumea în asemenea hal cu incompetenţa lui Zlatev,- îneît dacă într-o bună zi, Doamne fereşte, va reuşi să facă ceva ca lumea, asta va produce în mod indiscutabil o impresie neplăcută.'. Ce se întîmplă cu .Zlatev al nostru; se va întreba lumea, – nu cumva a făcut vreo tumoare la creier ?

Directorul meu general, fostul meu şef vreau să zic, avea o privire ageră şi eră mînă forte, or, se ştie că astfel de oameni îşi fac mai mulţi duşmani decît simpa- tizanţi. Personal, eu eram socotit printre simpatizanţi, deşi nu făceam parte nici din prima categorie,’nici din cealaltă. Pur şi. simplu într-o zi îmi luasem inima în dinţi pentru a-i prezenta în trei. cuvinte proiectul meu, iar şeful, cum era expeditiv. în luarea hotărîrilor. l-a a- probat de îndată :

— Just. Am scos o mulţime de albume cu biserici dărăpănate şi plaje marine, dar unde sînt oamenii ? – Treci la acţiune !

. Şi ca să nu trec la acţiune chiar aşa, numai de capul meu, adaugă :

— Numai- să nu-mi umpli albumul cu tot felul de * actori şi muzicanţi. Pe artişti îi ştim şi fără asta.

— Voi fotografia oameni din popor.

— Ei, să nu trecem dintr-o extremă într-alta. îci-colo poate apărea şi cîte un artist, aşa, ca să se oftice colegii lui. Nu trebuie să fim sectanţi.

Şi am început. Dar tocmai atunci a intervenit criza de cabinet. Cauza, trebuia căutată, se ştie, la adversarii săi, iar candidatul- lor era, firește, directorul general- .adjunct. La ce altceva poate aspira un director general adjunct dacă nu să

devină director general plin. Războiul , intestin se înteţi .atît de mult, îneît într-un fel trebuia să i se pună capăt. Şi j. s-a pus capăt în modul cel mâi simplu – au . fost înlăturaţi atît directorul general, cît şi directorul genera) adjunct. A venit un om din afară, ._ cu puţine cunoştinţe de specialitate, dar cu ambiţii mari, iar- aceştia sînt de regulă adepţii reformelor generale. Re-'.. formele au afectat planul, = şi ca urmare, proiectul meu
de album â sărit în aer. Am cerut'să fiu primit de şef, asta numai aşa, ca să mă liniştesc, spunîndu-mi că am făcut tot ce se putea face. Spre surprinderea mea, am fost primit.

Noul meu şef era ca un Buddha mai mic, în sensul că nu era atît de gras şi părea mai blînd, cel puţin ca înfăţişare. I-am prezentat în cîteva cuvinte proiectul meu şi în alte cîteva mi-am exprimat nedumerirea că proiectul n căzut.

^ Nu mă pricep defel la albume foto, îmi recunoaşte mini-Buddha. Specialiştii consideră' însă că o asemenea lucrare, plină doar de figuri şi .de feţe, va fi de-a dreptul un balast. Iar depozitul e plin şi aşa de cărţi nevandabile.

„Specialiştii"... Nu era • defel greu să-mi dau seama cine sînt la singular specialiştii aceia. în primul rînd, Zlatev, în ăl doilea rînd, Zlatev, şi în al treilea rînd – tot Zlatev. , ’ .• . .

— Dar eu am. şi început să lucrez la album, dau eu să obiectez.

— Splendid, saltă • şeful din umeri. Magnific 1 exclamă el. Continuă-ţi munca. Şi dacă într-o bună zi îl vei termina, dacă-l aduci, da.că-l aprob, înseamnă că o să apară. Să zicem că ai să faci o capodoperă. Cum îţi poţi imagina că eu am să resping o capodoperă ! în faţa unei capodopere şi zeii tac ! . '

- – în acest caz...

— In acest caz dă-i înainte, arată de ce eşti în stare... Pînă atunci însă, nu-mi asum nici un angajament-

Va să zică, mi-a lăsat un dram de speranţă, atît cît să-mi astupe gura. Doar că specialistul oare îmi trăsese lovitura de pedeapsă nu s-a oprit aici. O lună mai tîrziu m-ain prezentat din nou la şeful cel. mare şi micul Buddha, de astă dată nu la cererea mea :

— Se pare că nu ne-am înţeles, îmi explică el. E adevărat că ţi-am spus să-ţi continui Opera, dar nu pe cheltuiala instituţiei. Aceşti „oameni ai noştri" pe care-i aduni sînt deocamdată oamenii dumitale, nu ai noştri. Ce. mai, persoane particulare. Şi nu-ţi pot permite să foloseşti materialele de serviciu în scopuri particulare.

— Nu folosesc decît aparatul de mărit şi puţin reve- ; lator, care şi aşa se aruncă

— Dar hîrtia foto, Deianov ? Dar hîrtia foto ? mă ameninţă şeful cu degetul.

— O aduc de-afară.

Explicaţia mea îl pune pe gînduri Informarea turnătorului era exact pe dos. Micul Buddha tace un timp, apoi mă priveşte prietenos – dumnealui face parte din categoria celor prietenoşi – şi zice :

— Ascultă. Deianov, ce-ţi spun eu, ca unul mai bătrîn : nu amesteca niciodată ce-i al statului cu ce-i particular. Accept că hîrtia e a dumitale, pentru că am încredere în dumneata. Dar cum îi vei convinge pe ăia, neîncrezătorii, că la materialul dumitale nu pui şi cîte o coliţă din cel al statului ? Nu spun că ai face-o, dar dai astfel posibilitatea unora să-ţi scoată vorbe.

Mă priveşte din nou, de astă dată mai stăruitor, şi adaugă bonom :

— Important nu e să n-ai duşmani, băiete ! Toţi avem duşmani. Important e să nu le dai apă la moară, să nu le dai prilejul să-ti s ouă \orbe. E clar?

Mai clar decît atît nici că se putea. Omul era bine intenţionat, n-am ce zice. Şi avea dreptate că dădeam duşmanului apă la moară, oferindu-i argumente. Partea proastă era că rămîneam eu însumi cu mîinile goale, privat chiar şi de un biet aparat de mărit. Deci, adio marilor proiecte, precum şi maşinii care ar fi contribuit la realizarea lor.

în privinţa maşinii consideram că lucrurile sînt în deplină regulă, maşina o aveam în buzunar, dacă admitem că ar exista un buzunar atît' de mare sau o maşină atît de mică. A mea urma să fie mică, cea mai mică maşină cu putinţă, achiziţionată din primul meu onorar mai solid. Nu .ştiam exact cum mi se va numi albumul – „Bulgarii-l sau ..Ai noştri" sau „Oameni de-ai noştri" – dar cutreierasem deja multe locuri cu aparatul, strîn- sesem destule poze şi consideram că în cîteva luni totul va fi gata.

Iar acum rezulta că apariţia albumului se amînă nu cu lunile, ci cu anii, poate chiar pînă la ziua aceea jubiliară a ghinionistilor – numită Paştele cailor. Lucrul cel mai ciudat era însă că eu continuam totuşi să fac fotografii, ta fel cum Lalev îşi continua munca la o
lucrare de care era convins că nu va vedea niciodată lumina tiparului.

Nu ştiu dacă fotografiam din inerţie, sau pentru că mă număr printre cei care nu-şi pierd niciodată speranţa, dar tare aş fi vrut să termin această galerie de oameni, în măsura în care pe lumea noastră poate fi, în general, ceva terminat S-o termin – de ce ? Recunosc că problema asta nu apăruse în capul meu, mai exact, nu mă preocupase, înainte de o fi fost odată trimis pentru un reportaj la Combinatul Metalurgic de la Kremikovţi. Zlatev afirma că deplasarea aceea la Kremikovţi înseamnă bani aruncaţi în vînt şi că mă duc acolo doar aşa, ca să consum filme şi să fac pe grozavul, căci în arhivă avem filme despre Kremikovţi cîte pofteşti. Redactorul ţinea însă să primească material mai proaspăt, aşa că m-am dus totuşi.

Omul ce-mi fusese dat de călăuză mai condusese o mulţime de fotografi, astfel îneît cunoştea obiectivele interesante ca pe degetele de la mină. Rămase surprins cînd constată că eu nu le găsesc interesante :

— Ce altceva vreţi să fotografiaţi ? îmi zise el. Toată lumea – asta fotografiază.

— Oameni, i-am răspuns eu.

— Păi şi oamenii sînt fotegrafiaţi. Avem un album întreg cu fruntaşii în producţie.

— Ei. ou am să vă mai fac unul. Dar nu numai cu fruntaşi.

Şi a rămas omul pînă la sfîrşit cu gura căscată de nedumerire. A treia zi, la plecare, cînd mi-om luat ră- mas-bun de la el. nu s-a putut abţine şi m-a întrebat :

— După ce criterii îi alegi pe cei pe care-i pozezi, măi tovarăşe [7]

— Nu-i aleg.

— Păi'dacă nu-i alegi, de ce mai baţi drumul pînă aici le. Kremikovţi? Aşază-te la intrarea gării din Sofia şi i-ai la rînd pe toţi.

— Ai dreptate, am zis. Nu m-a dus mintea la una ca asta.

Mă dusese mintea, fireşte că mă dusese, dar abia acum am devenit conştient de toată treaba.

Nu ştiu dacă aţi remarcat, dar- nici pînă în ziua de azi retuşul h-a ieşit din moda. Să mai îndreptţi, să mai înfrumuseţezi – "asta e scuzabil, doar înfrumuseţează omul. In general, retuşul ca grijă faţă de om. Dar nu realizăm defel că prin acest retuş noi calomniem omul, deoarece atunci cînd -înfrumuseţezi, înseamnă că nu crezi că omul e într-adevăr frumos Nu realizăm defel că privind omul de deformaţiile sale, de cutele sale, de semnele timpului, îl privăm de fapt de biografie.

Să fotografiezi oameni nu e ceva nou. Omul cu maşina. Omul de pe schelă. Omul de pe macaraua-turn. Şi totuşi cînd examinezi aceste fotografii, toate asemănătoare şi toate cu macarale-turn, şi în care omul se pierde printre maşini şi construcţii, .încerci sentimentul că acei, care le comandă nu sînt chiar atît de îndrăgostiţi de om. Eu cred că faţa omului încorporează şi ceva din viaţa, din faptele sale, că nu e obligatoriu să-l văd doar ca pe o parte din maşină pentru a crede în el. Maşinile sînt aceleaşi în toată lumea. Oamenii sînt diferiţi. .

Un document, spune Totko. Dar un document despre ce ? Despre viaţă sau despre intenţiile fotografului ? Despre ceea, ce sînt oamenii, cum sînt ei în aparenţă, sau cum vrea să ni-i prezinte cel dindărătul aparatului ?

Am văzut pe timpuri la slujbă un album foto care trecea din mină în mînă stîrnind admiraţia generală. Asta sugera deja că autorul lui este un străin. Fotografiase şi perechi de îndrăgostiţi îmbrăţişaţi, şi femei sărace privind visătoare la vitrinele luxoase, şi copii ju- cîndu-se pe străzile dosnice ale unui mare oraş occidental. în general, avea, de toate, numai viaţă nu. Fiecare dintre aceste fotografii virtuoase era un fals, chemat să creeze iluzia realităţii. Şi o crea, din moment ce colegii mei scoteau asemenea exclamaţii de invidie. Eu nu numai că nu m-am apucat să exclam, dar de atunci mai ales am prins ură, pe asemenea înscenări în care simţi pur şi simplu cum fotograful a dispus : dumneata stai aici, iar dumneata priveşte încolo. Nu neg faptul că şi pentru o asemenea înscenare e nevoie de pricepere, numai că asta-i de acum teatru, nu viaţă.

Voiam să fotografiez lucruri străine de orice înscenare. Voiam să le ofer lipsite de orice fals şl eliberate
de toate acele banalităţi acumulate de-a lungul anilor. .Nepîngărite de retuş. Neucise de indiferenţă. Lucruri cotidiene şi neobişnuite. Capabile să dezvăluie într-o clipă ceva intim şi nebănuit din caracterul, starea, drama a- cestor oameni obişnuiţi, pe lîngă .care trecem în permanentă şi de care ne izbim fără a-i vedea.

Pe unde poţi cel mai bine pătrunde cu privirea în om ? Prin fereastră, fireşte – ea este, de fapt, faţa lui. Şi eu am prins să trag cu ochiul la aceste ferestre, urmărind clipa în care se ridică perdeaua. Căci faţa-i faţă, dar trebuie să pîndeşti ridicarea perdelei pentru a putea pătrunde dincolo. Faţa mă atrage cel mai mult, dar. nu uit de rest. Uneori o ceafă sau o spinare exprimă mai brutal esenţa feţei. Uneori un gest involuntar face mai mult decît o.grimasă studiată..

E frumos să fotografiezi tineri căsătoriţi, dar întrucît nimeni' nu se simte să 'mă. invite şi la banchetul de după cununie, mănînc la bufet un sandviş cu salam şi mă duc ia hotel să-mi pot citi ziarul în poziţie orizontală. Dar .nu reuşesc să urc, deoarece la una dintre mesele din faţa restaurantului observ instalat un tip a. cărui faţă mi-e vag cunoscută şi care îmi face cu mina un gest prietenesc. ....-.

Mă apropii de masă. Tipul se dovedeşte a fi avocatul Peşev . .

— Vă aşteptam, mă informează Peşev. Luaţi masa'?

— Mulţumesc,-treaba asta abia am terminat-o.

— Şi eu. înseamnă că putem bea o. cafea.
Peşev comunică ospătarului comanda cu demnitatea ce-i este caracteristică şi mi se adresează :
— Aş'dori să purtăm o discuţie de afaceri şi, dacă vreţi, şi confidenţială.
- – Cum aţi dat de mine ? îl întreb eu. . ,
— Păi, telefoanele pentru ce-s făcute-? mă întreabă la rîndul său.
Ti ofer o ţigară, dar Peşev, remarcind marca pache-'' ţului, scutură din cap şi îşi.aprinde una dintr-ale sale.
— De fapt, vin la cererea unui client cu care dum-' neavoastră aţi avut contacte de afaceri. *
— îl aveţi în vedere pe Decio ?
—Nu-l am în vedere pe vărul dumneavoastră. Este vorba de cetăţeanul Denev. -
— Păi ce contacte am avut eu cu Denev ? .'
— Nu văd cum altminteri pot fi definite nişte contacte prin care se' predau şi se recepţionează obiecte de valoare, remarcă Peşev, nemulţumit de faptul că-i contest terminologia.
— Era vorba de un fleac, pe care, la rugămintea- mă- tuşii mele, trebuia să-l predau mamei dînsului.
— Nu sînt convins că-i vorba de un fleac, scutură din nou avocatul din cap. Şi, în orice caz, genul acesta de operaţiuni, legate de o moştenire trebuie,, conform legii, să fie efectuate de către persoanele menţionate în aceeaşi lege.
— Am înţeles, îi spun. Vreţi să faceţi din ţînţar ar- ₓ măsar. Mai trebuie să mă dumiresc – în ce scop ?
— Cred că nu eu fac din ţînţar armăsar, ci dumneavoastră săriţi peste cal, îmi ripostează Peşev cu demnitate şi îşi pipăie prudent nasul ascuţit, pentru a se încredinţa că e tot acolo, la locul său. N-are rost să ne înfierbîntăm.
Tace pentru _a-l lăsa pe ospătar să servească cafeaua, o gustă precaut pe a sa şi face o grimasă dispreţuitoare.
– Nu-i ca pentru ai casei, remarc gustînd-o şi cu pe a mea. z •
Peşev dă uşor din cap în semn că este de acord cu aprecierea mea. Apoi revine la temă : ’
— Menţionatul Denev afirmă că mătuşa dumneavoastră îi datorează mamei lui o sută de cocoşe! şi e dispus să probeze afirmaţia cu o scrisoare pe care din anumite motive v-a prcdat-o.
— Păi cum să probeze din moment ce mi-a predat-o?
— Cu ajutorul unei fotocopii pe care , acelaşi Denev a considerat oportun s-o facă. .
— E un escroc, mormăi eu.
— N-am auzit • nimic, ridică Peşev cele două mîini ta şi.cum ar fi constrîns la un act de autoapărare. Trebuie să vă previn însă că asemenea etichetări sînt paşi-' bile de pedeapsă.
— Voi avea în vedere. Altceva ?
— Discuţia abia începe, se grăbeşte avocatul să mă bucure. Dencv este convins că amintiţii cocoşei au fost lăsaţi de mătuşa dumneavoastră, care, cuprinsă de re- muşcări, a hotărît să se achite de datorie, şi că dumneavoastră v-aţi însuşit aceşti cocoşei.
— Problema asta am mai discutat-o o dată cu el. I-am explicat că spune prostii şi presupun că el m-a înţeles.
— Presupunerile dumneavoastră sînt false, obiectează Peşcv. Lucru pc care, de altfel, îl dovedeşte cît se poate de simplu prezenţa mea aici.
— Vă mulţumesc pentru atenţie. Nu înţeleg insă ce doriţi de la mine.
Tace un timp, ca şi cum ar sta pe gînduri dacă sâ continue bombastic sau sâ treacă la varianta rezumată. Apoi se apleacă deasupra mesei, îşi îndreaptă nasul ascuţit spre mine şi pronunţă încet, dar suficient de distinct :
— Cocoşeii !
— Sînteţi nebun 1 mormăi cu.
— Vă sfătuiesc să vă cântăriţi cuvintele! îşi îndreaptă Peşev şi mai ameninţător ascuţişul nasului.
— .Bine, să acceptăm că doar faceţi pe nebunul. Ascultaţi-mă bine însă : eu n-am nici măcar cu ce să achit nota de plată la hotel, azi-dimincaţă am telefonat la Sofia să mi se trimită nişte bani – osta cel puţin se poate proba – iar dumneavoastră îmi vorbiţi de aur şi de cocoşei !
— Nu ridicaţi tonul, mă sfătuieşte avocatul. Exemplele de simulare conştientă nu sînt rare în practica judiciară.
Şi întrucât sînt din nou pe punctul de a -izbucni, cl îşi retrage niţel nasul şi ridică mîna dreaptă cu un gest de prevenire :
— Vreau să fiu bine înţeles ! Personal, cu nu afirm că v-aţi însuşit aceste valori. Nu fac decît să vă transmit în calitate de împuternicit părerea clientului meu. Şi trebuie să vă previn că dacă el încearcă să-şi satisfacă
pretenţiile pe cale judiciară, în acest caz aţi putea avea parte de mari neplăceri.
— Nu pot să ştiu de ce voi avea parte, spun eu. Dar nu-i rău să-i explicaţi lui Dencv că în ceea ce-l priveşte nu va avea defel parte de cocoşei.
— Asta nu intră în atribuţiile mele.
— Atunci îi voi explica eu cu prima ocazie.
— Unde ? La tribunal ? mă priveşte Peşev ironic prin ochelari.
— De ce nu ? Deşi nu cred că vom ajunge la tribunal.
— De unde încrederea asta ? îşi continuă avocatul ironiile.
— Din mai multe motive.
— Şi anume ?
Motivele le ştie şi el şi nu mai rău decît mine, dar mă consideră pesemne prost de-a binelea. Şi cum să nu mă considere din moment ce am dat casa mătuşii pe o rablă de Moskvici. îmi permit să spun asta, dar el insistă să afle motivele.
— Uitaţi ce se întîmplă, tovarăşe Peşev : în primul rînd, toată treaba asta este demult prescrisă...
— Asta nu-i de competenţa dumneavoastră să apre- ciaţi, rosteşte Peşev fără a-şi pierde stăpînirea de sine.
— Legea a şi apreciat, ripostez eu, deşi nu sînt întru totul sigur de afirmaţia pe care o fac. în al doilea rînd, scrisoarea aceasta nu constituie nici un fel de dovadă. O asemenea scrisoare poate expedia oricine, oricui...
— Aşa credeţi dumneavoastră, îmi ripostează cu a- ceeaşi demnitate avocatul.
— în al treilea rînd, nimeni şi cu nimic nu poate dovedi că eu aş fi primit de la mătuşa mw fie şi un singur cocoşei.
— Cercetările se fac tocmai pentru a elucida faptele neclare la prima vedere, îşi permite Peşev să mă alfabetizeze.
— în al patrulea rînd, chiar dacă ne-am pune fantezia la treabă şi am admite că asemenea cocoşei există, ei nu vor intra nici în buzunarul dumneavoastră, nici în buzunarul lui Decio, ci vor fi opriţi de stat...
Peşev încearcă şi aici să spună ceva, dar eu nu-i dau cuvîntul.
— Şi, în al cincilea rînd, lucrul cel mai important, străduiţi-vă să înţelegeţi că nu există nici un fel de co- coşei. Dacă ar fi existat, trebuia să fiu cel mai mare idiot de pe lumea asta ca să mă duc la Denev să-i răscolesc amintirea cu o poveste demult îngropată, ba să-i mai şi îndrept atenţia asupra mea.-
— V-am declarat deja că cu personal nu afirm nimic, repetă avocatul.
— Nu afirmaţi, dar admiteţi. Şi admiteţi pentru că uitaţi cîţi ani au trecut. Păi bătrînă chiar dacă ar fi avut ceva aur – al ei sau al altcuiva – l-ar fi tocat demult. Singurele două fleacuri care au rămas i le-am adus lui Denev, ceea ce constituie o nouă dovadă că aurul nu mă interesează.
— Există logică în cuvintele dumneavoastră, se învo- ieşte Peşev. Dar astea nu-s decît simple ipoteze.
— Ipoteze ? obiectez eu deja agasat de această vorbărie goală. Atunci, dacă doriţi ceva mai real decît nişte ipoteze, adresaţi-vă celuilalt client al dumneavoastră – Decio. El vă poate informa confidenţial cîte lucruri ale mătuşii mele au trecut prin mîinile sale. Iar ceea ce mă tem că nu vă va spune se referă la celelalte lucruri numeroase, pe care şi le-a însuşit cît a scotocit prin dulapuri.
O singură privire este de ajuns pentru a mă convinge că ultimul argument, însoţit de numele lui Decio, a produs un efect magic asupra oponentului. Peşev îşi retrage cu totul spada nasului şi cade pe gînduri. Se pare că abia acum realizează pe deplin că s-a agăţat de o cauză pe deplin pierdută : să caute comori pe acolo pe unde a' trecut Decio.
— Ei, am mai stat şi noi de vorbă, rosteşte el în cele din urmă, tuşind uşor. E adevărat că discuţia nu a fost deosebit de plăcută pentru nici unul dintre noi, dar ştiţi foarte bine că asta mi-e meseria.
îl liniştesc asigurîndu-l că-l înţeleg şi mă ridic de la masă, neuitînd să las o levă pentru cafele. Sînt convins că şi el e conştient de eşecul total al misiunii sale. Măcar de ar găsi Denev cu ce să-i răsplătească munca
După-amiaza se consumă într-un somn înviorător, iar seara – fără nimic deosebit. Nimic deosebit dacă nu iau
în consideraţie faptul că atunci cînd ies la plimbare, undeva prin semiîntuneric îl zăresc pe Dragan ca pe un fel de stafie greoaie şi ameninţătoare.
O iau la pas încet prin piaţa largă, pentru a-i da stafiei posibilitatea de a mă ajunge şi a intra în vorbă. Se pare însă că el nu-i dispus să se converseze sau locul i se pare nepotrivit. Nu ştiu ce vrea de la mine omul ăsta, dar am presimţirea că va continua să mă urmărească. Lucrul cel mai simplu ar fi să mă adresez miliţiei. Să mă adresez – dar de ce ? Pentru că am zărit pe cineva şi mi-a trecut nu ştiu ce prin cap ? Ceea ce trebuia spus, a spus deja Nikolina. Nu-mî rămîne decît să aştept. Pînă îl vor umfla.

Sau pînă îmi va face felul.

CAPITOLUL AL OPTULEA

— Aveţi un mandat, mă informează dimineaţa fata de la recepţie.

Am mandat, înseamnă că am şi prieteni. Antoaneta poate spune ce vrea, dar pe lumea asta e greu fără prie- tenL Mă duc la poştă să-mi ridic mandatul şi abia cînd încasez banii realizez că aceştia sînt ultimii mei bani pc care pot conta într-un viitor mai apropiat, sau poate chiar şi intr-unui mai îndepărtat;

Sînt concediat. Oricît aş încerca eu să nu mă gîndesc la asta, faptul în sine rămîne. Dacă la putere ar fi fost şeful anterior, presupun că totul s-ar fi rezolvat rapid în favoarea mea. De la ăsta însă, cel nou, blajin cum e, mă pot aştepta la orice. De la cei blajini nu ştii niciodată la ce te poţi aştepta. Nu mă tem că voi rămîne fără lucru pînă la capătul vieţii, dar dacă nu-mi dă mic, ci lui Zlatev dreptate, e clar că voi avea parte de multe necazuri.

în privinţa necazurilor toată filozofia c să nu le trăieşti cu o intensitate îndoită sau întreită, cum sînt obiş- nuiţi unii s-o facă. De ce să-ţi otrăveşti sufletul înainte de eveniment, în timpul evenimentului şi după el, cînd tot necazul se poate rezuma la o singură otrăvire. Aşa că las paharul amar pentru ziua cînd îmi voi face apariţia

la instituţie. îmi iau valiza, achit cazarea şi mă instalez în Moskvici, ca să-i readuc aminte că nu-i copii abandonat. ' * .

les în şosea încă sub influenţa celor petrecute în cursul dimineţii. Tocmai atunci o maşină a serviciului de circulaţie ţîşneşte în faţa mea şi mă sileşte să opresc. Agentul care coboară din maşină şi se îndreaptă spre mine are o înfăţişare destul de neprietenoasă.

— Aţi tăiat de două ori linia continuă, mă informează el.

Ar trebui să-i spun că sînt absorbit de nişte gînduri, legate de răfuiala mea cu aţîţătorii la război, dar asta ar însemna să-mi ia permisul de conducere. Nebunii n-au voie să conducă mijloace de transport.

— Sînt vinovat', recunosc eu. Dar am vrut să evit gropile din asfalt.

— Pe tronsonul acesta nu există gropi, remarcă miliţianul cu aceeaşi Ostilitate. Prezentaţi actele !

I le întind. El le cercetează în timp ce eu repet spăsit:

• – Sînt vinovat Mi s-a părut că există gropi.

Agentul îmi restituie actele, apoi scoate din buzunar chitanţierul acela odios. ~

— După ce achitaţi cincizeci de leve, veţi începe să * vedeţi mai clar. .

— Tocmai acum, bîigui eu, cînd am- rămas în fundul , gol. • • ; • – •

Agentul de circulaţie mă examinează, vrînd parcă să-şi dea seama dacă sînt într-adevăr în fundul gol. Presupun că înfăţişarea mea nu este cîtuşi de puţin impunătoare. Cămaşa mea curată; de rezervă, e pe mine, atîta doar că nu mai e defel curată, costumul – destul de şifonat, iar ;Moskviciul... .vă puteţi şi singuri da seama cum arată un un Moskvici primit de lă Decio.

Rămîn pentru o clipă cu impresia că miliţianul e dispus să-şi vîre chitanţierul la loc în buzunar, dar se întîm- • plă invers. Aştept să completeze chitanţa şi 6 iau de la el resemnat. -

— Data viitoare vă trec pe bune' cincizeci de leve, mă previne agentul de circulaţie. Ia bancnota de cinci leve pe care i-o întind şi se îndepărtează.

.. M-am strecurat printre picături, îmi .zic eu pornind motorul, dar asta nu-i totuşi a. bună. Călătoria începe prost. O iau din loc şi caSc ochii cit cepele, dar omul, nu poate călători mult timp cu capul golit de gînduri, aşa că treptat mă întorc la ale mele. îmi stau pe cap şi treburi presante, care nu suferă aminare, dar nu ştiu de ce nu-mi vine să mă gîndesc la ele. De pildă, foarte presant ar fi să mă hotărăsc dacă trec pe la Antoaneta sau îmi văd mai' departe de drum. E adevărat că ieri mi-am zis că problema este rezolvată o dată pentru totdeauna, numai că de ieri pînă azi . a trecut o groază de vreme şi nu sînt sigur dacă hotărîrea mai rămîne în vigoare. Se pare că nu rămîne, deoarece străbat oraşul următor, apoi şi pe celălalt următor fără a opri nici măcar pentru a îmbuca o chiflă. Abia în următorul oraş îmi abat maşina din drum pentru a. opri < pe mica străduţă cu caldarîm, unde se află casa celei veşnic fugare. -

— Aţi dat de ea? mă întreabă maică-sa .cînd .îmi deschide.

— Am dat, dar' şi de acolo a plecat. N-a venit aici ? • – N-a dat deloc pe-aici. De ce nu intraţi ?

— De ce, într-adevăr. Acum nu mai are nici un rost să alerg.

Mă aflu din nou în micul hol încărcat cu perne, şi după ce se agită un timp, gazda îşi face din nou apariţia . cu tava de aramă pe care se află o farfurioară cu dulceaţă şi un pahar cu apă.

— Aprinde# o ţigară ? o întreb eu. , .

— Mă străduiesc să nu fumez, dar. nervii ăştia... mormăie femeia luînd ţigara şi aplecîndu-se spre 'flăcăruia brichetei.

De astă dată e îmbrăcată foarte modest, într-un fel de rochie de casă din stambă. Se pare că nu intenţionează să iasă în oraş. Asta nu o împiedică însă să fie-conştientă că încă nu e de aruncat şi să investească o anumită cochetărie modestă în gesturile ei.

O pun pe scurt în temă cu rezultatul investigaţiilor făcute la Mara şi la Natali a, trecînd peste amănuntele intime. . . • •

- – M-am duş a-doua zi s-o văd, aşa cum ne-am înţeles, dar am găsit doar un. bileţel că pleacă.

— Exact în stilul ei, remarcă maică-sa cu un gest elocvent şi nelipsit de graţie. Dacă v-aş arăta cîte asemenea bileţele am de la ea ! Nu e în stilul ei să vină, să-şi ia rămas-bun, să-ţi spună unde merge... Nu ! Pîndeşte clipa cînd lipseşti, îţi lasă un bileţel şi dispare.

— Şi acum unde credeţi că s-a dus ?

•— N-am idee. Poate ar fi trebuit să verificaţi la Maca.

Apoi clatină din cap :

— Nu. Din moment ce s-au certat, înseamnă că nu e acolo.

în clipa aceasta uşa se deschide încet şi apare un cap mic de bătrîn, tremurînd, cu gîtul lung :

— Cine a venit ?

— Nu-i pentru tine, îi răspunde sec gazda.

Şi întrucît bătrînelul continuă să se zgîiască, ea repetă mai dur :

— Ţi-am spus doar că nu-i pentru tine. Pleacă, ce mai aştepţi.

Bătrînelul clipeşte cu ochii inflamaţi şi umezi, . poi se retrage şi uşa se închide la loc.

— Asta mi-e cea de-a doua cruce, oftează femeia. Hristos a purtat una, iar mie mi-au revenit două.

îmi adresează o privire de martiră şi rosteşte pe un ton nu mai puţin de martiră :

— Cu soţul mă mai descurc eu cumva, el măcar mă ascultă ... Dar ce mă fac cu fiică-mea !

— Nenorocirea e că dumneavoastră amîndouă, se pare, vă suportaţi cu greu una pe alta.

— Ea v-a spus ?

— Chiar dumneavoastră mi-aţi spus data trecută.

— N-am spus chiar aşa. Asta v-a spus-o Maria, obiectează gazda.

— De ce, nu-i adevărat ?

Ea îşi întinde cu un gest impulsiv mîna, mă apucă de de umăr şi mă atrage spre sine cu un asemenea elan, încît rămîn cu impresia că vrea să mă violeze. Din fericire, nu asta urmăreşte.

— Ştiu eu de ce nu mă poate suporta, rosteşte femeia tulburată. Dar asta-i ceva crud, înţelegeţi, ceva crud. Nu există fiinţe .mai crude decît propriii tăi copii. De ce nu

vrea să înţeleagă că după atîta amar de ani cît am trăit singură, absolut singură, dacă nu pun la socoteală ruina aia de dincolo, care-mi stă ca o piatră de moară în spinare...

Se întrerupe o clipă ca să-şi tragă sufletul sau ca să-şi amintească de unde a început, apoi rosteşte stăpî- nită de aceeaşi tulburare :

— Ştiţi dumneavoastră ce înseamnă singurătatea, o asemenea singurătate. Doamne, înеît dacă sună cineva la uşă să fii sută la sută sigură că e încasatorul de lumină... Păi eu nu sînt om ?... N-am dreptul şi eu la puţină comunicare sufletească... ? Dar chiar dacă aş fi greşit, chiar atît de cumplită mi-e fapta. înеît să mă urască propria mea fiică ?

— Nu vă agitaţi, îi spun eu. Totul se va rezolva.

Ea clatină energic şi oarecum disperată din cap :

— Nimic nu se poate rezolva. Dumneavoastră o ştiţi. Ea a fost încă de mic copil încăpăţînată pînă la cruzime. Dacă n-ar fi fost astfel, ar fi înţeles că nenorocitului ăluia de dincolo puţin îi pasă că am sau n-arri un prieten, căci zace în letargia sa şi numai cînd cineva, Doamne fereşte, sună la uşă, poate să se sperie, stăpînit de ideea lui fixă că-l vor ridica şi procesul va reîncepe.

— De ce nu-i spuneţi şi ei lucrurile astea ?

Femeia mă priveşte cu compasiune, de parcă n-aş fi în toate minţile :

— E clar că n-o cunoaşteţi bine. Odată am încercat să-i spun ceva, iar ea a sărit ca arsă, a plecat valvîrtej din casă şi nu s-a mai întors toată ziua. Şi ce să-i spun ? Oare ca nu vede tot, eu trebuie să-i spun !

Gazda îşi apleacă privirea şi face o remarcă de-a dreptul prozaică :

— Serviţi-vă cel puţin dulceaţa .

Aş fi preferat să mă trateze nu cu dulceaţă de vişine, ci cu o felie de pîine unsă cu unt, dar n-am cum să i o spun. în loc de asta, îi spun că totul se va rezolva, că pînă la urmă lucrurile se rezolvă şi că eu mă voi strădui s-o găsesc pe Antoaneta. Apoi plec.

N-am nimic împotrivă s-o caut, măcar pentru a-i atrage atenţia să se poarte mai omeneşte cu maică-sa. Dar unde s-o caut ? Am impresia că toată povestea asta
e pe terminate. Ce chestie absurdă, cum ar fi spus Antoaneta. Şi chinuitoare, cum aş adăuga eu, mai ales la sfîr- şit, cînd ştii că – vrînd-nevrînd – punctul a fost pus şi începe un rînd nou.

Ai avut-o în braţe, dar ţi-a scăpat. Şi chiar dacă o vei găsi din nou. asta nu va fi decît pentru a o scăpa din nou. Ajunge cu fugăreala. Insistenţa poate fi frumoasă, dar nu şi cînd degenerează în încăpăţînare.

Sînt satisfăcut că judec logic şi că mă străduiesc să privesc lucrurile din afară, că mă străduiesc să-l privesc ne prostul acela care sînt eu şi care arc nostalgia ireversibilului. Sînt satisfăcut. Dar asta nu-l împiedică pe prost să-şi vadă de drum.

Mănînc în picioare un sandviş uscat în faţa unui cliioşc nu pentru că aş fi devenit chiar atît de econom, ci pentru că m-am săturat de localuri. Trebuie să fiu drept, îmi spun. Vina pentru aceste neînţelegeri de familie nu-i revine numai Antoanetei. Şi hotărînd să fiu drept, recunosc că, într-adovăr, fiinţa asta n-a prea avut noroc cu părinţii. Un cadavru viu şi o martiră care o ţine tot într-o văicăreală, asta-i, orice s-ar spune, greu de suportat, întocmai ca un anturaj pe care-l frecventezi zi de zi.

Nici cu însumi, cu excepţia Ilodorogului, n-am fost prea fericit cu părinţii, dar nici împovărat nu m-am simţit. Tata era prezent doar în fotografia colorată de pe perete, şi încă într-una de pe o legitimaţie de ofiţer, pitită printre puţinele amintiri de familie în vechiul bufet. O faţă slabă, fără semne particulare. Despre asemenea semne nu mi-a fost dat să aud nici din gura mamei, întrucît ea nu se număra printre văduvele care rostesc la fiecare a doua propoziţie „răposatul, Dumnezeu să-l ierte”, şi aproape că niciodată nu aducea vorba de tata.

În timp ce priveam fotografia, mă gîndeam că tata face parte din acea categorie de oameni care trăiesc, muncesc şi se duc fără să lase vreo urmă, fără ca cineva să ştie că ei au existat. Hodorogul lăsase totuşi o urmă, e drept, o urmă discutabilă, dacă ţinem seama că e vorba de mine. Pe cînd propriul meu tată nu lăsase urmă nici cel puţin în ceea ce priveşte înfăţişarea mea, deoarece
nimic nu ne lega şi, în afară de viaţă, nu-i datoram nimic. Iar dacă viaţa înseamnă mult sau puţin, asta se lămureşte abia la sfîrşit. Există oameni care vin şi se duc pe neobservate, aşa încît n-ar fi deloc de mirare ca măcar în privinţa asta, dacă nu în altceva, să calc pe urmele tatii.

'Alama îndeplinea în acelaşi timp şi rolul de stăpîn al casei, şi pe cel de femeie în casă. Ea trebuia să gătească, să spele, să cîrpească şi să se îngrijească de curăţenia întregului parter. Presupun că s-ar fi ocupat şi de etaj, unde locuia mătuşa, dacă Hodorogul nu i-ar fi interzis acest lucru. Mama era acea minte practică, chemată să acopere cheltuielile casei cu modesta sa pensie şi cu pensia Hodorogului, care nu era prea mică, dar nici din cale- afară de mare. în toate celelalte probleme nelegate de treburile casnice, dînsa ţinea seama de părerea Hodorogului. Asta o scutea de multe eforturi, întrucît rareori se întîmpla să vină el cu vreo părere, şi cu atît mai rar să ceară să se facă precum spunea.

Din cîte îmi amintesc, o singură dată am fost silit să o pun în faţa unei probleme străine de preocupările ei obişnuite. Asta s-a întîmplat după întoarcerea mea din armată. I-am spus că plec lâ Sofia. Cum era în bună măsurii la curent cu proiectele mele, nu s-a opus :

— Din moment ce eşti hotărît să faci filme.

îşi închipuia probabil că de îndată ce voi ajunge la Sofia, voi şi începe să fac filme. Nu mi-am propus să-i schimb impresia, ci am trecut la probleme practice. Aici se simţea în elementul ei : „Am să-ţi trimit jumătate din pensie pînă te vei pune pe picioare... Cheile mansardei sînt la familia Kănev... Şi n-o uita pe maică-ta...”

N-am uitat-o de tot. O vizitam cam o dată pe an —• Călătoria presupunea cheltuieli. A treia oară m-am dus la înmormîntarea ei. Se stinsese ca şi tata de la o gripă cu complicaţii, dar eu mi-am zis în sinea mea că s-a stins pentru că nu mai era Hodorogul, şi-apoi, nici eu nu mai eram, aşa încît nu-i mai rămăsese nimic de făcut, decît să asculte turuiala mătuşii mele în casa devenită pustie. Dacă cineva ar fi fost pus să aleagă între turuiala mătuşii
mele şi moarte şi ar fi ales-o pe a doua, n-ar fi fost nici o mirare.

Aşa stăteau lucrurile. Judecind la rece, nu mai aveam nici un temei să . umblu brambura prin oraşele astea şi era timpul să mă întorc la mansarda mea din Sofia. Mă îndrept spre Moskvici, dar, fiind cu aparatul la mine, nu mă pot abţine să nu mă opresc ici-colo pentru a mai face o poză-două. Printre altele, fotografiez şi trei copii căţă- fâţi pe parapetul de piatră al unui pod. Mănîncă îngheţată clipind de plăcere şi legănîndu-şi fără griji picioarele. Ti fotografiez şi realizez că, de fapt, atunci cînd mi-a venit marea idee să alcătuiesc‘albumul, prima fotografie a fost tot a unui copil.

L-am fotografiat cu totul întîmplător în timp ce aşteptam într-o staţie de autobuz. El a ţîşnit pe neaşteptate dintr-o curte, s-a oprit brusc, nemaiştiind parcă încotro s-o apuce. Avea faţa plinsă. Lacrimile îi lăsaseră două dîre umede pe obraji, iar altele stăteau gata să se rostogolească. Chipul îi era însă imobil, cu buzele uşor descinse, mîhnit şi oarecum surprins, de parcă băieţaşul ar fi simţit durerea fără a pricepe însă cauza şi tîlcul ei. Teleobiectivul era montat, aşa că l-am fotografiat fără să fiu observat. Am făcut-o pur şi simplu aşa, pentru propria mea plăcere, căci asemenea poze nu ne sînt solicitate.

Cînd am developat ulterior filmul, am tras o copie mure, păstrînd în cadru numai capul copilului. Am rămas surprins văzînd expresia acestei feţe de copil, de parcă abia atunci i-aş fi dezvăluit tîlcul. Această expresie, mîh- nită şi oarecum speriată, îţi lăsa impresia că băieţaşul a simţit pentru prima oară că viaţa înseamnă durere.

Ei, da, durere, chiar dacă nu întotdeauna. Omni mic, şi nu rareori cel mare, e tentat să considere durerea drept un incident şi să caute vina la alţii. Omul mic, după ce s-a împiedicat de treapta scării şi a căzut, începe s-o bată : „Treaptă rea, na, na-na !” Rea sau bună, treapta nu poate fi îndreptată cu bătaia, nici viaţa – cu încruntări şi mîrîit. Există lucruri împotriva cărora merită să lupţi şi altele pe care eşti silit să le accepţi. Viaţa nu-i făcută pentru confortul tău personal. Dacă nu înţelegi acest lucru, poţi foarte bine să te asemui cu puricele care ţopăie pe spina-
rea elefantului închipuindu-şi că acesta-i elefantul său personal, pe care el a avut mărinimia să-l scoată la plimbare.

Pornesc Moskviciul, mă opresc pentru puţin să iau benzină şi-mi văd mai departe de drum. Vizitele şi fotografiatul pe străzi m-au absorbit atît de mult timp. îneît bag seama la un moment dat că se lasă întunericul. Ajunge cu fotografiatul. Dacă stau şi mă gîndesc bine, am strîns deja materialul necesar pentru album. Punîndu-l la socoteală şi pe cel strîns la Sofia, cred că am poze berechet pentru două albume. Nu lipseşte decît editorul.

Scrutez cu atenţie drumul din faţa mea, căci n-am bani de amenzi, dai- nu scap din ochi nici oglinda retrovizoare. Şi iată că acolo, în oglindă, apare ceva ce mi se pare cunoscut. O Ladă albastră-închis, seamănă cu orice Ladă albastră-închis, numqi că eu am blestematul obicei de a ţine minte numerele. Crăcănatul este din nou în urma mea, dar de astă dată – motorizat.

Circulaţia de pe şosea e foarte slabă. O maşină ce vine din cealaltă parte a şoselei îmi sugerează că trebuie să aprind măcar luminile de întîmpinare. Cel din spatele meu le aprinde şi el. Mă întreb cum să evit coliziunea ce se conturează. Am impresia că nu mă întreb prea insistent. N-ar fi de mirare ca în mine însumi chiar să existe ceva care să mă împingă tocmai la coliziune. Nu că aş avea nevoie de ea, dar s-ar putea să ajung pradă acelei inexplicabile porniri ce-i face pe unii să se caţere pe stînci abrupte, iar pe alţii – să sară cu paraşuta. Acea senzaţie dătătoare de fiori şi avînd menirea de a te verifica pe tine însuţi, de a te vedea în necunoscut pentru a-ţi da seama cum te vei simţi şi cum vei acţiona, că doar încă de copil eşti convins că te-ai născut pentru a fi erou. E drept că ai încetat de mult să te mai consideri ca atare, dar asta nu anulează problema, ci doar o pune mai altfel : în ce măsură nu mai eşti erou.

Primejdiile, mari sau mici, nu reprezintă decît partea exterioară a lucrurilor. în funcţie de modul în care ne comportăm, noi obişnuim să dăm vina pe primejdii, dar de fapt totul are la bază sălbăticiunea aia jalnică şi infectă care se cheamă frică. Uneori, această reptilă pune
într-o asemenea măsură stăpînire pe noi, îneît chiar dacă săvîrşim un gest temerar, o facem din cauza desperării la care ne împinge frica.

Condu-ţi maşina, îi spun eu celui din spatele meu, nu mi-e frică. îl şi-o conduce, dar se ţine tot aşa coadă după mine, fără a intenţiona să mă depăşească sau să rămină în urmă. Şoseaua începe să urce încet pe povîrnişul unui dtal înalt. Trec în viteza a doua şi rulez în continuare fără să mă grăbesc. Eu unul nu mă grăbesc. Nu intenţionez să fug.

Do la tipul acesta te poţi aştepta la orice. Dacă ar fi avut puţină minte, nu numai că nu m-ar fi urmărit, dar ar fi dispărut în gaură de şarpe. O natură primitivă, în care instinctul înlocuieşte intelectul. În cazul unor asemenea naturi, acţiunile imediate preced gîndirea. Gîndîrea intervine abia mai tîrziu, şi asta doar în sensul în care îşi pun întrebarea cum să iasă din dandana, iar ieşirea din dandana duce la împotmolirea într-o nouă dandana. Un asemenea tip se poate menţine la suprafaţă doar cînd se află sub controlul unuia mai înţelept decît el. De cum dispare controlul, individul, în pofida musculaturii sate, se duce la fund ca o bucată de fier vechi.

Intelectul îl reprezenta, după cum se pare, Krumov. Dar Intelectul a fost pocnit de Muşchi şi acum se află în cimitir, în timp ce Muşchiul a dobîndit libertate deplină de acţiune. Şi n ar fi de mirare ca victima acţiunii să fiu eu.

Urmez curbele şoselei respectând riguros regulile de circulaţie, ţin dreapta şi semnalizez preventiv cu farurile la fiecare curbă. Valea din preajma drumului nu mai este acum decît o beznă de nepătruns. Mă apropii de creastă, cînd motorul Ladei prinde brusc să urle în spatele meu. Maşina albastrâ-închis mă depăşeşte repede, mă împinge spre marginea şoselei şi mă sileşte să mă retrag într-un mic refugiu pentru parcare. Aş putea, fireşte, să mă izbesc de aripa dreaptă din spate a Ladei, dar asta n-ar schimba cu nimic situaţia.

Dragan s-a oprit şi el şi acum Lada lui se află intre şosea şi Moskviciul meu. Marinarul de uscat iese din maşină şi, clătinîndu-se greoi, se apropie de mine.

. – Coboară !

— De ce să cobor ? •

— Ca să stăm de vorbă.

— Vorbeşte, că nu-s surd.

— Coboară l repetă în- stilul său individul cu bicepşii de huidumă. Trebuie să stăm de vorbă. '

— Prieteneşte sau cum ? ' < <$ .HU/

Râmîne pe gînduri, ca şi cum n-ar fi cugetat anterior la aspectul acesta, apoi hîrîie : • –

— De dumneata depinde.

Mă-fac şi eu că stau pe gînduri, apoi cobor şi-i zîm- besc în faţă. N-aş putea -spune că zîmbetul meu e total prietenos, dar, oricum, e zîmbet. '.-?• •

Şoseaua epustiE. î ˣ :

— Vino încoace 1 îmi spune Drasan împingîndu-mă spre capătul parcării. •• .

— Nu mă pipăi, mormăi eu. Nu-mi place să fiii, pipăit.

Mă lasă în – pace. Pare niţel mirat că-l urmez supus.

Şoseaua e cumplit de pustie, nici măcar Nikolina nu .s-ar putea salva cu al ei „am să ţip l".

Dragan coboară cîţiva metri pe pantă şi rămîne lingă un copăcel firav, aflat în afara cîmpului vizual al eventualilor trecători pe şosea.

— Trebuie să-mi spui de. cînd o cunoşti pe soră-mea l anunţă individul cu bicepşii de huidumă." - ’ V . .•-

. – Din duminica aia. • .

— Mai clar.

—- Din seara de la restaurant, cînd ai venit s-o cauţi.

. – Minţi, mîrîie Dragan.

— Nu mint. - ’ ' . .

— Minţi.

Realizez că trebuie să evit a-l contrazice în mod repetat, dacă nu vreau să-şi iasă din minţi, ca în cunoscuta altercaţie cu fratele său : „după aceea – acum", „după aceea – acum".

— Minţi, repetă el pentru a treia 'oară. Ea mi-a spus altceva.

- De unde să ştiu eu dacă a spus într-adevăr altceva şi ce anume a spus. E stupid, într-adevăr, dar în dimineaţa aceea în faţa restaurantului nici măcar nu m-am gîndit să ne unificăm versiunile.

— Uite ce-i, remarc eu tot aşa, zîmbindu-i în faţă. Dacă ai de gînd să-mi repeţi unul şi acelaşi lucru, mai bine economiseşte-ţi saliva. Născoceşte a'tccva.

Faţa care se conturează în semiîntuneric are o expresie mohorîtă şi feroce. Dar tonul meu calm se pare că-i împinge creierul primitiv spre acea activitate cu care nu-i obişnuit – gîhdirea. Individul cu bicepşii de huidumă începe să gîndcască. Apoi îşi duce brusc mina la buzunarul interior. Gata 1 îmi zic. Pînă aici ţi-a fost, Boiane ! Singurul lucru pe carc-l realizez e s-o spun cu o anumită doză de indiferenţă.

Ceea ce însă scoate Dragan nu e un revolver, nici o cheie franceză, ci nişte hîrtii :

— la-ţi bonurile ! mîrîie el. Spune adevărul şi ca-ră-te ! Şi întrucât nici nu întind mîna, nici nu spun nimic, repetă :

— Spune adevărul, ia-le şi cară-te !

Este evident că versiunea cu legarea cunoştinţei în restaurant nu se bucură de succes. Ori Nikolina a lansat o altă minciună, ori el însuşi bănuieşte că am luat-o de „La Plopi". Bănuieşte, fără a fi sigur. Dacă ar fi sigur, ce sens ar mai avea să recurgă la interogatorii şi să-mi ofere bonurile.

— Uite ce-i, rostesc eu tot mai calm. Gîndeşte-te singur : ce interes aş avea să ascund unde am făcut cunoştinţă cu Lina ? Şi ce importanţă ar avea locul unde am făcut cunoştinţă cu Lina ?

— Tu nu mă învăţa pe mine ! mormăie Dragan. S-ar putea s-o fi cunoscut într-un asemenea loc ...

— Ce fel de loc ?

— Asta tu trebuie s-o spui ! ţipă Muşchiul mai curent, apropiindu-şi faţa de faţa mea.

Mă izbeşte o duhoare de transpiraţie ce vine dinspre cămaşa lui descheiată. Deasupra noastră, pe şosea, trece o maşină. Razele farului descriu un semicerc şi se îndreaptă spre cîmpie. Viaţa continuă.

Tac, dar sînt pe deplin conştient că tăcerea mea nu poate dura mult.

— Ascultă, îndrug cu hotărît să trec la proză. În aceeaşi seară ani intrat în restaurant şi, pentru că era duminică, m-am oprit în faţa surorii talc fără să ştiu cine e şi ce hram poartă ; am întrebat-o dacă pot să iau loc şi să niănînc . ..

— Minţi ! mi-o retează Dragan. în aceeaşi scară eu am întrebat-o cine eşti şi ea mi-a zis că eşti un prieten vechi. Un prieten vechi, auzi !

— Te-a tras pe sfoară, zic eu cu nepăsare.

— Minţi 1 mormăie individul cu bicepşi de huidumă.

Deci iar intrăm în impas cu repetările.

— Bine, domnule, ce rost are să te frămînţi atîta dacă asta s-a întîmplat sîmbătă sau duminică, rostesc eu cu aceeaşi nepăsare. Te pomeneşti că în ziua precedentă sorâ-ta era virgină.

— Trebuie să ştiu în ce loc! se încăpăţînează cl. Trebuie să ştiu dacă asta a fost întîmplător sau tc-a trimis cineva.

— Cine să mă trimită, omule, şi la ce bun ! obiectez eu.

El nu-mi ia în seamă obiecţia, obsedat de ideca sa fixă. Ridică din nou bonurile în dreptul feţei mele şi strigă :

— Spune unde, cînd, cum şi cară-te !

Singura posibilitate ar fi... În clipa aceea îmi dau seama că, de fapt, nu mai există o altă posibilitate. El aşteaptă să-i confirm că am luat-o de pe şosea. Altceva nu-l va satisface. Iar de îndată ce-i voi confirma, mă va trimite la îngeraşi. Dacă neg, tot acolo mă va trimite, căci în mintea lui îngustă eu am devenit proba ce trebuie înlăturată.

Dar mintea lui se îngustează din ce în ce mai mult j

•— Unde, cînd şi cum ! insistă Dragan.

Tac şi mă uit la el calm, dar cl nu tace :

— Unde, cînd şi cum 1

Şi în refrenul acesta insistent şi răguşit desluşesc furia sa surdă în creştere. El stă deja strîns lipit de mine şi dă să mă apuce dc umăr.

— Ia laba, mîrîi cu. Îţi dai seama ce tc aşteaptă dacă nu stai cuminte ?

Mă străduiesc degeaba. În acest creier nedezvoltat nu mai există loc pentru altă idee decît aceea a acţiunii imediate. Individul nu se gîndeşte la ziua de mîine sau mai departe. El nu vrea decît să-mi smulgă o mărturisire care să-l convingă de necesitatea unei acţiuni imediate.

Peisajul, învăluit aproape în întregime în beznă, este fantomatic. Individul – la fel. Fantomatic, dar pe deplin real. Simt mirosul încins al corpului său şi mîna care mi-a înşfăcat brutal umărul. Nu mă dau îndărăt, ci doar îl observ calm. îl observ şi pe el şi mă observ şi pe mine însumi, ca şi cum aş fi o a treia persoană, plutind deasupra acestei scene absurde cu aceste două persoane aşezate faţă în faţă în beznă, lîngă silueta neclară a unui copăcel firav.

— Unde, cînd şi cum ?

— Devii enervant ! mormăi cu agasat.

Calmul meu nu are nici un efect. Ar trebui, poate, să nu-l ajut să se ambaleze mai tare, dar el s-a ambalat deja destul şi fără ajutorul meu. Şi-a pierdut orice control şi-l aud deodată că prinde să ţipe ca o femeie isterică cu pumnul ridicat deasupra capului meu. O fracţiune de secundă, nu mai mult, dar asta mi-e de ajuns pentru a recurge la singurul lucru posibil, demult gîndit. În clipa cînd mîna se ridică, piciorul meu stîng şi mîna dreaptă intră şi ele în acţiune. întind piciorul şi cu întreaga mea putere îi fac vînt individului cu bicepşi de huidumă spre povîrniş. Nu ştiu dacă lovitura mea este suficient de puternică, în schimb îl ia prin surprindere. Un plus în favoarea mea : Dragan stătea aşezat cu piciorul mai- scurt spre povîrniş.

Bărbatul îşi pierde echilibrul, se răstoarnă şi alunecă pe pantă. Panta nu e prea povîrnită, aşa că nu cred să fi alunecat prea departe şi nici că victoria mea poate dura mai mult decît cîteva secunde.

în aceeaşi clipă însă dinspre parcare prind a străluci deasupra noastră nişte faruri puternice şi peisajul devine şi mai fantomatic decît înainte, scăldat de lumina lor albă şi intensă.

— Simov, nu mişca ! răsună, un glas puternic.

La trei metri de mine, .Dragan se şi. ridicase, gata de răfuială şi ţinînd în mînă un fier. Orbit de faruri, rămîne locului. În timp ce şe gîndeşte ce să facă, trei miliţieni coboară iute din şosea şi-l înconjoară. În urma lor, îără a se grăbi prea mult, păşeşte un civil. •

— Cu cheia asta franţuzească i-ai făcut de petrecanie iui Krumov ? întreabă el.

Apoi se aude ţăcănitul cătuşelor. ’ .

-— Dacă aţi mai fi întîrziat niţel... îngaim eu.

— O maşină s-a stricat, cealaltă era departe, explică civilul. Ce să-i faci, avem şi noi accidente.

Există toate şansele să-mi petrec noaptea într-o încăpere de serviciu pînă la elucidarea totală a cazului. Dar orice ar spune’ Antoaneta, prietenii rămîn prieteni chiar şi cînd sînt puţin mai reci în evocarea amintirilor din . adolescenţă. întoarcerea mea în oraşul de unde pornisem se dovedi a fi inevitabilă, dar acolo civilul cedă şi găsi o mr dalitate de a lua legătura cu Şpas.

— Eliberaţi-l. şi spuneţi-i să se prezinte mîine la mine !

Presupun că aceasta este dispoziţia prietenului meu, deoarece civilul, înainte de a-mi ura drum-bun, îmi comunică: . f -

— Tovarăşul Ţanev a zis să-l căutaţi chiar mîine.’..

Şi din nou la drum. Acelaşi drum pe care-l mai străbateam în aceeaşi zi. Bine că noaptea totul pare altfel, ’ aşa că nu mă .plictisesc. Aşadar, am mai trecut printr-o istorie. Mă simt uşuraţ. încercările provoacă întotdeauna tensiune, chiar şi atunci cînd tu însuţi ţi le asumi.

Trebuie să fi trecut o oră, cînd observ în dreapta şoselei un grup de tineri care îmi fac cu însufleţire semn să mă opresc. Opresc ca să-mi dau seama ce s-a întâmplat. Nu s-a întimplat nimic, lumea asta tînără vrea pur – şi simplu să se plimbe cu maşina. * ;

— S-a făcut, zic eu. Dar maşina-i de cinci loc ari. ’•

— Păi şi noi sîntem exact cinci, îmi explică un tip slab şi. brunet, care e pesemne şmecherul grupului. Deci, exact cinci. – . '

-. • – Exact, recunosc eu. – Numai" că eu va trebui să cobor. ’ . • ' •'' " '•' ir-> • ' • – •- ...• :

— Atunci cine conduce? intervine nedumbrit celălalt tînăr, bucălat, ba întrucitva chiar rotofei.

— Ştiţi ce, zice una dintre fete, slabă ca o ţulpină de porumb şi cu plete lungi ca mătasea porumbului. Eu şi cu Mimi facem cît o singură persoană, aşa că iese socoteala. ’

— Da, dar prietenul dumneavoastră face cît o persoană jumătate, încerc eu să obiectez.

încerc,, dar nu reuşesc. Simţindu-mi ezitarea, tinerii dau buzna în maşină – Mimi şi Lili, ca mai subţirele. În faţă, aproape una într-alta, iar îh spate Ţeţa, Radko şi Slavi. ' .

— Va fi cam greu, oftez eu, dar pornesc motorul şi O iau din loc.

— De ce „greu”, obiectează Lili. Eu şi Mimi facem gît o femeie grasă. Nu poate sta aici, în faţă, o femeie grasă! ? ., . , ’ . • –

A stat, recunosc eu, deşi numai în gînd, Ei, nu chiar atît de grasă, dar nici slăbănoagă-ca o tulpină de porumb. O femeie şi jumătate, cum să vă explic.

— Dumneavoastră cum vă spune ? se grăbeşte Mimi să intre îh contact.

— Boian. : ‘

— Boian Magul, intervine de pe bancheta din spate şmecherul al cărui nume este Radko.

— Nici un Măgul, mormăi eu. Dacă aş fi fost Mag, aş fi apăsat pe pedala de acceleraţie de cum v-am văzut.

Şi, la rîndul meu, întreb :

— încotro aţi pornit aşa, în plină noapte ?

— în excursie, răspunde grav Slavi.

— Ce excursie ?

— Aşa – bliţ. Ne urcăm în prima maşină şi – pînă undo ajungem.

-— Amuzant, recunosc eu.

— Minte, obiectează Lili. Excursia s-a terminat. Acum ne întoarcem ca să învăţăm pentru admitere.

Şi ea e slăbănoagă cît pofteşti, adică la fel ca Mimi, 'dar se poartă ca o doamnă şi chiar e uşor fardată,

— Nu poate face o glumă omul din cauza ta, mîrîie Slavi. Spuneţi-i că nu există, oameni mai plicticoşi decît cei care spun adevărul.

" – SL în afară de faptul că sînt plicticoşi, mai sînt uneori şi nesuferiţi, răspund eu.

— Vezi ? sare Slavi luînd cuvintele, mele exclusiv în folosul său.

— Nesuferiţi pentru mincinoşi, nu-i aşa ? intervine şi Lili. /

îi las să se dondănească un timp fără a le veni în ajutor, apoi întreb din nou : .• .

— Unde vreţi să daţi ?

. – La ITAC, răspund în cor Mimi. şi Lili. < . ... -z

-- Nu s-ar putea spune că vă lipseşte fizicul, corespunzător, fac eu o remarcă încurajatoare.

Amîndouă se întorc spre a-i privi triumfător pe cel – de pe bancheta din spate. Tar Mimi, care ştie că fizicul nu înseamnă totul, începe să declame pe un ton din cale-, afară de emfatic: • – • • — ; .

Îţi aminteşti, îţi aminteşti de acea curte liniştită, .- , de acea curte liniştită, cu vişini plini de dalbe flori...

— Un doi cît casa de mare, dacă o spui aşa, remarc eu. ’

— Dar cum 7

— Mai cu naturaleţe. Cu deplină naturaleţe. Ca şi cum ai spune-o prietenului dumitale Slavi.

— Prietenii! meu e Radko.

— Fie, lui Radko. • : • • -

— Lăsaţi subtilităţile astea, aud eu în spate vocea . lui Radko. Mai bine le-aţi spune că se căznesc de pomană; La ITAC.nu se intră aşa.

— Pretutindeni se intră în acelaşi fel, rostesc eu. Pe .uşă.

* – Cu condiţia să ai spate tare, obiectează tînârul. -

_ —. întreabă-l mai bine cum a intrat dînsul, intervine- Slavi flegmatic.

– — Ca să fiu sincer, şi eu am vrut să dau la ITAC.

— A-a, şi?! exclamă nerăbdătoare Mimi, care nu ştiu dacă va deveni artistă, dar care- pozează destul de insistent. /

— Am trecut pe lingă uşă, dar n-am intrat. Cu diploma pe care o aveam. – ar fi fost de pomană. .

— Şi apoi ? ' ,

— Apoi – adio şi n-am cuvinte, răspunde Radko în locul meu.

— Ei, nici chiar aşa, răspund cu cu blîndeţc. M-am făcut fotograf. Am vrut să ajung regizor de cinema, dar am ajuns fotograf.

— Şi asta-i ceva, remarcă Slavi condescendent. Dacă nu intru la drept, m-aş face şi cu fotograf.

— Şau la matematici, sau nimic ! mîrîie Radko,

— Asta-i cu matematicilc ... Mare-i grădina ta, Doamne.

— Mie mi-e indiferent, recunoaşte Slavi. Peste tot **e** astupat bine.

-— Ce înseamnă „astupat" ? întreb eu.

— Că e plin de boşorogi, răspunde el apatic.

— Ei, ,,boşorogii” se duc.

— Tocmai asta-i că nu se duc. Sîntem în plină perioadă de longevitate.

— Nu ţi-e ruşine, intervine în cele din urmă şi Ţeţa, dacă ar fi vorba de taică-tău tot aşa ai vorbi ?

— Tata e unul, iar boşorogii sînt mulţi, obiectează Slavi.

— Şi voi veţi ajunge boşorogi, le amintesc cu.

— După cum merg treburile, n-ar fi exclus să nu ajungem, bolboroseşte Radko.

— Ei, asta depinde şi de voi.

— Păi dacă ar depinde de mine... rosteşte tînărul, dar nu-şi încheie fraza.

— Ce înseamnă „dacă ar depinde de mine” ? îl întărit cu.

— Păi cam aşa ceva : se spune că în spatele întregului militarism nu stau decît vreo două sute do familii americane. Chiar atît de greu ar fi să le facem **de** petrecanie într-o seară 1

— Le facem ! Treci la treabă, poţi conta şi pe mine 1 interveni batjocoritor Slavi.

— Mor oameni cu zecile de mii, şi lumea consideră că asta-i un fleac. Păi atunci cc-ar însemna două sute de familii care vor să ne sape groapa ?

— Ideea asta m-a preocupat şi pe mine, recunosc cu. Dar există unele dificultăţi de ordin tehnic.

— Să lichidezi în schimb un preşedinte, asta nu-i dificil ? obiectează Radko. Şi totuşi Kennedy a fost lichidat.

în clipa aceea pe lingă noi trece încet o maşină de la serviciul de circulaţie. Ar fi putut foarte bine să treacă şi să-şi vadă de drum, dacă fetelor nu le-ar fi venit ideea năstruşnică de ,a marca întîlnirea cu strigăte de. salut. Se pare că cei din echipajul miliţiei au rămas cu impresia că maşina e plină de oameni beţi, căci acostarea de dimineaţă se repetă. Moskviciul miliţienesc trece înainte şi obligă Moskviciul nemiliţienesc să oprească.

— Ce-i cu îmbulzeala asta ? întreabă unul din miliţieni. aruneînd o privire în- maşină.

— Un grup de tineri excursionişti, se grăbeşte Radko să-l informeze.

— E cam mare grupul dumneavoastră, remarcă omul în uniformă.

— Eu 'şi cu Lili facem cît o singură persoană, se grăbeşte Minai să-l pună la curent.

— A ! Sînteţi şi spirituali, remarcă miliţianul. Pentru spirituali amenzile sînt duble.

Şi, adresîndu-mi-se mie, ordonă :

— Prezentaţi actele !

Lucrurile nu ajung chiar pînă la amendă, dar agentul de circulaţie insistă ca unul să coboare.

— Sau toţi, sau nici unul ! rosteşte Radko răspicat.

La chemarea aceasta, grupul se revarsă în şosea.

— Vă mulţumim totuşi, rosteşte tăcuta Ţeţa.

Şi uite că de Ţeţa n-am aflat unde se grăbeşte să dea. Uneori, cei care nu se pregătesc anume pentru ceva se aranjează mai bine.

— Capul sus, spun eu. şansa e de partea voastră..

— De ce să fie de partea noastră ? întreabă Slavi, care, după cum se pare, e cel mai sceptic.

— Pentru că aveţi optsprezece ani.

Şi din nou la drum. Trece de ora trei. Circulaţii» pe şosea este slabă de tot, dar asta nu mă ispiteşte la acţiuni necugetate. Conduc cu o viteză moderată. Ei, n-aş vrea să fiu din nou de optsprezece ani. Dar şi treizeci e mult. Cel mai bine e să fii undeva la mijloc. Pînă nu prea demult, cei de treizeci de ani mi se păreau bătrîni. Important o, cum spunea Hodorogul, să realizezi ceva pînă la treizeci de ani, dacă n-ai făcut-o, ai pus-o de mămăligă. Acum, cînd voi ajunge acasă, va trebui să developez filmele şi să trag după pozele reuşite cîte două-trei copii mari. Dacă le adaug şi pe cele reuşite, obţin un maldăr pe cinste. Bine ar fi să selectez din acest maldăr vreo sută de poze ca lumea. Am să fac albumul acesta, şi n-au decît să nu-l publice. El cămine totuşi un plus printre toate minusurile acestei călătorii.

Fără minusuri nu se poate. Am înţeles lucru] acesta încă pe vremea cînd mă războiam cu profa de matematici. Ea însăşi, ciuperca aceea otrăvitoare, era un minus din creştet pînă-n tălpi. Important e să mai fie ici-colo şi cîte un plus. Oricît ar fi el de pricăjit. Aşa fel, încît atunci cînd ţi-o veni într-o bună zi rîndul să te prezinţi cu faptele tale, să nu te trezeşti chiar cu mîinile goale.

începe să se lumineze de ziuă. Deasupra cîmpiei pluteşte un strat uşor de ceaţă matinală. Merg cu o viteză moderată. Oricum, dimineaţă voi fi la Sofia şi fără să apăs prea mult pe pedala de acceleraţie.

Merg cu o viteză moderată, cînd, după o curbă uşoară, la vreo zece metri în faţa mea, adică aproape sub nasul meu, o maşină agricolă iese în şosea tîrîndu-se cu spatele. O văd abia în ultima clipă din cauza ccţii matinale, a revărsatului de zori şi... în total, din nouă cauze, prima dintre ele fiind aceea că maşina agricolă nu avea stopuri. Toate astea mi le-am lămurit ulterior, în momentul acela însă m-am mulţumit doar cu faptul de a apăsa pe frînă.

Anvelopele Moskviciului şuieră pe asfalt, apoi se aude un trosnet. Moskviciul ’â intrat cu partea din dreapta în spatele maşinii agricole. Frîna i-a atenuat şocul, dar nu l-a anulat.

— Dumneata la ce căşti gura cînd conduci ? mă ia la refec un tip cu şapcă în timp ce coboară din cabina autotractorului.

Nu-mi dau osteneala să-i răspund. Simt doar nişte dureri în genunchiul drept. Nimic deosebit. Noi să fim sănătoşi.

— Cu dumneata vorbesc, de ce nu. căşti ochii ? ia din nou cuvîntul cel cu şapca.

Cobor din.Moskvici şi-l studiez. E într-o stare jalnică. Şoferul autotractorului se apropie şi el.

— Asta să-ţi fie învăţătură de minte, mormăie el după ce se asigură că daunele maşinii sale sînt lipsite de importanţă. Din Moskviciul ăsta n-o să mai iasă niciodată maşină.

Porneşte înapoi spre cabina autotractorului, hotărît să părăsească locul de caznă cît mai c timp, dar cu îi tai calea.

— Dumneata ce vrei, să ne luăm la bătaie ? întreabă bărbatu[1] cu şapcă.

— Nu ne batem, aşteptăm.

— Cine n-are ce face, poa’ s-aşteptc, hotărăşte el şi se îndreaptă din nou spre autotractor.

— Ce, n-ai minte ? îl întreb eu. Doar îţi ştiu numărul Dacă o roieşti, dai şi mai rău de belea. Celor de la circulaţie nu le place să le-o roieşti.

El stă pe gînduri, şi, în timp ce stă pe gînduri, de după curbă apare o maşină de la circulaţie, căci se ştie doar că atunci cînd vorbeşti de lup ...

„Locul de caznă"... abia acum îmi dau scama că acesta este într-adevăr locul de caznă, mai exact cel de ,.La plopi". Nu remarcasem, fiindcă, între noi fie vorba, aici nu există nici un fel de plopi şi fiindcă de astă dată acţiunea se desfăşoară de cealaltă parte a drumului.

Cei trei membri ai echipajului coboară cu toţii din Moskvici şi se documentează repede în privinţa accidentului. îl las să-i informeze pe cel cu şapca, dar expunerea acestuia, eliminînd vorbele de prisos, se rezumă la următoarele : eu sînt cel care intru în „marşaler". în timp ce lui nu-i rămîne decît să caşte ochii.

îmi vine şi mie rîndul să spun cîteva cuvinte. După care un miliţian începe să dicteze, iar altul să scrie.

— Autotractorul nu e dotat cu stopuri... a ieşit în şosea la zece metri de curbă ...

Mai departe toată povestea devine clară chiar şi pentru cel cu şapca, care în zadar încearcă să întrerupă redactarea procesului-verbal cu cîteva exclamaţii pline de indignare ca „păi, staţi", „păi, să vedeţi". Povestea e clară, dar asta nu-i de natură să-mi ţină mie de cald. Adio, căluţule moscovit.

Miliţienii îşi încheie treaba, se urcă în maşină şi pleacă. Cel cu tractorul trage o înjurătură cu adresă nenominalizată, intră în cabină şi pleacă şi el. Eu îmi scot valiza din portbagaj şi mă aşez la marginea drumului, aşteptînd vreo ocazie. Dacă Nikolina ar mai fi stat încă de partea cealaltă, nc-am fi luat cu vorba şi timpul ar fi trecut mai repede.

S-a scurs probabil vreo jumătate de oră cînd un şofer de camion mai milos opreşte şi-mi face semn să urc. Arunc valiza în caroserie şi intru în cabină.

— încotro ? întreabă el laconic.

Ii spun oraşul.

— Şi eu merg intr-acolo. Dar pe drum trebuie să încarc nişte marfă.

Ii povestesc pe scurt despre accident. Şoferul încuviinţează din cap în semn că nu-i surd, dar nu-şi iroseşte vorbele pentru compasiune. Pe cît e de vorbăreţ, poate trece în mod sigur drept un discipol al lui Sirakov. Asta îmi oferă posibilitatea de a continua discuţia în gînd.

Şi aşa, va să zică, sînt din nou pieton. Partea ciudată e că acest statut nu mă afectează din cale-afară. Poate pentru că am condus prea mult în aceste trei zile, sau pentru că acum drumul meu se îndreaptă spre Sofia, dar nu simt pierderea maşinii ca pe o lovitură în inimă, încă un vis trecut la arhivă. Şi încă o dorinţă împlinită. Nu ştiu de ce. dar lumea din jur ni se înfăţişează ca o instituţie profilată pe satisfacerea dorinţelor noastre. Iar dacă reuşeşti să-ţi satisfaci vreuna dintre ele, în locul mulţumirii aşteptate nu-ţi rămîne decît gustul neplăcut a ceva fad. Atît de fad, îneît te întrebi dacă foamea n-ar fi de fapt de preferat saţului ?

Cufundat în aceste filozofări, am adormit pesemne, căci simt vag cum camionul o coteşte pe un drum de care, iar apoi se opreşte în curtea unei gospodării. Nu ştiu ce se întîmplă în această curte şi ce facem noi acolo, dar am mai apoi impresia că pornim din nou şi că ajungem-la destinaţie, căci o mînă grea mă apucă de umăr. Din fericire, aceasta nu e mina lui Dragan :

— Sus, prietene, că pierzi trenul, aud eu glasul şoferului. i

Nu-mi dau seama la care anume tren se referă, dar mă strecor totuşi din cabină, îmi iau valiza şi mă îndrept spre baza de

reparaţii auto unde lucrează Decio. Trebuie să fi zăbovit destul de mult în curtea aceea, din moment ce-i deja trecut de nouă.

Cînd ajung la bază şi întreb de vărul meu, răsună un răspuns scurt:

. – Uite-l acolo!

11 văd vîrît sub o maşină şi iese abia după ce-l chem. O salopetă pătată cu ulei, o faţă stropită cu vopsea neagră şi un zîmbet optimist şi luminos. Îi trag o poză . încă înainte de a se apuca să se aranjeze pentru foto- . grafiat O să iasă o. poză teribilă. Muncitor privind cu încredere ziua de mîine. Decio – şi muncitor. Mal spune apoi dacă-ţi dă mîna să afirmi că fotografia nu minte.

— Ce s-a întîmplat .? Unde-i maşina * întrebă vărul meu. .

îi explic şi conchid pe un ton funebru: – ;.- ..-

— Din Moskviciul ăsta nu mai iese om.

— Prostii, obiectează Decio. De-ai şti cît de turtit era cînd l-am cumpărat I

*— Nu mă mai interesează, mormăi eu.

—Tu vorbeşti serios ? ‘ -

— Foarte. • ’ ’ ¡ '

'— Uite acum mă duc după el, se înşufleţeşte vărul meu şi îşi şterge mîinile de salopetă. Chiar dacă nu mai e bun de nimic, îi valorific piesele.

— Fă ce pofteşti. Numai să-mi aduci saco şa.

| – Ce sacoşă ? ' ' ' ~ ' . ' / •

— Am vîrît-o sub banchetă. Da să nu mi-o scotoceşti, cum ţi-e năravul, că-mi voalezi filmele.' ;

— Fii pe pace. Du-te acasă şi aşteaptă-mă.

— Dă-mi cheia. * - .

— E deschis. Lasă valiza asta, ţi-o aduc eu.

Plec. Mi-e capul atît. de ameţit de somn şi de nesomn, îneît uit să mai trec pe la Merry, pe la cafenea, să beau 0 cafeluţă ca pentru ai casei. Traversez piaţa şi pornesc pe strada pe care în seara aceea îndepărtată Antoaneta se împiedica cu tocurile ei înalte şi eu am luat-o la braţ. **E** vară. Lumina soarelui, a devenit înţepătoare şi stearpă.

verdeaţa copacilor aplecaţi deasupra gardului e de un verde întunecat. Ziua va fi zăpuşitoare. E marţi, zi proastă.

În pofida luminii puternice de iunie, casa mătuşii se conturează deasupra poienii înclinate, posacă şi părăsită ca o casă de stafii. Străbat mica alee, cîndva acoperită de Hodorog cil nisip, iar acum desfundată de ploi şi pietroasă. Uşa este într-adevăr descuiată. Holul e pustiu. Mă îndrept spre cameră cu unica dorinţă de a mă întinde şi a dormi, cînd aud un zgomot dinspre bucătărie.' întorc privirea. ’ ’ . ... • .

În prag sta proţăpită Antoaneta. ᵏ .••

’— După .cum văd, iar ai venit să-ţi.iei cărţile remarc ᵉᵘ- • • - -

— Nu, de astă dată am venit ca să rămîn cu.ele.

— N-am de gînd să te întreb de ce ai fugit de mine.

’. – Nici eu n-am de gînd să te întreb de ce te-ai amestecat în viaţa mea. . • ¦ v'

— Pentru că am simţit-o, ca pe o parte din viaţa mea. Mai era-nevoie să ţi-o spun şi pe **asta ?**

— E inutil^ răspunde Antoaneta. Pe tine viaţa mea te frămîntă atît de mult, îneît în'noaptea aceea cînd m-am – apucat să ţi-o povestec, ai adormit buştean. .

— Nu-i exclus ca spre sfîrşit să mă fi furat-somnul. Eram pur şi simplu frînt de oboseală.

— Eu îi vorbesc despre mine, iar dumnealui doarme.

—- Eram frînt de oboseală tocmai din cauza ta: să-ţi 'dau de urmă, să te conving, să te îmbrăţişez...

•— Xartă-mă dacă te-am obosit.

— Să nu-ţi închipui că nu eşti obositoare. Mai ales cînd îţi vine chef să dispari. Cel mai tare număr din programul dumneaei e să lase bileţelul în voia sorţii şl să dispară. Ceea ce- cauţi' tu n-ai să găseşti dacă al s-o ţii aşa, tot luînd-o la- fugă şi pierzîndu-ţi urma.

— Nu caut nimic, rosteşte ea apatic.

— Apoi întreabă : \

— Bei o cafea ? •/

— Nu beau nimic.

Şi din nou mă întorc la întrebare :

— De ce ai fugit ?

— N-am fugit.

— De ce ai fugit, spune-mi, repet eu, gîndindu-mă că încep să semăn cu idiotul acela de Dragan.

— M-am speriat. Prefer o legătură fără iluzii în locul uneia cu iluzii deşarte. Plictiseala e totuşi de preferat rănilor.

îmi aprind 6 ţigară şi mă reazăm de fereastră.. De astă dată nu simt oboseala, ci o încordare stupidă, mai neplăcută decît oboseala, ca atunci cînd îţi tremură genunchii şi încerci în zadar să-i stăpîneşti.

— Nu te înţeleg, îi spun eu.. Pur şi simplu nu te înţeleg. . - • . <

— Să fi venit mai devreme.

. – Cînd „mai devreme" ? • -: . j

—'Acum patru ani. Acum cinci ani. . _

— M-ai aşteptat ?

— Poate că te-am şi aşteptat. Pînă la un anumit moment aştepţi tot timpul. Îţi spui că viaţa ta nu poate fi plină numai de-aldc Decio. În mod sigur nu e plină . numai de-alde Decio, dar ce să fac dacă mie tocmai unu ca el mi-a fost hărăzit.'

— El te-a ţinut numai într-o fugăreală în tot acest timp? * - •

— Cînd „în tot acest timp" ?

— Păi peste tot unde te căutam eu, ajungeam de fiecare dată al doilea.

— EL ‘ : '

— Şi de ce a făcut-o ? ' ••-- • • 7 ; "

— Păi nu e clar ?

. – Şi cum a reuşit să te convingă ? . ’ ’ ’ *

; – N-are importanţă. Din moment ce acum sînt în mîini’e lui. . ' • - ' f ’ .

— Asta de unde ai mai scos-o ?

— E suficient să-mi ia copilul, altceva ce mi-af mai trebui ? N-am casă, n-am serviciu. Iar el are de toate, inclusiv un avocat ca Peşev.

— Îi vine chiar atît de greu fără tine ? .

— După ce tu l-ai făcut cu casă, de ce să nu se . facă şi el cu o femeie şi cu un copil ? ; „ •

— Dar umblă cu altele.

— Ei, pe-alea cu care umblă n-o să le aducă acasă. Alea sînt pentru umblat. Iar pentru casă are nevoie de o proastă ca mine, care să se ocupe de copil şi de gospodărie.

— Şi cum ai .să trăieşti cu un om care nu te iubeşte ?

— De ce să nu mă iubească ? Mă iubeşte atît cît poate un Dccio să iubească.

— Şi tu?

— Ce „şi eu” ? Din moment ce am putut trăi tub acelaşi acoperiş cu mătuşa lui, de ce n-aş putea trăi şi cu el ? El cel puţin n-o să-mi împuieze capul cu poveşti despre marele neam şi despre răzorul de lîngă gard;

—. Dar el •>. Dar tu .... .

— Lasă pronumele în pace, îmi spune ea obosită. Crezi că cu tine ar fi fost mai altfel, vreau.să spun – chiar atît de mult mai altfel ? -

— Dar nici tu nu crezi, ce rost mai arc să te conving. – Sentimentele vin şi se duc.

. – Lucrurile astea le ştii tu mai bine.

— Le ştim cu toţii. Dar, nu-i aşa, o atît de plăcut să trăieşti cu himere. . (

Sting ţigara în scrumiera ciobită şi îmi aprind alta. Chiar dacă aş convinge-o acum, mîine ar începe totul de la capăt şi mereu ar începe totul de la capăt pînă cînd epuizarea ne-ar împinge la ruptura definitivă. Pe fiinţa asta a otrăvit-o neîncrederea, ea nu mai crede nici măcar atunci cînd vrea să creadă, e dispusă să-l prefere pe Dccio, deoarece nu-şi face nici un fel de iluzii în privinţa lui, mai curînd îl acceptă pe Dccio decît pe cineva do care se teme că ar putea-o dezamăgi. Va aştepta de la tine să-i dovedeşti necontenit că reprezinţi ceva mai mult şi mai deosebit decît ceilalţi şi de fiecare dată cînd te vei întoarce acasă, te va privi drept în ochi ca să citească îh ci cum că ai ajuns deja la păcat, acel păcat a cărui •fantomă ea a văzut-o încă de la'bun început.

. O studiez. Stă de partea cealaltă a mesei, calmă, apa-. • tică chiar, cu privirea aţintită undeva în colţ, nu pentru că ar evita să se uite la mine, ci pentru că nu vede nici un sens în asta. Stă şi aşteaptă să obosesc, să trec în .camera cealaltă sau să plec.

— Ţie ţi-e frică de viaţă, îi spun eu.

— Şi tu ce-mi oferi ca viaţă, fără a pune la socoteală nesiguranţa pe care oricum o am ?

— Dar Decio ce mare scofală îţi oferă ?

— Nimic în afară de acest colţişor, unde aş putea să mă aciuez cu copilul şi cărţile.
— A, colţişorul ! Cu alte cuvinte, trebuie să regret faptul că i l-am cedat. De unde să fi ştiut eu că o dată cu colţişorul mi se duce şi femeia.
— Cît de vulgar vezi totul.
— Văd prin intermediul ochilor tăi. Să nu-ţi imaginezi însă că acest colţişor poate fi ceva mai mult decît un incubator pentru clocirea neurasteniei, care oricum ţie îţi prisoseşte. Tu trebuie să trăieşti, nu să te vîri prin colţişoare, trebuie să ieşi afară în bătaia soarelui şi a virilului...
— ... Ca să mă procopsesc cu răni.
— Cînd te procopseşti cu răni, simţi cel puţin că trăieşti. Din moment ce sîngerezi, înseamnă că eşti viu. Iar în ceea ce priveşte moartea, de ea n-a scăpat nimeni, aşa că n-are rost s-o căutăm în avans.
• Antoaneta nu-şi dă osteneala să-mi răspundă ; s-ar putea să nici nu mă audă. S-ar putea să stea pur şi simplu şi să aştepte cu răbdare plecarea mea.
— îmi imaginam că te împotriveşti cu ghearele şi cu dinţii la tot ce ar putea să te împingă circumstanţele. Ca să văd acum că n-ai aşteptat decît posibilitatea de a capitula.
— Nu capitulez:
—• Capitulare totală. Iar scuza asta cu copilul să ştii că nu ţine.
— Nu intenţionez să capitulez în faţa ta.
— Uită-te la mine I
îşi ridică automat privirea, dar în ea nu există nimic în afară de oboseală.
— Hai, strîngeţi lucrurile şi să mergem.
— Exclus.
O privesc'insistent. Ochii ei mari, cenuşii-închis, spun acelaşi lucru : Exclus.
Se pare că mi-a venit mie rîndul să- capitulez. Simt dintr-o dată că toată oboseala acumulată în urma celor
petrecute în ultimele zile mi se prăvăleşte pe umeri. Se prăvăleşte atît de brusc» înеît dau să plec, dar în loc de "asta mă las pe scaun. De ar fi numai oboseala.
Bag fără veste de seamă că mi-am pierdut şi cheful de a insista. Poate că dacă aş zgîlţîi-o mai zdravăn, aş reuşi s-o smulg din starea asta de şovăială. Dar de ce s-o . zgîlţîi. Un sentiment dezgustător de pustietate m-a cuprins pe nesimţite, ca şi cum în adîncul fiinţei mele şi' în chip cu totul potrivnic mie am înţeles că jocul nu merită osteneala. Da, jocul. Ceea ce .era iniţial de importanţă crucială a degenerat pe neaşteptate într-un joc. O fe-' meie qare îţi trăncăneşte de casă, de copil, de riscuri şi 'de un oarecare Decio, în vreme ce tu îi vorbeşti de ceea ce este esenţial.; Cu mine întotdeauna se întîmplă astfel l o răcire bruscă, o renunţare bruscă – ceva se rupe brusc, ceva atît de subţire şi' de imperceptibil, înеît nu-l simţi ' 'decît atunci' cînd se rupe.
încerc să mă descotorosesc de oboseală şi mă ridic. Antoaneta mă urmăreşte apatic, stînd tot aşa, în picioare, ’de cealaltă parte a mesei. De parcă ar fi pedepsită. Nu, înţepenită.
— încearcă măcar să surîzi niţel. Cînd surîzi, eşti mai frumoasă.
— N-am chef, răspunde ea sec. Zimbetele sînt specialitatea ta. .
S-ar putea să regrete totuşi într-o oarecare măsură- faptul că plec. Unele femei regretă chiar şi atunci cînd pierd un adorator deja dat la reformă. *
..— La mine zîmbetele nu sînt un simplu tic.
— Bine c-o ştii. - .
— Şi ce dacă o ştiu ? Boala e incurabilă.
Pornesc spre uşă cu un „adio” în doi peri. Spune şl . ea un adio, dar nu mă însoţeşte.
Abia am ieşit din hol şi de jos apare Decio.
— Am adus maşina, se grăbeşte el să-mi ofere o bucurie.
— Sacoşa unde-i ?
•— Nu există nici o sacoşă.
• – Cum aşa ? . • •
11 – Dacă-ţi abandonezi bagajul în mijlocul drumului.
. – Păi acolo • am majoritatea negativelor ! • =
— Ei, dacă-i vorba numai de negative, s-ar putea să le găseşti. Anunţăm miliţia. Nu se dă nimeni în vînt după- negativele tale. • > '
Abia acum realizează că m-a găsit în faţa uşii, nu dincolo de ea, şi întreabă : -
•— încotro? - ' •
< – Mă duc să-mi iau valiza. " • <
. . – Uite-ţi valiza aici – în maşină. Rămîi la noi.
– Prefer hotelul.
E Mă priveşte întrebător şi o trînteşte în stilul său î – – Ce, v-aţi certat ?
— S-a întîmplat exact aşa cum ţi-ai dorit.
— Degeaba te superi pe mine, zîmbeşte vărul meu prieteneşte. Doăr vezi bine că ţi-am creat toate condiţiile ca să vă puteţi explica. > . V
i – Mare şmecher mai eşti, recunosc eu. Dacă-mi mai asiguri acum şi o cameră la hotel, chiar că devii de ne- preţuit. - .
• • • '
— Se face, şezi blînd. Unde să te duc – la hotel?
. – Deocamdată la miliţie.
• Vărul meu anunţă dispariţia' sacoşei -şi mă lasă în faţa miliţiei, fără a-mi face astfel cine ştie ce serviciu,- căci Spas e plecat.- ,
— Tovarăşul Tanev se întoarce peste trei ore, mă informează cel .de la ghişeu.
Trei ore. încă o încurcătură.' Nici să te. culci, nici să nu te culci. Acum însă sînt atît de călit de ghinion, înеît asemenea încurcături mici nu-mi-mai fac nici o impresie. Dar despre negative, vai, n-aş putea spune acelaşi lucru, încă o lovitură în plex. Aici vină îmi" revine mie în exclusivitate, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile. Trebuie să treacă un timp ca să pot găsi puterea de a mă consola spunîndu-mi că or fi ele negativele pierdute, dar oameni pentru fotografia't găseşti cîţi vrei. E bine totuşi că aparatul îmi atirnă de gît şi că obiectivele sînt în buzunare împreună cu cele trei filme, ultimele pe rare le-am făcut. Trei filme – atît cît să ştiu că ‘această călătorie nu a fost un vis. . .-•.--
Sincer vorbind, nu mă aşteptam la o asemenea figură din partea’lui Decio. Nu pentru că aş avea o părere deosebit de bună despre el, ci tocmai pentru că părerea mea este destul de critică. Nu mi-aş fi închipuit în ruptul capului că poate ţine atît de mult la această femeie. S-ar putea să ţină la ea în virtutea regulii potrivit căreia fiecare ţine la ceea ce nu poate obţine. S-ar putea ca tocmai apariţia mea să-l fi împins la acţiune. Cît timp n-am existat eui n-au existat nici motive presante în acest sens : o aştepta să se mai coacă la minte. Dar o dată cu apariţia mea, au apărut şi riscurile : ăla, ţicnit cum e, şi cu aia, ţicnită cum e, n-ar fi de mirare să se înţeleagă.
S-ar putea, de asemenea, ca acum, după ce pusese mina pe avutul familiei, spectrul cuibului conjugal să i se fi înfăţişat cu o nouă forţă. Şi ce altceva’ ar mai fi putut căuta : casă există, femeie şi copil există. Nu-i rămî- . ne nimic altceva de făcut decît să-şi instaleze femeia şi copilul în casă.
Cc-l atrage la Antoaneta? Poate faptul că e de neînţeles, enigmatică. Ceea ce ţine de enigmatic atrage întotdeauna. Sau că-i mai altfel decît cele cu care nu-i nici o problemă să te culci. Sau că nu va umbla cu alţii – asemenea consideraţii practice nu pot scăpa atenţiei lui Decio. îi pune în braţe o carte sau încă un copil şi nu mai trebuie să-şi facă probleme întrebîndu-se dacă nu cumva de la 4 la 6 dumneaei s-a dus la film sau în altă parte.
Pe el l-am subapreciat, iar pe ea am supraapreciat-o – la asta se rezumă eroarea mea, dacă hotărîm să simplificăm lucrurile. Deocamdată însă ar fi cu mult mai bine ca, în loc să le simplificăm, să nu ne mai gîndim la ele. Deocamdată cel mai înţelept lucru ar fi să trec pe la Merry, să beau o cafea şi să mănînc acolo o prăjitură strivită, rămasă din ajun.,
Trigoanele pe care mi le aduce Merry trebuie să fie într-adevăr de ieri, în schimb ziarul cu care mă serveşte e de astăzi, aşa că o bună parte din timp trece în lectură şi într-o discuţie cu talpa iadului.
Nota mea personală se dovedi a fi destul de modestă şi tocmai cînd Merry mi-o prezintă în cîmpul meu vizual intră o ciclamă somptuoasă, care de fapt în acel moment
este crem, O bluză Minplă HHH Al *(I fantă* cenuşile ste-’ plă, care nu ştirbea < u uhnh< fnMiil *tMiMsi^f* rasate.
— Iar aştepţi vreuna 7 tiihwO Nlfcolln« apropiindo-' ae '
— Nu aştept nimic şi pc nlhWhb
— Bei şl tu o cafea 7
— Dacă-J pentru line, mal Începe verbal
Femela ce aşază vizavi de mine, îl comand Jaf 2£erry «afeaja pe cale mimică* pentru a nu o face sâ cată £xa • dată drumul

pînă la mine.
— Ară# destul de neîngrijit rosteşte cu g^s scâzat Urai ezeminlndu-mă critic.
— Am să mă bărbieresc* am să mă spăl ^ pesie ai tî a*â placi din nou.
— &x te plac oricum.
— înseamnă că treaba e pe reciprocitate, geseraSsez K-
— Mâ plati pe mine, dar fugi după altele—
— Mai greşeşte omul
— Cu Dragan te-ai mai văzut?
— Aseară.
— Şi ?
— Şi – nimic.
— Hai spune-mi odată. .
— Cu prostia lui, frate-tu a simplificat locrarile. A' liBercat să pună în funcţiune cheia franceză- Pese—se. aceeaşi de care tu ai uitat să-mi spui.
— I-am spus totul anchetatorului, obiectează ea au &â demnitate. Şi de cheia franceză.
Ilenj aduce cafeaua şi se îndepărtează.
— Dă-mi şi mie o ţigară, mă somează Lina.
— Tu nu fumezi de-astea.
— Fumez orice.
I?i aprinde ţigara, ia o gură de cafea şi rosteşte :
— Va să zică, a sărit la tine...
— Numai că şi la el au sărit alţii.
— Hai. domnule, povesteşte-mi ca lumea ce s-a-aiîm- F~'-
& povestesc. Apoi remarc:
— Mă pui la muncă dublă. Toate astea trebuie să i le povestesc după-amiază şi anchetatorului.
— La ce oră te-a chemat ? • .
— La trei
La trei fix intru la Ţanev. Sper că acum am o înfăţişare mai îngrijită, dacă facem abstracţie de costum. Lui numai un fier de călcat încins îi poate veni de hac.
— la loc, îmi arată Spas scaunul incomod din faţa biroului.
Apoi mă examinează cu privirea sa grea şi constată :
— Va să zică, ai scăpat cu zile. Şi fără leziuni corporale vizibile.
— S-ar fi putut s-o şi mierlesc. Dacă organele voastre...
— Organele noastre nu au nici o vină, mă întrerupe Ţanev sec. Cine ţi-e de vină că în loc să vii la mine, te întîlneşti cu Dragan Simov.
— Nu mi-am fixat nici o întîlnire cu el.
— Ştiu. Dar ai plecat din oraş fără să treci şi pe la mine...
Mă priveşte sever şi adaugă :
— ... Şi lucrul cel mai important – înainte de a-mi spune ceea ce ştiai.
— Am trimis-o pe Nikolina să-ţi spună.
— Nikolina e Nikolina. Aici, în încăperea asta, fiecare răspunde numai pentru sine însuşi.
— Păi femeia ţi-a prezentat toate faptele.
— N-am de gînd să te învăţ acum modul în care se face o anchetă, ca să-mi iei pîinea de la gură, remarcă Spas. Trebuie să ştii numai atît : că orice fapt se stabileşte prin audierea unor diverse părţi şi nu doar pe baza unei singure declaraţii. Povesteşte-mi totul din fir în păr.
îi povestesc. Ba am impresia că intru şi în amănunte ce ţin de proză, dar Spas se dovedeşte a fi răbdător. Nu trec decît peste amănuntele de ordin intim. Apoi încep întrebările. Toată treaba durează mai puţin de trei ore. Cînd totul se termină, îmi permit să-l întreb :
— Nu vreau să-ţi iau pîinea de la gură, dar cred că toată povestea asta s-ar fi putut termina mult mai simplu dacă l-aţi fi ridicat mai devreme pe Dragan ăsra.
— Tu nu-mi da lecţii, bolboroseşte Ţanev. Trebuia să vedem pe unde şi cu cine umblă.- Are cam mulţi priete- naşi. . .
— Deci l-aţi urmărit în toată perioada asta.
— Păi cum crezi ?
— Şi aţi observat că -mă pîndeşte ?
— Cine ţi-e de vină. Dacă te-apuci să descurci treburile' altora, vrînd-nevrînd te implici; ai intrat în horă, apoi joacă. '' -
~— Nu m-am amestecat în treburile lui Dragan...
— ... Bineînţeles, numai în cele ale surorii sale.
— Voiam s-o ajut să iasă din mocirlă.
, – N-are cum să se cureţe de noroi fără un duş bun.
— Dacă ai impresia că închisoarea o s-o îndrepte...
— Ei, nu chiar închisoarea o avem în vedere. De astă •'dată o iertăm, dar de un duş rece avea neapărată nevoie, ca o primă măsură. , .
Mă priveşte. Expresia feţei îi este serioasă, dar de a ochilor nu sînt sigur : -r.
— Dacă vrei cumva să te însori, nu există nici un impediment.
— Ta-mă peste picior, acum îţi dă mina.
Ies şi mă îndrept spre hotel. E ora şase. Pic de somn. Vreau să'descurc treburile altora ? Un mare lux, într-adevăr, din moment ce ale mele rămîn încurcate. Vorbeşte şi Spas ăsta aşa, ca să n-adoarmă. Ce vină am eu că sînt dintr-aceia cărora tot timpul li se întîmplă ceva. Unii trec prin viaţă lin,, fără nici o problemă, pe cînd mie, de cum pornesc la drum, mi se şi întîmplă ceva.
Abia ajung la colţul străzii, şi Nikolina îmi şi iese în întîmpinare.
— De unde vii ? o întreb. .
— Te aşteptam. Mă dor picioarele de cînd aştept. Ca s-a întîmplat ? • ’
— Totu-i în regulă. Cred că hu te vor mai chema. Pînă la proces, vreau să zic. ’ / ’
* ’— Să te audă Domnul.
— Acum ce ai de gînd să faci ?
» ’ – Dar tu ? îmi răspunde ea cu întrebare la întrebare.
* – Mîine plec, cu primul tren la Sofia. Ajunge cu plimbările. Am de rezolvat nişte treburi.
— Ai şi tu problemele tale, se în voieşte Lina.
— Cine nu le are. Am fost dat afară de la slujbă.
’—. N-o pune la inimă, mă linişteşte femeia.
Şi, ca să mă liniştească de tot, mă informează :
— Şi pe mine m-au dat. , .
Păşim agale pe stradă, mai exact pe trotuarul aflat la umbră, pentru că arşiţa persistă încă.. Frunzişul ce se înalţă din curţi stă neclintit. Liniei i-au apărut deasupra buzei de sus mici broboane de sudoare. Ea abia înaintează, de parcă ar fi ieşit la plimbare şi ar trage de timp, ca şâ se lungească cît mai mult plimbarea,
, – Şi unde ai de gînd să te duci ? o întreb eu..
• . – Că şi tine – totala Sofia.
Apoi îmi explică : ; '
— Aici lumea îţi scoate vorbe.
— Dacă dai ocazia, oriunde ţi se pot'scoate vorbe. Fii cuminte, stai la locul tău. şi n-o să-ţi scoată nimeni vorbe.
— Păi. eu m-am cuminţit demult. Doar că trebuie să-mi schimb locul.
— Schimbă-ţi locul, schimbă-ţi prietenul. Dacă e nevoie —- mărită-te.
— N-am prieteni, mă informează ea. .
Apoi spune :
— Tu eşti pus să mă măriţi. . ',
— Şi asta ar fi rău ? .

— Cu cine ? Tu nu, cumva eşti' vacant ?
- – N-aş zice că duci lipsă de tupeu, recunosc eu.
— Asta-i un defect ? '
— Aşa s-ar zice.
— Dar să fii ipocrit nu-i mai răii ?.
_ .— Păi tu şi la ipocrizie eşti bună.
¯ — Doar cînd munca o cere. Altminteri sînt aşa cum mă vezi. Parcă nu m-ai cunoaşte – nu ştiu să fiu ipocri- , tâ, nu sînt sfioasă, în general— vai şi amar.
---Te măriţi şi totul se rezolvă, o încurajez eu.
— Cu cine ? Cu tine ?
~'— Lasă-mă pe mine. Eu sînt fotograf. .
— Şi ce dacă eşti fotograf ?
. – Un coleg' spunea că fotograful nu trebuie să se însoare: dacă se-nsoară, are să . poarte coarne.
— Nu mă face să rîd. Astea le născociţi.'voi, fiindcă aşa vă convine.
Oricît de agale am păşit, pînă la urmă tot am ajuns în faţa casei unde locuieşte Nikolina.
* ~ Stau cu chirie lâ o prietenă, îmi explică ea.
Apoi • întreabă : . .'
— Nu intri ? Acum sînt singură.
— Mă duc la hotel
— Măcar să-ţi oale costumul.
Propunerea vine taman la timp. Dar teamă-mi e că lucrurile nu se vor rezuma doar la călcatul costumului. -
— Sînt frînt de oboseală, îndrug eu. Altminteri aş lua chiar acum- trenul, dar sînt frînt.
Şi ăsta trebuie să fie adevărul din moment ce nici., măcar fizicul ei nu mă preocupă. Lina s-a rezemat cu spatele de portiţa de la intrarea în curte şi stă într-o poziţie neglijentă, ceea ce le dă sinilor posibilitatea de a-şi sublinia din plin prezenţa sub bluza subţire, crem.
’ – Sînt frînt de oboseală, repet eu.
— Se vede. •
Ii apuc mîna albă şi frumoasă şi i-o strîng încurajator 5
;— Ei, pa... , * -
— Dacă nu he mai vedem,.cel -puţin să ne scriem, îmi răspunde femeia.
În general, mă tot trage aţa să-mi iau rămas-bun. Din 'cauza acestor ceremonii de despărţire nu-mi mai. ajunge timpul şi pentru a trage un pui de somn. Dar oricît de frînt de oboseală aş fi, mai trebuie-să fac o vizită,- aşa că mă îndrept spre adresa respectivă.
Nu cumva eşti vacant? mă întrebă ea. Pe deplin, dar nu sînt acceptat. Tovarăşa are probleme, cum ar spune Nikolina. E chiar-prea plină de probleme pentru un tip dă mine. Pur şi simplu ţopăie dintr-o problemă în trăită. Abia rezolvăm o problemă, şi dumneaei vine cu o a doua, iar după ce o rezolvăm şi pe asta, se întoarce la prima, căci între timp dumneaei i-au apărut noi semne de întrebare. Nu ne paşte nici o primejdie de a rămîne fără teme de discuţie. în ultimă instanţă îl avem pe Dos- ‘toievski ca.rezervă. --• .
În schimb Lina e total lipsită de probleme. Pînă acum am avut ce discuta pentru că a existat un accident. Mîi- ne, dacă nu vă mai exista un accident, nu vom mai avea ce discuta. Ne-am putea uita la televizor, dar nu avem televizor. Nu avem teme, nu avem televizor. Vai şi amar, după cum însăşi dumneaei a binevoit să se exprime.
Da, cu Nikolina e greu de discutat despre Dostoievski. Dar despre Dostoievski cu nimeni nu se poate discuta veşnic. Temele vor ieşi una după alta din uz, pentru a rămîne doar acele două-trei la număr, invariabile şi eterne. Nu-i exclus ca în scurt timp Antoaneta să se transforme într-o variantă înnobilată a mătuşii mele. Nu va vorbi despre Neam şi despre înstrăinarea răzorului, dar va vorbi despre alienare Eu şi lumea. Eu şi ticăloşia, umană. Dacă o va ţine întruna aşa, nu ştiu în ce măsură va-fi mai puţin .plictisitor decît ideile-fix ale mătuşii mele în ultimă instanţă, nu-i exclus ca Antoaneta să mă fi cruţat Cu sau fără televizor, discuţiile prozaice sînt totuşi de preferat unei interminabile văicăreli. Auzi, mai- că-sa se văicăreşte, dumneaei, fiică-sa – nu.
. Ajung la blocul cu înfăţişare austeră din timpul cultului, urc la etajul trei şi sun. Tovarăşa care-mi deschide are şi dumneaei o înfăţişare austeră.
– Tot dumneavoastră... mă întîmpină nu prea prietenos Kirilova. V-am mai spus doar că n-am nimic co- mun cu Denev.
— Tocmai pentru asta vă vizitez din nou.
’ Mă priveşte îngîndurată : ’ *
— Intraţi.
• Cei doi băieţei se joacă în hol, aşezaţi nu pe covor, căci acesta e demult vîndut de tata, ci pe o pătură. Tre- "nuleţul de lemn cu care se joacă e mult mai jalnic decît maşinuţa din plastic din casa popii.
— Nenea 1 rosteşte unul dinte ei arătîndu-mă cu mî- na. . -
— Da, nenea, confirmă mama.. Jucaţi-vă acolo.
Ne aşezăm la masă. Femeia îşi pune mîinile una peste alta şi mă priveşte impasibil :
— Ei? ” • *
* – – Data trecută v--am’ spus că e vorba do o ultimă dorinţă a răposatei' mele rh^tuşi. Acesta-i adevărul gol-go-luţ. dacă facem abstracţie de un amănunt Do fapt. ^a nu mi-a lăsat scrisori, ci aur.
Ochii gazdei devin mai atenţi, dar ea nu spune nimic.
— Nu v-am dezvăluit acest amănunt, deoarece am considerat că se referă la Denev. întîlnirea cu Denev m-a convins însă că dumneavoastră aveţi perfectă dreptate : el e un om terminat.
Femeia continuă să-mi urmărească în tăcere expunerea
— Iar din moment ce Denev e un om terminat, ceea ce a lăsat mătuşa trebuie să ajungă nu la el, ci la copiii lui.
— Aţi luat o Itotărîre dreaptă, mă aprobă Kirilova.
Încurajat de cuvintele ei, îmi desfac sacoul, scot acul de siguranţă cu care este prins buzunarul interior şi scot bijuteriile şi cocoşcii din învelişul ajuns deja într-o stare deplorabilă.
Gazda priveşte un timp grămăjoara strălucitoare de pe masă apoi întreabă prozaic :
— Cît credeţi că fac astea ?
— Fac mult, dacă admitem că douăzeci de mii de leve înseamnă mult. Toată treaba e că posedarea acestor lucruri comportă anumite riscuri.
— Sînt furate ? mă priveşte Kirilova speriată.
— Ei, nu sînt furate, dar s-ar găsi oameni care să vi le fure.
— în privinţa asta să nu vă faceţi nici o grijă.
— Eu am fost -deja şantajat de fostul dumneavoastră soţ, precum şi de un avocat de aici, Peşev pe nume. Aşa că-i suficient să adulmece ceva şi să vă treziţi cu ei pe cap.
— N-o să adulmece nimic, nu vă faceţi griji.
— Trebuie să aveţi în vedere că şi vînzarea acestor lucruri, comportă anumite riscuri.
— Ştiu. De la fostul meu soţ am învăţat destule.
întinde mina spre bijuterii, ia o broşă, apoi o lasă la loc :
— Din moment ce le-aţi adus pentru copii, înseamnă că vor rămîne pentru copii. Nu m-apuc la bătrîneţe de negustorie. Nu i-am lăsat niciodată să facă foame.
E adevărat. Iahnia de cartofi. Uneori cu iahnic de cartofi asiguri o mai bună educaţie copiilor decît supraali- mentindu-i.
— Atunci totu-i în ordine, îngaim eu şi mă ridic.
— V-aş fi tratat cu ceva, dar pur şi simplu n-am cu ce, se scuză gazda.
— Nu vă faceţi probleme. Mai ales că mă grăbesc.
Mă conduce pînă la uşă şi, înainte de a o închide în urma mea, spune aşa, ca pentru sine :
— Nu credeam că mai există asemenea oameni.
Ce fel de oameni ? Ca mine, ca mătuşa sau ca avoca-• tu] Peşev ?
Mă întorc la hotel. în sfîrşit, ora aceasta atît de rîv- nită – ora de culcare. Deschid geamul pentru a alunga mirosul acela greu de descris, dar uşor de recunoscut, specific tuturor camerelor de hotel Mă dezbrac, trag pe mine pijamaua şifonată şi intru în pat, această împărăţie a uitării şi tihnei.
Trebuie să fi trecut vreo zece minute, petrecute într-o continuă întoarcere, cînd pe partea stingă, cînd pe partea dreaptă, pînă să-mi dau seama că tihna mea nu e cîtuşi de puţin iminentă. Eram atît de frînt de oboseală, iar acum stau cu ochii căscaţi

şi am toate perspectivele să rămîn treaz.

Mă scol din nou, îmi aprind o ţigară şi mă instalez în fotoliul din faţa ferestrei. în încăpere pătrund, palide şi îndepărtate, reflexele lămpilor fluorescente de pe aleea pietonală. Soldul e cît se poate de pozitiv, îmi spun eu ca să mă înviorez. Te-ai descotorosit de moştenire din două mutări şi asta-i deja un mic succes. Maşina ţi-ai făcut-o zob şi ăsta-i încă un succes. Eşti privat de orice obligaţiuni de serviciu, ceea ce, de asemenea, nu-i de colea. Te-ai debarasat şi de femeie, ceea ce e iarăşi un succes. Şi s-ar putea ca succesul cel mai mare al tău să fie pierderea negativelor. în felul acesta ţi se oferă posibilitatea de nepreţuit de a o lua de la capăt, cum ar fi spus Ho- dorogul.

într-o vreme, dacă mai ţineţi minte vremea aceea, pixurile cu pastă erau considerate în şcoală o erezie. Eram obligaţi să scriem cu peniţe şi cu cerneală. Şi odată, toc-
mai cinci îmi terminam lecţiile pentru acasă, am răsturnat călimara peste caiet şi am stricat totul.

— Ce-ai făcut, dragul mamii ! ? exclamă mama.

— Ceva îngrozitor, gem eu.

— E o ocazie bună, mă corectează Hodorogul. Acum poţi să-ţi transcrii lecţiile pe curat, fără greşeli şi corecturi.

Şi iată că tocmai la cea de-a treizecea aniversare mi se oferă din nou o asemenea ocazie. întotdeauna din nou, dar niciodată de la capăt – asta trebuie să fie deviza mea.

Nu cred ca problema soldului să fie atît de presantă şi dacă o aduc totuşi în discuţie, o- fac pentru a-mi umple cu ceva noaptea asta de nesomn şi pentru a nu mă ghidi la cei doi de colo, din casa bătrînească. Totul e terminat, bifat, şi totuşi, cînd mă gîndesc că Antoaneta e acolo cu şmecherul ăla... Dar mai bine să ne întoarcem la sold.

Soldul... O prostie. Ce rost are să filozofăm atita pe seama lui ? Soldul fiecăruia seamănă cu el însuşi. Oare seamănă pentru că bătrînul acela a zis cunoaşte-te pe sine însuţi, sau pentru că nu vedem nimic în jur mai interesant decît pe noi înşine, dar mereu ne zgîndărim rana sau ne scărpinam unde ne mănîncă, închipuindu-ne astfel că ajungem la cunoaşterea de sine ? Cunoaşterea de sine ? Pe calea asta nu realizezi nimic altceva decît să faci ca rana să sîngereze şi mai tare, iar mîncărimea să sporească, şi o dată cu asta sporeşte şi regretul ; Doamne, cît de cumplit sîngerează !

Eu nu am de gînd cîtuşi de puţin să sîngerez. în loc ’ să sîngerez, zîmbesc. Ce rîzi ca un idiot, îmi . spusese odată profa de matematici. Nu rîd – zîmbesc.

Soldul s-ar putea să nu aibă puritatea cristalului, căci nici eu nu reprezint cine ştie ce cristal, cum remarcase odinioară Lalev. Bilanţul e o treabă plicticoasă. Şi de băcan. Faci bilanţul consecinţelor, ca şi cum ţi-ai număra banii sau datoriile, în loc să fii atent la lucrul ce] mai simplu : cauzele. Cască ochii la cauze, vezi-ţi de drum şi nu te mai întoarce, nu te uita prea mult înapoi. încă din vechime s-a spus că dacă te uiţi înapoi, s-ar putea să te prefaci în stană de piatră. Te prefaci în stană de piatră,
devii incapabil de acţiune, deoarece, tot uitîndu-te înapoi, îţi pierzi timpul în socoteli

Să nu procedezi cum ar trebui, asta o înţeleg, asta i se poate întîmpla oricui. Te apucă cine ştie ce căpoşenie şi încurci-borcanele.. Dar să spui'că n-ai ştiut cum să procedezi, asta n-o mai cred. Omul ştie întotdeauna cum să procedeze. Omul se naşte cu busola sa, n-o primeşte o dată cu diploma. Se ştie că dacă îţi reprimi întruna glasul acela lăuntric, pe care fiecare îl auzim în noi, n-ar fi de mirare ca el să amuţească de tot pînă la urmă. Dar să nu minţim afirmînd că nu l-am auzit şi că nu avem idee despre ce e vorba. Dă ascultare la ceea ce îţi spune acel glas din tine, nu cel căpos, ci celălalt, şi nu vei. mai ajunge să-ţi otrăveşti sufletul cu bilanţuri.

Urmînd .calea de mai sus, o închei cu socotelile, mă vîr din nou în pat şi se pare că de astă dată adorm. Adorm pesemne de-adevăratelea, căci la început e beznă, apoi bezna începe treptat să se destrame, să devină cenuşie şi eu' mă pomenesc în sufrageria popii, care e şi ea cenuşie, ca perdeaua aceea ce stă spînzurată şi n-a mai fost spălată de cine ştie cînd, iar. în sufragerie, în afară de Taso şi de Lazo, se mai află’ Peşev, Radko şi Slavi, şi în afară de ei se mai află şi bătrînul acela accidentat, cel cu panamaua, precum şi toate celelalte Merry, Dora, Mi- mi, Lili, Ţeţa şi mai ştiu eu cine, inclusiv cea cu părul oxigenat, numai Că părul ei nu mai e blond, ci cenuşiu, şi toate celelalte fete sînt de asemenea cenuşii, şi toate sînt îndreptate spre mine şi vorbesc ceva, dar de fapt nu vorbesc, ci strigă, imaginîndu-şi pesemne că sînt dator să le descurc treburile, iar culmea culmilor e că pe neaşteptate apare şi regina, vreau să spun,şi Maria-Antoaneta, şi încă însoţită nu de Decio, ci de Dragan, -căruia eu îi spun tu ce cauţi aici, doar eşti la pîrnaie, dar nu îi aud răs- punsul, căci toată lumea strigă în cor, o haită de feţe cenuşii, cu guri cenuşii deschise. Nu înţeleg ce îndrugă, de ce zbiară la mine toţi istericii ăştia. De parcă lucrurile nu ar putea fi rezolvate mai cu calm. Ştiu că puţin le pasă lor de mine, dar ar trebui, să le pese măcar de tensiunea lor. .Apoi visul mi se învălmăşeşte pînă în momentul în care bag de seamă că am rămas singur cu Dragan' şi Dragan se apropie de mine ţinînd în mîna ridicată o
cheie mare franceză, iar eu îl întărit, hai, vino, vino mai încoace, dîndu-mă în acelaşi timp înapoi pînă ce' simt peretele cu spinarea şi, neavînd altă putinţă de salvare, hotărăsc să mă trezesc.

E dis-de-dimneaţâ şi gara e aproape, pustie. Peronul proaspăt spălat emană umezeală şi răcoare. Mă instalez pe o bancă în aşteptarea trenului. Pe bancă se mai află, o femeie tînără, avînd alături un geamantan cît toate zilele, atît de ticsit, încît ameninţă să crape. , .

— Te-ai sculat cu noaptea-n cap, remarc eu. , -

. – Păi n-ai’ spus că pleci cu . primul tren ? Mi-am zis' să călătorim împreună',. îmi răspunde Nikolina.

• • . – Bună idee. Că, orice s-ar zice, te-ai fi descurcat anevoie de una singură cu dulapul ăsta, mormăi eu amin- tindu-mi că-mi revine destul de des în' viaţă rolul de hamal. .

— N-am venit ca să-mi cari tu geamantanul. ‘

Să sperăm că. n-ai venit ca. să te car. pe tine, zic eu în gînd. Tu eşti simţitor mai grea.

— E bine că- ai reuşit să-ţi strîngi tot calabalîcul intr-un geamantan. .

\ – N-a fost greu. Dragan mi-a luat tot.

I ~ Unde ai să locuieşti? întreb eu..

. .— N-am idee.

— începi să-mi placi. Imf plac asemenea oameni care’ pornesc la drum fără să ştie încotro şi cum.

— Dau eu de vreo cunoştinţă. Nu mi se întîmplă pentru prima oară.. ’ ' -

— Nu te sfătuiesc să contezi prea mult pe asta, mormăi eu aprinzîndu-mi o ţigară.

— Nici eu nu m-am lăsat de ele, bate apropoul Lina.

Ti .ofer o ţigară şi-i întind bricheta. Ea trage fumul cu .sete, de parcă i s-ar fi făcut greaţă de aerul curat, mă priveşte pe furiş şi Întreabă : ’

— îţi vine chiar-atît’ de greu să mă suporţi ?

' • – Sînt nebun după tine. Dar ştii cum e : miliţie, formulare de completat...

— Piii am buletin de Sofia.

— Şi-apoi, n-am în casă decît un singur pat.

— Parcă n-am mai fi dormit împreună intr-un singur pat.

— Hai, sus, îi spus eu. Soseşte trenul.

Mă ridic şi-i iau geamantanul cît toate zilele. Nu-i chiar atît de greu pe cît credeam. Dacă ar fi fost al An- toanetei, m-ar fi cocoşat. Aia cară cărţi, asta – boarfe.

Spre norocul nostru, unul dintre ultimele vagoane este aproape gol. Ne instalăm lîngă geam în ultimul compartiment, ocupat doar pe jumătate de un feroviar ce doarme întins pe cealaltă banchetă.

— Mai eşti frînt de oboseală ?

— Mi-a trecut.

— Acum în schimb sînt cu frîntă de oboseală. Pînă mi-am făcut bagajul ăsta...

Drept confirmare a acestor cuvinte, ea adoarme de îndată ce pleacă trenul. Şi eu sînt la fel. Cum prinde să mă legene trenul, adorm, iar dacă se opreşte, mă trezesc. Atavismul. Obişnuinţă de pe vremea cînd trăgeam la soamne în leagăn. Nani, nani, puiul mamii.

Nu mi-c somn. în definitiv, în compartimentul ăsta trebuie să stea şi cineva treaz. îmi îndrept privirea spre geam, unde nu se vede nimic altceva decît cîmpia.

Dincolo de orizontul împădurit şi întunecat, şi-a început deja soarele drumul pe boltă. Prin ceaţa uşoară a dimineţii, se conturează discul său enorm, de un alb rece, mărginit de o galbenă aureolă sonoră. Cîmpia pare luminată de un reflector, smuls din bezna nopţii, lăsînd impresia că imensul astru descoperă la rîndul său lumea.

Aş fi fotografiat acest ciudat început de zi dacă aş mai fi avut material color. Şi ce dacă nu mai am material ? Şi ce dacă nu mai fotografiez ? Doar nu făuresc cu soarele fotografiindu-l. Oare zecile de oameni pe care i-am fotografiat au dispărut doar pentru simplul motiv că au dispărut şi negativele mele ?

Cred că Lalev are dreptate cu păpădia aia a lui. Dai tîrcoalc lucrurilor din toate părţile, le pîndeşti, te zgîieşti la ele în fel şi chip şi pînă la urmă tot îţi scapă. Ca să te» pomeneşti la un moment dat, într-o dimineaţă, că priveşti prin fereastra trenului şi toată minunea ţi se dez-

văluie. îţi ridici ochii spre cer şi vezi soarele, şi-i simţi întreaga măreţie fără ajutor exponometrului. O clipă doar şl încerci senzaţia că ai apucat să vezi tocmai pînă în străfundul abisului albastru, că ai pătruns sensul fără să te pierzi în cugetări. .

Cîmpia asta există şi fără tine. Şi oamenii, "de asemenea. Chiar şi tu exişti, cel puţin deocamdată. Nu te da mare cu obiectivul acela al tău. Ce e ochiul obiectivului în faţa acelui ochi imens şi cald, care priveşţe de pe boltă ! Şi ce loc ocupi tu însuţi în cîmpul vizual al acelui ochi, ca să te dai mare l •

Mă simt uşor apăsat. Nu de ideea propriei mele lipse de importanţă, ci de capul Linei rezemat de umărul meu. Uh păr negru, bogat şi un miros de parfum. Mă mişc uşor pentru a-i da posibilitatea să se .instaleze mai comod, lucru de care ea se şi grăbeşte să abuzeze. Acum, în afara greutăţii capului, simt şi căldura sinilor. Ciudate fiinţe mai sînt şi femeile astea. Au nevoie de sprijin şi, ce e mai important, reuşesc să-l găsească, chiar dacă acest sprijin e atît de şubred ca un fotograf concediat.

— Bciane, te-ai gîndit ? o.aud pe Lina rostind în starea ei de picoteală.

• – La ce să mă gîndesc ? .

• – Dacă mă primeşti pentru o zi-doui». . ‘

— Lasă asta, acum fă bine şi dormi, îi spun eu.'

— Poate chiar şi pentru mai mult, rosteşte Una în aceeaşi stare de picoteală.

— Lasă asta, acum fă bine şi dormi, repet eu. Mai avem pînă la Sofia. .

’ . / ' '

Lector ; AUREL BUICIUC Tehnoredactor : ELENA DINULESCU
Bun de tipar 8 XI1988 Coli de tipar s 35 • .
Cd- 839 – întreprinderea Poligrafici „Informaţia*
Str. Brezoianu nr. 13—25 BVGWBSTl

Personalitate marcantă a literaturii bulgare actuale, BOGOM1L RAINOV se naşte la Sofia în 1919. După absolvirea Facultăţii De Filozofie a Universităţii „Kliment Ohridski", funcţionează o vreme ca profesor de estetică la Institutul de arte plastice. în perioada 1953-1960 lucrează în diplomaţie, ca ataşat cultural al R.P.B. la Paris. Ulterior face parte din conducerea unor importante publicaţii literare. Debutează ca poet în perioada interbelică, pentru ca la sfârşitul anilor ’50 să se consacre aproape exclusiv prozei

Cunoscut la noi prin romanele *Afacerea „Kometa", Inspectorul şi noaptea, Marea plictiseală* ş.a^.Bogomil Rainov reintră în atenţia. publicului cititor român cu alte două romane, inspirate tot din realităţile vieţii bulgare contemporane. Autorul abordează o interesantă gamă de probleme etice, apelînd la bogatele resurse ale comicului, care variază de la umorul bonom. la ironie şi sarcasm. Optimismul, dragostea de viaţă; altruismul şi umanismul se reunesc aici într-o incontestabilă reuşită artistică.